

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH W TORUNIU

PLAN URZĄDZENIA LASU
OPIS OGÓLNY
NADLEŚNICTWO BYDGOSZCZ
OBREĘBY: BARTODZIEJE, BYDGOSZCZ

wg stanu inwentaryzacyjnego na dzień 1.01.2012 r.

na okres obowiązywania planu od 2012 do 2021 r.

CZĘŚĆ I

Projekt

Wykonawca planu:

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej

Oddział w Gdyni Wydział Produkcyjny w Toruniu

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni ul. Świętojańska 44, 81-393 Gdynia

tel. (058) 621 73 27, faks (058) 621 73 27 sekretariat@gdynia.buligl.pl www.gdynia.buligl.pl NIP: 525-000-78-85

**PLAN URZĄDZENIA LASU
sporządzony na lata od 2012 do 2021**

dla **NADLEŚNICTWA BYDGOSZCZ**

w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu

na podstawie stanu lasu w dniu 1 stycznia 2012 r.

I. ZESTAWIENIE POWIERZCHNI według stanu na 1.01.2012 r.

I.1. POWIERZCHNIA OGÓLNA NADLEŚNICTWA - ha
w tym według obrębów leśnych

1 | 5 | 9 | 3 | 9 | 7 | 1

1) BARTODZIEJE 8 | 3 | 4 | 4 | 8 | 6

2) BYDGOSZCZ 7 | 5 | 9 | 4 | 8 | 5

3) - | | | | |

4) - | | | | - | - | -

5) - | | | | |

6) - | | | | - | - | -

I.2. POWIERZCHNIA LASÓW - ha
w tym:

1 | 5 | 4 | 2 | 9 | 7 | 3

a) według pełnionych funkcji:

- lasów stanowiących rezerваты przyrody

 | | | 7 | 3 | 0 | 5

- lasów uznanych za ochronne

1 | 4 | 0 | 2 | 1 | 8 | 3

- pozostałych lasów (lasów gospodarczych)

 | 1 | 3 | 3 | 4 | 8 | 5

b) według grup kategorii użytkowania:

- gruntów zalesionych

1 | 4 | 8 | 9 | 4 | 6 | 0

- gruntów niezalesionych

 | | 1 | 5 | 6 | 7 | 5

w tym: do odnowienia

 | | 1 | 3 | 9 | 7 | 2

- gruntów związanych z gospodarką leśną

 | | 3 | 7 | 8 | 3 | 8

I.3. POWIERZCHNIA POZOSTAŁYCH GRUNTÓW
(GRUNTÓW NIELEŚNYCH) - ha

 | | 5 | 0 | 9 | 9 | 8

w tym: przeznaczonych do zalesienia

 | | | | - | - | -

II. ZESTAWIENIE ZADAŃ NA LATA OD 2012 DO 2021

II.1. ZADANIA OBLIGATORYJNE

II.1.1. Pozyskanie drewna w ilości nie większej niż:

5 | 9 | 0 | 1 | 3 | 9 m³ grubizny netto, w tym:

a) etat cięć w użytkowaniu rębny

2 | 9 | 7 | 1 | 1 | 2 m³ grubizny netto

b) etat cięć w użytkowaniu przedrębny - ha 1 | 2 | 0 | 9 | 0 | 2 | 4
o miąższości szacunkowej

2 | 9 | 3 | 0 | 2 | 7 m³ grubizny netto

II.1.2. Pielęgnowanie lasu na powierzchni 1 | 3 | 5 | 8 | 4 | 3 | 1
nie mniejszej niż - ha

w tym:

a) pielęgnowanie zainwentaryzowanych upraw | | 5 | 3 | 7 | 6 | 7

b) pielęgnowanie zainwentaryzowanych młodników | | 1 | 5 | 4 | 1 | 8 | 3

c) trzebieże 1 | 1 | 8 | 0 | 3 | 7 | 1

II.2. ZADANIA OKREŚLONE KIERUNKOWO:

II.2.1. Zadania dotyczące zalesień i odnowień

a) zalesienia gruntów (przeznaczonych do zalesienia | | | | - | - | -
w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego) - ha

b) odnowienie halizn, płazowin i zrębów - ha | | 1 | 3 | 9 | 7 | 2

c) orientacyjna powierzchnia odnowień drzewostanów przewidzianych | | 1 | 0 | 2 | 8 | 6 | 6
do użytkowania rębego - ha

w tym zrębami zupełnymi | | 8 | 3 | 3 | 3 | 7

d) orientacyjna powierzchnia podsadzeń, dolesień i uzupełnień - ha | | 1 | 9 | 1 | 5 | 9

e) orientacyjna powierzchnia wprowadzenia podszytów - ha | | | | - | - | -

f) orientacyjna powierzchnia melioracji - ha | | 8 | 4 | 0 | 0 | 0

w tym wodnych - ha | | | | - | - | -

g) pielęgnowanie nowozakładanych upraw - ha | | 1 | 1 | 7 | 3 | 7 | 0

II.2.2. Kierunkowe zadania z zakresu ochrony lasu (w tym ochrony przeciwpożarowej) przedstawione opisowo (elaborat – plan ochrony lasu i plan ochrony przeciwpożarowej) oraz na mapach przeglądowych

II.2.3. Kierunkowe zadania z zakresu gospodarki łowieckiej przedstawione opisowo (elaborat – potrzeby gospodarki łowieckiej na 10-lecie)

II.2.4. Kierunkowe potrzeby z zakresu infrastruktury technicznej przedstawione opisowo (elaborat – określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej)

SPIS TREŚCI

	str.
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW I GRUNTÓW PRZEZNACZONYCH DO ZALESIENIA ORAZ POZOSTAŁYCH GRUNTÓW I NIERUCHOMOŚCI BĘDĄCYCH W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA.....	11
1.1. Przestrzenne usytuowanie urządzanego nadleśnictwa oraz krótki rys historyczny.....	11
1.1.1. Przestrzenne usytuowanie lasów nadleśnictwa w jego terytorialnym zasięgu działania.....	11
1.1.2. Rys historyczny.....	14
1.1.3. Opis dokumentacji prawnej stanu posiadania.....	28
1.2. Charakterystyka warunków przyrodniczych w zasięgu działania nadleśnictwa.....	34
1.2.1. Położenie pod względem przyrodniczo-leśnym i geobotanicznym.....	34
1.2.2. Położenie geograficzne i wysokościowe.....	35
1.2.3. Rzeźba terenu.....	36
1.2.4. Warunki glebowe.....	37
1.2.5. Klimat.....	38
1.2.6. Wody.....	40
1.2.7. Charakterystyka typów siedliskowych lasu.....	42
1.2.8. Strefy uszkodzenia lasu wskutek przemysłowych zanieczyszczeń powietrza.....	49
1.2.9. Typy gospodarcze drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw dla poszczególnych typów siedliskowych lasu.....	50
1.2.10. Ocena walorów genetycznych i bazy nasiennej.....	52
1.2.11. Ogólna ocena stanu środowiska przyrodniczego.....	55
1.2.11.1. Funkcje lasu i kategorie ochronności.....	55
1.2.11.2. Walory przyrodnicze.....	59
1.2.11.3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego.....	59
1.3. Charakterystyka warunków ekonomicznych działania nadleśnictwa.....	61
1.3.1. Syntetyczna ocena uwarunkowań ekonomicznych w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa.....	61
1.3.1.1. Krótka charakterystyka ekonomiczna regionu.....	61
1.3.1.2. Charakterystyka kompleksów leśnych w powiązaniu z warunkami transportu drewna.....	62
1.3.1.3. Inne czynniki wpływające na stopień trudności gospodarczych nadleśnictwa....	64
1.3.1.4. Zestawienie charakterystycznych wskaźników gospodarki leśnej oraz ramowy plan ekonomiczny na 10-lecie.....	64
1.4. Charakterystyka stanu lasu i zasobów drzewnych.....	65
1.4.1. Ocena możliwości produkcyjnych lasu.....	65

1.4.2.	Ocena stanu uszkodzenia drzewostanów.....	80
1.4.3.	Ocena zgodności składu gatunkowego z gospodarczymi typami lasu.....	81
1.4.4.	Ocena jakości hodowlanej i technicznej drzewostanów.....	84
1.4.5.	Rodzaje powierzchni nie zalesionej.....	86
1.4.6.	Ocena stanu zasobów drzewnych.....	87
2.	WYNIKI ANALIZY GOSPODARKI LEŚNEJ W MINIONYM OKRESIE	89
2.1.	Szczegółowa analiza gospodarki leśnej dokonana przez nadleśniczego.....	91
2.2.	Koreferat do szczegółowej analizy gospodarki leśnej opracowany przez inspektora Inspekcji Lasów Państwowych.....	149
2.3.	Końcowa ocena gospodarki leśnej w nadleśnictwie dokonana przez dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.....	155
3.	OPIS PRZYJĘTYCH ZASAD OKREŚLANIA ZADAŃ GOSPODARCZYCH DLA NADLEŚNICTWA.....	163
3.1.	Podstawy gospodarki przyszłego okresu.....	163
3.1.1.	Cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.....	163
3.1.2.	Podział na gospodarstwa.....	165
3.1.3.	Wieki rębności.....	169
3.1.4.	Podział lasu na ostępy.....	170
3.2.	Określenie i przyjęcie etatów cięć użytkowania głównego.....	170
3.2.1.	Użytki rębne.....	170
3.2.2.	Użytki przedrębne.....	173
4.	OPISANIE I ZESTAWIENIE ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PLANU URZĄDZENIA LASU.....	176
4.1.	Zadania gospodarcze wynikające z planu urządzenia lasu.....	176
4.1.1.	Wykaz projektowanych cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć rębnych.....	176
4.1.2.	Zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania głównego.....	179
4.1.2.1.	Zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania rębego.....	179
4.1.2.1.1.	Użytki rębne zaliczone na poczet przyjętego etatu.....	179
4.1.2.1.2.	Użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu.....	179
4.1.2.1.3.	Ogółem zadania z zakresu użytkowania rębego.....	180
4.1.2.2.	Zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania przedrębego.....	180
4.1.2.2.1.	Zestawienie zadań z zakresu użytkowania przedrębego w wymiarze powierzchniowym.....	180
4.1.2.2.2.	Zestawienie zadań z zakresu użytkowania przedrębego w wymiarze miąższościowym.....	181
4.1.2.3.	Ogółem zestawienie zadań z zakresu użytkowania głównego.....	181
4.1.3.	Zestawienie i opisanie zadań z zakresu hodowli lasu.....	182

4.1.3.1.	Zadania z zakresu hodowli lasu.....	182
4.1.3.2.	Problematyka bazy nasiennej.....	184
4.1.3.3.	Zestawienie zadań gospodarczych z zakresu użytkowania głównego oraz odnowień i zalesień według leśnictw.....	185
4.1.4.	Określenie kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu w tym ochrony przeciwpożarowej.....	186
4.1.4.1.	Kierunkowe zadania z zakresu ochrony lasu.....	186
4.1.4.2.	Kierunkowe zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej.....	187
4.1.5.	Określenie kierunkowych zadań z zakresu użytkowania ubocznego i gospodarki łowickiej.....	203
4.1.5.1.	Użytkowanie uboczne.....	203
4.1.5.2.	Gospodarka łowiecka.....	204
4.1.6.	Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji.....	205
5.	PROGNOZA STANU ZASOBÓW DRZEWNYCH NA KONIEC OKRESU GOSPODARCZEGO.....	207
6.	SPOŁECZNE SKUTKI REALIZACJI PLANU URZĄDZENIA LASU.....	208
7.	PODSUMOWANIE PRAC URZĄDZENIOWYCH.....	209
7.1.	Prace przygotowawcze.....	209
7.2.	Prace urządzeniowe.....	210
7.3.	Zestawienie planu urządzenia lasu.....	214
8.	ZAŁĄCZNIKI.....	219
8.1.	Zarządzenie nr 196 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Bydgoszcz.....	221
8.2.	Decyzja Ministra Środowiska z dnia 19 stycznia 2006 r. (Zn. spr. DL1p-0233-2/06) tworząca lasy ochronne w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Bydgoszcz.....	225
8.3.	Protokół z posiedzenia <i>Komisji Założeń Planu</i>	229
8.4.	Protokół ustaleń <i>Narady Techniczno-Gospodarczej</i>	247
8.5.	Protokół z przeprowadzenia testu kontroli pomiaru miąższości na powierzchniach próbnych kołowych.....	265
8.6.	Postanowienie Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu w sprawie uzgodnienia planu urządzenia lasu w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych.....	271
8.7.	Terminy realizacji prac związanych z dostosowaniem dróg pożarowych zgodnie z § 7 ust. 1. <i>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów</i>	275

TABELE I WZORY.....	281
Tabela nr I - Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa wg rodzajów użytków gruntowych, kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni, zgodnie z podziałem administracyjnym kraju.....	283
Tabela nr II - Zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg panujących gatunków drzew oraz ich bonitacji.....	341
Tabela nr III - Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych (dominujących) funkcji lasu i gatunków panujących.....	357
Tabela nr IV - Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących.....	377
Tabela nr Va - Powierzchniowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu.....	403
Tabela nr Vb - Miąższościowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu.....	429
Tabela nr VI - Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności.....	451
Tabela nr VIIa - Tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących - przyrost tablicowy.....	458
Tabela nr IX - Zestawienie pozyskania drewna za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem.....	461
Tabela nr X - Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami.....	464
Tabela nr XI - Ocena upraw młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych.....	467
Tabela nr XII - Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych.....	470
Tabela nr XIII - Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu i w prognozie.....	473
Tabela nr XIV - Zestawienie obliczonych i przyjętych miąższościowych etatów użytkowania rębnego.....	476
Tabela nr XV - Zestawienie powierzchni manipulacyjnej użytków rębnych wg rodzajów rębni w gospodarstwach.....	478
Tabela nr XVI - Zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego wg rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku.....	481
Tabela nr XVII - Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć.....	487
Tabela nr XVIII - Zestawienie zbiorcze wskazań gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu.....	493
Tabela nr XIXa - Ekonomiczne wskaźniki gospodarki leśnej.....	496
Wzór nr 2 - Wykaz obiektów bazy nasiennej.....	497
Wzór nr 3 - Wykaz drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy w I 10-leciu.....	503
Wzór nr 4 - Wykaz drzewostanów w klasie odnowienia.....	505
Wzór nr 5 - Wykaz drzewostanów w klasie do odnowienia.....	508

Wzór nr 6 - Wykaz projektowanych cięć rębnych (tylko w egzemplarzu RDLP w Toruniu i GDLP w Warszawie).....	510
Wzór nr 7 - Zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu nadleśnictwa.....	535
KRONIKA.....	539

Ryciny (w treści)

Ryc. 1. Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Bydgoszcz.

Ryc. 2. Okręgi dyrekcyjne Lasów Państwowych w okresie międzywojennym

Ryc.3. Zmiany podziału administracyjnego Lasów Państwowych na szczeblu Okręgowych Zarządów Lasów Państwowych w latach 1975–1983.

Wykresy (w treści)

Charakterystyka warunków klimatycznych.

Udział typów siedliskowych lasu. Obręb Bartodzieje.

Udział typów siedliskowych lasu. Obręb Bydgoszcz.

Udział typów siedliskowych lasu. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

Struktura wiekowa i miąższościowa. Obręb Bartodzieje.

Struktura wiekowa i miąższościowa. Obręb Bydgoszcz.

Struktura wiekowa i miąższościowa. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

Udział gatunków panujących w typach siedliskowych lasu. Obręb Bartodzieje

Udział gatunków panujących w typach siedliskowych lasu. Obręb Bydgoszcz.

Udział gatunków panujących w typach siedliskowych lasu. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

Udział powierzchniowy gatunków panujących. Obręb Bartodzieje.

Udział powierzchniowy gatunków panujących. Obręb Bydgoszcz.

Udział powierzchniowy gatunków panujących. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

Udział miąższościowy gatunków panujących. Obręb Bartodzieje.

Udział miąższościowy gatunków panujących. Obręb Bydgoszcz.

Udział miąższościowy gatunków panujących. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

Udział powierzchniowy drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskowymi typami lasu. Obręb Bartodzieje.

Udział powierzchniowy drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskowymi typami lasu. Obręb Bydgoszcz.

Udział powierzchniowy drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskowymi typami lasu. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

Procentowy udział powierzchni zalesionej według gospodarstw. Obręb Bartodzieje.

Procentowy udział powierzchni zalesionej według gospodarstw. Obręb Bydgoszcz.

Procentowy udział powierzchni zalesionej według gospodarstw. Nadleśnictwo Bydgoszcz.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW I GRUNTÓW PRZEZNACZONYCH DO ZALESIENIA ORAZ POZOSTAŁYCH GRUNTÓW I NIERUCHOMOŚCI BĘDĄCYCH W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA

1.1. Przestrzenne usytuowanie urządzanego nadleśnictwa oraz krótki rys historyczny

1.1.1. Przestrzenne usytuowanie lasów nadleśnictwa w jego terytorialnym zasięgu działania

Siedziba **Nadleśnictwa Bydgoszcz** (obróby: Bartodzieje, Bydgoszcz) znajduje się w Białych Błotach przy ulicy Sosnowej 9 (oddział 112 o) - **obręb Bydgoszcz**).

Nadleśnictwo Bydgoszcz w obecnych granicach funkcjonuje od dnia 3 stycznia 1994 r.

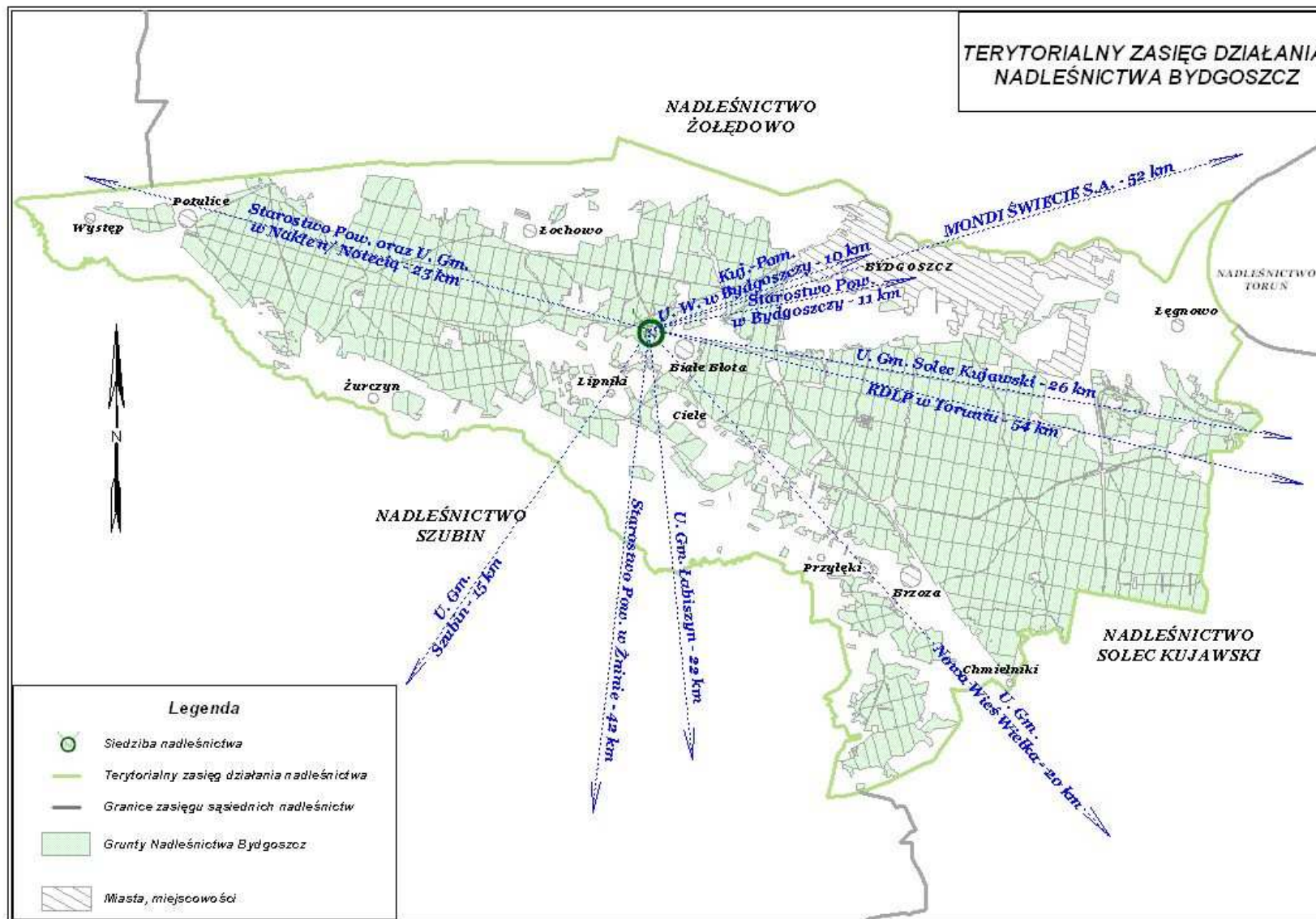
Terytorialny zasięg działania nadleśnictwa przedstawia się następująco:

Województwo kujawsko-pomorskie

- **powiat miasto Bydgoszcz** - część
- **powiat bydgoski** - gminy: **Białe Błota**, **Nowa Wieś Wielka** (wsie: Brzoza, Kobyłarnia, Leszyce – część, Smolno Nowe, Olimpin, Łążyn – część, Prądocin – część), **Solec Kujawski** – obszar wiejski (wsie: Makowiska – część, Przyłubie – część, Wypaleniska – część, Otorowo – część).
- **powiat nakielski** - gmina **Nakło nad Notecią** – obszar wiejski, (wsie: Gorzeń – część, Potulice – część, Występ – część), **Szubin** – obszar wiejski (wsie: Tur – część, Zamość, Żurczyn).
- **powiat żniński** - gmina **Łabiszyn** (wsie: Dąbie Nowe – część, Jeżewice – część).

Przestrzenne usytuowanie kompleksów leśnych w jego terytorialnym zasięgu działania oraz odległość siedziby nadleśnictwa od urzędów administracji państwowej, samorządowej, jednostek Lasów Państwowych i wybranych zakładów przemysłu drzewnego przedstawiono na wycinku mapy w skali 1:300000 – *ryc. 1*.

Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Bydgoszcz oraz odległości siedziby nadleśnictwa od jednostek administracji publicznej, RDLP oraz wybranych zakładów przemysłu drzewnego przedstawiono poniżej na *ryc. 1*.

Ryc. 1. Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Bydgoszcz

Główny kompleks leśny nadleśnictwa zajmuje środkową część jego zasięgu terytorialnego.

Wzór nr 7 *Zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu nadleśnictwa* przedstawiono w części tabelarycznej elaboratu.

Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa położone są przede wszystkim w pobliżu kompleksów leśnych nadleśnictwa.

Na podstawie porozumień między starostą powiatu bydgoskiego oraz Prezydentem Bydgoszczy a nadleśniczym **Nadleśnictwa Bydgoszcz**, nadleśniczy sprawuje nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa na powierzchni 208,84 ha (gminy: Białe Błota, Nowa Wieś Wielka – część oraz miasto Bydgoszcz).

Aktualne uproszczone plany urządzenia lasu lub inwentaryzacje stanu lasu posiadają wszystkie obręby ewidencyjne powierzone nadleśnictwu do nadzoru.

Bezpośredni nadzór nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych w nadleśnictwie sprawuje podleśniczy w ramach obowiązków służbowych.

Według stanu na 1.01.2012 r. podział administracyjny **Nadleśnictwa Bydgoszcz** przedstawia się następująco:

Lp. Nr w SILP	Obręb	Leśnictwo (siedziba)	Oddziały	Powierzchnia (ha)				Razem
				Grunty leśne		Grunty związane z gosp. leśną	Grunty nieleśne	
				zależne	niezależne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<u>1</u> 1	Bartodzieje	Bielice (16j)	1-20; 20A; 21-23; 32-47; 57-70; 121- 126	1519,82	22,26	37,00	14,71	1593,79
<u>2</u> 3		Emilianowo (114i)	3A; 24-31; 50-56; 112-120; 151-160; 186-195; 215-225; 247-250	1576,14	13,14	42,02	11,88	1643,18
<u>3</u> 4		Smolno (315g)	251-257; 269-277; 281-306; 306A; 307- 315; 315A; 316-330	1503,54	16,82	43,08	85,74	1649,18
<u>4</u> 5		Zielonka (231 l)	127-134; 161-174; 196-207; 226-237; 237A; 238; 258-268; 278-280	1562,47	8,25	42,31	34,07	1647,10
<u>5</u> 6		Żółwin (90p)	81-86; 86A; 87-91; 91A; 91B; 91C; 92- 96; 96A; 96B; 96C; 96D; 97-102; 102A; 103-111; 143-150; 178-185; 208-214; 239-246	1697,11	25,24	54,32	34,94	1811,61
Razem obręb Bartodzieje (1-330)				7859,08	85,71	218,73	181,34	8344,86

Lp. Nr w SILP	Obręb	Leśnictwo (siedziba)	Oddziały	Powierzchnia (ha)				
				Grunty leśne		Grunty związane z gosp. leśną	Grunty nieleśne	Razem
				zależne	niezależne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<u>6</u> <u>7</u>	Bydgoszcz	Białe Błota (68h)	1-20; 22-23; 32-43; 67-69	832,06	4,08	31,52	21,00	888,66
<u>7</u> <u>9</u>		Lipniki (159j)	64-66; 70-73; 106- 118; 148-162; 189- 200; 200A; 201; 221-229; 247-252; 263-265; 276-278; 278A; 279	1625,30	31,11	37,90	113,94	1808,25
<u>8</u> <u>10</u>		Łochowo (52n)	24-26; 28-29; 44-57; 73A; 74-91; 123- 133; 171-178	1509,05	5,27	25,69	56,96	1596,97
<u>9</u> <u>11</u>		Nadkanale (202k)	119-122; 163-170; 202-213; 230-245; 253-262; 266-275;	1515,30	14,20	28,16	61,04	1618,70
<u>10</u> <u>12</u>		Potulice (63 l), nowa siedziba - 61b	30-31; 58-63; 92- 101; 134-147; 179- 188; 214-220; 246; 246A	1547,70	22,49	36,38	75,70	1682,27
Razem obręb Bydgoszcz (1-279)				7029,41	77,15	159,65	328,64	7594,85
Ogółem nadleśnictwo				14888,49	162,86	378,38	509,98	15939,71

1.1.2. Rys historyczny

Krótki rys historyczny gospodarki leśnej przedstawia się następująco (szerzej historię lasów i gospodarki leśnej przedstawiono w *Programie Ochrony Przyrody*):

Nadleśnictwo Bydgoszcz w obecnych granicach funkcjonuje od 3 stycznia 1994 r.

Okres II Rzeczypospolitej (1920–1939 r.)

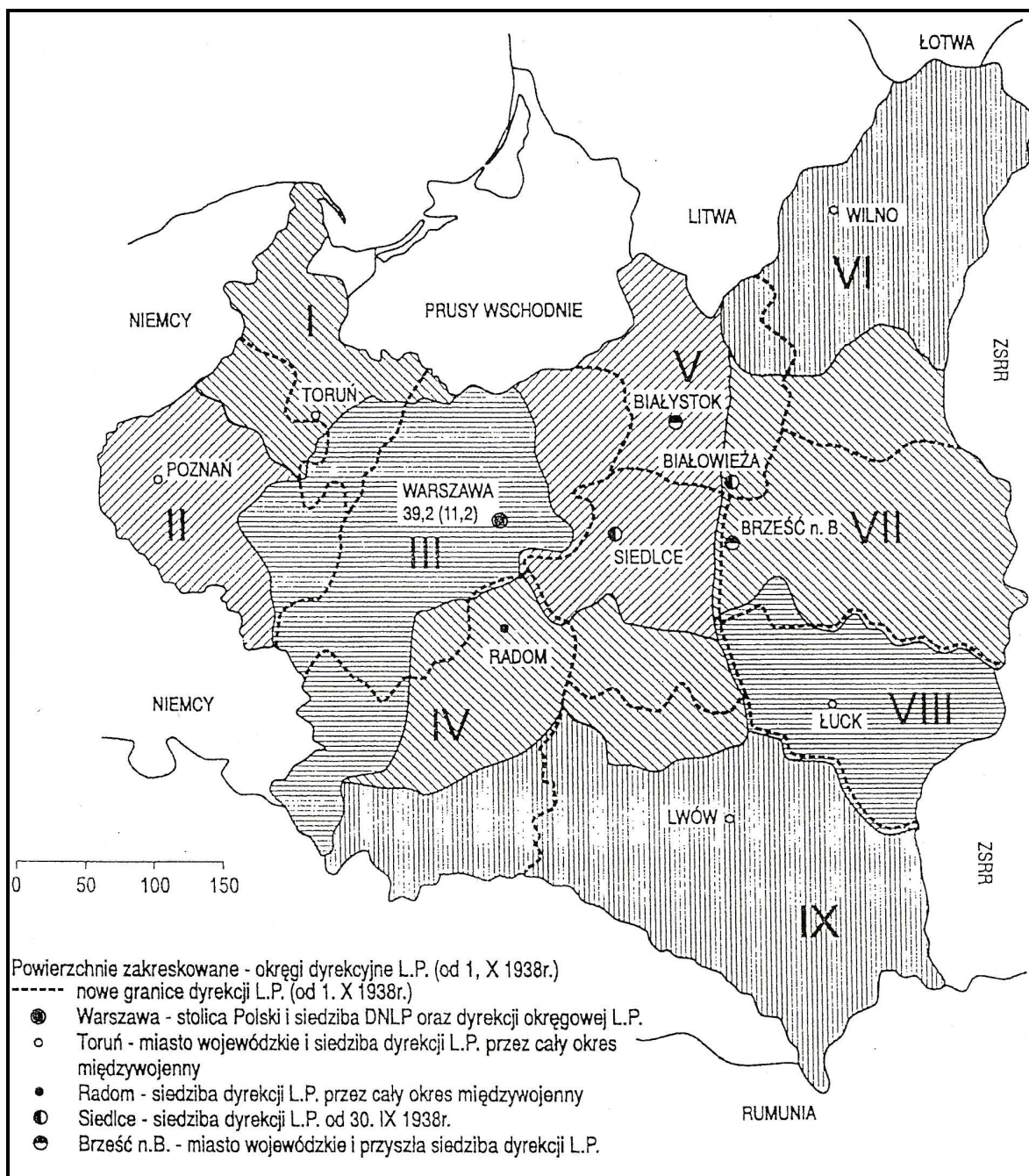
Po odzyskaniu niepodległości (formalnie w wyniku ustaleń traktatu wersalskiego z 28 czerwca 1919 r.) na początku 1920 roku lasy obecnego **Nadleśnictwa Bydgoszcz** przechodzą na własność Skarbu Państwa Polskiego i stanowią część składową pierwotnych Nadleśnictw Bartodzieje i Bydgoszcz. Gospodarkę leśną w obydwu nadleśnictwach prowadzono na podstawie prowizorycznych planów urządzenia lasu wykonanych na początku dwudziestolecia.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1920 roku w przedmiocie organizacji i zakresu działania okręgowych zarządów lasów państwowych - lasy ówczesnych Nadleśnictw Bartodzieje i Bydgoszcz podporządkowano okręgowemu zarządowi w Poznaniu.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1925 roku o utworzeniu Dyrekcji Lasów Państwowych (utworzono 10 Dyrekcji Lasów Państwowych m.in. w Bydgoszczy - zlikwidowaną 8 lipca 1932 r., Toruniu, Poznaniu). Lasy Nadleśnictwa Bartodzieje i Bydgoszcz znalazły się w Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu.

Najważniejszym aktem prawnym regulującym gospodarkę leśną w okresie międzywojennym był dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 września 1936 r. o państwowym gospodarstwie leśnym pod nazwą „Lasy Państwowe”, obejmujący sprawy organizacyjne, model gospodarowania, gospodarkę ziemią i tworzący lasy ochronne.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 lipca 1938 r. o ustaleniu okręgów i siedzib Dyrekcji Lasów Państwowych, lasy ówczesnego powiatu bydgoskiego pozostały w Okręgu Poznańskim z siedzibą Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu (zmiany te związane były ze zmianami w podziale administracyjnym kraju - od 1 kwietnia 1938 r. m.in. powiat bydgoski odłączono od województwa poznańskiego i włączono w skład województwa pomorskiego z siedzibą w Toruniu). Stan taki utrzymał się do II wojny światowej. Okręgi dyrekcyjne Lasów Państwowych w okresie międzywojennym wg prof. Józefa Brody przedstawiono na *ryc. 2*.

Ryc.2 - Okręgi dyrekcyjne Lasów Państwowych w okresie międzywojennym.

Okres 1939–1945

W okresie okupacji niemieckiej w przedwojennych Nadleśnictwach Bartodzieje, Bydgoszcz i Nakło prowadzono gospodarkę leśną podporządkowaną wojennej gospodarce Niemiec. Był to okres nadmiernej eksploatacji tych lasów na potrzeby okupantów aczkolwiek należy stwierdzić, że lasy te jako włączone w skład *Rzeszy Niemieckiej* traktowane były lepiej aniżeli np. te włączone w skład tzw. *Generalnej Guberni*. W okresie okupacji Niemcy wybudowali na obszarach leśnych obecnego Nadleśnictwa Bydgoszcz obręb Bartodzieje w leśnictwie Żółwin

fabrykę prochu i amunicji "Dynamit AG Vorm. Alfred Nobel & CO Bromberg" – obecnie *Skansen architektury przemysłowej Exploseum*

Okres po II wojnie Światowej

Po II wojnie światowej w wyniku realizacji dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej i objęciu przez państwo lasów wchodzących w skład wielkich majątków ziemskich oraz dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN) z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu lasów drobnej własności przekraczających 25 ha nastąpiły znaczne zmiany w stanie posiadania w wyniku przejęcia w/w lasów.

Bezpośrednio po II wojnie światowej gospodarka leśna prowadzona była na podstawie tzw. przybliżonej tabeli klas wieku, następnie na podstawie planów prowizorycznego i definitywnego urządzenia lasu (opracowanych dla Nadleśnictw Bartodzieje i Bydgoszcz) oraz kolejnych rewizji planów urządzenia gospodarstwa leśnego.

Wymienione powyżej plany według początkowych stanów obowiązywania (w liczniku) obejmowały powierzchnię ogólną (w mianowniku):

	Bartodzieje	Bydgoszcz	Nadleśnictwo
prowizoryczny plan urządzenia lasu (Nadleśnictwa Bartodzieje i Bydgoszcz)	<u>1952.10.01</u> 3826,78	<u>1946.10.01</u> 6973,63	– *
definitywny plan urządzenia lasu (Nadleśnictwa Bartodzieje i Bydgoszcz)	<u>1958.10.01</u> 5511,76	<u>1960.10.01</u> 6267,48	– *
I rewizja planu urządzenia lasu (Nadleśnictwo Bydgoszcz, obręby Bartodzieje i Bydgoszcz)	<u>1969.01.01</u> 7591,93	<u>1969.01.01</u> 7714,47	– *
II rewizja planu urządzenia lasu (Nadleśnictwo Bydgoszcz, obręby Bartodzieje i Bydgoszcz)	<u>1979.01.01</u> 7594,12	<u>1979.01.01.</u> 7593,45	– *
III rewizja planu urządzenia lasu (Nadleśnictwo Bydgoszcz, obręby Bartodzieje i Bydgoszcz)	<u>1991.01.01</u> 7573,12	<u>1991.01.01</u> 7582,57	– *
IV rewizja planu urządzenia lasu (Nadleśnictwo Bydgoszcz, obręby Bartodzieje i Bydgoszcz)	<u>2002.01.01</u> 7222,70	<u>2002.01.01</u> 7625,40	<u>2002.01.01</u> 14848,10

* - Nadleśnictwo Bydgoszcz w obecnych granicach powstało z dniem 3 stycznia 1994 r.

Przyczyny większych zmian powierzchniowych przedstawiają się następująco:

Obręb Bartodzieje

- w okresie bezpośrednio powojennym przekazanie znacznej powierzchni leśnej Zakładom Chemicznym "Zachem" w Bydgoszczy oraz przejęcie lasów drobnej własności na podstawie dekretów PKWN z 1944 r,

- w okresie obowiązywania prowizorycznego planu urządzenia lasu m.in. przejęcie z Nadleśnictwa Bydgoszcz leśnictwa Zielonka - 1169,46 ha, a także przyjęcia od Państwowego Funduszu Ziemi,
- w okresie obowiązywania definitywnego planu urządzenia lasu: przejęcie z Nadleśnictwa Bydgoszcz - 2074,65 ha,
- w okresie obowiązywania rewizyjnego (I) planu urządzenia lasu m.in. przejęcie z b. Nadleśnictwa Łabiszyn - 790,64 ha i z obrębu Leszyce - 249,52 ha oraz wyłączenie do obrębu Bydgoszcz - 1201,47 ha,
- w okresie obowiązywania rewizyjnego (II) planu urządzenia lasu nie nastąpiły większe zmiany powierzchniowe,
- w okresie obowiązywania rewizyjnego (III) planu urządzenia lasu: przejęcie na podstawie decyzji administracyjnych z urzędów rejonowych, urzędów gmin, starostw - 31,57 ha; przejęcie z mocy ustawy o lasach z Ministerstwa Obrony Narodowej - 59,08 ha oraz wymiana lub zakup gruntów - 1,25 ha.

Obręb Bydgoszcz

- w okresie bezpośrednio powojennym: przejęcie poniemieckiego majątku Żurczyn - 496,62 ha,
- w okresie obowiązywania prowizorycznego planu urządzenia lasu: przejęcie lasów majątku Ciele oraz innych lasów drobnej własności - 770,45 ha; przekazanie innemu resortowi - 317,14 ha oraz przekazanie do Nadleśnictwa Bartodzieje leśnictwa Zielonka - 1169,46 ha,
- w okresie obowiązywania definitywnego planu urządzenia lasu m.in.: przekazanie Nadleśnictwu Bartodzieje - 2074,65 ha; przejęcie: z Nadleśnictwa Jachcice - 2845,01 ha, z Nadleśnictwa Żołędowo - 236,22 ha, z Nadleśnictwa Nakło - 45,14 ha oraz od Państwowego Funduszu Ziemi - 482,29 ha,
- w okresie obowiązywania rewizyjnego (I) planu urządzenia lasu: wyłączenie do Nadleśnictw: Żołędowo - 3341,60 ha oraz Szubin - 76,81 ha; przyłączenie z b. Nadleśnictwa Nakło - 1941,49 ha oraz z obrębu Bartodzieje - 1201,47 ha; włączenie na podstawie aktów kupna, scaleń oraz protokołów zdawczo-odbiorczych - 259,46 ha,
- w okresie obowiązywania rewizyjnego (II) planu urządzenia lasu nie nastąpiły istotniejsze zmiany powierzchniowe.
- w okresie obowiązywania rewizyjnego (III) planu urządzenia lasu przejęto na podstawie decyzji administracyjnych z urzędów rejonowych gmin, starostw - 31,57 ha oraz przejęto wskutek zamiany lub zakupu 23,55 ha.

Nie zachowały się dane archiwalne dotyczące Nadleśnictwa Bartdzieje i Bydgoszcz z okresu przedwojennego i wcześniejszych, ale z pewnością stosowano zrębowy sposób zagospodarowania z odnowieniem sztucznym (jak w sąsiednich nadleśnictwach).

Po utworzeniu Nadleśnictwa Glinki, Bartdzieje i Bydgoszcz w XIX wieku dla sosny przyjęto 100-letnią kolej rębą (od roku 1888) oraz w latach 1909–1929 - 120-letnią kolej rębą.

Aż do wykonania planów definitywnego urządzenia lasu w okresie międzywojennym (1928) użytkowanie rębne prowadzono zrębami zupełnymi bez ściśle określonej szerokości zrębów i nawrotów cięć (z zachowaniem kierunku cięć od wschodu i północy).

Od czasu opracowania definitywnego planu urządzenia lasu wg stanu 1929/1930 użytkowanie rębne prowadzono zrębami zupełnymi o określonej szerokości (60 m.) z nawrotem cięć 4 lata i kierunkiem cięć ze wschodu na zachód wprowadzając podział lasu na ostepy.

W okresie powojennym zrębowy sposób zagospodarowania ze sztucznym odnowieniem poprzez sadzenie ręczne pozostał podstawowym sposobem zagospodarowania.

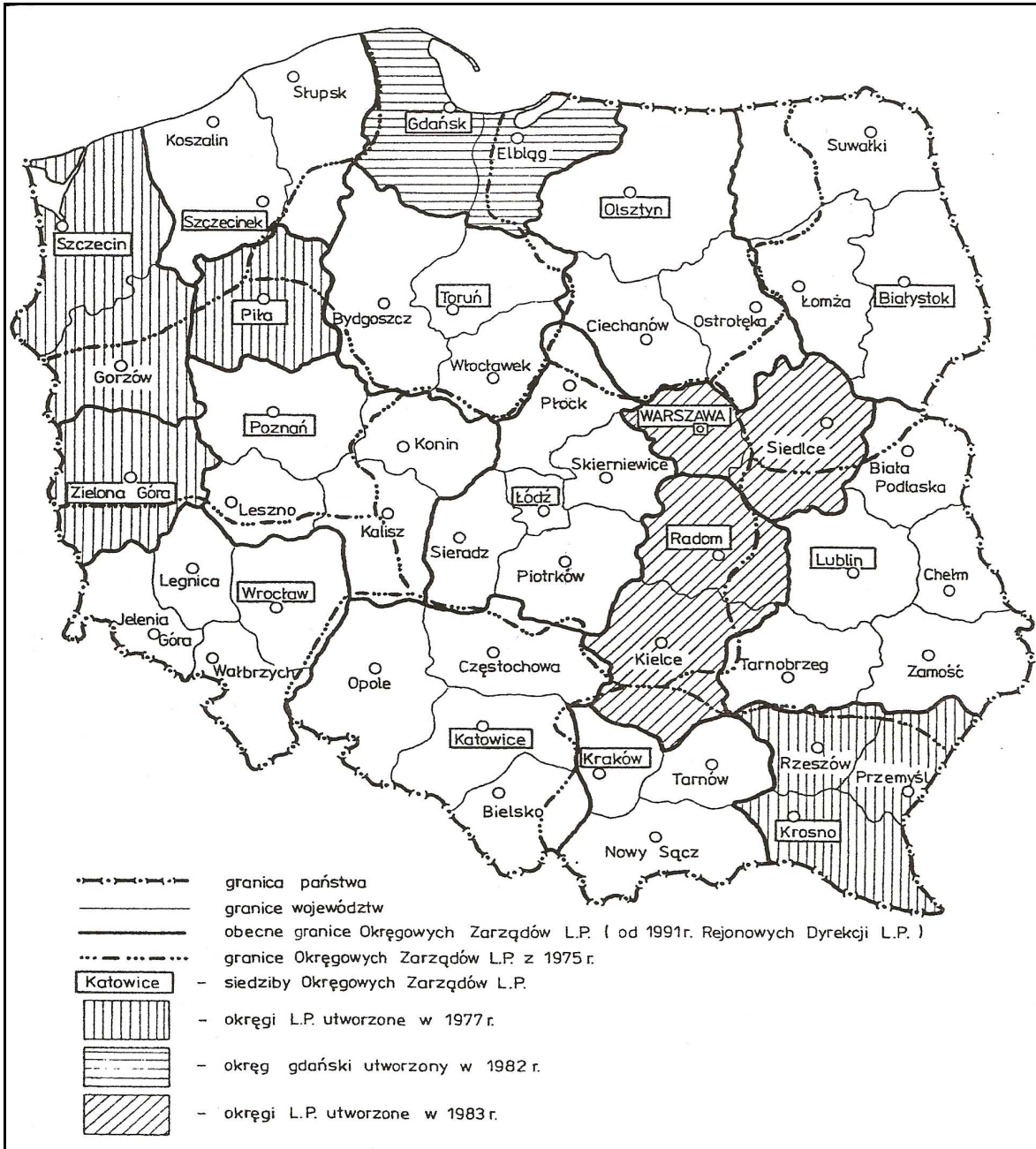
Spośród większych szkód i zagrożeń w lasach **Nadleśnictwa Bydgoszcz** ze strony czynników biotycznych i abiotycznych w przeszłości (w latach) należy wymienić:

1836	– gradacja strzygoni choinówki w obecnym obrębie Bydgoszcz
1922–1924;	– gradacja strzygoni choinówki
1932–1933	– gradacja strzygoni choinówki
1925–1928, 1969	– gradacje barczatki sosnowki
1977	– największy pożar na powierzchni 34,54 ha w obecnym obrębie Bydgoszcz
1978–1981	– gradacja brudnicy mniszki (zwalczaniem tego szkodnika objęto większość lasów nadleśnictwa)
2005, 2011	– gradacje boreczników (borecznik sosnowiec)

W roku 1979 przeprowadzono prace II rewizji planów urządzenia lasu wg nowej *Instrukcji urządzania lasu* (PWRiL Warszawa 1980) wprowadzającej statystyczno-matematyczny sposób inwentaryzacji zasobów drzewnych. Ten sposób inwentaryzacji stosowano również w III rewizji planu urządzenia lasu wg stanu na 1 stycznia 1991 r. oraz w IV rewizji planu urządzenia lasu wg stanu na 1 stycznia 2002 r. (I wariant - inwentaryzacja zasobów drzewnych w poszczególnych drzewostanach).

W pracach V rewizji planu urządzenia lasu wg stanu na 1.01.2012 r. zastosowano statystyczną metodę reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz losowego rozdziału prób pomiarowych (powierzchni kołowych).

Zmiany podziału administracyjnego Lasów Państwowych na szczeblu *Okręgowych Zarządów Lasów Państwowych* według prof. Józefa Brody w latach 1975-1983 przedstawiono na ryc. 3.

Ryc. 3 - Zmiany podziału administracyjnego lasów państwowych na szczeblu okręgowych zarządów lasów państwowych w latach 1975-1983

Wybrane dane dotyczące historii Nadleśnictwa Bydgoszcz przedstawiają się następująco:

- lata 80-te XVIII w. - zrabowane przez Prusy w pierwszym rozbiórce I Rzeczypospolitej (1772 r.) polskie lasy królewskie (starostwo bydgoskie) nazwano Królewskimi Lasami Bydgoskimi (Die Königliche Bromberger Forst); utworzono z nich pruski Urząd Leśny Bydgoszcz (Forstamt Bromberg) w Glinkach.
- 1789–1790 - wykonanie pierwszych pomiarów i ustaleń granic własności (jeszcze z dużymi niedokładnościami).
- 1797 - zatwierdzenie granic lasów bydgoskich po pierwszych pomiarach przez władze pruskie i ostateczne odrzucenie pretensji miasta Bydgoszcz do lasów byłego starostwa bydgoskiego.
- 1807.08.25 - utworzenie nadleśnictwa bydgoskiego (z dóbr koronnych) w departamencie bydgoskim Księstwa Warszawskiego z obrębami: bydgoskim, dąbrowieckim, wielkim nowowieskim, szuleckim (od nazwy obecnego miasta Solec Kujawski).
- 1807.08.25 - utworzenie nadleśnictwa łachowskiego z obrębami: łachowskim (od nazwy obecnej wsi Łochowo), fordońskim, niemczyńskim, kruszyńskim, cieszkowskim (ciszkowskim).
- 1816 - odtworzenie pruskiego Urzędu Leśnego Forstamt Bromberg w Glinkach (późniejsze Nadleśnictwo Glinki (Die Königliche Oberförsterei Glinke) oraz poza zasięgiem terytorialnym obecnego Nadleśnictwa Bydgoszcz Nadleśnictwo Wtelno (Die Königliche Oberförsterei Wtelno).
- 1819 - naczelny nadleśniczy w Prusach Georg Ludwig Hartig wydaje instrukcję urządzania lasu, na podstawie której podjęto nowe urządzenie niemal we wszystkich lasach państwowych (w tym w lasach na ziemiach polskich pod zaborem pruskim) z koniecznością opracowania planów gospodarczych dla poszczególnych rewirów leśnych przekształconych później w nadleśnictwa na lata 1821–1840; obok obrębów wydzielano oddziały z zachowaniem kolei rębny na 20-letnie okresy (sposób organizacji gospodarki leśnej określa się mianem metody okresowo-miąższościowej).
- 1826–1835 - zastąpienie w lasach zaboru pruskiego hartigowskiego systemu rewirowego nowym podziałem na nadleśnictwa.
- 1831–1832 - wykonanie pierwszych prac urzędniowych nazywanych "sumarycznym obliczeniem zapasu". Ustalona powierzchnia dla Nadleśnictwa Glinki była oparta o niedokładne pomiary z lat 1789–1790.
- 1836 - wydanie w Prusach kolejnej instrukcji urządzania lasu - do końca połowy XIX wieku wszystkie lasy państwowe zaboru pruskiego zostały urządzone wg tej instrukcji.

- lata 20–30 XIX w. - wykonanie podziału powierzchniowego z oddziałami kwadratowymi (Höpner: *Atlas des Regirungs - Bezirks Bromberg*. Berlin. 1836-1838).
- lata 40-te XIX w. - wprowadzenie w lasach zaboru pruskiego (Pomorze i Poznańskie) systemu zrębów zupełnych z odnowieniem sztucznym.
- 1843–1844 - drugie prace urządzeniowe poddające rewizji dotychczasowe obliczenia powierzchni i zapasu ustalające powierzchnię Nadleśnictwa Glinki na 48000 morgów brandenburskich, przyjmując etat powierzchniowy w wysokości 5086 morgów brandenburskich oraz etat masowy w wysokości 5885 klaft - około 26500 m³ (przeważająca część obecnych obrębów Bartodzieje i Bydgoszcz oraz Leszyce - obecnie Nadleśnictwo Solec); do połowy XIX wieku wszystkie lasy państwowe w zaborze pruskim posiadały plany gospodarcze oparte na powierzchniach geodezyjnych - dane tych dokumentów nie zachowały się.
- 1860 - wykonanie pierwszej rewizji głównej dla Nadleśnictwa Glinki ustalając etat masowy na 6984 klaft (około 32500 m³), oraz dzieląc pierwotne oddziały kwadratowe 220 morgowe na połowę i likwidując wszystkie serwituty.
- 1868 - wyłączenie wschodniej części ówczesnego Nadleśnictwa Glinki i utworzenie Nadleśnictwa Bartodzieje (Die Königliche Oberförsterei Bartelsee) ustalając etat dla Nadleśnictwa Glinki w wysokości 9260 m³ na podstawie dotychczasowych pomiarów.
- 1887, 1890, 1910 - kolejne rewizje planu urządzenia lasu dla Nadleśnictw Bartodzieje i Glinki ustalające powierzchnię odpowiednio: dla Nadleśnictwa Bartodzieje: 5810,80 ha b.d., b.d. oraz dla Nadleśnictwa Glinki: 6273,23 ha, 5860,79 ha, 5923,24 ha.
- 1887 - wyłączenie południowo-wschodniej części Nadleśnictwa Glinki i Bartodzieje i utworzenie Nadleśnictwa Leszyce.
- 1920 - powrót omawianych obszarów w granice II Rzeczypospolitej w wyniku ustaleń Traktatu Wersalskiego z dnia 28 czerwca 1919 r.
- 1922 - zarząd dobrami byłej dzielnicy pruskiej Rada Ministrów przekazuje Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych (w tym lasy); gospodarkę leśną w Nadleśnictwach Nakło, Jachcice, Glinki i Bartodzieje prowadzono wg ustawodawstwa pruskiego i podporządkowanego okręgowemu zarządowi w Poznaniu.
- 1925 - utworzenie 10 Dyrekcji Lasów Państwowych m.in. w Bydgoszczy - zlikwidowanej 8 lipca 1932 r., Toruniu i Poznaniu. Omawiane nadleśnictwa znalazły się początkowo w Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy, a po jej zlikwidowaniu w Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu; wtedy to zmieniono prawdopodobnie nazwę Nadleśnictwa Glinki na Nadleśnictwo Bydgoszcz.

- 1928 - wykonanie tzw. rewizji głównej (definitywny plan urządzenia lasu wg stanu na 1928/1929 ustalający powierzchnię Nadleśnictwa Bartodzieje na 5811,08 ha oraz Nadleśnictwa Bydgoszcz na 6378,80 ha).
- 1937 - wykonanie prac rewizji okresowej planu urządzenia lasu ustalającej powierzchnię Nadleśnictwa Bartodzieje na 5793,91 ha, a dla Nadleśnictwa Bydgoszcz - b. d.
- 1939–1945 - okres okupacji niemieckiej; lasy omawianego obszaru znalazły się w Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie (Reichsgau Danzig-West Preussen).
- 1945 - reaktywacja Nadleśnictw: Bartodzieje, Bydgoszcz oraz Nakło w Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.
- 1950.01.01 - powołanie Rejonów Lasów Państwowych tzw. Wielkich (w miejsce Dyrekcji Lasów Państwowych).
- 1951.01.01 - powołanie Bydgoskiego Okręgu Lasów Państwowych w Toruniu (tzw. Wielkiego) w miejsce Rejonu Lasów Państwowych w Toruniu oraz Rejonów Lasów Państwowych (tzw. małych); Rejon Lasów Państwowych Bydgoszcz obejmował m.in. nadleśnictwa: Bartodzieje, Bydgoszcz, Jachcice, Leszyce, a Rejon Lasów Państwowych Nakło m.in. Nadleśnictwo Nakło (poprzednio Potulice, Gorzeń).
- 1956 - utworzenie Zarządu Lasów Państwowych w Toruniu w miejsce Bydgoskiego Okręgu Lasów Państwowych.
- 1958.10.01 - likwidacja Rejonów Lasów Państwowych i włączenie ich do Zarządu Lasów Państwowych w Toruniu.
- 1959.04.01 - zmiana nazwy Zarządu Lasów Państwowych na Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Toruniu.
- 1972.12.31 - likwidacja Nadleśnictwa Nakło (poprzednio Potulice, Gorzeń) włączając część do Nadleśnictwa Bydgoszcz i Szubin.
- 1973.01.01 - utworzenie Nadleśnictwa Bydgoszcz z obrębami Bartodzieje, Bydgoszcz, Leszyce (byłymi nadleśnictwami).
- 1994.01.03 - przekazanie obrębu Leszyce do Nadleśnictwa Solec Kujawski; w tym kształcie organizacyjnym Nadleśnictwo Bydgoszcz funkcjonuje do chwili obecnej (Zarządzenie nr 90 Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 15 listopada 1993 r.)

Nadleśnictwem Bydgoszcz oraz innymi jednostkami wchodzącymi obecnie w skład nadleśnictwa kierowali:

Nadleśnictwo Bartodzieje (zlikwidowane 31.12.1972 r. - obecnie obręb Bartodzieje)

Rykowski Tadeusz	1.03.1945 – 31.12.1949
Najmanowicz Teofil	1.01.1950 – 1.11.1952
Ziemoleżyńska Kazimiera	1.10.1952 – 31.12.1968
Lubaczewski Zbigniew	1.01.1969 – 30.09.1969
Jaranowski Daniel	1.10.1969 – 31.12.1972

Nadleśnictwo Nakło (wcześniej Potulice, Gorzeń zorganizowane w latach dwudziestych XX w. - zlikwidowane 31.12.1972 r.)

Polcyn Franciszek	1.04.1945 – 25.10.1946
Dekowski Franciszek	1.1-.1946 – 15.09.1948
Tokarski Jerzy	1.09.1948 – 1950
Dudziak Stanisław	1950 – 1953
Montwiłł Władysław	1.06.1953 – 31.10.1970
Filipiak Zbigniew	1.10.1970 – 31.12.1972

Nadleśnictwo Bydgoszcz (przed reorganizacją - obecnie obręb Bydgoszcz)

Rosochowicz Jan	1.04.1945 – 30.06.1950
Sujkowski Bogusław	1.05.1950 – 30.09.1951
Dekowski Franciszek	1.09.1951 – 31.12.1955
Władziński Czesław	1.04.1956 – 31.12.1972

Nadleśnictwo Bydgoszcz (po reorganizacji - obecne obręby Bartodzieje i Bydgoszcz)

Jaranowski Daniel	1.01.1973 – 31.12.1973
Kowalski Zygfryd	1.01.1974 – 28.02.1982
Kowalski Zbigniew	od 1.08.1982

Gospodarkę leśną w okresie obowiązywania planu wg stanu na 1.01.2002 r. omówiono w części 2 niniejszego elaboratu.

Podstawowe dane planów urządzenia lasu dla poszczególnych okresów opracowanych dla byłych nadleśnictw lub obrębów w okresie powojennym przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Wyszczególnienie		Obręb leśny: Bartodzieje					
		Cykle u.l./1 rok obowiązywania planu					
		definitywne 1.10.1958	I rewizja 1.10.1969	II rewizja 1.01.1979	III rewizja 1.01.1991	IV rewizja 1.01.2002	V rewizja 1.01.2012
1	Jednostka 1a	2	3	4	5	6	
Powierzchnia ogólna	ha	5511,76	7591,93	7594,12	7573,12	7722,70	8344,86
Powierzchnia lasów (bez związanych z gosp. leśną)	ha	5176,00	7012,21	7148,45	7173,02	7333,15	7944,79
Grunty związane z gosp. leśną	ha	–	–	–	235,24	212,85	218,73
Powierzchnia rezerwatów (leśna oraz ogółem - w mianowniku)	ha	–	–	73,05 74,68	73,05 74,68	73,05 74,68	73,05 74,68
Powierzchnia lasów ochronnych	ha	1193,00	2672,10	6323,58	7099,97	7100,26	7838,74
Powierzchnie badawczo-doświadczalne	ha	–	–	–	–	–	–
Powierzchnie stref zagrożenia przemysłowego: I strefa	ha	–	–	4769,51	6245,01	7194,80	–
II strefa	ha	–	–	504,77	854,96	138,35	–
III strefa	ha	–	–	–	–	–	–
Zapas na pow. leśnej	m ³ brutto	509453	797125	1010033	1139066	13578565	1726172
Średnia zasobność	m ³ /ha	99	112	143	160	187	217
Średni wiek	lat	brak danych	brak danych	51	59	62	64
Roczny etat użytków rębnych: powierzchnia plan	ha	52,00	59,00	35,00	48,00	54,75	67,80
wykonanie	ha	67,00	55,97	25,00	53,00	56,88	–
masa plan	m ³ /netto	8133	10478	6750	9681	10007	15723
wykonanie	m ³ /netto	10754	10601	3969	9140	10875	–
Pozyskanie roczne użytków powierzchnia plan	ha	283,00	505,00	696,74	760,00	620,10	619,20
przedrębnych: wykonanie	ha	340,00	668,55	859,00	615,00	672,99	–
masa plan	m ³ /netto	2562	4814	8829	9223	10756	14675
wykonanie	m ³ /netto	3385	10622	12184	9854	11334	–
Odnowienia i zalesienia - przeciętnie rocznie plan	ha	86,00	79,00	46,00	54,00	62,76	64,19
wykonanie	ha	97,00	brak danych	brak danych	brak danych	56,91	–
Wieki rębności :							
So	lat	100 (120)	100	100 (120)	120	120	120
Sob	lat	–	40	40	40	–	–
Md	lat	–	–	100	100	100	100
Św	lat	–	–	80	80	80	80
Dg	lat	–	–	–	100	100	100
Bk	lat	–	–	–	100	–	100
Db	lat	–	–	140	140	140	140
Kl, Jw	lat	–	–	80	80	80	80
Wz	lat	–	–	–	100	100	100
Js	lat	–	–	140	140	–	140
Gb	lat	–	–	80	80	80	80
Brz	lat	80	80	80	80	80	80
OI	lat	80	80	80	80	80	80
OI odr.	lat	–	–	60	60	–	60
Olsz	lat	–	40	40	40	40	40
Ak	lat	–	–	–	–	60	60
Tp	lat	–	–	40	40	40	40
Os	lat	–	–	–	60	60	60
Dbc.	lat	–	–	–	–	–	80
Lp	lat	–	–	80	80	80	80

Uwaga!

- wiek rębności podany w nawiasie wg definitywnego planu urządzenia lasu dotyczy lasów grupy I (ochronnych),
- wiek rębności podany w nawiasie wg II rewizji planu urządzenia lasu dotyczy tzw. lasów zieleni wysokiej.

Wyszczególnienie		Obręb leśny: Bydgoszcz					
		Cykle u.l./1 rok obowiązywania planu					
		definitywne 1.10.1960	I rewizja 1.10.1969	II rewizja 1.01.1979	III rewizja 1.01.1991	IV rewizja 1.01.2002	V rewizja 1.01.2012
1	Jednostka 1a	2	3	4	5	6	
Powierzchnia ogólna	ha	6267,48	7714,47	7593,45	7582,57	7625,40	7594,85
Powierzchnia lasów (bez związanych z gosp. leśną)	ha	5806,75	6992,68	6972,75	7036,14	7098,50	7106,56
Grunty związane z gosp. leśną	ha	–	–	–	202,70	205,21	159,65
Powierzchnia rezerwatów (leśna oraz ogółem - w mianowniku)	ha	–	–	–	–	–	–
Powierzchnia lasów ochronnych	ha	2075,23	1502,84	6263,16	7036,14	6188,95	6183,09
Powierzchnie badawczo-doświadczalne	ha	–	–	–	–	–	–
Powierzchnie stref zagrożenia przemysłowego: I strefa	ha	–	–	6236,80	5952,93	6182,95	–
	II strefa	ha	–	–	1083,21	915,55	–
	III strefa	ha	–	–	–	–	–
Zapas na pow. leśnej	m ³ brutto	643384	936695	1084633	1278145	1404583	1751980
Średnia zasobność	m ³ /ha	111	134	156	183	199	246
Średni wiek	lat	46	47	51	59	63	66
Roczny etat użytków rębnych: powierzchnia plan	ha	52,07	56,95	28,00	43,00	55,25	64,36
	wykonanie	ha	53,02	33,30	28,00	46,00	49,53
masa plan	m ³ /netto	8267	11821	5560	8546	8278	13988
	wykonanie	m ³ /netto	9227	7578	4692	7250	8745
Pozyskanie roczne użytków przedrębnych: powierzchnia plan	ha	356,93	576,66	758,24	744,00	618,40	589,82
	wykonanie	ha	438,09	596,57	1126,00	626,00	631,52
masa plan	m ³ /netto	3904	6457	9080	10312	11537	14628
	wykonanie	m ³ /netto	4520	10317	19922	10681	12141
Odnowienia i zalesienia - przeciętnie rocznie plan	ha	82,22	68,32	31,00	44,00	47,88	–
	wykonanie	ha	101,95	Brak danych	Brak danych	Brak danych	37,31
Wiek rębności : So	lat	100 (120)	100	100 (120)	120	120	120
	Sob	lat	–	–	40	40	–
Md	lat	–	100	100	100	100	100
Św	lat	80	80	80	80	80	80
Dg	lat	–	80	–	100	100	100
Bk	lat	–	100	100	100	–	100
Db	lat	120	120	140	140	140	140
Kl, Jw	lat	–	–	80	80	80	80
Wz	lat	–	–	–	100	100	100
Js	lat	–	120	140	140	–	140
Gb	lat	–	80	80	80	80	80
Brz	lat	80	80	80	80	80	80
Ol	lat	80	80	80	80	80	80
Ol odr.	lat	–	–	60	60	–	60
Olsz	lat	–	–	40	40	40	40
Ak	lat	60	60	–	–	60	60
Tp	lat	–	40	40	40	40	40
Os	lat	–	–	60	60	60	60
Dbc.	lat	–	–	–	–	–	80
Lp	lat	–	80	80	80	80	80

Uwaga!

- wiek rębności podany w nawiasie wg definitywnego planu urządzenia lasu dotyczy lasów grupy I (ochronnych),
- wiek rębności podany w nawiasie wg II rewizji planu urządzenia lasu dotyczy tzw. lasów zieleni wysokiej.

Wyszczególnienie		Nadleśnictwo Bydgoszcz		
		Cykle u.l./1 rok obowiązywania planu		
		III rewizja*	IV rewizja	V rewizja
1	Jednostka	1.01.1995	1.01.2002	1.01.2012
	1a	2	3	
Powierzchnia ogólna	ha	15155,69	15348,10 (15962,37)**	15939,71
Powierzchnia lasów (bez związanych z gosp. leśną)	ha	14209,16	14431,65 (15057,89)**	15051,35
Grunty związane z gosp. leśną	ha	437,94	418,06 (379,36)**	378,38
Powierzchnia rezerwatów (leśna oraz ogółem - w mianowniku)	ha	73,05 74,68	73,05 74,68	73,05 74,68
Powierzchnia lasów ochronnych	ha	14209,16	13289,21 (13289,21)**	14021,83
Powierzchnie badawczo-doświadczalne	ha	-	-	-
Powierzchnie stref zagrożenia przemysłowego:	I strefa	ha	12197,94	13377,75
	II strefa	ha	1938,17	1053,90
	III strefa	ha	-	-
Zapas na pow. leśnej	m ³ brutto	2417211	2762439 (2902794)**	3478152
Średnia zasobność	m ³ /ha	170	194 (195)**	231
Średni wiek	lat	59	63 (63)**	65
Roczny etat użytków rębnych:	powierzchnia - plan	ha	88,13	110,00 (121,69)**
	- wykonanie	ha	Nie obliczono	106,41
masa - plan	m ³ /netto	16632	18285 (20063)**	29711
	- wykonanie	m ³ /netto	Nie obliczono	19620
Pozyskanie roczne użytków przedrębnych	powierzchnia: - plan	ha	1319,50	1238,50 (1304,50)**
	- wykonanie	ha	Nie obliczono	1304,51
masa - plan	m ³ /netto	13529	22293 (23032)**	29303
	- wykonanie	m ³ /netto	Nie obliczono	23475
Odnowienia i zalesienia - przeciętnie rocznie	- plan	ha	99,04	110,64 (123,32)**
	- wykonanie	ha		94,22
Wieki rębności :	So	lat	-	-
	Sob	lat	-	-
	Md	lat	-	-
	Św	lat	-	-
	Dg	lat	-	-
	Bk	lat	-	-
	Db	lat	-	-
	Kl, Jw	lat	-	-
	Wz	lat	-	-
	Js	lat	-	-
	Gb	lat	-	-
	Brz	lat	-	-
	Ol	lat	-	-
	Ol odr	lat	-	-
	Olsz	lat	-	-
	Ak	lat	-	-
	Tp	lat	-	-
	Os	lat	-	-
	Dbc.	lat	-	-
Lp	lat	-	-	

Uwaga: - przeciętne wieki rębności podano tylko dla obrębów.

* - Nadleśnictwo Bydgoszcz w obecnych granicach (obręby Bartodziej i Bydgoszcz) powstało z dniem 3 stycznia 1994 r. w trakcie obowiązywania III rewizyjnego planu urządzenia lasu (wartości podane w kolumnie 2 dotyczą danych planu urządzenia lasu dostosowanego do wymogów określonych w ustawie o lasach na lata 1995–2001 r.

** - wartości podane w nawiasie dotyczą danych wg *Aneksu do planu urządzenia lasu na lata 2002–2011* opracowanego wg stanu na 1.01.2005 r.

1.1.3. Opis dokumentacji prawnej stanu posiadania

Stan posiadania

Stan posiadania w planie urządzenia lasu przyjęto zgodnie z powierzchnią według ewidencji gruntów na dzień 1 lutego 2011 r. sprawdzoną w trakcie prac geodezyjnych przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni.

Zmiany powierzchniowe (w ha z dokładnością do 1 m²) w stosunku do poprzedniego planu urządzenia lasu przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
Stan wyjściowy (1.01.2002 r.)	7722,6965	7625,4179	15348,1144
Powierzchnia objęta operatem urządzenia lasu wg stanu na .01.01.2012 (zgodna z operatem technicznym)	8344,6490	7594,5897	15939,2387
w tym grunty stanowiące współwłasność nie będące elementem planowania urządzeniowego	0,3935	1,1333	1,5268

Przyczyną największych zmian powierzchniowych w ubiegłym okresie gospodarczym było nieodpłatne przejęcie gruntów od miasta Bydgoszcz na podstawie art. 13 ust. 2 w związku z art. 6 pkt. 10 *Ustawy o gospodarce nieruchomościami* oraz przekazanie gruntów Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad na podstawie art. 38 *Ustawy o lasach*.

Szczegóły zmian powierzchniowych zamieszczono w części 2.1. niniejszego elaboratu.

Zgodnie z *Instrukcją urządzania lasu* w projekcie planu urządzenia lasu przyjęto system matematycznego zaokrąglania powierzchni wydzieleń w ramach działki ewidencyjnej a następnie zaokrąglania tych wyłączeń do 0,01 ha. W związku z tym występuje różnica między powierzchnią działek zaokrąglonych do 1 ara, a sumą powierzchni wydzieleń usytuowanych w danej działce oraz zaokrągloną powierzchnią oddziałów w opisach taksacyjnych i w tabelach (z wyjątkiem *tabeli I* wykonanej z dokładnością do 1 m² dla zachowania zgodności z ewidencją gruntów nadleśnictwa).

W związku z powyższym powierzchnia **Nadleśnictwa Bydgoszcz** wynosi **15939,71** ha, w tym **obręb Bartodzieje** – 8344,86 ha i **obręb Bydgoszcz** – 7594,85 ha.

W poniższej tabeli podano grunty stanowiące współwłasność:

Obręb leśny	Oddz., pododdz.	Nr działki	Gmina	Obręb ewidencyjny	Pow. działki (m ²)	Udział nadleśnictwa
1	2	3	4	5	6	7
Bartodzieje	290k	1000	Nowa Wieś Wielka	Brzoza	0,3935	6178/24988
Bydgoszcz	31k	300	Nakło nad Notecią	Goreń	0,1913	8931/19391
Bydgoszcz	31l	295/3	Nakło nad Notecią	Goreń	0,2397	1173/2397
Bydgoszcz	113s	1989	Białe Błota	Białe Błota	0,1787	3449/44545
Bydgoszcz	113t	1988	Białe Błota	Białe Błota	0,1744	10784/41025
Bydgoszcz	113w	1987	Białe Błota	Białe Błota	0,1762	9709/41017
Bydgoszcz	158d	1981	Białe Błota	Białe Błota	0,1730	9647/37854
Razem					1,5268	

Podział gruntów wg rodzajów użytków gruntowych, kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni

Zestawienie aktualnej powierzchni nadleśnictwa wg grup i rodzajów użytków przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
1. Lasy – razem	8163,3331	7265,9317	15429,2648
1.1. Grunty leśne zalesione – razem	7859,6392	7034,7929	14894,4321
1) drzewostany	7859,6392	7029,2529	14888,8921
2) plantacje drzew – razem	–	5,5400	5,5400
w tym:			
- plantacje nasienne	–	5,5400	5,5400
- plantacje drzew szybkorosnących	–	–	–
1.2. Grunty leśne niezalesione – razem	84,8922	71,8500	156,7422
1) w produkcji ubocznej – razem	4,7900	4,5944	9,3844
w tym:			
- plantacje choinek i krzewów	–	1,0700 ¹	1,0700
- poletka łowieckie	4,7900 ¹	3,5244 ²	8,3144

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkownika	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
2) do odnowienia – razem	75,8810	63,8406	139,7216
w tym:			
- halizny (inne halizny)	0,6917	7,8868	8,5785
- zręby	75,1893	55,9538	131,1431
- płazowiny	–	–	–
3) pozostałe grunty leśne niezalesione – razem	4,2212	3,4150	7,6362
w tym			
- przewidziane do naturalnej sukcesji	4,0836 ²	3,4150 ³	7,4986
- objęte szczególnymi formami ochrony	–	–	–
- przeznaczone do wyłączenia z produkcji	0,1376 ³	–	0,1376
1.3. Grunty związane z gospodarką leśną – razem	218,8017	159,2888	378,0905
w tym:			
- budynki i budowle	1,7620	4,0161	5,7781
- urządzenia melioracji wodnych	0,8863	2,4510	3,3373
- linie podziału przestrzennego	48,0230	16,3819	64,4049
- drogi leśne	166,5993	122,4160	289,0153
- tereny pod liniami energetycznymi	0,0417	0,1287	0,1704
- szkółki leśne	–	12,9574 ⁴	12,9574
- miejsca składowania drewna	–	0,5267 ⁵	0,5267
- parkingi leśne	0,9813 ⁴	–	0,9813
- urządzenia turystyczne	0,5081 ⁵	0,4110 ⁶	0,9191
2. Grunty zadrzewione i zakrzewione - razem	1,2616⁶	2,6296⁷	3,8912
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	8164,5947	7268,5613	15433,1560
3. Użytki rolne – rolne	39,0749	160,8202	199,8951
3.1. Grunty orne – razem	12,9085	85,2091	98,1176
w tym:			
- role	12,4985	84,2691	96,7676
- plantacje, poletka i szkółki na gruntach ornych	0,4100 ⁷	0,9400 ⁸	1,3500
- ugory i odłogi	–	–	–
3.2. Sady – razem	–	–	–
3.3. Łąki trwałe	15,8756	35,5900	51,4656
3.4. Pastwiska trwałe	8,9657	32,9084	41,8741
3.5. Grunty rolne zabudowane	0,1851		0,1851
3.6. Grunty pod stawami rybnymi	–	–	–
3.7. Grunty pod rowami rolnymi	1,1400	7,1127	8,2527
4. Grunty pod wodami – razem	–	11,1000	11,1000
w tym:			
4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	–	–	–
4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	–	11,1000 ⁹	11,1000

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	–	–	–
5. Użytki ekologiczne – razem	66,0017	92,5361	158,5378
6. Tereny różne – razem	54,3116	35,9035	90,2151
w tym:			
1) grunty przeznaczone do rekultywacji i niezagosp. grunty zrek.	–	–	–
2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego	–	–	–
3) grunty wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)	54,3116	35,9035	90,2151
4) różne inne	–	–	–
7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	7,5098	3,8353	11,3451
w tym:			
7.1. Tereny mieszkaniowe	0,4113	0,9674	1,3787
7.2. Tereny przemysłowe	–	–	–
7.3. Tereny zabudowane inne	0,1178 ⁸	0,7910 ¹⁰	0,9088
7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane	0,0723 ⁹	–	0,0723
7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe – razem	–	–	–
w tym:			
1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne	–	–	–
2) tereny zabytkowe	–	–	–
3) tereny sportowe	–	–	–
4) ogrody zoologiczne i botaniczne	–	–	–
5) tereny zieleni nieurządzonej	–	–	–
7.6. Użytki kopalne	–	–	–
7.7. Tereny komunikacyjne – razem	6,9084	2,0769	8,9853
w tym:			
1) drogi	6,9084	0,7544	7,6628
2) tereny kolejowe	–	1,3225 ¹¹	1,3225
3) inne tereny komunikacyjne	–	–	–
8. Nieużytki – razem	12,7628	20,7000	33,4628
w tym:			
1) bagna	12,7628	20,7000	33,4628
2) piaski	–	–	–
3) utwory fizjograficzne	–	–	–
4) wyrobiska nie przeznaczone do rekultywacji	–	–	–
Grunty nie zaliczone do lasów – razem	180,9224	327,5247	508,4471
OGÓŁEM (bez współwłasności)	8344,2555	7593,4564	15937,7119
w tym:			
- grunty przeznaczone do zalesienia	–	–	–

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkownika	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
OGÓŁEM	8344,6490	7594,5897	15939,2387
w tym: grunty stanowiące współwłasność	0,3935	1,1333	1,5268

Wyjaśnienia do powyższego zestawienia:

Obręb Bartodzieje

Grunty leśne niezalesione w produkcji ubocznej:

- 1) Poletka łowieckie – 4,7900 ha: 21f, 58f, 106d, 147c, 158d, 184h, 189d, 192d, 200h, 219g.

Pozostałe grunty niezalesione

- 2) Przewidziane do naturalnej sukcesji – 4,0836 ha: 5b, 6a, j, 86m, 238i, 252o, 271m, p, 280h.
- 3) Przeznaczone do wyłączenia z produkcji (inne wylesienia) – 0,1376 ha: 86Ax (rurociąg), 239 l (ogrodz. OWP).

Grunty związane z gospodarką leśną:

- 4) Miejsca postoju pojazdów – 0,9813 ha: 9 l, 290j.
- 5) Urządzenia turystyczne – 0,5081 ha: 315h (plac spotkań, zlotów turystycznych i myśliwych).
- 6) Grunty zadrzewione i zakrzewione – 1,2616 ha w tym:
 - nieczynne cmentarze: 251f, 320f, 321i,
 - zadrzewienie na Ps: 82lx, 82dy,
 - zadrzewienia: 280p, 292f, 315f.

Użytki rolne

- 7) Poletka łowieckie na gruntach ornych – 0,4100 ha: 22i (R).

Grunty zabudowane i zurbanizowane

- 8) Tereny zabudowane inne – 0,1178 ha: 2f, 3p,
- 9) Zurbanizowane tereny niezabudowane – 0,0723 ha: 3n.

Obręb Bydgoszcz

Grunty leśne niezalesione w produkcji ubocznej

- 1) Plantacje choinek – 1,0700 ha: 66k
- 2) Poletka łowieckie – 3,5244 ha: 66i, 124c, 152d, 179l, 188n, 196f.

Pozostałe grunty leśne niezalesione

- 3) Do naturalnej sukcesji – 3,4150 ha: 63m, 80j, 98b, 144a, 203w, 245m, 270w
- 4) Szkółki leśne – 12,9574 ha: 67d,
- 5) Miejsca składowania drewna – 0,5264 ha: 81b,
- 6) Urządzenia turystyczne (miejsca turystyczne) – 0,4110 ha: 52o,
- 7) Grunty zadrzewione i zakrzewione – 2,6296 ha w tym:
 - zadrzewienia na R: 113k, m,
 - zadrzewienia: 60k, l, 107j, 110g, 147i, 158i, 159l, m, 177m, 193l, 211c, 247i, 251l, 263k, 266i.

Użytki rolne

- 8) Poletka łowieckie na gruntach ornych – 0,94 ha: 96h (R)

Grunty pod wodami

- 9) Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi – 11,1000 h: 211f, 245j (jeziora)

Grunty zabudowane i zurbanizowane

- 10) Zabudowane inne – 0,7910 ha: 113n, p, r,
- 11) Tereny kolejowe – 1,3225 ha: 149f, 150g, 151c (urządzenie kolejowe – tory).

Stan granic

Grunty sporne na obszarze nadleśnictwa nie występują. Granice pozostałych gruntów nadleśnictwa są bezsporne. Szczegółowy opis granic i gruntów przyległych znajduje się na pierworysach map gospodarczych będących materiałem źródłowym do wykonania leśnej mapy numerycznej.

Utrzymanie w aktualnym stanie dokumentacji prawnej związanej ze stanem posiadania i zmianami rodzajów użytkowania oraz ochrona znaków granicznych i pomiarowych należy do obowiązków nadleśnictwa.

Wszystkie enklawy znajdujące się wśród gruntów nadleśnictwa zaznaczone są na mapach gospodarczych oraz pozostałych mapach.

Szczególnie niekorzystnym przebiegiem granic (ilość kompleksów, enklaw, półenklaw) na obszarze leśnictw nadleśnictwa charakteryzują się leśnictwa: Zielonka – część, Żółwin – część, Smolno, Lipniki.

Nadleśnictwo posiada założone księgi wieczyste na 99,94 % powierzchni ogólnej.

1.2. Charakterystyka warunków przyrodniczych w zasięgu działania nadleśnictwa

1.2.1. Położenie pod względem przyrodniczo-leśnym i geobotanicznym

Położenie pod względem przyrodniczo-leśnym

Według obowiązującej regionalizacji przyrodniczo-leśnej (*Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych*. T. Trampler i in. PWRiL. Warszawa 1990) Nadleśnictwo Bydgoszcz położone jest w następujących jednostkach podziału przyrodniczo-leśnego: w III Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, w 5 Dzielnicy Kotliny Toruńsko-Płockiej, w Mezoregionie Kotliny Toruńsko-Płockiej (a).

Położenie pod względem geobotanicznym

Według J.M. Matuszkiewicza (*Regionalizacja geobotaniczna Polski*. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN. Warszawa. 2008) obszar Nadleśnictwa Bydgoszcz położony jest w:

Prowincja:	Środkowoeuropejska	
Podprowincja:	Środkowoeuropejska Właściwa	
Dział:	Brandenbursko-Wielkopolski	- B.
Kraina:	Notecko-Lubuska	- B.1.
Okręg:	Chodzieski	- B.1.3.
Podokręg:	Doliny Noteci "Bydgoszcz-Ujście"	- B.1.3.f.
Podokręg:	Nowowiejski	- B.1.3.h.
Dział:	Mazowiecko-Poleski	- E.
Poddział:	Mazowiecki	
Kraina:	Chełmińsko-Dobrzyńska	- E.1.
Okręg:	Nadwiślański Włocławsko-Bydgoski	- E.1.6.
Podokręg:	Bydgoski	- E.1.6.a.
Podokręg:	Doliny Wisły "Włocławek-Fordon"	- E.1.6.c.
Podokręg:	Puszczy Bydgoskiej	- E.1.6.d.

Kompleksy leśne nadleśnictwa położone są przede wszystkim w podokręgach Bydgoskim i Puszczy Bydgoskiej.

1.2.2. Położenie geograficzne i wysokościowe

Położenie pod względem fizyczno-geograficznym

Według J. Kondrackiego i A. Richlinga (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Polska Akademia Nauk. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania. Główny Geodeta Kraju. Warszawa. 1993) pod względem fizyczno-geograficznym **Nadleśnictwo Bydgoszcz** położone jest w Podprovincji Pojezierzy Południowobałtyckich (315), Makroregionie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (315.3) w **Mezoregionie Kotliny Toruńskiej** (315.35).

Kotlina Toruńska jest rozległą formą o kształcie elipsy od Nakła do Nieszawy o długości 90 km, zajmującej 1850 km² powierzchni. Kujawsko-krajeński fragment kotliny obejmuje jej część północną, ograniczoną wzgórzami morenowymi Pojezierza Krajeńskiego oraz krawędzią Równiny Krajeńskiej.

Położenie pod względem fizyczno-geograficznym

Według J. Kondrackiego i A. Richlinga (*Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Polska Akademia Nauk. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania. Główny Geodeta Kraju. Warszawa. 1993) pod względem fizyczno-geograficznym **Nadleśnictwo Bydgoszcz** położone jest w Podprovincji Pojezierzy Południowobałtyckich (315), Makroregionie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (315.3) w **Mezoregionie Kotliny Toruńskiej** (315.35).

Kotlina Toruńska jest rozległą formą o kształcie elipsy od Nakła do Nieszawy o długości 90 km, zajmującej 1850 km² powierzchni. Kujawsko-krajeński fragment kotliny obejmuje jej część północną, ograniczoną wzgórzami morenowymi Pojezierza Krajeńskiego oraz krawędzią Równiny Krajeńskiej.

Wysokość względna utworów powierzchniowych na obszarach zarządzanych przez nadleśnictwo waha się w granicach 41,4 -104,3 m n.p.m. (najniżej położony punkt 41,4 m n.p.m. w oddz. 85 w leśnictwie Żółwin oraz najwyższy położony punkt – 104,3 m n.p.m. w oddz. 129 w leśnictwie Zielonka).

Położenie geograficzne zasięgu działania nadleśnictwa (najdalej wysunięte punkty granicy zasięgu) przedstawiają się następująco:

- na północy: szerokość geograficzna północna – 53°8'00" (obr. ewid. Gorzeń
gmina Potulice – oddz. 63)
- na południu: szerokość geograficzna północna – 52°58'35" (obr. ewid. Dąbie Nowe
gmina Łabiszyn – oddz. 329)
- na zachodzie: długość geograficzna wschodnia – 17°38'35" (obr. ewid. Występ
gmina Nakło nad Notecią – oddz. 147)

- na wschodzie: długość geograficzna wschodnia – 18°9'30" (obr. ewid. Makowiska gmina Solec Kujawski – oddz. 83).

1.2.3. Rzeźba terenu

Geomorfologia

Obszar zasięgu terytorialnego nadleśnictwa uformowany został w stadiale poznańskim zlodowacenia północnopolskiego (bałtyckiego). Kompleksy leśne nadleśnictwa położone są w całości we wschodniej części Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej - Kotlinie Toruńskiej, która osiąga szerokość do 20 km oraz wcięta jest w otaczające ją wysoczyzny morenowe do głębokości 50 - 60 m.

Geomorfologia omawianego obszaru związana jest z działaniem wód roztopowych topniejącego lądolodu skandynawskiego, odpływających na zachód do pradoliny Noteci i Warty, kształtujących terasy nadzalewowe i zalewowe, formy wydmore oraz zagłębienia po wytopionych bryłach lodu.

Stoki kotliny pokrywa rozbudowany system teras, z których najwyższa usytuowana jest na wysokości 77 m n.p.m., najniższa zaś w rejonie ujścia Brdy na poziomie 37 - 43 m. Erozyjne terasy wysokie i średnie zbudowane są z utworów morenowych - piasków i żwirów, natomiast akumulacyjne tereny niskie z muł i piasków rzecznych.

Charakterystyczną cechą rzeźby terenu są wydmy paraboliczne zbudowane z utworów eolicznych (wydmy paraboliczne o łukach otwartych ku zachodowi) osiągających wysokość 3 - 15 m, w nielicznych przypadkach 25 m.

W obniżeniach międzywydmowych występują często obszary bagienne będące często pozostałością dawnych jezior.

Przeważającą formą rzeźby terenu są tereny faliste i pagórkowate w środkowej części obrębu Bartodzieje oraz płaskie na pozostałym obszarze.

Utwory geologiczne

Wierzchnie partie terenu zbudowane są z utworów czwartorzędowych, a najmłodsze z nich i w dalszym ciągu tworzące się współcześnie osady holoceniowe wypełniają obniżenia terenu oraz doliny rzek i strumieni. Największa ich koncentracja znajduje się wokół jeziora Jezuickiego oraz w dolinie Noteci.

Podstawowymi utworami geologiczno-glebowymi występującym na obszarze nadleśnictwa są różnego rodzaju piaski, których miąższość wielokrotnie przekracza 30 m. Wśród piasków dominują drobnoziarniste i średnioziarniste piaski luźne akumulacji rzecznej z dużymi płatami

utworów eolicznych (wydmy); fragmentarycznie występują piaski polodowcowe oraz utwory jeziernie.

1.2.4. Warunki glebowe

Przyjęte w planie urządzenia lasu na podstawie aktualizacji *Operatu glebowo-siedliskowego* z 1977 r. wykonanej przez Urządzenie Lasu - Usługi s.c. w 2004 r. typy i podtypy gleb występujące na obszarze nadleśnictwa (w % zajmowanej powierzchni) przedstawiają się następująco:

	Typ gleby	Obręby leśne		Nadleśnictwo
		Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4	5
1.	Arenosole (AR)	0,5	0,0	0,3
2.	Czarne ziemie (CZ)	0,1	0,4	0,3
3.	Gleby brunatne (BR)	0,0	0,5	0,2
4.	Gleby rdzawe (RD)	39,4	87,1	61,9
5.	Gleby bielcowe (B)	59,2	9,0	35,4
6.	Gleby gruntowoglejowe (G)	0,1	0,2	0,2
7.	Gleby torfowe (T)	0,1	0,2	0,2
8.	Gleby murszowe (M)	0,1	0,7	0,4
9.	Gleby murszowate (MR)	0,4	1,8	1,0
10.	Gleby inne (gleby industro i urbanoziemne - AU, opadowoglejowe - OG i inne)	0,1	0,1	0,1
	Razem	100,0	100,0	100,0

Arenosole wytworzyły się w piaskach eolicznych w szczytowych partiach piasków eolicznych na wydmach, w piaskach eolicznych nawianych na piaski lodowcowe lub piaski rzeczne. Dominuje wśród nich podtyp arenosoli właściwych (ARw). Gleby te tworzą siedlisko boru świeżego.

Czarne ziemie z dominującym podtypem czarnych ziem murszastych (CZms) występują fragmentarycznie na obszarach płaskich obniżeniach w utworach mineralnych zasobnych w materiały organiczne przy długotrwałym oddziaływaniu wysokiego poziomu wód gruntowych, tworząc przede wszystkim siedliska lasu mieszanego wilgotnego.

Gleby brunatne wytworzone głównie z glin zwałowych i piasków lodowcowych z głazami, rzadziej w piaskach rzecznych występują fragmentarycznie. Dominuje podtyp gleb

brunatnych wyługowanych (BRwy), a tworzą one siedliska lasu mieszanego świeżego oraz lasu świeżego.

Gleby rdzawe (przeważający na obszarze nadleśnictwa typ gleb) z podtypami gleb rdzawych właściwych (RDw), gleb rdzawych bielicowych (RDb) wytworzyły się głównie w piaskach rzecznych i związane są z siedliskami boru mieszanego świeżego i najstabszymi fragmentami lasu mieszanego świeżego (gleby rdzawe właściwe) oraz z siedliskami boru świeżego i boru mieszanego świeżego (gleby rdzawe bielicowe).

Gleby bielicowe z dominującym podtypem gleb bielicowych właściwych (Bw) wytworzyły się praktycznie w całości w piaskach rzecznych pod słabym wpływem wód gruntowych z niewielkimi płatami tych gleb występujących na piaskach eolicznych. Gleby bielicowe tworzą siedliska boru mieszanego świeżego i boru świeżego.

Gleby gruntowoglejowe wytworzyły się prawie w całości w piaskach rzecznych w warunkach umiarkowanego lub dość silnego wpływu wody gruntowej i tworzą one siedliska lasu mieszanego wilgotnego.

Gleby torfowe wytworzyły się przede wszystkim z torfów niskich (Tn) zalegających na piaskach rzecznych lub glinach zwałowych oraz rzadko z torfów przejściowych (Tp). W większości gleby te występują na terenach bagiennych (bagnach), a drobne płaty tych gleb tworzą siedliska olsu (bagienne bardzo mokre).

Gleby murszowe powstałe przede wszystkim z torfów niskich na obszarach bagien w wyniku procesu murszenia z dominującym podtypem gleb torfowo-murszowych (Mt). Występują głównie na siedlisku olsu (odwodnionego).

Gleby murszowate z przewagą podtypu gleb murszowatych właściwych (MRw) wytworzone z płytkich zmurszałych warstw torfów niskich lub nmułów zalegających na świeżych utworach mineralnych zajmują przede wszystkim nieużytki lub łąki, a niewielkie fragmenty na siedliskach leśnych to ols (odwodniony lub silnie odwodniony).

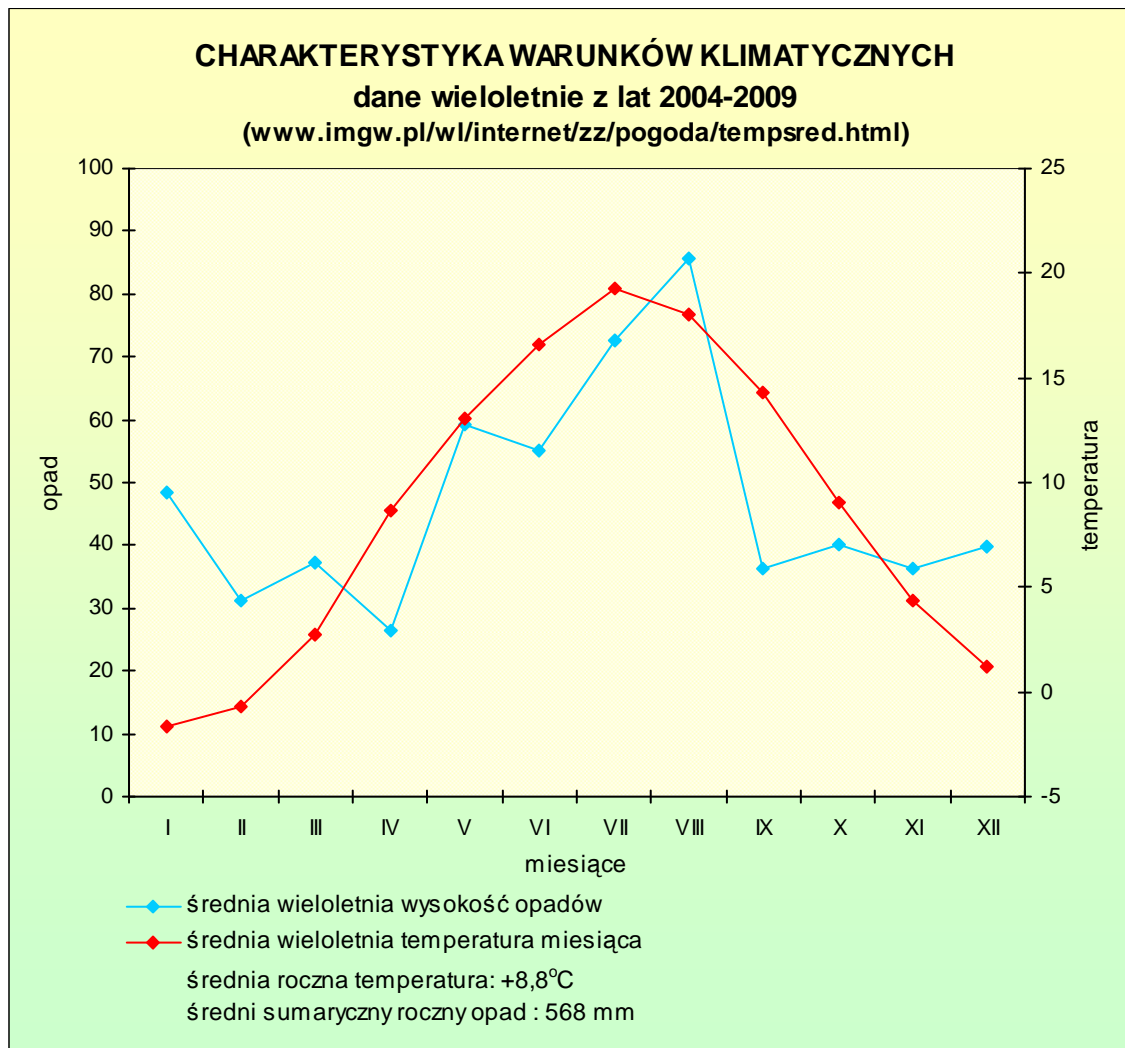
1.2.5. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej Polski obszar działania nadleśnictwa położony jest (A. Woś *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. Warszawa) w przewadze w XV Regionie Środkowowielkopolskim.

Charakterystyka klimatu według w/w opracowania przedstawia się następująco:

- suma roczna opadów (prawdopodobieństwo wystąpienia - 10 %)	-	ok. 700 mm
- suma roczna opadów (prawdopodobieństwo wystąpienia - 50 %)	-	ok. 550 mm
- suma roczna opadów (prawdopodobieństwo wystąpienia - 90 %)	-	ok. 400 mm
- średnia roczna temperatura powietrza	-	+ 7,5°C
- średnia temperatura stycznia	-	- 2,5°C
- średnia temperatura lipca	-	+ 17,5°C
- liczba dni w roku z pokrywą śnieżną (prawdopodobieństwo wystąpienia - 10 %)	-	ok. 95 dni
- liczba dni w roku z pokrywą śnieżną (prawdopodobieństwo wystąpienia - 90 %)	-	ok. 30 dni
- data pierwszych przymrozków jesiennych (prawdopodobieństwo wystąpienia - 10 %)	-	ok. 20 września
- data pierwszych przymrozków jesiennych (prawdopodobieństwo wystąpienia - 50 %)	-	ok. 10 października
- data ostatnich przymrozków wiosennych (prawdopodobieństwo wystąpienia - 10 %)	-	ok. 31 maja
- data ostatnich przymrozków wiosennych (prawdopodobieństwo wystąpienia - 50 %)	-	ok. 10 maja
- średnia roczna liczba dni z wiatrem silnym o prędkości powyżej 10 m/s	-	ok. 30
- średni czas trwania zimy termicznej (okres z temperaturą średnią dobową niższą od 0°C)	-	ok. 85 dni
- średni czas trwania lata termicznego (okres z temperaturą średnią dobową wyższą od 15°C)	-	ok. 90 dni

Wieloletnie dane dotyczące temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych przedstawiono na poniższym wykresie.

Częste okresy suszy w okresie wegetacyjnym wpływają niekorzystnie przede wszystkim na udatność nowozakładanych upraw oraz powodują osłabienie starszych drzewostanów.

1.2.6. Wody

Wody płynące

Zasięg terytorialny **Nadleśnictwa Bydgoszcz** położony jest na pograniczu dorzeczy Wisły (część północna i północno-wschodnia) oraz Odry (część zachodnia oraz południowo-zachodnia).

Ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu oraz dobre warunki infiltracji wód opadowych w podłożu piaszczystym dział wodny I rzędu Wisły i Odry na całej swej długości jest niepewny, podobnie jak dział wodny II rzędu Brdy i Wisły.

"Do dorzecza Brdy włączono odcinek Kanału Bydgoskiego do Kanału Noteckiego do połączenia z Brdą. Odcinek zachodni tj. od Kanału Noteckiego do Nakła uważany za strefę

szczytową Kanału zaliczono do dorzecza Noteci. Zlewnia tego odcinka jest zlewnią bifurkacyjną" (*Podział hydrograficzny Polski*. I.M.i G.W. Warszawa 1983).

Charakterystyczną cechą omawianego obszaru są duże obszary bezodpływowe w północnej i południowej części zasięgu nadleśnictwa. Obszary bezodpływowe znajdują się także na niewielkich powierzchniach na całym omawianym obszarze.

Największe rzeki stanowią granice zasięgu terytorialnego nadleśnictwa tj. zachodnia i południowo-zachodnia wzdłuż rzeki Noteci (w południowej części uregulowanej noszącej nazwę Nowego Kanału Noteckiego), północna wzdłuż Kanału Bydgoskiego i ujściowego fragmentu Brdy oraz krótkiego odcinka Wisły na wschodzie.

Najważniejsze znaczenie z punktu widzenia hydrologicznego posiada Noteć wraz z systemem rowów i kanałów, a także Struga Młyńska - dopływ Kanału Bydgoskiego.

Rzeka Noteć jest granicą zasięgu terytorialnego nadleśnictwa od punktu położonego ok. 1 km na południe od mostu drogowego Brzoza-Łabiszyn do połączenia Noteci z Kanałem Bydgoskim (od Władysławowa do Antoniewa granica zasięgu przebiega wzdłuż Kanału Noteckiego). Od punktu położonego poniżej Antoniewa granica zasięgu biegnie wzdłuż uregulowanej Noteci (pod nazwą Nowy Kanał Notecki - od Antoniewa do Przyłek).

Zlewnia rzeki Noteci przepływa przez obszary piasków i piasków rzecznych teras akumulacyjnych. W szerokiej, zabagnionej dolinie rzeki oraz innych obniżeniach występują torfy.

"Od Przyłek do Dębinka Noteć płynie naturalnym korytem, do którego uchodzą liczne zbiorcze rowy melioracyjne. Od Noteci w Przyłękach oddziela się rów, który od południa ogranicza system melioracyjny Bydgoskich Łąk Nadnoteckich. Rów ten w Dębinku łączy się z Kanałem Noteckim. Rów od Przyłek i Kanał Notecki od Dębinka znajdują się w strefie bifurkacji między Kanałem Bydgoskim, a Notecią. Ich zlewnie włączono do dorzecza Kanału Bydgoskiego. W Dębinku koryto Noteci przecina się z Kanałem Noteckim. Przepływ wody w Kanale Noteckim i Noteci regulowany jest śluzami." (*Podział hydrograficzny Polski*. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Warszawa. 1983). Struga Młyńska uchodząca do Kanału Bydgoskiego w dzielnicy Bydgoszcz Prądy jest ciekim, którego zlewnia znajduje się w całości na obszarze nadleśnictwa.

Wody stojące

Zasoby wód stojących o charakterze jezior, stawów itp. w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa są niewielkie i mają niewielki wpływ na kształtowanie stosunków wodnych.

Do takich zbiorników należy zaliczyć następujące jeziora (w nawiasie podano powierzchnię w ha): Jezuićkie Małe (17,50), bez nazwy położone na południowy-wschód od jez. Jezuićkiego Małego (1,20) oraz bez nazwy położone na południowy-zachód od jez.

Jezuickiego Małego - Lipniki? (2,60), Głębocek (2,40), na zachód od miejscowości Berlinek (5,80), Piecki (1,20) oraz sąsiadujące z omawianym obszarem jezioro Jezuickie (113,50).

Niewiele występuje małych naturalnych zbiorników wodnych, które w wyniku naturalnych procesów sukcesyjnych ulegają zarastaniu np. obszary wokół Jeziora Piecki.

Szczegółowszą charakterystykę wód (wody powierzchniowe i podziemne oraz ich zanieczyszczenia) omówiono szerzej w *Programie Ochrony Przyrody*.

1.2.7. Charakterystyka typów siedliskowych lasu

Ogólną charakterystykę siedliskowych typów lasu przedstawiono na podstawie następujących tabel załączonych w części tabelarycznej niniejszego elaboratu (dla obrębów i nadleśnictwa):

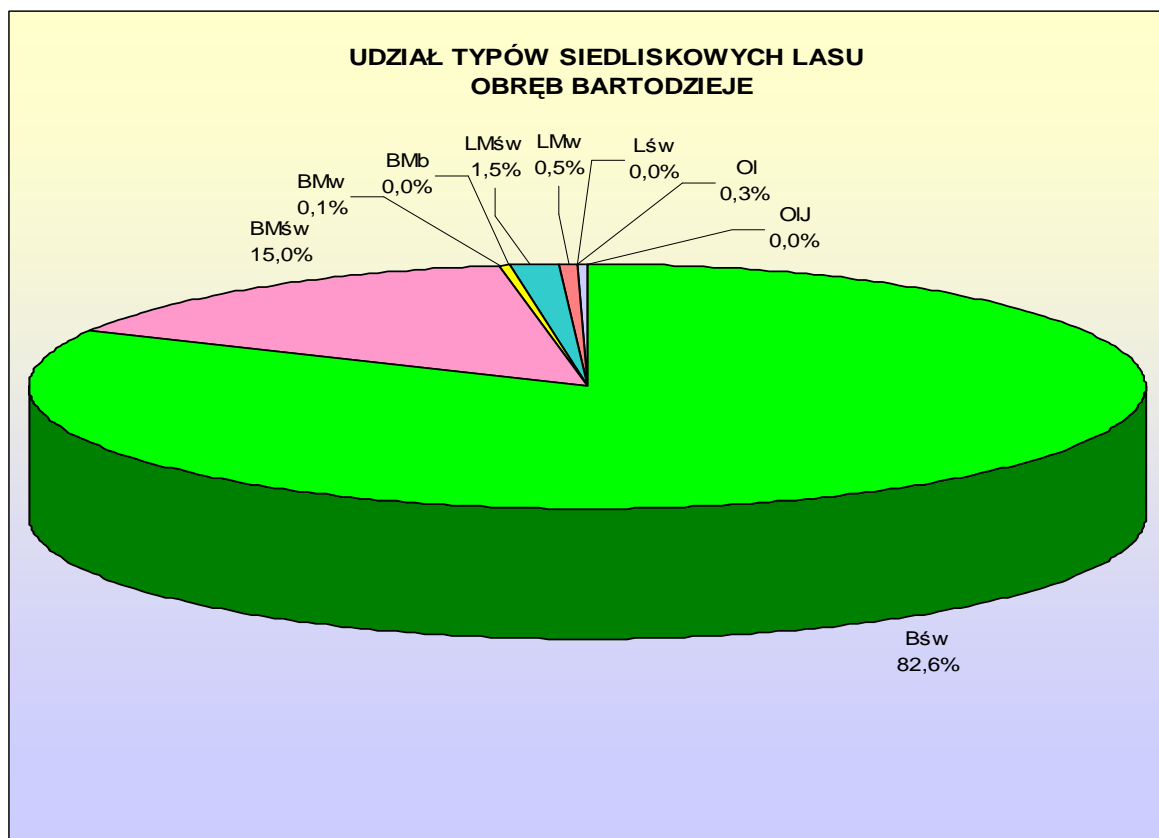
- tabela nr II *Zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg panujących gatunków drzew oraz ich bonitacji*
- tabela nr IV *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących*
- tabela nr Va *Powierzchniowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu*
- tabela nr Vb *Miąższościowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu*

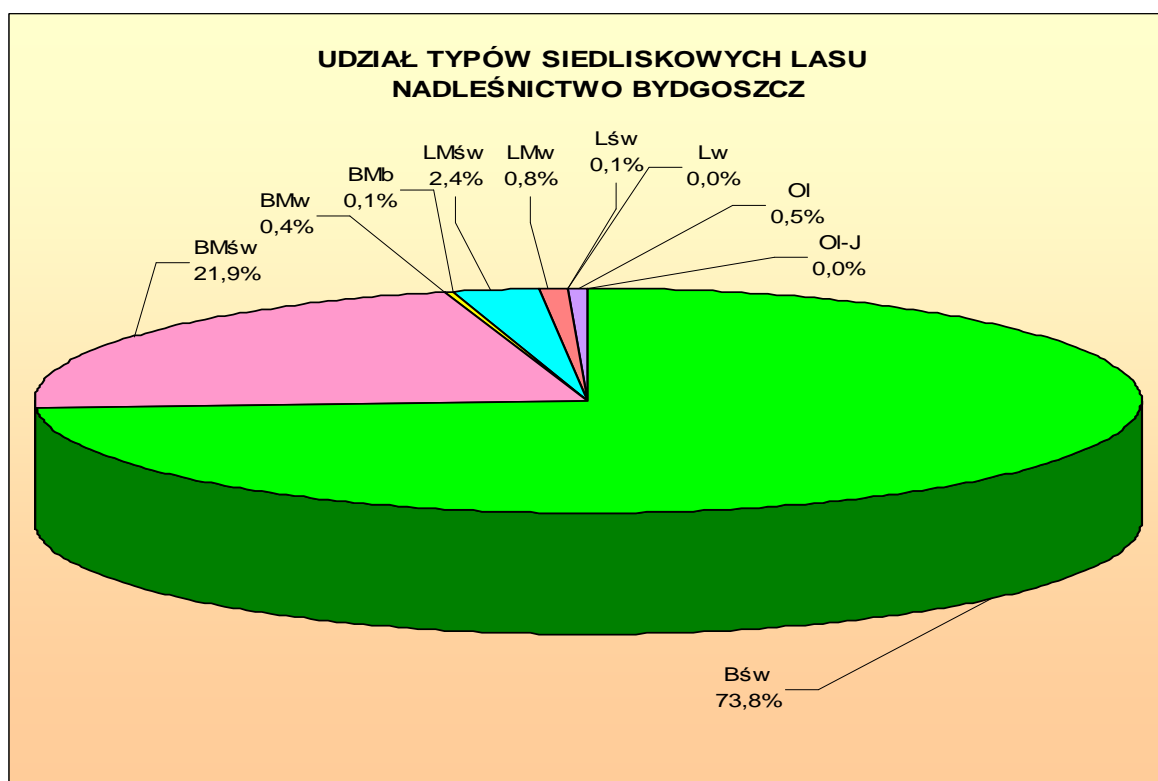
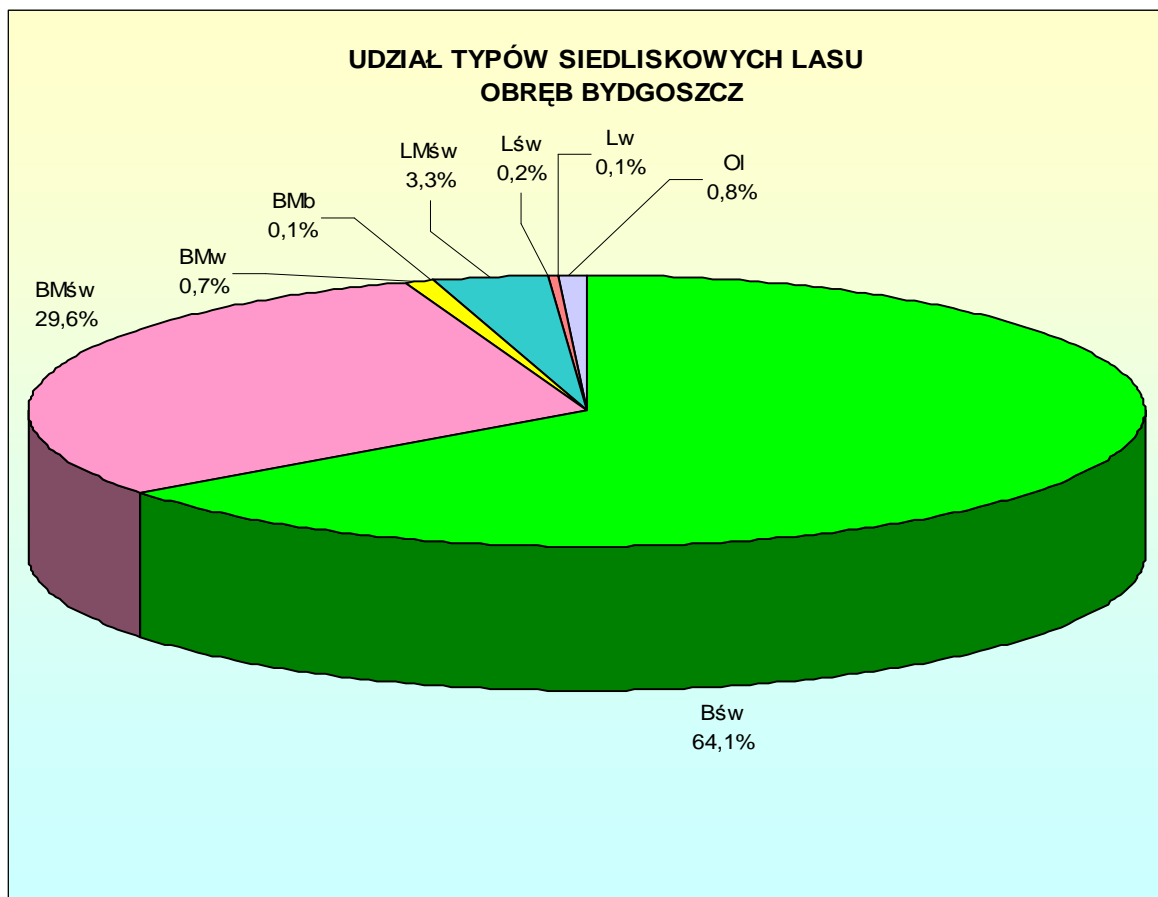
Zestawienie powierzchni i udziału procentowego typów siedliskowych lasu na podstawie powyższych tabel przedstawia się następująco:

Typ siedliskowy lasu	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz			
	2012.01.01		2012.01.01		2012.01.01	
	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7
Bs	–	–	–	–	–	–
Bśw	6558,18	82,6	4556,33	64,1	11114,51	73,8
BMśw	1194,15	15,0	2102,56	29,6	3296,71	21,9
BMw	10,50	0,1	50,23	0,7	60,73	0,4
BMb	2,52	0,0	9,07	0,1	11,59	0,1
LMśw	120,20	1,5	240,50	3,3	360,70	2,4

Typ siedliskowy lasu	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz		2012.01.01	
	2012.01.01		2012.01.01		2012.01.01	
	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7
LMw	38,66	0,5	75,69	1,1	114,35	0,8
LMb	–	–	–	–	–	–
Lśw	0,47	0,0	12,66	0,2	13,13	0,1
Lw	–	–	3,66	0,1	3,66	0,0
OI	19,09	0,3	55,86	0,8	74,95	0,5
OI-J	1,02	0,0	–	–	1,02	0,0
Razem	7944,79	100,0	7106,56	100,0	15051,35	100,0

Udział (procentowy) typów siedliskowych lasu przedstawiono poniżej na diagramach kołowych.

Dominującym typem siedliskowym w nadleśnictwie jest Bśw – 73,8 % powierzchni leśnej). Siedliska borowe zajmują 96,2 % powierzchni leśnej, natomiast lasowe 3,8 % powierzchni leśnej.

Przyjmując za kryterium różne warunki wilgotnościowe, poszczególne siedliska zajmują:

– suche (Bs)	-	Brak!	
– świeże (Bśw, BMśw, LMśw, Lśw)	-	77,6 % powierzchni leśnej	(14785,05 ha)
– wilgotne (BMw, LMw, Lw)	-	18,7 % powierzchni leśnej	(178,74 ha)
– bagienne (BMb, Ol, Ol-J)	-	0,6 % powierzchni leśnej	(87,56 ha)
Razem		100,0 %	(15051,35 ha)

Na podstawie aktualnego stanu siedliska stwierdzono 81,0 % siedlisk w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego oraz 19,0 % siedlisk zdegradowanych oraz nieznaczną powierzchnię siedlisk zdegradowanych (szczegóły zawarto w części 4.6.4 *Programu Ochrony Przyrody*).

Stany siedlisk leśnych wynikają przede wszystkim z dwóch rodzajów form antropogenicznego oddziaływania na środowisko przyrodnicze, tj. zmiany podtypu gleby, np. przez osuszanie gleb organicznych (odwodnienia) albo przez wcześniejszą uprawę rolniczą gleb.

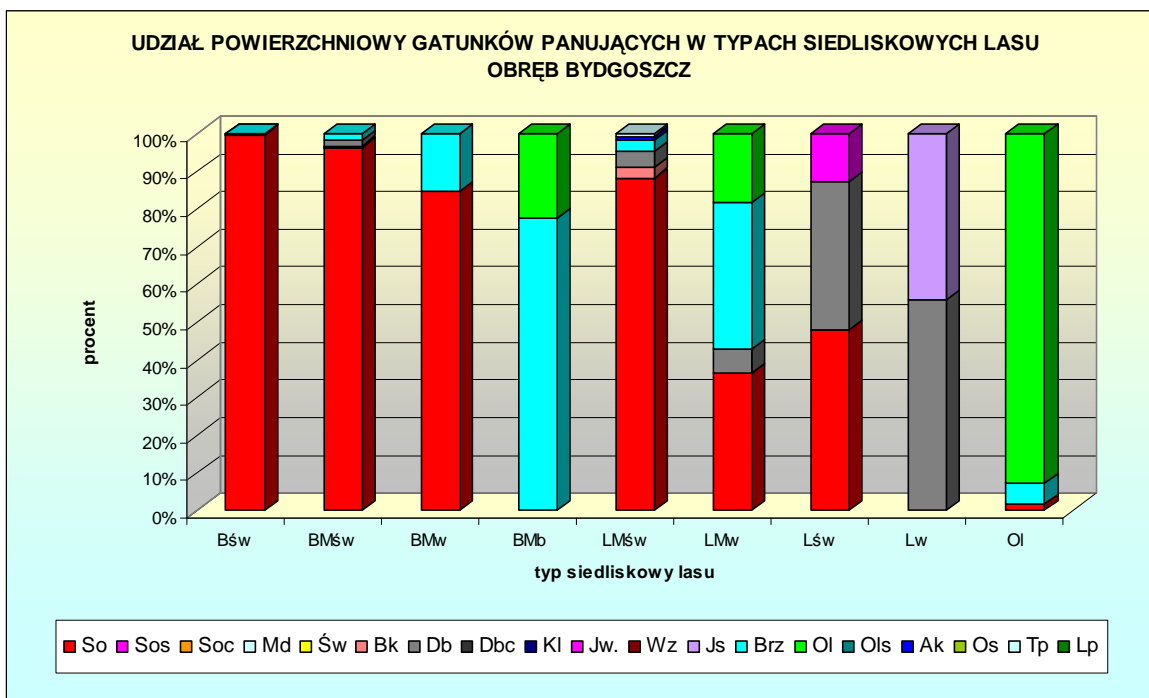
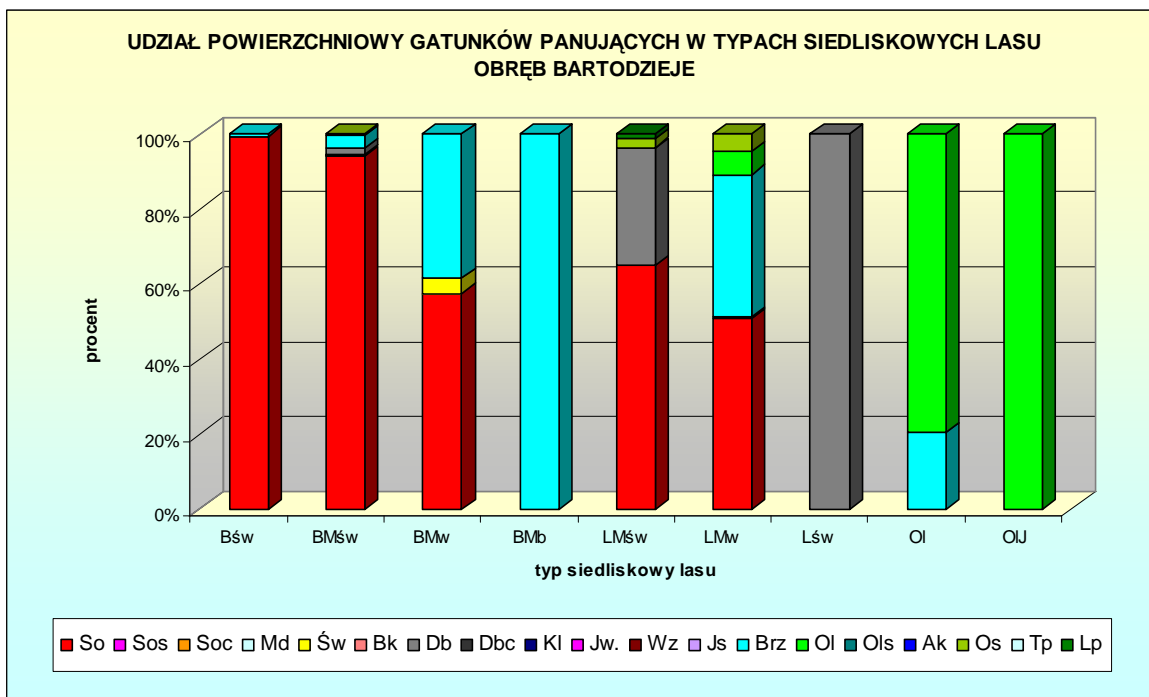
W warunkach Nadleśnictwa Bydgoszcz zniekształcenia siedlisk wilgotnych i świeżych to wynik przede wszystkim wcześniejszego użytkowania rolniczego obecnych gleb leśnych i zalesienie tych gruntów np. sosną, a odwodnienie siedlisk bagiennych wskutek melioracji przyspieszyły procesy murszenia i mineralizacji gleb.

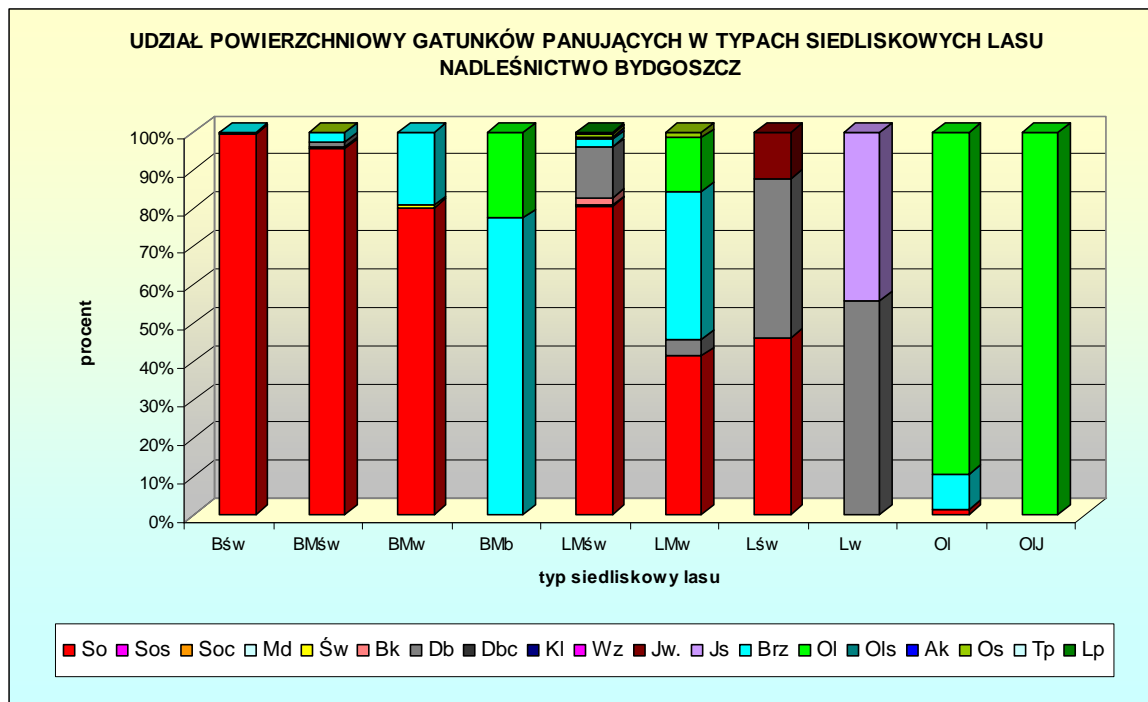
Zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg gatunków panujących łącznie dla nadleśnictwa przedstawia się następująco:

Typy siedliskowe lasu wg gatunków panujących drzew – Nadleśnictwo Bydgoszcz

Typ siedliskowy lasu	Pow. typu siedl. lasu	Udz. %	So	Soc	Md	Św	Bk	Db	Dbc	Kl, Jw.	Wz	Js	Brz	Ol	Ak	Tp	Os	Lp	Razem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bśw	11114,51	73,8	11069,82 99,6	2,03 0,0				0,02 0,0	1,21 0,0				41,43 0,4						11114,51 100,0
BMśw	3296,71	21,9	3151,62 95,6	5,66 0,2	1,29 0,0	6,45 0,2	0,69 0,0	49,02 1,5		0,01 0,0	0,01 0,0		77,99 2,4	1,75 0,0	0,03 0,0		2,19 0,1		3296,71 100,0
BMw	60,73	0,4	48,65 80,1			0,43 0,7							11,65 19,2						60,73 100,0
BMb	11,59	0,1											8,98 77,5	2,61 22,5					11,59 100,0
LMśw	360,70	2,4	290,66 80,7		0,84 0,2		6,62 1,8	47,65 13,2		0,37 0,1			7,31 2,0		2,47 0,7	0,79 0,2	2,84 0,8	1,15 0,3	360,70 100,0
LMw	114,35	0,8	47,29 41,4					5,01 4,4					44,04 38,5	16,19 14,2			1,82 1,6		114,35 100,0
Lśw	13,13	0,1	6,07 46,2					5,43 41,4		1,63 12,4									13,13
Lw	3,66	0,0						2,05 56,0				1,61 44,0							3,66 100,0
Ol	74,95	0,5	0,97 1,3										7,03 9,4	66,95 89,3					74,95 100,0
OlJ	1,02	0,0												1,02 100,0					1,02 100,0
Ogółem	15051,35	100,0	14615,08 97,1	7,69 0,1	2,13 0,0	6,88 0,1	7,31 0,1	109,18 0,7	1,21 0,0	2,01 0,0	0,01 0,0	1,61 0,0	198,43 1,3	88,52 0,6	2,50 0,0	0,79 0,0	6,85 0,0	1,15 0,0	15051,35 100,0

Udział powierzchniowy gatunków panujących w typach siedliskowych lasu dla nadleśnictwa przedstawiono poniżej na diagramach słupkowych:

Porównanie powierzchni i procentowego udziału powierzchniowego typów siedliskowych lasu (powierzchnia leśna – ha) wg stanu na 2012.01.01 ze stanem na 2002.01.01 (IV rewizją planu urządzenia lasu) przedstawiono poniżej:

Typ siedliskowy lasu	Obręby leśne								Nadleśnictwo			
	Bartodzieje				Bydgoszcz				2002.01.01		2012.01.01	
	2002.01.01		2012.01.01		2002.01.01		2012.01.01		2002.01.01		2012.01.01	
	pow.	%	pow.	%	pow.	%	pow.	%	pow.	%	pow.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Bs	83,18	1,1	–	–	76,81	1,1	–	–	159,99	1,1	–	–
Bśw	6402,68	87,5	6558,18	82,6	5250,76	73,9	4556,33	64,1	11653,44	80,9	11114,51	73,8
BMw	706,32	9,6	1194,15	15,0	1442,03	20,3	2102,56	29,6	2148,35	14,9	3296,71	21,9
BMw	13,53	0,2	10,50	0,1	61,52	0,9	50,23	0,7	75,05	0,5	60,73	0,4
BMb	2,46	0,0	2,52	0,0	11,83	0,2	9,07	0,1	14,29	0,1	11,59	0,1
LMśw	88,76	1,2	120,20	1,5	128,38	1,8	240,50	3,3	217,14	1,5	360,70	2,4
LMw	15,42	0,2	38,66	0,5	46,04	0,6	75,69	1,1	61,46	0,4	114,35	0,8
LMb	1,00	0,0	–	–	–	–	–	–	1,00	0,0	–	–
Lśw	0,47	0,0	0,47	0,0	6,70	0,1	12,66	0,2	7,17	0,0	13,13	0,1
Lw	–	–	–	–	3,62	0,1	3,66	0,1	3,62	0,0	3,66	0,0
OI	18,43	0,2	19,09	0,3	70,81	1,0	55,86	0,8	89,24	0,6	74,95	0,5
OI-J	0,90	0,0	1,02	0,0	–	–	–	–	0,90	0,0	1,02	0,0
Razem	7333,15	100,0	7944,79	100,0	7098,50	100,0	7106,56	100,0	14431,65	100,0	15051,35	100,0

Różnice w procentowym udziale typów siedliskowych lasu w stosunku do poprzedniej inwentaryzacji wynikają z uwzględnienia w przedstawionym planie urządzenia lasu wyników aktualizacji *Operatu glebowo-siedliskowego* wykonanej w 2004 r. Największe różnice powierzchniowe występują w typach siedliskowych lasu LMśw, Lśw i Lw.

1.2.8. Strefy uszkodzenia lasu wskutek przemysłowych zanieczyszczeń powietrza

Na obszarze nadleśnictwa nie określano i nie aktualizowano stref uszkodzenia od przemysłowych zanieczyszczeń powietrza ze względu na brak metodyki określania stref uszkodzeń lasu.

W związku z powyższym nie wykonano tabeli nr VII *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg stref uszkodzenia lasu i gatunków panujących* oraz tabeli nr VIIIb *Tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących i stref uszkodzenia – przyrost zredukowany*.

Na podstawie danych *Rocznej oceny jakości powietrza atmosferycznego w województwie Kujawsko-Pomorskim za rok 2009* (Inspekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. 2010. Bydgoszcz, Toruń, Włocławek) oraz *Raportu o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2008 roku* (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Bydgoszcz 2009) dotyczących stężeń średniorocznych zanieczyszczeń powietrza dla aglomeracji bydgoskiej i powiatu nakielskiego oznaczono klasę strefy zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w sposób następujący:

- klasa A- jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- klasa B- jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczające poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- klasa C- jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, albo przekraczają poziomy docelowe.

W wyniku klasyfikacji stref wg poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi aglomerację bydgoską oraz powiat nakielski, a ze względu na ochronę roślin - obydwie strefy znalazły się w klasie A.

1.2.9. Typy gospodarcze drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw dla poszczególnych typów siedliskowych lasu

W nawiązaniu do regionalizacji przyrodniczo-leśnej (*III Kraina Wielkopolsko-Pomorska, Dzielnicza Toruńsko-Płocka*), gospodarcze typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw przedstawiają się następująco:

Typ siedliskowy lasu	Gospodarczy typ drzewostanu	Gatunki domieszkowe i pomocnicze	Orientacyjny skład gatunkowy upraw (w %)
1	2		3
Bs	So	Brz	So - 80-90, Brz i inne 10-20
Bśw	So	Brz, Ol, Jrz	So - 80-90, Brz i inne - 10-20
Bw	So	Św, Brz, Ol	So - 80, Św, Brz i inne - 20
	Św-So	Brz, Ol	So - 50, Św 30, Brz i inne - 20
Bb	So	Brz, Św, Ol	So - 80, Brz i inne - 20
BMśw	So	Dbb, Bk, Brz, Md, Kl, Lp, Jb, Gr, Os	So - 80, Dbb i inne - 20
	Db-So	Bk, Brz, Md, Kl, Lp, Jb, Gr, Os	So - 70, Db - 20, Bk i inne - 10
BMw	So	Db, Św, Brz, Ol, Kl, Lp	So - 70, Dbb, Św i inne - 30
	Św-So	Db, Brz, Ol, Kl, Lp	So 50, Św 30, Db i inne - 20
BMb	So	Św, Brz, Ol	So - 80, Św, Brz i inne - 20
LMśw	Db-So	Bk, Md, Gb, Dg, Jw, Kl, Lp, Jb, Gr, Os	So - 50, Db - 30, Bk, Md i inne - 20
	So-Db	Bk, Md, Gb, Dg, Jw, Kl, Lp, Jb, Os	Db - 50, So - 30, Bk, Md i inne 20
LMw	So-Db	Św, Ol, Jw, Lp, Brz	Db - 50, So - 30, Św i inne - 20
LMb	Ol	Brz, So, Św	Ol - 70, Brz, So i inne - 30
Lśw	Db	Bk, Md, So, Gb, Dg, Jw, Lp, Cz pt, Jb, Gr	Db - 80, Bk i inne - 20
Lw	Js-Db	Wz, Św, Gb, Ol, Jw, Lp, Kl, Cz pt.	Db - 50, Js - 30, Św i inne - 20
Lł	Js-Db	Wz, Ol, Js, Jw, Lp, Tp, Wb	Db - 50, Js - 30, Ol i inne - 20
	Db	Ol, Gb, Jw, Lp, Tp, Wb	Db - 70, Js i inne - 30
Ol	Ol	Js, Brz, Św	Ol - 90, Js i inne - 10
Ol-J	Ol-Js	Brz, Św, Db, Wz, Kl, Jw	Js - 60, Ol - 30, Brz i inne - 10

Do czasu ustąpienia zjawiska obumierania jesionu można zastąpić go w składzie gatunkowym uprawy gatunkiem o zbliżonych wymaganiach siedliskowych (Ol, Wz, Jw, Dbs).

Składy gatunkowe upraw w zalesieniach gruntów porolnych przyjęto w oparciu o tabelę 11 *Zasad Hodowli Lasu*:

Potencjalny typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy
Bór suchy (Bs) - najuboższe i skrajnie suche fragmenty gleb orných VI klasy jakości rolniczej	So 80; Brz, Ol, Jrz i inne 20
Bór świeży (Bśw) - gleby orne głównie VI klasy jakości rolniczej i klasy VIz silnie zdegradowane	So 60-80; Św, Md 10-20; Brz, Dbb, Lp, Gb i inne 10-20
Bór mieszany świeży (BMśw) - gleby orne głównie V klasy jakości rolniczej	So 40-50; Md 30; Bk, Db, Brz i inne 20-30
Las mieszany świeży (LMśw) - gleby orne głównie IV klasy jakości rolniczej	Bk, Db, Lp, Kl 40-50; So 20-30, Md 20-30
	Db, Św, Lp, Kl 30-50; So 30-40; Md 20-30
Las świeży (Lśw) - gleby orne głównie III klasy jakości rolniczej	Bk, Db 50-60; Md 30-40; Lp, Kl i inne 10

Typy lasu oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw cennych siedlisk przyrodniczych przyjęto następująco:

Nazwa siedliska	Kod siedliska	Typ siedliskowy Struktura drzewostanu	Typ lasu	Orientacyjny skład gatunkowy upraw - %
1	2	3	4	5
Bory i lasy bagienne	91D0	–	–	–
Brzezina bagienna <i>Vaccinium uliginosi-Betuletum pubescentis</i>	91D0-1	BMb	So-Brz	Brz.omsz. 50-60, So 20-30, Św i in. 10-20
Kwaśne dąbrowy	9190	–	–	–
Śródładowe kwaśne dąbrowy <i>Calamagrostio - Quercetum</i>	91D0-2	BMśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 70-90 %	So-Db	Dbb, Dbs 60-70, So 15-25, Brz.b 0-10, Md i in. 0-5
		LMśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 80-100 %	Db	Dbs, Dbb 60-80, So 10-15, Brz.b 0-10, Gb, Md, Kl, Jw i in 0-5
Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	9170	–	–	–
Grąd środkowoeuropejski <i>Galio-Carpinetum</i>	9170-1	LMśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 70-80 % a2 - 50-60 %	So-Db	Dbs 40-60, So 20-30, Kl, Jw, Gb, Lp, Bk i in. 10-30.
		LMw Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70 % a2 - 60-80 %	So-Db	Dbs 50-70, So 20-30, Lp, Jw, Gb, Kl i in. 10-30.
		Lśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70 % a2 - 60-80 %	Db	Dbs 50-70, Lp 20-30, Kl, Jw, Gb, Md, Bk i in. 10-30.

Nazwa siedliska	Kod siedliska	Typ siedliskowy Struktura drzewostanu	Typ lasu	Orientacyjny skład gatunkowy upraw - %
1	2	3	4	5
		Lw Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70 % a2 - 60-80 %	Db	Dbś 60-70, Wz, Gb, Kl, Ol, Lp, Jw i in. 20-30.
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	91E0	–	–	–
Nadrzeczny łęg topolowy <i>Populetum albae</i>	91E0-2	Łł Typowa struktura drzewostanu a1 - 90-100 %, a2 - 60-70 %	Wz-Db	Dbś 50-60, Wz 20, Tpb, Js, Lp, Wb i in. 20.
Niżowy łęg jesionowo-olszowy, <i>Fraxino-Alnetum</i>	91E0-3	OIJ (Lł) Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-80 %	Js-Ol	Ol 50-60, Js 20-40, Dbś, Wz i in. 0-20, okresowo jesion zastąpić Dbś, Ol.

1.2.10. Ocena walorów genetycznych lasu i bazy nasiennej

Nadleśnictwo Bydgoszcz położone jest w 355 regionie pochodzenia leśnego materiału podstawowego (*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 marca 2004 r. w sprawie wykazu, obszarów i mapy regionów pochodzenia leśnego materiału podstawowego - Dz. U. z 2004 r., Nr 67, poz. 621 oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 października 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu, obszarów i mapy regionów pochodzenia leśnego materiału podstawowego – Dz. U. z 2006 r., Nr 201, poz. 1481*).

Wyłączone i gospodarcze drzewostany nasienne

Na obszarze **Nadleśnictwa Bydgoszcz** występują następujące drzewostany nasienny wyłączone:

Obręb Bartodzieje

Brak!

Obręb Bydgoszcz

– drzewostany sosnowe - 23,78 ha

Razem - 23,78 ha

Ogółem - 23,78 ha

Powierzchnia (w ha) gospodarczych drzewostanów nasiennych (lokalizacja według I części *Krajowego Rejestru Leśnego Materiału Podstawowego*) przedstawia się następująco (w ha):

	So	Db	Brz	Ol	Razem
Obręb Bartodzieje	– 126,90	–	–	–	126,90
Obręb Bydgoszcz	– 86,39	1,90	1,24	2,45	91,98
Ogółem	– 213,29	1,90	1,24	2,45	218,88

Powierzchnia projektowanych gospodarczych drzewostanów nasiennych sosnowych wynosi 154,34 ha, w tym w obrębie Bartodzieje – 71,46 ha (318c, 258a, 278a, 263g, h, 102a, 208d, 211c, d, 149c) oraz w obrębie Bydgoszcz 82,88 ha (54i, 92c, 95b, 109a, b, 122b, 128b, 129b, 133g, 165k, 170a, j, 208a, 209l, 210l).

Według w/w *Krajowego Rejestru* na terenie nadleśnictwa występują następujące źródła nasion:

Obręb Bartodzieje

Brak!

Obręb Bydgoszcz

Robinia akacyjowa *Robinia pseudoacacia* - 64a (60 szt.)

Klon zwyczajny *Acer platanoides* - 67d (100 szt.)

Lipa drobnolistna *Tilia cordata* - 112o (21 szt.)

Bloki upraw pochodnych

Lokalizacja istniejących bloków upraw pochodnych przedstawia się następująco:

Obręb Bartodzieje

I. Sosna pospolita - oddz.: 18, 19c-h, 40-41.

II. Sosna pospolita - oddz.: 143.

III. Sosna pospolita - oddz.: 181-182.

IV. Sosna pospolita - oddz.: 189-190.

V. Sosna pospolita - oddz.: 208-209.

Uprawy pochodne w powyższych blokach zakładane będą z nasion pozyskanych z wyłączonego drzewostanu nasiennego – 52w (obręb Bydgoszcz).

Obręb Bydgoszcz

VI. Sosna pospolita - oddz.: 34-35.

VII. Sosna pospolita - oddz.: 39-40.

VIII. Sosna pospolita - oddz.: 42-43, 73.

- IX. Sosna pospolita - oddz.: 77-80.
- X. Sosna pospolita - oddz.: 81-82, 122-123.
- XI. Sosna pospolita - oddz.: 52r-w, 85-88.
- XII. Sosna pospolita - oddz.: 56-59, 90-93.
- XIII. Sosna pospolita - oddz.: 163-165.
- XIV. Sosna pospolita - oddz.: 180-185, 215a-g, 216a-g, 217a-f, 218a-b.
- XV. Sosna pospolita - oddz.: 221-222.
- XVI. Sosna pospolita - oddz.: 225-227.

Uprawy pochodne w blokach VI, VII, VIII, IX, XV, XVI zakładane będą z nasion pozyskanych z wyłączonego drzewostanu nasiennego – 161h (obręb Bydgoszcz); bloki XI, XII, X – 52w (obręb Bydgoszcz); bloki: XIII, XIV – z wyłączonych drzewostanów nasiennych – 170n oraz 206d (obręb Bydgoszcz).

Rejestrowane uprawy pochodne zajmują (w ha):

Obręb Bartodzieje	-	114,43
Obręb Bydgoszcz	-	180,58
Razem	-	295,01

Uprawy pochodne założono przede wszystkim z materiału sadzeniowego uzyskanego z własnej bazy nasiennej (wyłączonych drzewostanów nasiennych) oraz rzadziej z wyłączonych drzewostanów nasiennych w nadleśnictwach Czersk, Runowo, Szubin, Zamrzenica, plantacyjnej uprawy nasiennej w Nadleśnictwie Runowo, plantacji nasiennej w Nadleśnictwie Gniewkowo.

Plantacje nasienne

Na obszarze nadleśnictwa w obrębie Bydgoszcz występują następujące plantacyjne uprawy nasienne:

Plantacyjne uprawy nasienne (226c, 227c): Soc- 5,54 ha
Razem - 5,54 ha

Na terenie **Nadleśnictwa Bydgoszcz** nie występują plantacje drzew leśnych szybkorosnących, a także drzewostany zachowawcze (dane dotyczące plantacji choinkowych podano w p. 4.1.5.1.).

Wzór nr 2 Wykaz *obiektów bazy nasiennej* – dla obrębów załączono w części tabelarycznej elaboratu.

Ogólnie należy stwierdzić, że nadleśnictwo z wyprzedzeniem realizuje założenia zaktualizowanego *Programu zachowania zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych*

w Polsce na lata 1991–2010 dla Nadleśnictwa Bydgoszcz (szczegółowe porównanie zawarto w części 4.1.3.2.).

Gospodarka szkółkarska

Nadleśnictwo Bydgoszcz wg stanu na 1 stycznia 2012 r. posiada jedną szkółkę leśną Białe Błotaw **obrębie Bydgoszcz** - 67d o powierzchni manipulacyjnej 12,96 ha (powierzchnia produkcyjna 5,44 ha).

Szkółka zapewnia samowystarczalność w produkcji podstawowych gatunków dla nadleśnictwa, a także zapewnia materiał sadzeniowy na potrzeby właścicielom lasów nie stanowiących własności *Skarbu Państwa* oraz częściowo dla sąsiadujących nadleśnictw.

1.2.11. Ogólna ocena stanu środowiska przyrodniczego

1.2.11.1. Funkcje lasu i kategorie ochronności

Podział lasów nadleśnictwa wg dominujących funkcji przedstawiono w tabeli III *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych funkcji lasu i gatunków panujących* (dla obrębów i nadleśnictwa) i załączono w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Powierzchnia leśna nadleśnictwa wg dominujących funkcji lasów (na podstawie *tabeli III*) przedstawia się następująco:

Dominujące funkcje lasów	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	5
I. Rezerwaty	73,05	–	73,05
II. Lasy ochronne	7838,74	6183,09	14021,83
III. Lasy wielofunkcyjne (gospodarcze)	33,00	923,47	956,47
Ogółem	7944,79	7106,56	15051,35

Rezerwaty

W **Nadleśnictwie Bydgoszcz** występuje 1 rezerwat przyrody *Dziki Ostrów*, którego powierzchnię ogólną przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Obręb	Nazwa rezerwatu	Powierzchnia (w ha)	
		wg aktu prawnego tworzącego rezerwat	faktyczna powierzchnia rezerwatu
1	2	3	4
Bydgoszcz	<i>Dziki Ostrów</i>	74,69	74,68

Rezerwat przyrody posiada plan ochrony.

Lasy ochronne

Obręb Bartodzieje

Powierzchnia lasów ochronnych w planie urządzenia lasu w **obrzebie Bartodzieje** wynosi 7838,74 ha (powierzchnię lasów ochronnych według *Zarządzenia nr 196 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28 grudnia 1994 r.* określono na około 7099,00 ha oraz *Decyzji Ministra Środowiska z dnia 19 stycznia 2006 r.* (zn. spr. DL.Lp-0233-2/06 na 755,00 ha - łącznie 7854,00 ha). Różnica 15,26 ha między projektem planu urządzenia lasu a w/w aktami prawnymi wynika z wyłączenia gruntów pod budowę dróg.

Lokalizacja lasów ochronnych przedstawia się następująco:

1. Lasy ochronne według *Zarządzenia nr 196...* i ich lokalizacja według głównej kategorii ochronności przedstawia się następująco:
 - a) lasy glebochronne (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 7-8, 9d, i, k, 11a-c, 12-17, 18a-g, 19c-h, 20b-k, 21d-j, 22d-g, k, 23b-d, 32b-f, 33-37, 38a-h, j, 39-44, 45a, d, l, 56c, g, h, (56d, f, i – glebochronne oraz wodochronne), 57-65, 66a-g, 67a-k, 68-70, 81b-d, 82a-hx, 83-85, 86a-m, 87-88, 89a-b, f-k, 90-95, 96a-b, d, 97-102, 103-104, 105a, c, d, 106a-f, h-j, 107b, f-g, 108-128, 129a-b, d, 130b-c, g-i, 131-134, 143-152, 153a-b, d, 154-174, 178-237, 237A, 238-251, 252a-d, j, k, m, 253-270, 271a-c, f, h-j, l, t, x, bx-gx, jx, lx, 272a-b, d, g-m, 273-279, 280a-n, x, 281-282, 283a-b, f-l, 284a-b, f-h, j, 285a-g, i-l, 286-288, 289a-c, g-m, 290-293,
 - b) lasy wodochronne (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 22h, 38i, 81a, 82mx, sx, 89d, 105b, 106g, 107c, d, 114h, k (była część oddziału 113), 153c,

252g, h, o, 271m, p, s, 272f, 280r, s, 283c, d, 284d, i, 285h, 289d-f, 294c, 296j, 299b, 304c, 313k, l, 314c-f, 315c, 316b, 326d,

- c) lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 1d-g, i-m, o-p, 2b-d, g-m, 3-6,
- d) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców: 294a-b, 295, 296a-i, 297-298, 299a, c-g, 300-303, 304a-b, d-p, 306A, 309-312, 313a-d, h-j, m-n, 314a-b, g-i, 315a-b, d, k, m-o, 315A (część byłego oddziału 315), 316a, 317-325, 326a-c, f-i, 327-330.

2. Lasy ochronne według *Decyzji Ministra Środowiska*

- a) lasy glebochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców: 20Aa-d, 27a-f, 47a, 50a-i, 51a-f, 52a-b, 96c,
- b) lasy glebochronne, wodochronne położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców: 3Aa-c, 10a-f, 11d-g, 24a-f, 25a-c, 26a-c, 28a-j, 29a-f, 30a-h, 31a-f, 32a, 53a-h, 54a-c, 55a-b, 56a-b,
- c) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców: 1a, b, w, 86Aa-x, 91Aa-p, 91Ba-l, 91Ca-h, 96Aa-i, 96Ba-g, 96Ca-f, 96Da-h, 102Aa-c,
- d) lasy glebochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców mające szczególne znaczenie dla ochronności Państwa: 9f-h, j, 19a-b, 20a-b, 21a-c, 22a-c, 23a, f, g, 45b, f-k, 46a-h, 47b-m, 66h-l, 67k-r, 129c, 130a, d.

Obręb Bydgoszcz

Powierzchnia lasów ochronnych w planie urządzenia lasu w obrębie Bydgoszcz wynosi 6183,09 ha (powierzchnię lasów ochronnych według *Zarządzenia Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa* z dnia 28 grudnia 1994 r. określono na około 6190,00 ha).

Różnica 6,91 ha między projektem planu urządzenia lasu a w/w wymienionym aktem prawnym wynika z wyłączenia gruntów pod budowę dróg.

Lokalizacja lasów ochronnych według głównej kategorii ochronności przedstawia się następująco:

- a) lasy glebochronne (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 148-151, 189-191, 198m, 199f-k, 200b, d, k-l, n-x, 228b-d, 229, 249o-r, t-z, 250d, g, 251-254, 263-268, 269a-f, 276, 277a-b, d, g, h, k-m, p, 278,
- b) lasy wodochronne (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 6d-f, i-j, 10l-m, 30a, 37b, 39 (obecnie bagno), 46f, 47a, b, 49a-b, 50a, 54h, 65i, 66h, k, l, 79d-g, 80-81, 95a, 111h, j, l, 112l, 118-120, 128c, 129c, 160l, 161j, 162-163m, 168g, 169i, 171a-d, 173b, 174b, 175a, 195d, 197c, d, 199a, c, 200h, j, 205g, 209f, 210i, k, 211r, y, z, 231n, 232, 239b, 240a, 245b, 256a-c, 256j, k, 269g, 270a, i-m, 275g, h, k, 277j,
- lasy wodochronne: 61l, 101h, 142c-d, 144a-c, 186n, 187h, i, 188d-h, j-o, 220h, j,
- lasy wodochronne (oraz uszkodzone na skutek działalności przemysłu): 143b,
- c) lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 1-5, 6a-b, g-h, k, 7-9, 10a, c-k, 11-18, 32-36, 64, 65a-f, h, j-k, 66a-j, m-p, 67-68, 106-110,
- lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu: 63, 100-101, 143a, c-i, l, 144d-o, 145-147, 188a-c, i,
- d) lasy stanowiące drzewostany nasienne (oraz położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców): 52w, 161h,
- e) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców: 19-20, 22-26, 28-29, 30d-n, 31, 37a, c-d, 38-45, 46a-d, g-i, 47d-g, 48b-c, 50c-f, 51, 52a-t, 53, 54b-g, i-j, 55-59, 69-73, 73A (część dawnego 73), 74-78, 79a-c, 82-94, 95b-i, 111a-g, k, 112b-k, m-n, 113-117, 121-127, 128a-b, 129a-b, 130-135, 152-159, 160a-d, g-i, 161a, c, f-g, i, 164-167, 168a-f, h-j, 169a-h, j-k, 170, 171f-s, 172a, 173c-f, 174a, c-d, 175-179, 192-194, 195a-c, f, 196, 197a-b, f-i, 198, 200A, 202-204, 205a-f, h, 206-208, 209a-d, g-l, 210a-c, f-h, 210l-m, 211a-c, h, l-p, s, w, ax, 212-214, 221-226, 227a-d, 228f, 230-231, 233-238, 239a, c, 240-244, 245a, c-m, p, 247-248, 249a-i, 250a-c, f, 255, 256d-i, l-m, 257-262, 270b-f, h, m-p, s-x, 271-274, 275a-f, i, 279a-c.

1.2.11.2. Walory przyrodnicze

Walory przyrodnicze omawianego obszaru ze szczegółową charakterystyką form ochrony przyrody oraz środowiska kulturowego i historycznego przedstawiono w *Programie Ochrony Przyrody*.

Do form ochrony przyrody występujących na omawianym obszarze zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz.U. nr 92, poz. 880 z 30 kwietnia 2004 r. ze zmianami) należą:

- rezerwat przyrody (*Dziki Ostrów*),
- obszary chronionego krajobrazu (*Wydmy Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej – część zachodnia, Łąki Nadnoteckie*),
- Obszary Natura 2000 (istniejące) – obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO): *Dolina Środkowej Noteci i Kanalu Bydgoskiego, Dolina Dolnej Wisły*,
- Obszary Natura 2000 (projektowane) - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO): *Równina Szubiński-Łabiszyńska*,
- Obszary Natura 2000 (projektowane) – obszary o znaczeniu wspólnotowym (OZW): *Dolina Noteci, Solecka Dolina Wisły*,
- pomniki przyrody (12 pomników przyrody grupowych i pojedynczych),
- użytki ekologiczne (21 szt.),
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów (w tym około 92 gatunków chronionych i rzadkich gatunków roślin i grzybów oraz ponad 180 chronionych i rzadkich gatunków zwierząt).

Bezpośrednie sąsiedztwo Bydgoszczy powoduje że obszary leśne należą do szczególnie atrakcyjnych dla lokalnych społeczności ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe.

1.2.11.3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Zagrożenie środowiska przyrodniczego przedstawiono szczegółowo w *Programie Ochrony Przyrody* oraz w części 4.1.4. niniejszego elaboratu.

Ogólnie zagrożenia dla ekosystemów leśnych dzieli się na antropogeniczne, biotyczne i abiotyczne.

Stopień synantropizacji omawianych obszarów (*Atlas środowiska geograficznego Polski*. Polska Akademia Nauk. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania. Warszawa 1994)

w skali: 1 – najwyższy, 2 – bardzo wysoki, 3 – wysoki, 4 – średni, 5 – niski, 6 – najniższy wg mezoregionów fizyczno-geograficznych określono dla Mezoregionu Kotliny Toruńskiej jako średni.

Znaczną interwencją w środowisko przyrodnicze jest droga szybkiego ruchu Warszawa–Szczecin (S-5) oraz Poznań–Bydgoszcz (S-10) poprzez przecięcie kompleksu leśnego, hałas komunikacyjny, zagrożenie pożarowe, przecięcie szlaków migracyjnych zwierząt.

W obecnym planie urządzenia lasu **Nadleśnictwo Bydgoszcz** zaliczono do I kategorii zagrożenia – duże zagrożenie pożarowe (szczegóły zawarto w części 4.1.4.2. niniejszego elaboratu).

Ze względu na ałe zróżnicowanie siedlisk leśnych oraz struktury drzewostanów są one w dużym stopniu zagrożone gradacyjnym występowaniem szkodników owadzych pierwotnych, natomiast spośród szkodników owadzych wtórnych największe znaczenie mają przypłaszczek i cetyńce będące główną przyczyną wydzielania się posuszu w tych drzewostanach.

Spośród zagrożeń ze strony patogenów grzybowych najważniejszym pozostaje huba korzeniowa oraz opieńka miodowa ze względu na duży areal zalesień porolnych.

Jednym z poważniejszych problemów pozostają nadal szkody ze strony jeleniowatych głównie w uprawach i młodnikach I klasy wieku.

Szkody abiotyczne wynikają m. in. z wahań poziomu wód gruntowych i przymrozków.

Aglomeracja miasta Bydgoszcz jako silny ośrodek przemysłowy (m.in. przemysł chemiczny) stanowi potencjalne źródło przemysłowych zanieczyszczeń powietrza.

Innym zagrożeniem dla lasów jest sąsiedztwo budownictwa mieszkaniowego (niskiego) w następujących miejscowościach: Białe Błota, Brzoza, Ciele, Murowaniec, Gorzeń, Łochowo, Nowa Wieś Wielka, Lisi Ogon, Zamość, Tur, Olek, Brzózki.

Lasy nadleśnictwa graniczą również z portem lotniczym, zakładami chemicznymi Zachem, elektrociepłownią i in.

Mimo tak wielu czynników stanowiących zagrożenie dla środowiska przyrodniczego obecny stan zdrowotny drzewostanów uznaje się jako dobry, a stan sanitarny jako bardzo dobry.

1.3. Charakterystyka warunków ekonomicznych działania nadleśnictwa

1.3.1. Syntetyczna ocena uwarunkowań ekonomicznych w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa

1.3.1.1. Krótka charakterystyka ekonomiczna regionu

Przedstawione poniżej dane statystyczne pochodzą z następujących opracowań:

- *Województwo kujawsko-pomorskie. Podregiony. Powiaty. Gminy.* Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. Bydgoszcz 2010.
- *Leśnictwo 2009.* Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 2009.

Wzór nr 7 *Zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu działania nadleśnictwa* załączono w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Powierzchnia zasięgu działania nadleśnictwa wynosi ok. 317,8 km²; lesistość zasięgu działania nadleśnictwa wynosi ok. 52,8 % (powiatu bydgoskiego – 40,8 %, województwa kujawsko-pomorskiego - 23,3 %, Polski - 29,0 %); zaludnienie zasięgu działania nadleśnictwa wynosi ok. 302 osoby/1 km² z częścią miasta Bydgoszcz.

Największą lesistością w zasięgu działania nadleśnictwa charakteryzuje się gmina Nowa Wieś Wielka 72,3 % i Białe Błota – 55,4 %, a najmniejszą gmina Łabiszyn – 14,7 %.

Największym ośrodkiem przemysłowym na omawianym obszarze jest Bydgoszcz (przede wszystkim przemysł chemiczny, spożywczy, drzewny, maszynowy). Mniejsze zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego występują w całym obszarze zasięgu terytorialnego.

Omawiany obszar należy do terenów o stosunkowo dużej koncentracji zakładów przemysłu branży drzewnej np. tartaków, które występują m.in. w Bydgoszczy, Gorzeniu, Zielonce. Zakładem branży drzewnej będącym największym odbiorcą drewna jest MONDI ŚWIECIE S.A. w Świeciu.

Główni odbiorcy drewna (w % zakupionego drewna) w latach 2008–2010 przedstawiają się następująco:

MONDI ŚWIECIE S.A.	-	28,9
ANDREWEX Spółka z o.o. Oddział Cierpice	-	17,2
P.W. „WF” FLEJTER WOJCIECH	-	4,8
P.W. P-H-U FLEJTER JAN	-	3,6
Z.P.H.U. DREWA	-	3,5
Z.P.D. KROTOSZYN	-	3,3
P.P.H.U. EBEN HOLZ II Henryk Wójt	-	2,2

KRONOSPAN SZCZECINEK Sp. z o.o.	-	1,6
DELTA GARTEN HOLZ POLSKA	-	1,4
P.P.H.U. MARPOL Urszula Pogorzały	-	1,3
DREWNO FOX Sp. z o.o.	-	1,2
ZELLSTOFF STENDAL HOLZ GMBH	-	1,1
P.W. 'YOLANDA' Jolanta Tatarek	-	1,1
Pozostali (poniżej 1 % zakupionego drewna)	-	28,8
Razem	-	100,0

Przez teren zasięgu terytorialnego nadleśnictwa przechodzą trzy linie kolejowe: Bydgoszcz – Inowrocław, Bydgoszcz – Szubin (mająca znaczenie lokalne), Bydgoszcz – Toruń. Omawiany obszar charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią komunikacyjną drogową, z których najważniejsze to: Bydgoszcz – Poznań (S-10), Szczecin – Warszawa (S-5), Bydgoszcz – Nakło, Rynarzewo – Nakło, Łabiszyn – Brzoza i inne.

Wymienione wyżej szlaki komunikacyjne oraz istniejąca sieć dróg lokalnych i leśnych umożliwiają dojazd do większości kompleksów leśnych.

Ogrodzenie części szlaków komunikacyjnych (S-5, S-10), lotniska, zakładów chemicznych „Zachem” oraz przebieg linii kolejowych to jeden z problemów utrudniających dojazd do fragmentów kompleksów leśnych.

Istniejące Zakłady Usług Leśnych (7 szt.) w chwili obecnej nie borykają się z problemem siły roboczej (aktualnie zapewniają jeszcze sprawne i terminowe wykonanie zadań gospodarczych).

1.3.1.2. Charakterystyka kompleksów leśnych w powiązaniu z warunkami transportu drewna

Lasy Nadleśnictwa Bydgoszcz składają się z 71 kompleksów w tym obręb Bartodzieje – 42, obręb Bydgoszcz - 30 kompleksów (kompleksy główne obydwu obrębów łączą się).

(Wzór nr 2) Wielkość i liczba kompleksów leśnych

Obręb, nadleśnictwo	Wielkość kompleksu (ha)	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia (ha)
Obręb Bartodzieje	do 1,00	19	8,97
	1,01 - 5,00	11	27,54
	5,01 - 20,00	7	85,07
	20,01 - 100,00	2	63,31
	100,01 - 500,00	1	308,68

Obręb, nadleśnictwo	Wielkość kompleksu (ha)	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia (ha)
	500,01 - 2000,00	1	531,50
	powyżej 2000,00	1*	7319,79*
Razem obręb		42*	8344,86
Obręb Bydgoszcz	do 1,00	4	1,38
	1,01 - 5,00	14	33,87
	5,01 - 20,00	6	60,19
	20,01 - 100,00	4	139,04
	100,01 - 500,00	1	109,73
	500,01 - 2000,00	–	–
	powyżej 2000,00	1*	7250,64*
Razem obręb		30*	7594,85
Nadleśnictwo	do 1,00	23	10,35
	1,01 - 5,00	25	61,41
	5,01 - 20,00	13	145,26
	20,01 - 100,00	6	202,35
	100,01 - 500,00	2	418,41
	500,01 - 2000,00	1	531,50
	powyżej 2000,01	1*	14570,43*
Ogółem		71*	15939,71

* - kompleksy główne obydwu obrębów łączą się.

Kompleksy lasów innej własności o stosunkowo niewielkiej powierzchni z reguły sąsiadują z lasami nadleśnictwa (przeciętna powierzchnia lasów nadzorowanych przez Nadleśnictwo Bydgoszcz w obrębach ewidencyjnych wynosi około 17 ha).

Istniejąca sieć dróg leśnych (wewnątrz kompleksów) oraz dróg publicznych o nawierzchni gruntowej i twardej zapewnia dostępność wszystkich drzewostanów w kompleksach leśnych (utrudnienia wynikają z ogrodzenia części szlaków komunikacyjnych: S-5, S-10, zakładów chemicznych „Zachem”, portu lotniczego.).

Istnieje konieczność ulepszenia nawierzchni dróg w kierunku zwiększania ich nośności.

Gęstość dróg kwalifikujących się do wywozu drewna w kompleksach leśnych nadleśnictwa wynosi 4,44 km/100 ha (w tym z nawierzchnią utwardzoną około 0,71 km/100 ha).

Średnia odległość zrywki do drogi wywozowej lub czasowego składu wywozowego wynosi ok. 0,2 km (czasowe składy wywozowe tworzone są w miarę potrzeb). Nie projektowano stałych szlaków zrywkowych (szlaki technologiczne).

1.3.1.3. Inne czynniki wpływające na stopień trudności gospodarczych nadleśnictwa

Inne czynniki wpływające na stopień trudności gospodarczych to:

- duże zagrożenie pożarowe obszarów leśnych,
- sąsiedztwo aglomeracji bydgoskiej,
- wahania poziomu wód gruntowych,
- duża powierzchnia drzewostanów porolnych,
- rozdrobnienie lasów (duża ilość kompleksów, enklaw i półenklaw) w leśnictwach: Zielonka – część, Żółwin – część, Lipniki.

1.3.1.4. Zestawienie ekonomicznych wskaźników gospodarki leśnej oraz ramowy plan ekonomiczny na 10-lecie

Charakterystykę warunków ekonomicznych nadleśnictwa zgodnie z ustaleniami *Komisji Założeń Planu* przedstawiono w załączonych w tabeli nr XIXa *Ekonomiczne wskaźniki gospodarki leśnej* załączonej w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Ekonomiczne wskaźniki gospodarki leśnej (tabela XIXa) sporządzono na podstawie wyników inwentaryzacji lasu oraz wykonanych i planowanych wielkości pozyskania drewna i danych nadleśnictwa.

Ponieważ brak wytycznych wykonania ekspertyzy ekonomicznej nadleśnictwa nie wykonano takiej ekspertyzy oraz nie wykonano tabeli nr XIXc *Zestawienie danych dotyczących rachunku rocznych przepływów pieniężnych w okresie obowiązywania planu urzędzenia lasu (10 lat)*, a także tabeli nr XIXb *Ramowy biznes plan na 10 lat*.

Ogólnie należy stwierdzić, że potencjalne przychody ze sprzedaży drewna będą nieco niższe w stosunku do innych jednostek Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, a możliwości uzyskania przychodów z innych źródeł np. z pozyskania kopalin są ograniczone.

W bieżącym okresie gospodarczym przewiduje się wzrostu rentowności.

1.4. Charakterystyka stanu lasu i zasobów drzewnych

1.4.1. Ocena możliwości produkcyjnych

Ocenę możliwości produkcyjnych przedstawiono na podstawie następujących tabel załączonych w części tabelarycznej niniejszego elaboratu (dla obrębów i nadleśnictwa):

- tabela nr II *Zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg panujących gatunków drzew oraz ich bonitacji,*
- tabela nr III *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych (dominujących) funkcji lasu i gatunków panujących,*
- tabela nr IV *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących,*
- tabela nr Va *Powierzchniowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu,*
- tabela nr Vb *Miąższościowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu,*
- tabela nr VI *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności,*
- tabela nr VIIIa *Tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących - przyrost tablicowy.*

Przeciętna bonitacja gatunków panujących

Łączne dla nadleśnictwa zestawienie udziału procentowego powierzchni drzewostanów wg bonitacji i gatunków panujących (wg tabeli nr II) przedstawia się następująco:

	Gatunki panujące																		Razem
	So	Socz	Sos	Md	Św	Bk	Db	Dbcz	Kl	Jw.	Wz	Js	Brz	Ol	Ak	Tp	Os	Lp	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Ia	2,8	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2,8
I	20,0	2,1	99,8	60,6	67,6	14,1	–	–	–	100,0	–	100,0	43,4	0,4	–	–	–	–	20,0
II	56,2	97,9	100,0	–	32,4	9,4	29,8	–	100,0	–	–	–	33,2	40,2	1,2	100,0	32,0	56,5	56,2
III	20,6	–	–	39,4	–	76,5	35,0	100,0	–	–	100,0	–	20,0	54,4	98,8	–	68,0	43,5	20,6
IV	0,4	–	–	–	–	–	35,2	–	–	–	–	–	3,4	5,0	–	–	–	–	0,4
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
%	97,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,6	0,0	0,0	0,1	0,0	100,0

Dla sosny jako najważniejszego gatunku panującego najczęściej występującą jest bonitacja II (przeciętnie II,0).

Powierzchniowy i miąższościowy udział drzewostanów w klasach wieku

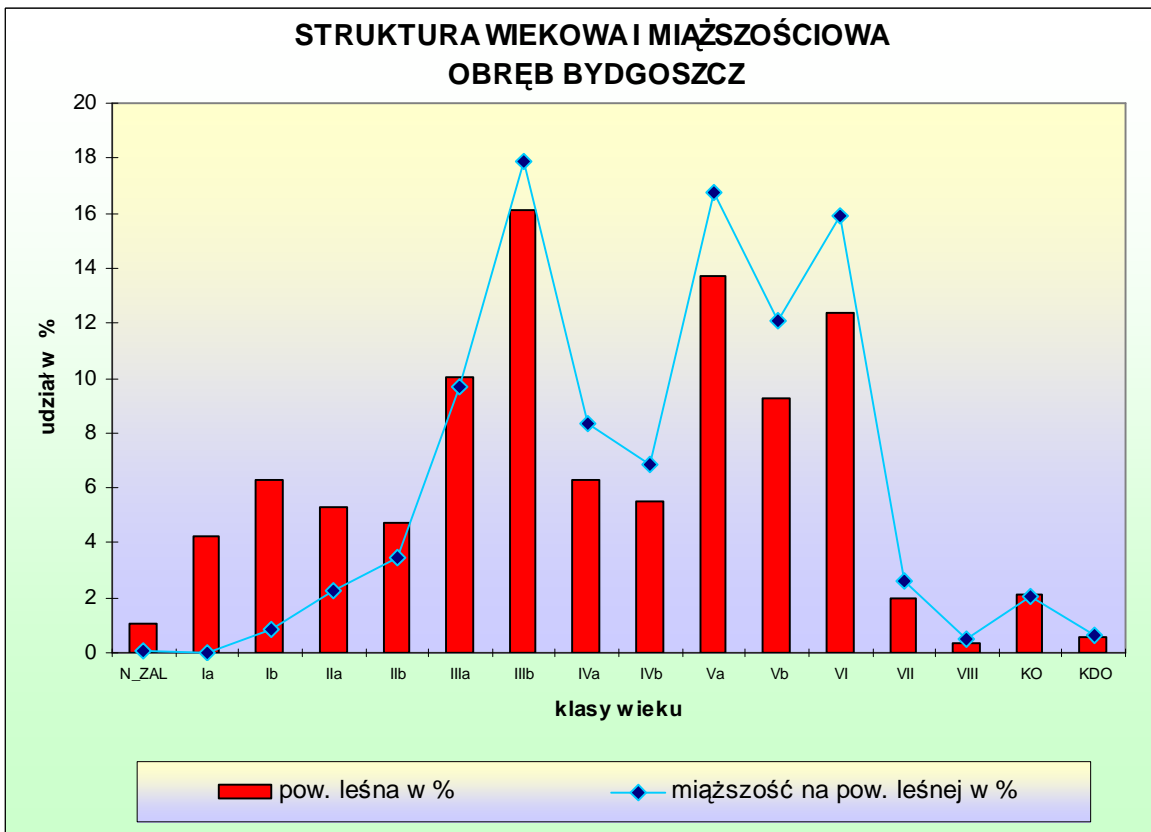
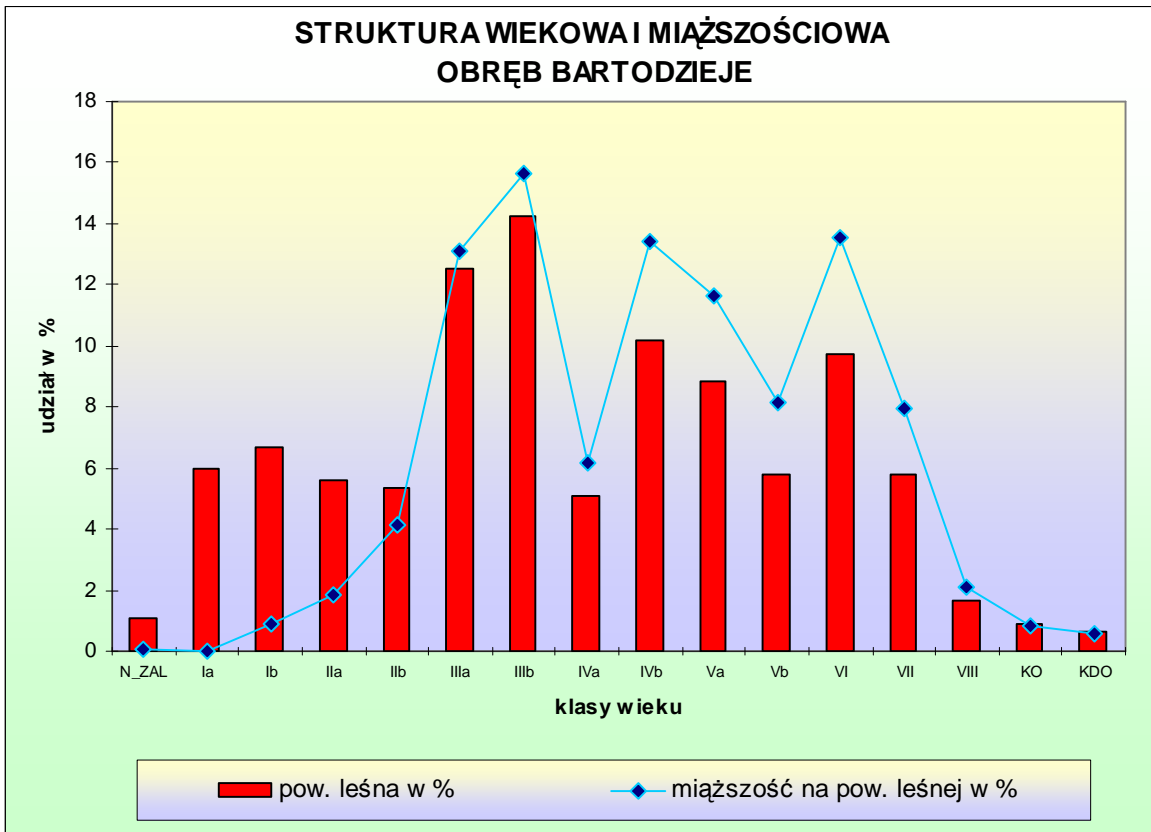
Porównanie powierzchni w klasach i podklasach wieku wg IV rewizji planu urządzenia lasu z wynikami obecnych prac inwentaryzacyjnych przedstawia się następująco:

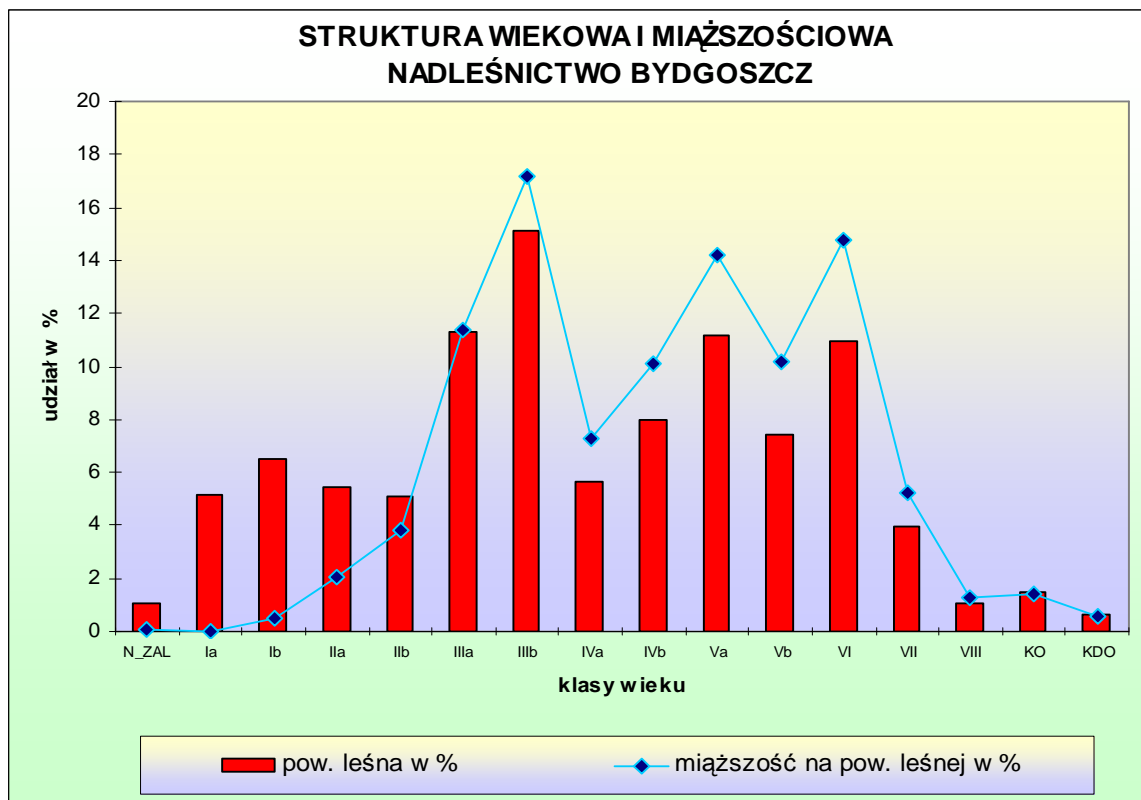
Klasa wieku	IV rewizja – 1.01.2002		V rewizja – 1.01.2012	
	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5
Płazowiny	–	–	–	–
Halizny i zręby	172,48	1,2	139,72	0,9
W produkcji ubocznej	11,82	0,1	9,38	0,1
Pozostałe	0,79	0,0	7,65	0,1
Ia	865,42	6,0	774,08	5,1
Ib	772,05	5,3	976,03	6,5
IIa	772,87	5,3	821,17	5,5
IIb	1728,98	12,0	762,95	5,1
IIIa	2129,18	14,7	1706,18	11,3
IIIb	890,69	6,2	2273,67	15,1
IVa	1142,10	7,9	854,79	5,7
IVb	1581,32	11,0	1200,67	8,0
Va	1127,49	7,8	1677,42	11,1
Vb	959,16	6,6	1116,64	7,4
VI	1769,69	12,3	1658,53	11,0
VII	343,07	2,4	600,07	4,0
VIII i st.	137,64	1,0	156,05	1,0
KO	26,90	0,2	221,66	1,5
KDO	–	–	94,69	0,6
Razem	14431,65	100,0	15051,35	100,0

Zestawienie powierzchni (ha - w mianowniku) i miąższości (m³ brutto - w liczniku) drzewostanów w klasach i podklasach wieku (na podstawie końcowego zestawienia tabel III i IV) przedstawia się następująco:

Klasa i podklasa wieku	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz			
	$\frac{ha}{m^3}$	%	$\frac{ha}{m^3}$	%	$\frac{ha}{m^3}$	%
1	3	4	5	6	7	8
Płazowiny	-	-	-	-	-	-
Halizny i zręby	75,88	1,0	63,84	0,9	139,72	0,9
	1280	0,1	762	0,1	2095	0,1
W produkcji ubocznej	4,79	0,1	4,59	0,1	9,38	0,1
	8	0,0	7	0,0	15	0,0
Pozostałe	4,22	0,1	3,43	0,2	7,65	0,1
	190	0,0	59	0,0	249	0,0
Przestoje na gruntach zal.	-	-	-	-	-	-
Ia	8244	0,5	5092	0,3	13336	0,4
	473,94	6,0	300,14	4,2	774,08	5,1
Ib	130	0,0	140	0,0	270	0,0
	527,97	6,7	448,06	6,3	976,03	6,5
IIa	7595	0,4	10115	0,6	17710	0,5
	444,14	5,6	377,03	5,3	821,17	5,5
IIb	32300	1,9	39615	2,3	71915	2,1
	425,41	5,4	337,54	4,8	762,95	5,1
IIIa	70960	4,1	61085	3,5	132045	3,8
	994,39	12,5	711,79	10,0	1706,18	11,3
IIIb	226580	13,1	169290	9,7	395870	11,4
	1129,83	14,2	1143,84	16,1	2273,67	15,1
IVa	270100	15,7	313375	17,9	583475	16,8
	407,06	5,1	447,73	6,3	854,79	5,7
IVb	105955	6,1	145975	8,3	251930	7,2
	806,80	10,2	393,87	5,5	1200,67	8,0
Va	231090	13,4	119790	6,8	350880	10,1
	703,51	8,6	973,91	13,7	1677,42	11,1
Vb	200430	11,6	293020	16,7	493450	14,2
	458,46	5,8	658,18	9,3	1116,64	7,4
VI	140540	8,1	212220	12,1	352760	10,2
	775,37	9,8	833,16	12,4	1658,53	11,0
VII	234025	13,5	280435	15,9	514460	14,7
	457,35	5,8	142,72	2,0	600,07	4,0
VIII i st.	136945	7,9	45645	2,6	182570	5,3
	129,54	1,6	26,51	0,4	156,05	1,0
KO	36335	2,1	8465	0,5	44800	1,3
	73,30	0,9	148,36	2,1	221,66	1,5
KDO	13905	0,8	36285	2,1	50190	1,4
	52,83	0,7	41,86	0,6	94,69	0,6
Ogółem	9570	0,6	10605	0,6	20175	0,6
	7944,79	100,0	7106,56	100,0	15051,35	100,0
	1726172	100,0	1751980	100,0	3478152	100,0

Dodatkowo strukturę wiekową i miąższościową dla obrębów i dla nadleśnictwa przedstawiono na diagramach słupkowych - poniżej:

Analizując powyższe zestawienia i diagramy należy stwierdzić:

- znaczny wzrost powierzchni leśnej (dotyczy przede wszystkim **obrębu Bartodzieje**) wynika z przejęcia 655,50 ha gruntów leśnych będących w wiecznym użytkowaniu Zakładów Chemicznych Zachem oraz Nitro-Chem,
- różnice powierzchni w poszczególnych podklasach wieku (w stosunku do poprzedniej inwentaryzacji) to wynik przede wszystkim przesunięcia powierzchni do wyższych klas wieku; jest to szczególnie widoczne w IIb–IIIa oraz Va podklasach wieku,
- znaczny wzrost powierzchni i miąższości drzewostanów starszych KO i KDO jest uzasadnieniem zwiększenia intensywności użytkowania rębego,
- według teorii lasu normalnego najbardziej od tzw. układu normalnego klas wieku odbiega powierzchnia drzewostanów w III–V klasach wieku, co skutkuje i skutkować będzie w przyszłości stosunkowo wysokim etatem cięć użytkowania rębego.

Powierzchniowy i miąższościowy udział drzewostanów wg gatunków panujących

Szczegółową charakterystykę powierzchniowego i miąższościowego udziału drzewostanów wg gatunków panujących oraz klas i podklas wieku przedstawiają tabele zamieszczone w części tabelarycznej niniejszego elaboratu:

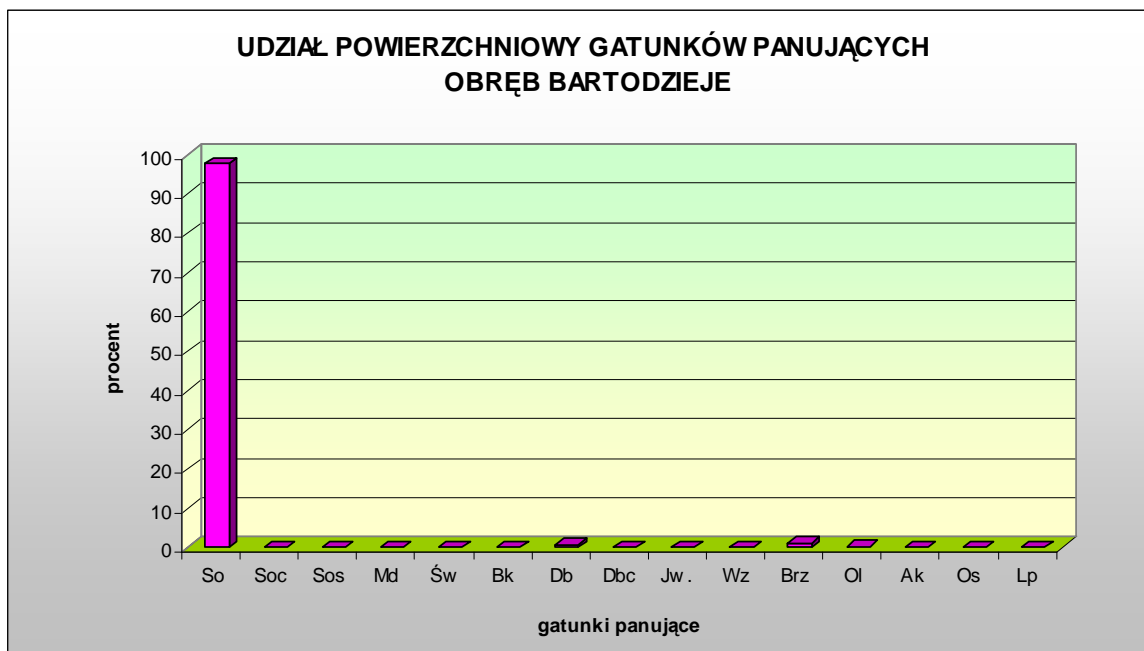
- tabela nr III *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych (dominujących) funkcji lasu i gatunków panujących,*
- tabela nr IV *Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących.*

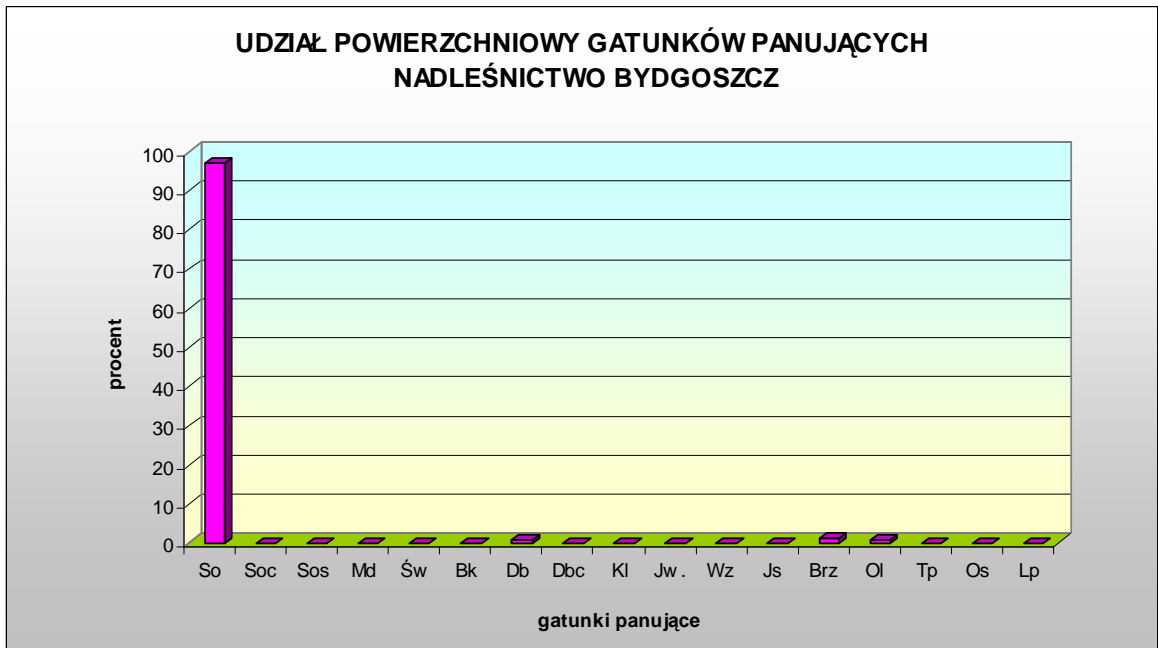
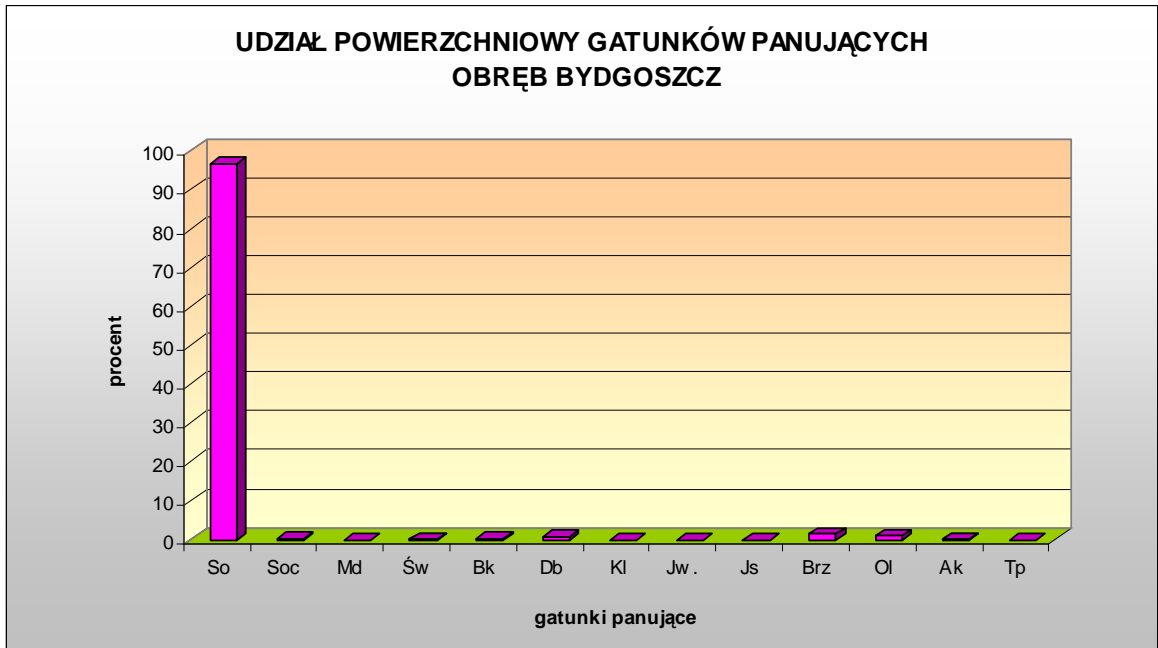
Powierzchnię (ha - w liczniku) i miąższość (m³ brutto – w mianowniku) drzewostanów wg gatunków panujących (na podstawie tabel III i IV) przedstawiono poniżej (również na diagramach słupkowych udział powierzchniowy i miąższościowy gatunków panujących; udział powierzchniowy gatunków panujących wg siedliskowych typów lasu podano w rozdziale 1.2.7).

Udział miąższościowy gatunków panujących przedstawiono w poniższym zestawieniu oraz na diagramie słupkowym:

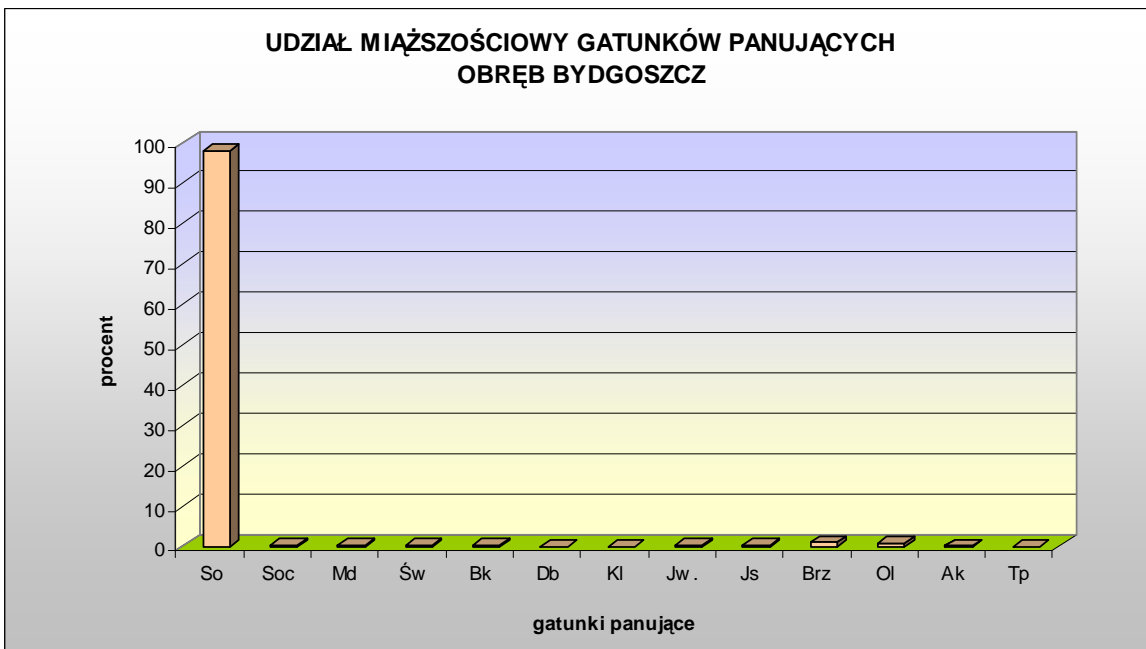
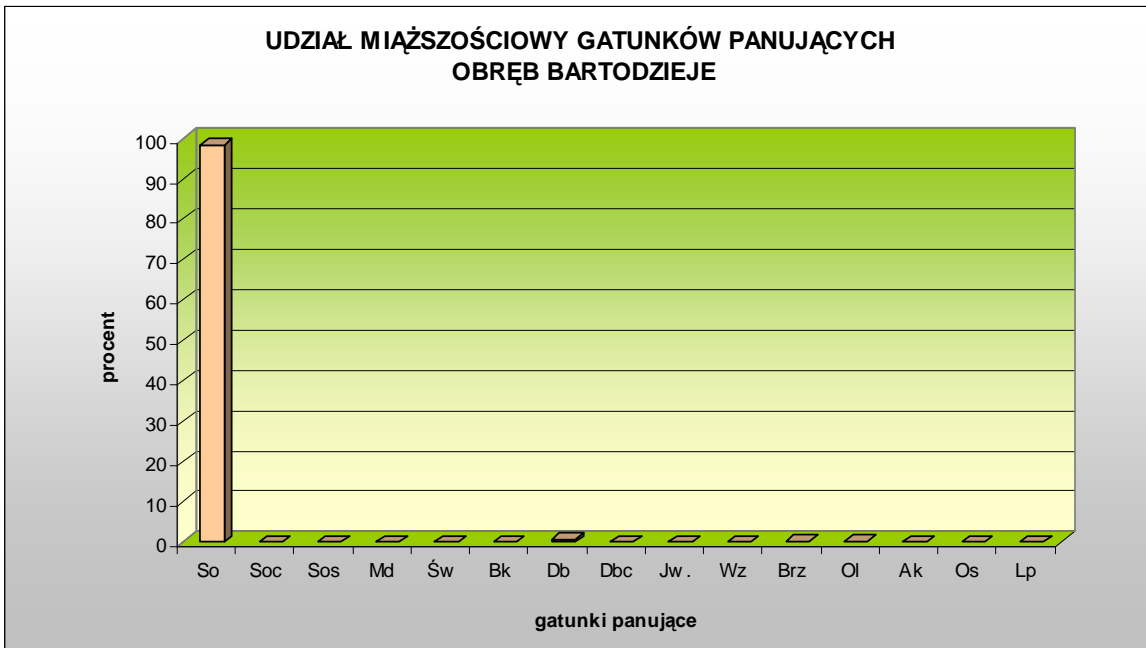
Gatunek	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz		ha m ³	%
	ha m ³	%	ha m ³	%		
1	2	3	4	5	6	7
So	7752,81 1697274	97,6 98,3	6862,27 1716871	96,7 98,0	14615,08 3414145	97,1 98,2
Soc	0,12 -	0,0 -	5,54 190	0,1 0,0	5,66 190	0,0 0,0
Sos	2,03 4	0,0 0,0	-	-	2,03 4	0,0 0,0
Md	1,29 330	0,0 0,0	0,84 125	0,0 0,0	2,13 455	0,0 0,0
Św	3,49 138	0,0 0,0	3,39 215	0,0 0,0	6,88 353	0,1 0,0
Bk	0,69 8	0,0 0,0	6,62 1835	0,1 0,1	7,31 1843	0,1 0,1
Db	56,32 12042	-	52,86 6366	0,7 0,4	109,18 18408	0,7 0,5
Dbc	1,21 77	0,0 0,0	-	-	1,21 77	0,0 0,0
Kl	-	0,0 0,0	0,01 -	0,0 -	0,01 0,0	0,0 0,0
Jw	0,37 60		1,63 405	0,0 0,0	2,00 465	0,0 0,0
Wz	0,0 -	0,0 -	-		0,01 0,0	0,0 0,0
Js	-	-	1,61 241	0,0 0,0	1,61 241	0,0 0,0
Brz	98,13 11288	1,2 0,7	100,30 12220	1,4 0,7	198,43 23508	1,3 0,7

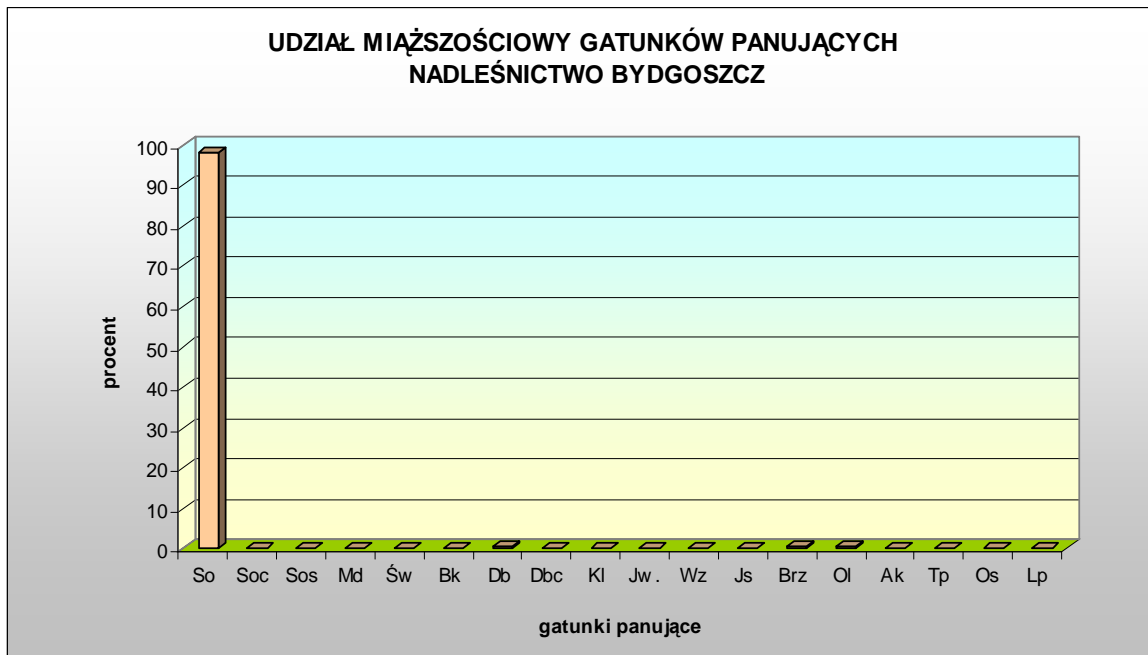
Gatunek	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartdzieje		Bydgoszcz			
	$\frac{ha}{m^3}$	%	$\frac{ha}{m^3}$	%	$\frac{ha}{m^3}$	%
1	2	3	4	5	6	7
Ol	20,29 3736	0,3 0,2	68,23 12997	1,0 0,8	88,52 16733	0,6 0,5
Ak	0,03 5	0,0 0,0	2,47 315	0,0 0,0	2,50 320	0,0 0,0
Tp	–	–	0,79 200	0,0 0,0	0,79 200	0,0 0,0
Os	6,85 980	0,1 0,1	–		6,85 980	0,1 0,0
Lp	1,15 230	0,0 0,0			1,15 230	0,0 0,0
Razem	7944,79 1726172	100,0 100,0	7106,56 1751980	100,0- 100,0	15051,35 3478152	100,0 100,0

Udział miąższościowy gatunków panujących w typach siedliskowych lasu:

Porównanie udziału powierzchniowego gatunków panujących (powierzchnia leśna zalesiona) według obecnej rewizji planu urządzenia lasu i danych wg stanu na 1.01.2002 r. przedstawia się następująco:

Gatunek	IV rewizja 1.01.2002 r.		V rewizja 1.01.2012 r.		Wzrost/Spadek ha
	pow. ha	udział %	pow. ha	udział %	
1	2	3	4	5	6
Obręb Bartdzieje					
So	7056,59	97,8	7671,58	97,7	+ 614,99
Soc	–	–	0,12	0,0	+ 0,12
Sos	2,03	0,0	2,03	0,0	0,00
Md	0,89	0,0	1,29	0,0	+ 0,40
Św	3,11	0,0	3,49	0,20	+ 0,38
Bk	0,59	0,0	0,69	0,0	+0,10
Db	47,39	0,7	55,66	0,7	+ 8,27
Dbc	1,28	0,0	1,21	0,0	- 0,07
Jw	–	–	0,37	0,0	+ 0,37
Wz	–	–	0,01	0,0	+ 0,01
Brz	89,14	1,2	98,13	1,2	+ 8,99
Ol	21,23	0,3	17,29	0,2	- 3,94
Ak	0,03	0,0	0,03	0,0	0,00
Os	1,83	0,0	6,85	0,0	+ 5,02
Lp	2,04	0,0	1,15	0,0	- 0,89

Gatunek	IV rewizja 1.01.2002 r.		V rewizja 1.01.2012 r.		Wzrost/Spadek
	pow. ha	udział %	pow. ha	udział %	ha
1	2	3	4	5	6
Razem	7226,15	100,0	7859,90	100,0	+ 633,75
Obręb Bydgoszcz					
So	6817,20	97,1	6794,84	96,6	- 22,36
Soc	5,54	0,1	5,54	0,1	0,00
Md	0,66	0,0	0,84	0,0	+ 0,18
Św	5,26	0,1	3,39	0,1	- 1,87
Bk	6,95	0,1	6,62	0,1	- 0,33
Db	19,76	0,3	48,70	0,7	+ 28,94
Kl	–	–	0,01	0,0	+ 0,01
Jw	1,59	0,0	1,63	0,0	+ 0,04
Js	3,62	0,0	1,61	0,0	- 2,01
Brz	95,48	1,4	100,30	1,4	+ 4,82
Ol	61,71	0,9	67,96	1,0	+ 6,25
Ak	1,75	0,0	2,47	0,0	+ 0,72
Tp	0,89	0,0	0,79	0,0	- 0,10
Razem	7020,41	100,0	7034,70	100,0	+ 14,29
Nadleśnictwo Bydgoszcz					
So	13873,79	97,4	14466,12	97,1	+ 592,63
Soc	5,54	0,0	5,66	0,0	+ 0,12
Sos	2,03	0,0	2,03	0,0	0,00
Md	1,55	0,0	2,13	0,0	+ 0,58
Św	8,37	0,1	6,88	0,1	- 1,49
Bk	7,54	0,1	7,31	0,1	- 0,23
Db	67,15	0,5	104,36	0,7	+ 37,21
Dbc	1,28	0,0	1,21	0,0	- 0,07
Kl	–	–	0,01	0,0	+ 0,01
Jw	1,59	0,0	2,00	0,0	+ 0,41
Wz	–	–	0,01	0,0	+ 0,01
Js	3,62	0,0	1,61	0,0	- 2,01
Brz	184,62	1,3	198,43	1,3	+ 13,81
Ol	82,94	0,6	85,25	0,6	+ 2,31
Ak	1,78	0,0	2,50	0,0	+ 0,72
Tp	0,89	0,0	0,79	0,0	- 0,10
Os	1,83	0,0	6,85	0,1	+ 5,02

Gatunek	IV rewizja 1.01.2002 r.		V rewizja 1.01.2012 r.		Wzrost/Spadek
	pow. ha	udział %	pow. ha	udział %	ha
1	2	3	4	5	6
Lp	2,04	0,0	1,15	0,0	- 0,89
Razem	14246,56	100,0	14894,60	100,0	+ 648,04

W minionym okresie gospodarczym zmiany udziału powierzchniowego gatunków panujących ogólnie dla nadleśnictwa polegają na największym wzroście udziału powierzchniowego sosny, dębu (przejęcie gruntów); spadek udziału powierzchniowego innych gatunków jest niewielki (np. świerk, jesion).

Powierzchniowy i miąższościowy rzeczywisty udział gatunków drzew

Szczegółową charakterystykę powierzchniowego i miąższościowego udziału gatunków drzew wg ich rzeczywistego udziału oraz wg klas i podklas wieku w ramach typów siedliskowych lasu przedstawiono w tabelach nr Va i Vb załączonych dla obrębów i nadleśnictwa w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Procentowy udział powierzchni (ha - w liczniku) i miąższości (m³ - w mianowniku) drzewostanów wg gatunków rzeczywistych wg tabel Va i Vb przedstawiono poniżej:

Gatunek rzeczywisty	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz		$\frac{\text{ha}}{\text{m}^3}$	%
	$\frac{\text{ha}}{\text{m}^3}$	%	$\frac{\text{ha}}{\text{m}^3}$	%		
1	2	3	4	5	6	7
So	7297,07	92,9	6495,42	92,3	13792,49	92,6
	1663195	96,9	1690415	96,8	3353610	96,9
Soc	15,24	0,2	12,70	0,2	27,94	0,2
	295	0,0	465	0,0	760	0,0
Sos	1,62	0,2	-	-	1,62	0,0
	-	-	-	-	-	-
Md	8,54	0,1	11,28	0,2	19,82	0,1
	480	0,0	440	0,0	920	0,0
Św	6,47	0,1	14,26	0,2	20,73	0,1
	290	0,0	2415	0,1	2705	0,1
Dg	-	-	0,24	0,0	0,24	0,0
	-	-	70	0,0	70	0,0
Bk	14,67	1,3	34,38	0,5	49,05	0,3
	520	0,0	1975	0,1	2495	0,1
Db	101,06	0,0	122,16	1,7	223,22	1,5
	15455	0,9	8900	0,5	24355	0,7
Dbc	3,30	0,0	4,44	0,1	7,74	0,1
	55	0,0	35	0,0	90	0,0
Kl	1,13	0,0	2,48	0,0	3,61	0,0
	240	0,0	615	0,0	855	0,0

Gatunek rzeczywisty	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz			
	ha m ³	%	ha m ³	%	ha m ³	%
1	2	3	4	5	6	7
Jw	2,81 790	0,0 0,1	8,33 1865	0,1 0,1	11,14 2655	0,1 0,1
Wz	0,01 0,0	0,0 0,0	0,07 10	0,0 0,0	0,08 10	0,0 0,0
Js	–	–	2,15 350	0,0 0,0	2,15 350	0,0 0,0
Gb	0,24 50	0,0 0,0	0,41 95	0,0 0,0	0,65 145	0,0 0,0
Brz	371,46 28350	4,7 1,7	247,52 23245	3,5 1,3	618,98 51595	4,2 1,5
Ol	25,00 5045	0,3 0,3	68,99 13560	1,0 0,8	93,99 18605	0,6 0,5
Ols	–	–	0,74 80	0,0 0,0	0,74 80	0,0 0,0
Ak	1,77 270	0,0 0,0	6,77 1150	0,1 0,1	8,54 1420	0,1 0,0
Tp	0,35 100	0,0 0,0	0,55 200	0,0 0,0	0,90 300	0,0 0,0
Os	3,91 670	0,1 0,0	1,18 145	0,0 0,0	5,09 815	0,0 0,0
Jkl	0,18 25	0,0 0,0	–	–	0,18 25	0,0 0,0
Wb	–	–	0,14 25	0,0 0,0	0,14 25	0,0 0,0
Lp	5,07 620	0,1 0,0	0,49 5	0,0 0,0	5,56 625	0,0 0,0
Ogółem	7859,90 1716450*	100,0 100,0	7034,70 1746060*	100,0 100,0	14894,60 3462510*	100,0 100,0

* - bez miąższości (masy) przestojów na gruntach leśnych zalesionych i niezalesionych.

Porównanie udziału powierzchniowego (w %) dominujących gatunków drzew wg gatunków panujących z ich udziałem rzeczywistym (powierzchnia leśna zalesiona) wg najliczniej występujących typów siedliskowych lasu (Bśw, BMśw, LMśw) przedstawia się następująco:

Typ siedliskowy lasu	Gatunek	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
		Bartodzieje		Bydgoszcz			
		wg gat. panuj.	wg udz. rzecz.	wg gat. panuj.	wg udz. rzecz.	wg gat. panuj.	wg udz. rzecz.
1	2	3	4	5	6	7	8
Bśw	So	99,5	95,3	99,8	97,2	99,6	96,1
	Db	0,0	0,1	–	0,2	0,0	0,2
	Brz	0,5	4,2	0,2	2,4	0,4	3,4

Typ siedlisko-wy lasu	Gatunek	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
		Bartodzieje		Bydgoszcz		wg gat. panuj.	wg udz. rzecz.
		wg gat. panuj.	wg udz. rzecz.	wg gat. panuj.	wg udz. rzecz.		
1	2	3	4	5	6	7	8
BMśw	So	94,3	85,9	96,4	90,4	96,6	88,8
	Db	1,5	4,3	1,5	3,4	1,5	3,8
	Brz	3,4	6,5	1,8	3,7	2,4	4,7
LMśw	So	65,1	60,2	88,3	69,2	80,6	66,2
	Db	31,3	31,3	4,2	12,1	13,2	18,5
	Brz	–	3,1	3,0	6,0	2,0	5,0
Ogółem	So	97,8	92,9	96,6	92,3	97,1	92,6
	Db	0,7	1,3	0,7	1,7	0,7	1,5
	Brz	1,2	4,7	1,4	3,5	1,3	4,2

Według powyższego zestawienia porównując powierzchnię gatunków panujących na podstawie tabeli IV z powierzchnią gatunków rzeczywistych na podstawie tabeli Va (powierzchnia leśna zalesiona) stwierdza się ogólnie dla nadleśnictwa zmniejszenie rzeczywistego udziału powierzchniowego sosny oraz zwiększenie udziału powierzchniowego dębu i brzozy; niewielkie zmiany to efekt małego zróżnicowania gatunkowego drzewostanów oraz siedlisk leśnych.

Spodziewany bieżący przyrost roczny wg gatunków panujących

Spodziewany bieżący przyrost roczny (w m³ brutto) według gatunków panujących przedstawiono dla obrębów i nadleśnictwa w tabelach VIIa (przyrost tablicowy) załączonych w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Zestawienie spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości (w m³ brutto) wg końcowych zestawień tabel VIIa przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
Spodziewany bieżący roczny przyrost miąższości – tablicowy	40355	40240	80595

1.4.2. Ocena stanu uszkodzenia drzewostanów

Nie określano stref uszkodzenia lasu od przemysłu, ponieważ nie przyjęto dotychczas metodyki określania stref uszkodzenia lasu od przemysłu.

Inwentaryzacja urządzeniowa drzewostanów określiła stan zdrowotny jako dobry, a stan sanitarny drzewostanów jako bardzo dobry.

Powierzchniowy udział uszkodzeń drzewostanów wg głównej przyczyny uszkodzeń zgodnie z określonymi w *Instrukcji urządzania lasu* procentowymi przedziałami uszkodzeń (drzewostany z uszkodzeniami do 10 % traktowano jak bez uszkodzeń) przedstawiają się następująco (w ha):

Główna przyczyna uszkodzeń wg obrębów		Przedziały procentowe uszkodzeń			
		11-25	26-60	>60	Razem
1	1a	2	3	4	5
– owady	Bartdzieje	74,33			74,33
	Bydgoszcz	–	–	–	–
	Razem	74,33	–	–	74,33
– grzyby	Bartdzieje	268,71	18,11	1,59	288,41
	Bydgoszcz	618,43	27,97	–	646,40
	Razem	887,14	46,08	1,59	934,81
– zwierzyzna	Bartdzieje	771,47	468,91	25,71	1266,09
	Bydgoszcz	444,52	242,40	–	686,92
	Razem	1215,99	711,31	25,71	1953,01
– klimat, zakłócenia stosunków wodnych	Bartdzieje	–	–	–	–
	Bydgoszcz	6,24	9,03	–	15,27
	Razem	6,24	9,03	–	15,27
– inne (pożary, imisje oraz nie ustalone)	Bartdzieje	831,62	3,76	1,00	836,38
	Bydgoszcz	100,96	0,30	–	101,26
	Razem	932,58	4,06	1,00	937,64
Razem - uszkodzenia					3915,06
– bez uszkodzeń	Bartdzieje	–	–	–	5394,69
	Bydgoszcz	–	–	–	5584,85
Razem - bez uszkodzeń					10979,54
Ogółem		3116,28	770,48	28,30	14894,60

Uszkodzenia drzewostanów w przewodzie występują w 1 stopniu uszkodzenia – 20,9 %, w 2 stopniu – 5,2 %, w 3 stopniu – 0,1 % oraz drzewostany bez uszkodzeń – 73,8 %.

W powyższym zestawieniu nie uwzględniono uszkodzeń drzewostanów przez boreczniki w roku 2011 (plan urządzenia lasu był w końcowym stadium opracowania).

Uszkodzenia drzewostanów od owadów spowodowane są przez różne szkodniki owadzie m. in. cetyńca, przyplaszczka granatka.

Uszkodzenia od grzybów dotyczą głównie huby korzeniowej oraz opieńki miodowej na gruntach porolnych.

Uszkodzenia od zwierzyny (wieloletnie) występują przede wszystkim w drzewostanach I i II klasy wieku.

Spośród czynników klimatycznych występują zakłócenia stosunków wodnych oraz szkody od przymrozków.

Uszkodzenia inne to przede wszystkim uszkodzenia drzewostanów w sąsiedztwie Bydgoszczy (prawdopodobnie wpływ przemysłowych zanieczyszczeń powietrza); na niewielkich powierzchniach występują uszkodzenia od pożarów.

Szczegółowo zagrożenia oraz ich wpływ na gospodarkę leśną opisano w częściach 1.2.8. *Strefy uszkodzenia lasu wskutek przemysłowych zanieczyszczeń powietrza*; 1.2.11.3. *Zagrożenia środowiska przyrodniczego*, w części 2.1. *Szczegółowa analiza gospodarki leśnej dokonana przez nadleśniczego* oraz w *Programie Ochrony Przyrody*.

1.4.3. Ocena zgodności składu gatunkowego z gospodarczymi typami drzewostanów

Podział powierzchni drzewostanów według stopni zgodności składu gatunkowego z siedliskiem przedstawiono w poniższym zestawieniu oraz na diagramach kołowych:

Stopień zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	Obręby leśne				Nadleśnictwo	
	Bartodzieje		Bydgoszcz		ha	%
	ha	%	ha	%		
1	2	3	4	5	6	7
– zgodne z siedliskiem	7607,48	96,8	6746,28	95,9	14353,76	96,4
– częściowo zgodne z siedliskiem	218,16	2,8	244,42	3,5	462,58	3,1
– niezgodne z siedliskiem	34,26	0,4	44,00	0,6	78,26	0,5
Razem pow. leśna zalesiona	7859,90	100,0	7034,70	100,0	14894,60	100,0

Niedostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do wymagań siedliskowych określono w stosunku do obecnie przyjętych składów gatunkowych drzewostanów w poszczególnych typach siedliskowych lasu.

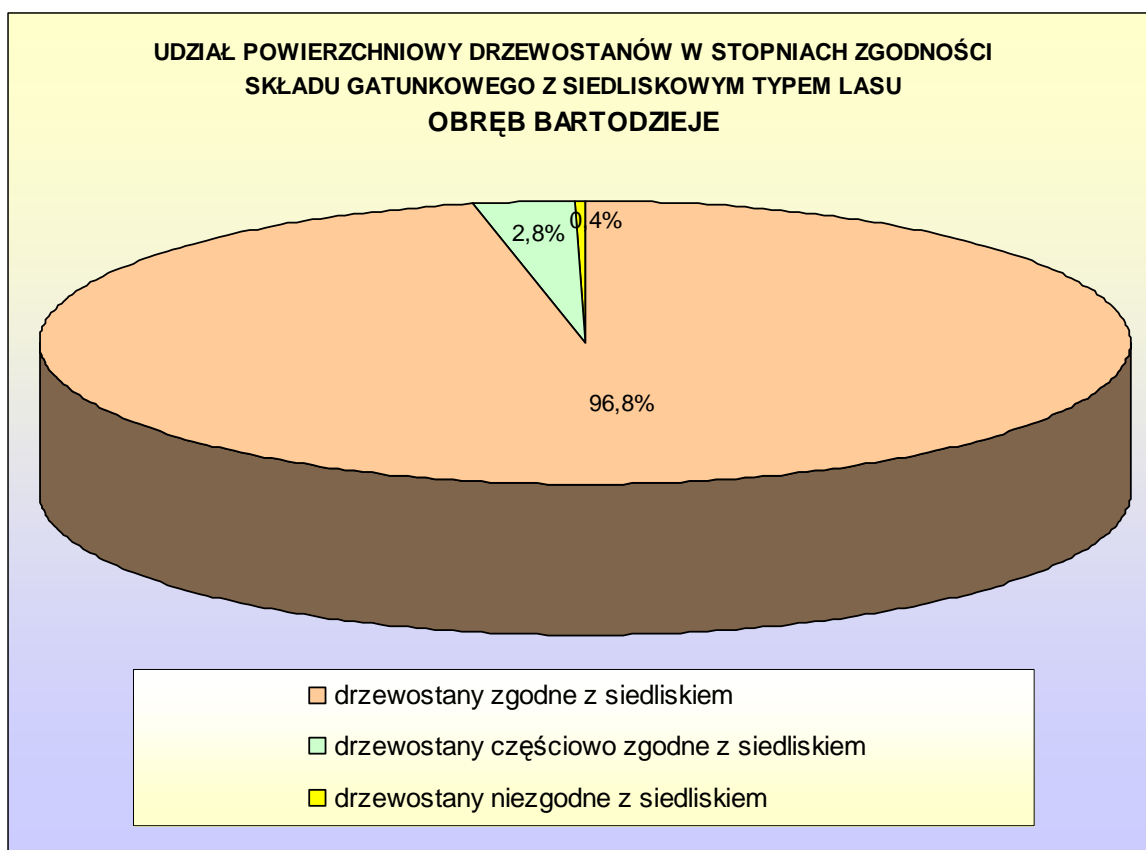
Drzewostany nadleśnictwa cechują się dużą zgodnością składu gatunkowego z wymaganiami siedliskowymi, co związane jest z żyznością siedlisk leśnych (im uboższe siedliska tym drzewostany są bardziej dostosowane do warunków siedliskowych).

Gatunkami powodującymi niedostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do wymagań siedliskowych są przede wszystkim brzoza lub nadmierny jej udział na siedliskach lasowych, olcha na wszystkich występujących siedliskach (z wyjątkiem LMb, Ol i OIJ).

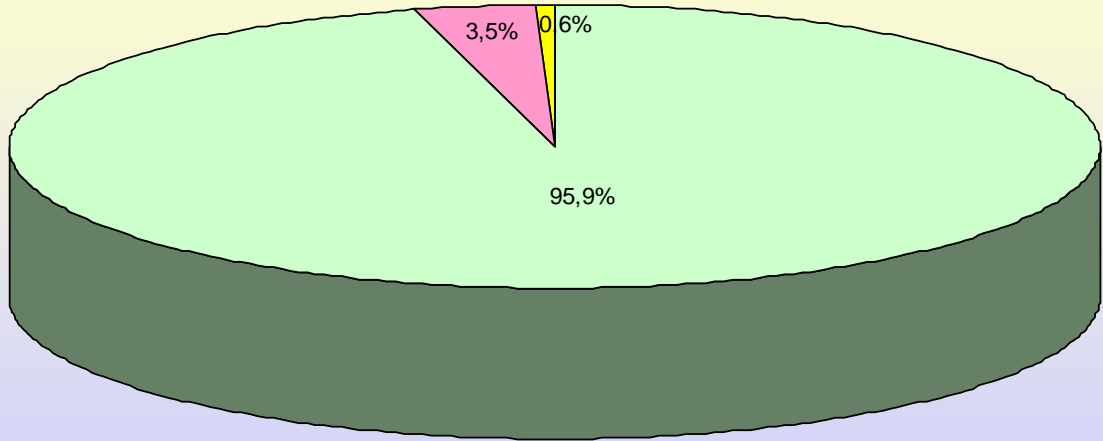
Drzewostan niezgodny negatywnie z wymaganiami siedliskowymi występuje w typie siedliskowym lasu świeżego (drzewostan sosnowy).

Drzewostany częściowo dostosowane do warunków siedliskowych to przede wszystkim drzewostany z nadmiernym udziałem brzozy, lub ze zbyt niskim udziałem dębu na siedliskach lasowych.

Udział drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskiem przedstawiono poniżej na diagramach kołowych obrębami i łącznie dla nadleśnictwa:

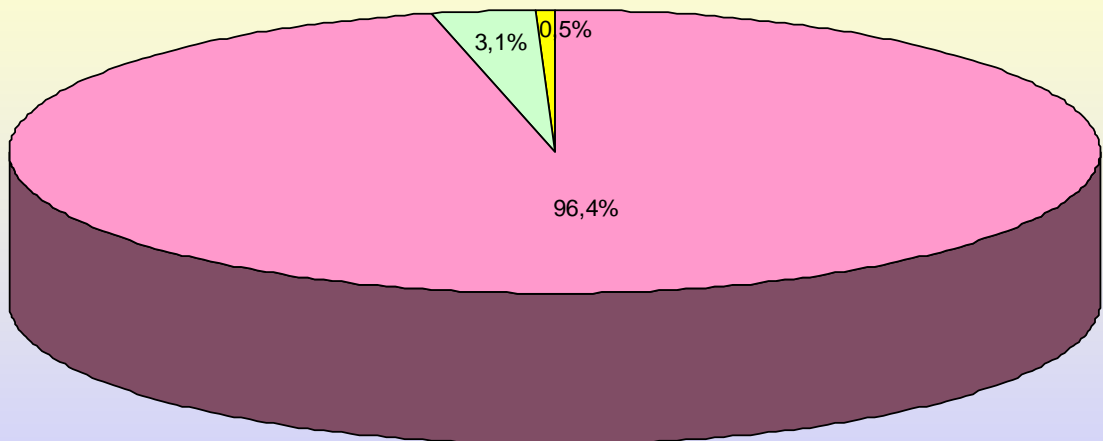

**UDZIAŁ POWIERZCHNIOWY DRZEWOSTANÓW W STOPNIACH ZGODNOŚCI
SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKOWYM TYPEM LASU
OBRĘB BYDGOSZCZ**

- drzewostany zgodne z siedliskiem
- drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem
- drzewostany niezgodne z siedliskiem

**UDZIAŁ POWIERZCHNIOWY DRZEWOSTANÓW W STOPNIACH ZGODNOŚCI
SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKOWYM TYPEM LASU
NADLEŚNICTWO BYDGOSZCZ**

- drzewostany zgodne z siedliskiem
- drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem
- drzewostany niezgodne z siedliskiem

1.4.4. Ocena jakości hodowlanej i technicznej drzewostanów

Ocena jakości hodowlanej upraw i młodników w wieku do 10 lat na powierzchniach otwartych

Ocenę tych drzewostanów pod względem jakości hodowlanej przedstawiono w tabeli XI *Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych* załączonej dla obrębów i nadleśnictwa w części tabelarycznej niniejszego elaboratu. Ogólnie dane te (w ha) przedstawiają się następująco:

Zadrzewienie upraw	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	5
Uprawy o zadrzewieniu 1,0–0,9	440,93	237,48	678,41
Uprawy o zadrzewieniu 0,8–0,7	28,63	3,36	31,99
Uprawy o zadrzewieniu 0,6–0,5	2,64	–	2,64
Razem	472,20	240,84	713,04

Uprawy i młodniki w nadleśnictwie cechują się dużą zgodnością składu gatunkowego z wymaganiami siedliskowymi.

Do upraw częściowo zgodnych ze składem pożądanym zaliczono przede wszystkim uprawy z nadmiernym udziałem brzozy lub olchy i sporadycznie świerka.

Do upraw niezgodnych ze składem pożądanym zaliczono:

Obręb Bartodzieje: Brak!

Obręb Bydgoszcz: LMw – 188f, 230a.

Są to przede wszystkim drzewostany z nadmiernym udziałem brzozy lub olchy

Uwzględniając wskaźnik zadrzewienia upraw i młodników do 10 lat oraz ich przydatność hodowlaną udział upraw bardzo dobrych, dobrych i zadowalających przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	5
Uprawy bardzo dobre	262,05	214,34	476,39
Uprawy dobre	154,33	22,86	177,19
Uprawy zadowalające	55,82	3,64	59,46
Razem	472,20	240,84	713,04

Należy podkreślić negatywny wpływ na jakość upraw mają szkody wyrządzone przez zwierzyne płową w uprawach nie zabezpieczonych gradzeniem.

Przeciętne zadrzewienie upraw i młodników na powierzchniach otwartych wynosi 0,94, w tym: **obręb Bartodzieje** – 0,93, **obręb Bydgoszcz** – 0,95.

Uprawy przepadłe nie występują.

Ocena jakości upraw i młodników po rębniach złożonych oraz odnowień podokapowych

Ocenę jakości hodowlanej upraw i młodników po rębniach złożonych oraz odnowień podokapowych przedstawiono w tabeli XII *Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych* załączonej dla obrębów i nadleśnictwa w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Zestawienie zbiorcze tych tabel przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
Klasa odnowienia	73,30	148,36	221,66
Klasa do odnowienia	52,83	41,86	94,69
Uprawy i młodniki po rębniach złożonych	6,50	87,99	94,49
Razem	132,63	278,21	410,84

Wśród odnowień pod osłoną oraz upraw i młodników po rębniach złożonych dominują odnowienia i uprawy bardzo dobre, a na ich jakość niewątpliwie ma wpływ gradzenie tych odnowień.

Drzewostany w klasie odnowienia są to przede wszystkim drzewostany z zapoczątkowaną rębnią gniazdową.

Drzewostany w klasie do odnowienia są to drzewostany, w których brak odnowienia po pierwszym cięciu rębnym lub drzewostany użytkowane rębniami gniazdowymi, które nie spełniają kryterium odnowienia 30 % powierzchni.

Ocena pozostałych młodników i drzewostanów młodszych, dla których określono jakość hodowlaną (w wieku od 11 lat do wieku niższego o 10 lat od określonego jako przeciętny wiek rębności dla gatunku panującego w drzewostanie)

Dla sosny jako najważniejszego gatunku panującego dominuje jakość 22.

Na jakość młodników mają wpływ również uszkodzenia od zwierzyny.

Ocena jakości technicznej gatunków panujących w drzewostanach starszych, dla których określono jakość techniczną oraz drzewostanów w klasie odnowienia, klasie do odnowienia i przeznaczonych do przebudowy

Ogólnie dla głównego gatunku lasotwórczego (sosny) jakość techniczną określono jako średnią (3).

1.4.5. Rodzaje powierzchni leśnej niezalesionej

Powierzchnię gruntów leśnych niezalesionych wg stanu na 1.01.2012 r. przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartdzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	5
Plantacje choinek	–	1,07	1,07
Poletka łowieckie	4,79	3,52	8,31
Halizny	0,69	7,89	8,58
Zręby	75,19	55,95	131,14
Do naturalnej sukcesji	4,08	3,43	7,51
Przeznaczone do wył. z produkcji	0,14	–	0,14
Razem	84,89	71,86	156,75

Lokalizacja powyższych powierzchni przedstawia się następująco:

Plantacje choinek

Obręb Bartdzieje: Brak!

Obręb Bydgoszcz: 66i

Poletka łowieckie

Obręb Bartodzieje: 21f, 58f, 106d, 147c, 158d, 184h, 189d, 192d, 200h, 218g,

Obręb Bydgoszcz: 66ki, 124c, 152d, 179l, 188n, 196f.

Halizny

Obręb Bartodzieje: 231c (grunty po byłej osadzie Zielonka),

Obręb Bydgoszcz: 221k, 247a (po byłych kopalniach piasku).

Zręby

Obręb Bartodzieje: 10a, 40b, 43b, 51f, 53f, 66b, 67h, 91Bc, 92i, 93f, 95b, 96Cb, 100b, 123c, 130c, 148d, h, 149g, 174i, 210g, 214b, 218i, 227c, 249f, 251b, 272k, 277f, 285l, 317d.

Obręb Bydgoszcz: 42c, 58d, 95i, 133b, 134b, 165d, 168c, 171s, 186d, j, 193h, l, t, 198c, j, 204b, 208h, 215d, 216d, 221f, 225c, h, 261d.

Do naturalnej sukcesji

Obręb Bartodzieje: lokalizację podano w p.2. (są to przede wszystkim grunty leśne zabagnione nie nadające się do odnowienia).

Obręb Bydgoszcz: j.w.

Przeznaczone do wyłączenia z produkcji (inne wylesienia)

Obręb Bartodzieje: lokalizację podano w p.2.

Obręb Bydgoszcz: j.w.

1.4.6. Ocena stanu zasobów drzewnych

Ocenę stanu zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu przedstawiono w tabeli XIII *Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu i w prognozie* (dla obrębów i dla nadleśnictwa) załączonej w części tabelarycznej elaboratu.

Aktualny stan zasobów drzewnych określono jako dobry, ponieważ w trakcie ostatniej rewizji planu urządzenia lasu stwierdzono pozytywne tendencje m. in.:

- wzrost powierzchni leśnej,
- wzrost ogólnych zasobów miąższości,
- wzrost przeciętnej zasobności na 1 ha,
- niewielka powierzchnia drzewostanów zaniedbanych pielęgnacyjnie.

Ocenę zasobów drzewnych zawarto także w rozdziale 2 niniejszego elaboratu.

Uzupełniającą ocenę stanu zasobów drzewnych o porównanie niektórych danych z innymi jednostkami przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Jednostka (stan na 01.01.2012 r.)	Średni wiek (lat)	Przeciętna zasobność (m³/ha)	Przeciętny przyrost (m³/ha)	Udział % siedlisk borowych	Udział % gatunków iglastych
Obręb Bartodzieje	64	217	3,39	97,7	97,7
Obręb Bydgoszcz	66	246	3,73	94,5	96,7
Nadleśnictwo	65	231	3,55	96,2	97,2
RDLP w Toruniu	60	200	3,33	81,0	87,0
PGL Lasy Państwowe	60	237	3,95	52,9	76,7

Ogólna ocena tendencji zmian zasobów drzewnych zawarta w rozdziale 2 niniejszego elaboratu jest pozytywna.

2. WYNIKI ANALIZY GOSPODARKI LEŚNEJ W MINIONYM OKRESIE

2.1. Szczegółowa analiza gospodarki leśnej dokonana przez nadleśniczego

NADLEŚNICTWO BYDGOSZCZ

REFERAT
NADLEŚNICZEGO
NADLEŚNICTWA BYDGOSZCZ
NA NARADĘ
TECHNICZNO – GOSPODARCZĄ

DOTYCZĄCĄ
PLANU URZĄDZENIA LASU

NA
LATA 2012 - 2021

1. Wstęp.....	3
2. Stan posiadania.....	4
3. Analiza użytkowania głównego.....	7
3.1 Analiza cięć rębnych i przedrębnych.....	7
3.1.1 Analiza cięć rębnych.....	7
3.1.2 Analiza cięć przedrębnych.....	9
3.2 Analiza pozyskanych sortymentów.....	12
4. Analiza realizacji zadań z hodowli lasu.....	17
4.1 Odnowienia i zalesienia.....	17
4.2 Poprawki i uzupełnienia.....	17
4.3 Wprowadzanie podszytów i podsadzeń produkcyjnych.....	17
4.4 Pielegnowanie lasu.....	18
4.5 Ocena upraw.....	18
5. Ocena wpływu wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu.....	24
6. Nasiennictwo i selekcja.....	24
6.1 Plantacje nasienne i plantacyjne uprawy nasienne.....	24
6.2 Wyłączone Drzewostany Nasienne.....	25
6.3 Gospodarcze Drzewostany Nasienne.....	25
6.4 Źródła nasion.....	26
6.5 Drzewa mateczne.....	27
6.6 Uprawy pochodne.....	27
6.7 Szkółkarstwo.....	29
6.8 Infrastruktura szkółki.....	30
7. Ochrona lasu.....	30
7.1 Uszkodzenia natury biotycznej i abiotycznej.....	32
7.2 Rozmiar cięć sanitarnych.....	32
7.3 Zagrożenia ze strony zwierzyny.....	34
7.4 Zagrożenia ze strony szkodliwych owadów.....	34
7.5 Szkody powodowane przez zanieczyszczenia środowiska.....	35
8. Ochrona przeciwpożarowa.....	36
9. Analiza użytkowania ubocznego.....	38
9.1 Gospodarka łowiecka.....	38
9.2 Pozyskanie choinek.....	41
10. Ochrona przyrody.....	41
10.1 Rezerваты.....	41
10.2 Pomniki przyrody.....	42
10.3 Obszary chronionego krajobrazu.....	43
10.4 Lasyochronne.....	43
10.5 Użytki ekologiczne.....	44
10.6 Gatunki chronione i ochrona strefowa.....	44
10.7 Natura 2000.....	45
11. Infrastruktura techniczna.....	48
12. Edukacja leśna.....	50
13. Wnioski z porównania powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych Planach Urządzenia Lasu.....	53
14. Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa.....	55
15. Uwagi końcowe.....	55

1. Wstęp

Nadleśnictwo Bydgoszcz położone jest w województwie Kujawsko-Pomorskim. Swoim zasięgiem terytorialnym obejmuje południową część miasta Bydgoszczy oraz część powiatu bydgoskiego, nakielskiego i fragment powiatu żnińskiego. W zasięgu terytorialnym znajdują się 6 gmin: Białe Błota, oraz część gminy Nowa Wieś Wielka, Nakło n. Notecią, Solec Kujawski, Szubin, Łabiszyn i część miasta Bydgoszcz.

Siedziba Nadleśnictwa znajduje się na terenie obrębu leśnego Bydgoszcz w oddz. 112f, w miejscowości Białe Błota przy ul. Sosnowej 9. Nadleśnictwo zostało utworzone z dniem 01.01.1973 roku, na podstawie decyzji Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych, w wyniku połączenia trzech nadleśnictw: Bydgoszcz, Bartodzieje i Leszyce, które po połączeniu stały się obrębami leśnymi. W dniu 03.01.1994 roku, obręb Leszyce został przekazany do tworzonego Nadleśnictwa Solec Kujawski.

Lasy Nadleśnictwa wg obowiązującego podziału przyrodniczo-leśnego położone są w Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Dzielnicy i Mezoregionie Kotliny Toruńsko - Płockiej.

Cechą charakterystyczną klimatu lokalnego jest suma rocznych opadów atmosferycznych należąca do najniższych w kraju i wynosząca przeciętnie 500 mm. Przeciętna roczna temperatura to 8,8 °C. Stosunki wodne nadleśnictwa zależą przede wszystkim od wielkości bieżących rocznych opadów atmosferycznych, ponieważ naturalnych zbiorników wody i cieków wodnych na terenie nadleśnictwa jest niewiele. Lasy nadleśnictwa zajmują duże obszary częściowo zwydmionych piasków rzecznych, które w części północnej i środkowej obrębu Bartodzieje tworzą pola wydymowe. Występujące wydmy dochodzą do 25 m wysokości od podstawy i w większości mają kształt paraboli otwartej ku zachodowi. Dominującymi glebami są gleby rdzawe bielcowe i bielcowe właściwe zajmujące ok. 97% powierzchni. Takie warunki klimatyczne i geomorfologiczne powodują, że wśród siedlisk siedliska borowe stanowią ok. 96 %, w tym - Bśw ok. 74 %. Gatunkiem panującym jest Sosna (97%), tworząca z reguły drzewostany jednogatunkowe i jednowiekowe. Drugim gatunkiem, co do wielkości zajmowanej powierzchni jest Brzoza (1,2%). Nadleśnictwo prowadzi działania zmierzające do większego zróżnicowania drzewostanów, poprzez ich przebudowę głównie w użytkowaniu rębny oraz poprzez dolesienia luk (na plan 1,69 ha dolesiania luk wykonano 23,73 ha). Działania te spowodowały zmniejszenie rzeczywistego udziału powierzchniowego sosny oraz zwiększenie udziału powierzchniowego dębu i brzozy, jak również wzrost udziału procentowego KO i KDO z 0,2 do 2,1.

2. Stan posiadania

Powierzchnia ogólna Nadleśnictwa Bydgoszcz wg stanu na 30.06.2011 roku wynosi 15937,6768 ha, w tym nadleśnictwo jest współwłaścicielem 1,5268 ha sprzedanych gruntów.

Powierzchnia Nadleśnictwa wg Gmin(bez współwłasności):

Nazwa Gminy	Powierzchnia (wg stanu na dzień 30.06.2011)
Miasto Bydgoszcz	1 655,1665
Gmina Białe Błota	6 625,3572
Gmina Nowa Wieś Wielka	3 854,8567
Gmina Solec Kujawski	623,3023
Gmina Nakło n. Notecią	1 875,1594
Gmina Szubin	1 281,7147
Gmina Łabiszyn	22,1200
Suma pow. dla Nadleśnictwa (bez współwłasności)	15 937,6768

Współwłasności

LP	Nr działki	Położenie (obręb ew, gmina)	Powierzchnia całej działki w ha	Udział Nadleśnictwa
1	1981	Białe Błota, Gm. Białe Błota	0,1730	9647 / 37854
2	1987		0,1762	9709 / 41017
3	1988		0,1744	10784 / 41025
4	1989		0,1787	3449 / 44545
5	1000	Brzoza, Gm. Nowa Wieś Wielk	0,3935	6178 / 24988
6	295/3	Gorzeń, Nakło n. Notecią	0,2397	1173 / 2397
7	300		0,1913	8931 / 19391
Suma powierzchni			1,5268	

W minionym okresie gospodarczym przybyło Nadleśnictwu 680,87 ha gruntów z tytułu:

- nieodpłatne przejęcie gruntu z Miasta Bydgoszcz w trybie art. 13 ust. 2 w związku z art. 6 pkt 10 ustawy o gospodarce nieruchomościami – 666,02 ha,
- zamian nieruchomości – 14,70 ha,
- ponownego pomiaru geodezyjnego powierzchni działek – 0,15 ha,

W minionym okresie gospodarczym ubyło 98,62 ha gruntów z tytułu:

- przekazania gruntów do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad na podstawie art. 38 a ustawy o lasach – 54,96 ha,
- sprzedaży nieruchomości art. 40 a ustawy o lasach – 9,22 ha,
- przekazania gruntów na podstawie ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych – 15,34 ha,
- regulacji zasięgu terytorialnego z N-ctwem Szubin – 2,75 ha,
- zamian nieruchomości – 15,41 ha,
- ponownego pomiaru geodezyjnego powierzchni działek – 0,94 ha,

W sumie powierzchnia Nadleśnictwa uległa zwiększeniu w latach 2002-2011 o 582,24 ha.

Regulacja stanu prawnego gruntów Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP – Nadleśnictwa Bydgoszcz

Na dzień 30.06.2011 roku, powierzchnia Nadleśnictwa objęta księgami wieczystymi wyniosła 99,94%.

Wnioski o założenie ksiąg wieczystych i uwidocznienie w nich Skarbu Państwa dla pozostałych gruntów zostały złożone Staroście Bydgoskiemu do dnia 19.11.2009

Wg stanu na 30.06.2011 roku Nadleśnictwo nie posiada gruntów spornych.

Bilans gruntów przejętych i przekazanych w 10-leciu

Rok	Przekazanie gruntów do GDDKiA	Sprzedaz z art.40 a ustawy o lasach	Przekazanie gruntów na podstawie "spec." ustawy o drogach publicznych	Regulacja granic zasięg terytorialnego z N-ctwem Szubin	Przejęcie gruntów od Gmin na podstawie ustawy o gospodarce nieruchomościami	Zamiana nieruchomości		Regulacja stanu granic i powierzchni działek		Suma w roku	
	ubyło	ubyło	ubyło	ubyło	przybyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło	przybyło	ubyło
2002	0,0000	1,5863	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,5863
2003	0,0000	5,6181	0,0000	0,0000	426,7898	11,3680	12,6804	0,0167	0,0000	438,1745	18,2985
2004	19,2520	0,8890	0,0000	2,7500	220,1154	0,0000	0,0000	0,0031	0,0000	220,1185	22,8910
2005	34,1509	0,0000	0,0000	0,0000	1,2328	3,3300	2,7300	0,0064	0,2017	4,5692	37,0826
2006	1,1507	0,7380	0,2698	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0448	0,0000	0,0448	2,1585
2007	0,0000	0,2573	0,0000	0,0000	17,8802	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	17,8802	0,2573
2008	0,4022	0,1335	1,1394	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,6751
2009	0,0000	0,0000	2,9416	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0131	0,7419	0,0131	3,6835
2010	0,0000	0,0000	8,9206	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0681	0,0000	0,0681	8,9206
2011	0,0000	0,0000	2,0711	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	2,0711
Suma w 10-leciu	54,9558	9,2222	15,3425	2,7500	666,0182	14,6980	15,4104	0,1522	0,9436	680,8684	98,6245

3. Analiza użytkowania głównego.

Do analiz i porównań przyjęto etat zgodny z planem urządzania lasu na lata 2002-2011. Szczegółowe wielkości (ha i m³) wykonane w użytkowaniu rębnym i przedrębnym przedstawiono w tabelach w dalszej części referatu.

3.1. Analiza realizacji cięć rębnych i przedrębnych.

W minionym okresie w nadleśnictwie pozyskano 430 951 m³ grubizny, czyli ustalony obligatoryjny maksymalny etat użytkowania głównego, wynoszący 430 951 m³ grubizny netto, został zrealizowany w 100%.

Struktura pozyskania w grupach rodzajowych drewna przedstawia się następująco:

	Użytki przedrębne			Użytki rębne			Ogółem		
	PUL	Wykonanie	%	PUL	Wykonanie	%	PUL	Wykonanie	%
Drewno iglaste	226 156	226 387	100	198 120	190 267	96	424 276	41 6654	98
Drewno liściaste	4 166	8 367	201	2 509	5 930	236	6 675	14 297	214
Razem	230 322	234 754	102	200 629	196 197	98	430 951	430 951	100

Drewno iglaste pozyskano w ilości 416 654 m³, co stanowi 98% w stosunku do założeń planu, a drewno liściaste w ilości 14 297 m³, co stanowi 214% planu.

3.1.1. Analiza użytkowania rębного.

Cięcia rębne wykonano na powierzchni 1061,79 ha z 1216,86 ha planowanych, co stanowi 87,3% założeń planu UL. W ramach tych cięć pozyskano 183 668,13 m³, to jest 91,8% masy planowanej, wynoszącej 200 155,00 m³.

W 10-leciu pozyskano 9 966,84 m³ na pozycjach nie zaliczonych na etat, co stanowi 5,0% masy pozyskanej w użytkowaniu rębnym, a wynikało to między innymi z konieczności uprzątnięcia powierzchni przekazanych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad pod budowę dróg krajowych S-5, S-10 oraz innym zarządom dróg publicznych (cięcia nie objęte planem UL) jak i konieczności utrzymania dróg, linii podziału powierzchniowego i cieków wodnych.

Przygodne użytki rębne stanowiły 1,0% pozyskanej masy, to jest 2561,59 m³.

W ramach użytkowania rębego pozyskano przeciętnie 172,7 m³ z 1 ha, przy planowanych 164,5 m³ z 1 ha.

W minionym okresie Nadleśnictwo nie wykonało planowanych cięć rębnych ogółem na powierzchni 155,87 ha o masie 16 487 m³. Główne przyczyny tego to:

- konieczność uprzątnięcia terenów przekazanych pod budowę dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- większe pozyskanie m³/ha od planowanego,
- kompensacja przekroczenia etatu użytkowania przedrębego.

W 3 przypadkach wykonano cięcia rębne na powierzchniach, dla których PUL nie przewidywał w analizowanym dziesięcioleciu użytkowania rębego:

- oddz. 92i (leśnictwo Żółwin) – wykonano rębnię IB - zgoda Dyrektora RDLP w Toruniu z dnia 17.08.2010 r. znak spr. ZZ-7034-17/2010
- oddz. 92j (leśnictwo Żółwin) – wykonano rębnię IB - zgoda Dyrektora RDLP w Toruniu z dnia 17.08.2010 r. znak spr. ZZ-7034-17/2010
- oddz. 93c (leśnictwo Żółwin) – wykonano rębnię IB - zgoda Dyrektora RDLP w Toruniu z dnia 17.08.2010 r. znak spr. ZZ-7034-17/2010

Łączna powierzchnia cięć nie objętych planem UL – 2,31 ha.

We wszystkich przypadkach rębnie wykonane zostały w celu uproduktywnienia powierzchni po znacznym spadku zadrzewienia drzewostanów (do 0,2) i pogorszenia się ich stanu sanitarnego.

Szczegółowa analiza użytkowania rębne

Lp.	Wyszczególnienie			Obwód BARTODZIEJE	Obwód BYDGOSZCZ	Razem nadleśnictwo		
1	2			3	4	7		
1	Rębnia I ogółem	Rozmiar na 10 -lecie		m ³	108 879,00	59 428,00	168 307,00	
				ha	538,81	301,53	840,34	
2		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu UL		m ³	94 499,82	54 539,14	149 038,96	
				ha	439,32	290,67	685,06	
3		w tym: nie objęte planem UL		m ³	176,00	0,00	176,00	
				ha	2,31	0,00	2,31	
4	Stopień realizacji (2:1)	miąższościowego	%	87	92	89		
		powierzchniowego	%	82	96	89		
10	Rębnie złożone II - V	Rozmiar na 10 -lecie		m ³	8 716,00	23 132,00	31 848,00	
				ha	125,58	250,94	376,52	
11		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu UL		m ³	8 161,93	26 467,24	34 629,17	
				ha	129,48	249,56	379,04	
12		w tym: nie objęte planem UL		m ³	0,00	0,00	0,00	
				ha	0,00	0,00	0,00	
13		Stopień realizacji (11:10)	masowego	%	94	114	109	
			powierzchniowego	%	103	99	101	
14		Udział cięć pozaplanowych	w miąższości	%	0	0	0	
			w powierzchni	%	0	0	0	
15		Nie zalicz. na etat pow.	Rozmiar na 10 -lecie		m ³	257,00	217,00	474,00
16			Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu UL		m ³	5 063,36	4 903,48	9 966,84
17	w tym: nie objęte planem UL		m ³	4 806,36	4 686,48	9 492,84		
18	Stopień realizacji (16:15)		%	1970	2260	2103		
19	Udział cięć pozaplanowych		%	1870	2160	2003		
20	Użytki przygodne rębne			m ³	1 020,84	1 540,75	2 561,59	
21	Ogółem użytkowanie rębne	Etat na 10 -lecie		m ³	117 852,00	82 777,00	200 629,00	
				ha	664,39	552,47	1216,86	
22		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu UL		m ³	108 745,95	87 450,61	196 196,56	
				ha	568,80	495,30	1 064,10	
23		w tym: nie objęte planem UL		m ³	4 982,36	4 686,48	9 668,84	
				ha	2,31	0,00	2,31	
24		Stopień realizacji etatu	miąższościowego	%	92	106	98	
			powierzchniowego	%	86	90	87	
25		Udział cięć pozaplanowych	w miąższości	%	4	6	5	
			w powierzchni	%	0	0	0	

3.1.2. Analiza użytkowania przedrębnego.

Cięcia przedrębne wykonano na powierzchni 13045,10 ha z 13045,01 ha planowanych , co stanowi 100% założeń planu UL.

W ramach tych cięć pozyskano 234 754,44 m³, to jest 102% masy planowanej, wynoszącej 230 322,00 m³.

Użytki przygodne stanowiły 10% pozyskanej masy , to jest 22 480,76 m³.

W ramach użytkowania przedrębego pozyskano przeciętnie w 10-leciu, 18,00 m³ z 1 ha powierzchni zredukowanej (bez nawrotów) przy przewidywaniach planowych, wynoszących 17,66 m³.

Realizacja cięć w poszczególnych kategoriach zabiegów była następująca:

- **czyszczenia późne** – rozmiar powierzchniowy został zrealizowany w 107% - 818,00 ha przy planie wynoszącym 766,11 ha.

W ramach zabiegów czyszczeń późnych pozyskano 0,83 m³ z 1 ha powierzchni.

- **trzebieże wczesne** – rozmiar powierzchniowy został zrealizowany w 100% - 2617,77 ha przy planie wynoszącym 2617,63 ha. Z jednostki powierzchni wykonywanego zabiegu pobrano 11,34 m³.

- **trzebieże późne** – rozmiar powierzchniowy został zrealizowany w 99% - tj. 9609,33 ha z planowanej 9661,27 ha, a masowo w 92% - 181901,30 m³ przy planie 197761,00 m³. Z jednostki powierzchni wykonywanego zabiegu pobrano 18,93 m³. Niezrealizowanie 1% powierzchniowego rozmiaru trzebieży późnych spowodowane było wcześniejszym przekazaniem gruntów pod budowę dróg.

Analiza wykonania użytkowania przedrębego

Lp.	Wyszczególnienie			Obwód BARTODZIEJE	Obwód BYDGOSZCZ	Razem nadleśnictwo		
1	2			3	4	7		
1	Ogółem przedrębne	Etat na 10 -lecie		m3	115 039,00	115 283,00	230 322,00	
				ha	6 772,93	6 272,08	13 045,01	
2		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu		m3	113 342,28	121 412,16	234 754,44	
				ha	6 729,93	6 315,17	13 045,10	
3		Stopień realizacji (2 : 1)		miąższościowo	%	99	105	102
				powierzchniowo	%	99	101	100
w tym:								
4	CP	Rozmiar na 10 -lecie		m3	726,00	657,00	1 383,00	
				ha	400,35	365,76	766,11	
5		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu		m3	212,53	469,19	681,72	
				ha	366,00	452,00	818,00	
6		Stopień realizacji (5 : 4)		miąższościowo	%	29	71	49
				powierzchniowo	%	91	124	107
7	TW	Rozmiar na 10 -lecie		m3	17 189,00	13 989,00	31 178,00	
				ha	1 448,13	1 169,50	2 617,63	
8		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu		m3	15 901,93	13 788,73	29 690,66	
				ha	1 444,50	1 173,27	2 617,77	
9		Stopień realizacji (8 : 7)		miąższościowo	%	93	99	95
				powierzchniowo	%	100	100	100
10	TP	Rozmiar na 10 -lecie		m3	97 124,00	100 637,00	197 761,00	
				ha	4 924,45	4 736,82	9 661,27	
11		Wykonanie za 10 lat obowiązywania planu		m3	87 352,25	94 549,05	181 901,30	
				ha	4 919,43	4 689,90	9 609,33	
12		Stopień realizacji (11 : 10)		miąższościowo	%	90	94	92
				powierzchniowo	%	100	99	99

3.2. Analiza pozyskanych sortymentów.

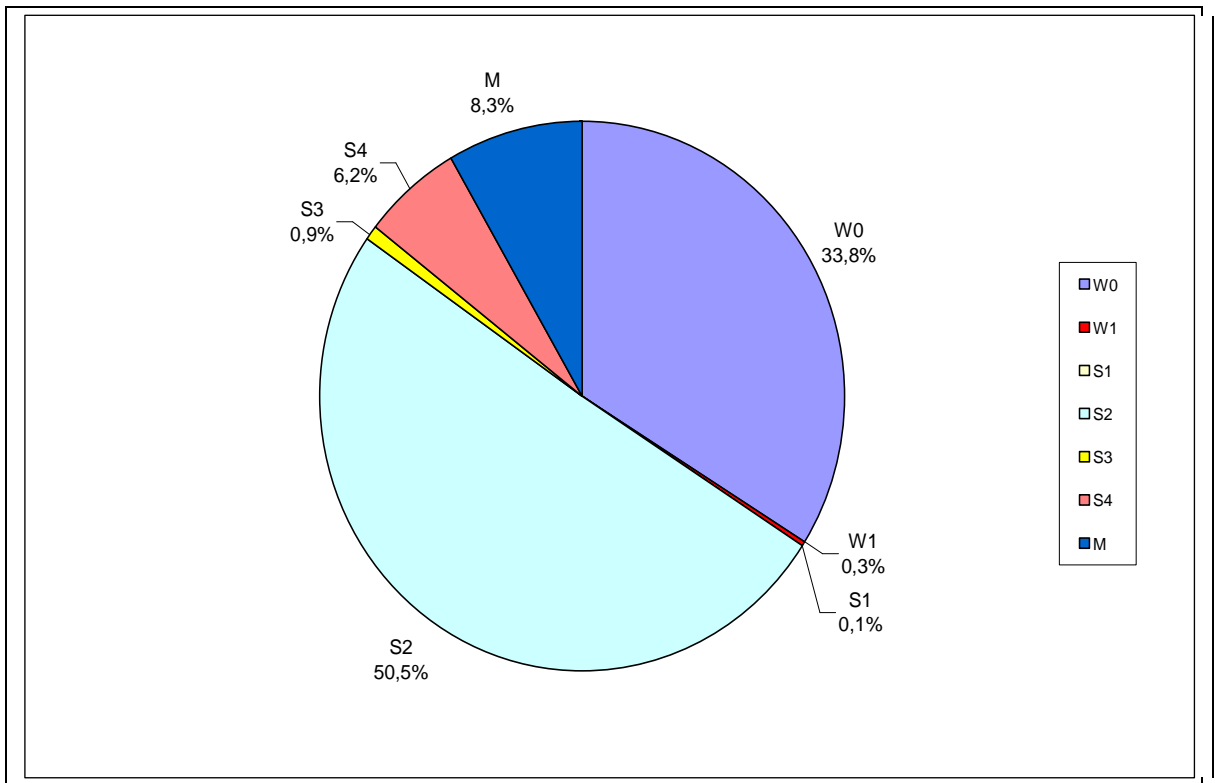
W nadleśnictwie pozyskuje się drewno wielkowymiarowe i średniowymiarowe, w przeważającej mierze sosnowe. Drewno wielkowymiarowe (W0) stanowi 36,9% grubizny, a sortymenty cenne (WA1,WB1) – 0,4% grubizny. W drewnie średniowymiarowym dominują papierówki (S2) – 55,0% ogólnej masy pozyskanej grubizny. Drewno opałowe (S4) stanowi 6,7% grubizny.

Oprócz tego w nadleśnictwie pozyskiwana jest drobnica użytkowa i opałowa w ilości około 3 898 m³ średniorocznie.

Udział poszczególnych sortymentów pozyskanych w okresie 2002-2011 ilustruje niżej załączona tabela oraz wykres.

Gatunek	Rodzaj drewna							Razem
	W0	W1	S1	S2	S3	S4	M	
DG	37,91			21,41		2,57		61,89
MD	27,65			69,31		4,06	0,20	101,22
SO	157 343,06	1 511,95	301,53	229 781,01	4 072,82	23 201,06	35 674,80	451 886,23
ŚW	136,19		14,45	28,21	14,36	89,74	45,02	327,97
IGLASTE	157 544,81	1 511,95	315,98	229 899,94	4 087,18	23 297,43	35 720,02	452 377,31
AK				261,20		119,45	43,74	424,39
BK	106,59			133,99		156,06	65,35	461,99
BRZ	467,56			4 726,49		3 178,64	1 541,66	9 914,35
CZM				27,95		247,85	935,18	1 210,98
DB	296,25			810,40		364,65	180,11	1 651,41
GB	8,79			18,91		13,12	11,06	51,88
JS	30,61	4,39		61,02		105,16	18,22	219,40
JW				0,30		1,40	0,10	1,80
KL	33,24			213,47		367,83	159,14	773,68
LP	11,28			65,03		179,22	41,08	296,61
OL	245,17	8,33		888,46		696,80	216,73	2 055,49
OS	3,17			48,46		164,77	13,16	229,56
TP	59,08			13,85		121,32	10,87	205,12
WB						27,35	25,80	53,15
WZ	1,53			0,10		4,47	1,18	7,28
LIŚCIASTE	1 263,27	12,72	0,00	7 269,63	0,00	5748,09	3 263,38	17 557,09
OGÓLEM	158 808,08	1 524,67	315,98	237 169,57	4 087,18	29 045,52	38 983,40	469 934,40

Udział procentowy grup sortymentowych w pozyskanym drewnie ogółem.

Zestawienie pozyskania drewna za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem przedstawiono w poniższych tabelach (tabele nr IX wg IUL)

Tabela nr IX (wg IUL). Zestawienie pozyskania drewna za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem

Nadleśnictwo Bydgoszcz

Rok kalendarzowy	Użytki										
	rębne				przedrębne						ogółem
	ha	m ³	przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	Razem	
			m ³	m ³	ha	m ³	ha	m ³	m ³	m ³	m ³
2002	127,88	19 261,63	210,41	19 472,04	61,05	73,18	1 278,64	18 935,61	2 326,67	21 335,46	40 807,50
2003	135,10	19 679,06	221,16	19 900,22	82,79	142,36	1 261,82	20 877,91	2 438,03	23 458,30	43 358,52
2004	109,12	20 684,66	259,49	20 944,15	120,27	149,27	1 215,78	19 201,66	2 329,93	21 680,86	42 625,01
2005	97,61	20 721,99	64,63	20 786,62	112,61	106,89	1 156,21	19 522,67	2 078,54	21 708,10	42 494,72
2006	102,38	18 871,08	128,81	18 999,89	86,21	42,45	1 346,45	21 393,76	2 582,62	24 018,83	43 018,72
2007	76,37	20 615,62	615,38	21 231,00	31,41	53,25	1 265,11	21 862,79	3 334,10	25 250,14	46 481,14
2008	91,25	17 803,04	435,69	18 238,73	97,64	43,64	1 166,59	22 596,08	3 010,22	25 649,94	43 888,67
2009	106,37	18 187,02	422,11	18 609,13	76,40	12,18	1 196,55	22 528,07	1 836,88	24 377,13	42 986,26
2010	114,41	22 745,57	120,70	22 866,27	94,35	27,30	1 033,22	18 700,31	1 233,37	19 960,98	42 827,25
2011	103,61	15 065,30	83,21	15 148,51	55,27	31,20	1 306,73	25 973,10	1 310,40	27 314,70	42 463,21
Ogółem	1 064,10	19 3634,97	2 561,59	196 196,56	818,00	681,72	12 227,10	211 591,96	22 480,76	234 754,44	430 951,00
Etat za okres ubiegły	1216,86	200 629,00		200 629,00	766,11	1383,00	12278,90	228 939,00		230 322,00	430 951,00
% wykonania	87,45	96,51		97,79	106,77	49,29	99,58	92,42		101,92	100,00

Tabela nr IX (wg IUL). Zestawienie pozyskania drewna za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem

Bartodziej
Obręb leśny e

Rok kalendarzowy	Użytki										
	Rębne				przedrębne						Ogółem
	ha	m ³	Przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	Razem	
			m ³	m ³	ha	m ³	ha	m ³	m ³	m ³	m ³
2002	61,21	11 356,73	141,00	11 497,73	24,44	24,49	619,41	8 546,70	1 195,91	9 767,10	21 264,83
2003	71,25	12 525,85	149,68	12 675,53	57,68	64,80	620,43	9 454,94	1 552,19	11 071,93	23 747,46
2004	59,65	12 002,71	98,91	12 101,62	45,37	26,93	617,47	9 565,29	838,96	10 431,18	22 532,80
2005	46,17	12 372,23	23,49	12 395,72	46,71	21,78	596,50	9 636,94	1 086,44	10 745,16	23 140,88
2006	60,11	11 247,76	48,99	11 296,75	31,08	6,52	746,74	10 712,68	952,83	11 672,03	22 968,78
2007	39,49	8 572,38	240,48	8 812,86	15,05	13,25	724,63	12 139,20	1 421,44	13 573,89	22 386,75
2008	54,11	9 597,92	194,59	9 792,51	54,02	22,98	618,39	10 897,57	1 078,01	11 998,56	21 791,07
2009	61,46	11 813,39	73,43	11 886,82	29,00	3,07	618,59	10 525,07	859,04	11 387,18	23 274,00
2010	59,53	10 504,44	0,27	10 504,71	37,61	18,71	526,68	8 845,19	353,35	9 217,25	19 721,96
2011	55,82	7 731,70	50,00	7 781,70	25,04	10,00	675,09	12 930,60	537,40	13 478,00	21 259,70
Ogółem	568,80	107 725,11	1 020,84	108 745,95	366,00	212,53	6 363,93	103 254,18	9 875,57	113 342,28	222 088,23
Etat za okres ubiegły	664,39	117 852,00		117 852,00	400,35	726,00	6 372,58	114 313,00		115 039,00	232 891,00
% wykonania	85,61	91,41		92,27	91,42	29,27	99,86	90,33		98,53	95,36

Tabela nr IX (wg IUL). Zestawienie pozyskania drewna za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem

Obwód leśny Bydgoszcz

Rok kalendarzowy	Użytki											
	Rębne				przedrębne							Ogółem
	ha	m ³	Przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	Razem		
			m ³	m ³	ha	m ³	ha	m ³	m ³	m ³		
2002	66,67	7 904,90	69,41	7 974,31	36,61	48,69	659,23	10 388,91	1 130,76	11 568,36	19 542,67	
2003	63,85	7 153,21	71,48	7 224,69	25,11	77,56	641,39	11 422,97	885,84	12 386,37	19 611,06	
2004	49,47	8 681,95	160,58	8 842,53	74,90	122,34	598,31	9 636,37	1 490,97	11 249,68	20 092,21	
2005	51,44	8 349,76	41,14	8 390,90	65,90	85,11	559,71	9 885,73	992,10	10 962,94	19 353,84	
2006	42,27	7 623,32	79,82	7 703,14	55,13	35,93	599,71	10 681,08	1 629,79	12 346,80	20 049,94	
2007	36,88	12 043,24	374,90	12 418,14	16,36	40,00	540,48	9 723,59	1 912,66	11 676,25	24 094,39	
2008	37,14	8 205,12	241,10	8 446,22	43,62	20,66	548,20	11 698,51	1 932,21	13 651,38	22 097,60	
2009	44,91	6 373,63	348,68	6 722,31	47,40	9,11	577,96	12 003,00	977,84	12 989,95	19 712,26	
2010	54,88	12 241,13	120,43	12 361,56	56,74	8,59	506,54	9 855,12	880,02	10 743,73	23 105,29	
2011	47,79	7 333,60	33,21	7 366,81	30,23	21,20	631,64	13 042,50	773,00	13 836,70	21 203,51	
Ogółem	495,30	85 909,86	1 540,75	87 450,61	452,00	469,19	5 863,17	108 337,78	12 605,19	121 412,16	208 862,77	
Etat za okres ubiegły	552,47	82 777,00		82 777,00	365,76	657,00	5 906,32	114 626,00		115 283,00	198 060,00	
% wykonania	89,65	103,78		105,65	123,58	71,41	99,27	94,51		105,32	105,45	

4. Analiza realizacji zadań z hodowli lasu

4.1. Odnowienia i zalesienia

W minionym 10-leciu wykonano łącznie 902,33 ha odnowień i zalesień co stanowi 75% w stosunku do założonego planu. Szczegółowe dane zawarte zostały w tab. nr X. Nie wykonanie całego planu odnowienia zrębów spowodowane jest wykonaniem 87% planowanej powierzchni użytków rębnych. Na zmniejszenie powierzchni użytków rębnych składała się konieczność kompensacji masy pozyskanej w użytkach nie zaliczonych na etat, w użytkach przygodnych oraz powstałej w wyniku przekroczenia planowanej masy w cięciach pielęgnacyjnych i większej wydajności m³ z 1 ha zrębu niż zakładał plan,

Zalesienia gruntów porolnych nie były planowane, a wykonano 16,74 ha. Były to grunty własne, głównie odłogujące o najniższych klasach gleb. Zalesień dokonano w ramach Krajowego Programu Zwiększenia Lesistości.

Przekroczenie planu wykonania dolesienia luk spowodowane jest dolesieniem luk powstałych w trakcie obowiązywania PUL w wyniku działania czynników biotycznych i abiotycznych.

4.2. Poprawki i uzupełnienia

Na plan 223,12 ha wykonano 90,01 ha, co stanowi 40,34%. Realne wykonanie poprawek w odniesieniu do odnowień i zalesień wynosi 10%. Na ograniczenie ilości poprawek wpływ miała również dobra jakość zakładanych upraw i zabezpieczanie upraw przed zwierzyną.

4.3. Wprowadzanie podszytów i podsadzeń produkcyjnych

W minionym dziesięcioleciu, nadleśnictwo zrezygnowało z wykonania 43 ha wprowadzania podszytów. Podstawą powyższej rezygnacji było stwierdzenie wystąpienia sukcesji naturalnej drzew i krzewów, pokrywającej 30 – 50% planowanej powierzchni. Nadleśnictwo odstąpiło od wykonania 11,06 ha podsadzeń produkcyjnych. Na powyższą powierzchnię składają się:

obręb Bartodzieje:

- oddz. 92 j oraz 93 c – łączna pow. 5,47 ha – ze względu na wydzielanie się posuszu i spadek zadrzewienia wykonany został zrąb sanitarny -zgoda Dyrektora RDLP w Toruniu z dnia 17.08.2010 r. znak spr. ZZ-7034-17/2010,

- oddz. 107 d – 4,29 ha – stwierdzono występowanie podszytu i podrostu na 90% powierzchni.

obręb Bydgoszcz:

- oddz. 278A d – 1,30 ha – ze względu na słabe siedlisko (Bśw) oraz postępujący spadek zadrzewienia powierzchnię tą ujęto do użytkowania rębego w nowym operacie.

4.4. Pielęgnowanie lasu

Zabiegi czyszczeń wczesnych i czyszczeń późnych wykonywane były zgodnie z planem i potrzebami. Przekroczenie pielęgnacji gleby (129,48 %) i melioracji agrotechnicznych (125,85 %) wynikało z bieżących potrzeb wynikających z wykonywania zrębów na terenach o bujnym podszycie (Czeremcha amerykańska) i mocno zatrzcinniczonych.

4.5 Ocena upraw.

Przeciętny procent pokrycia ocenianych upraw waha się między 93,03 a 94,10%. Nie stwierdzono upraw złych, uprawy zadowolając zajmują 0,6 % ogólnej powierzchni ocenianych upraw, dobre 7,76 %, a bardzo dobre 91,64 %.

Szczegółowe dane przedstawiają poniższe tabele.

Ocena upraw 2 letnich na powierzchniach otwartych

Rok	Uprawy bardzo dobre	Uprawy dobre	Uprawy zadowolające	Uprawy złe	Przeciętny % pokrycia
2002	67,47	13,74	0	0	92,46
2003	81,87	9,01	0	0	93,51
2004	105,29	2,89	0	0	95
2005	75,66	3,06	0	0	94,42
2006	74,62	19,99	0,3	0	94,61
2007	102,49	0	0	0	95
2008	77,56	0,42	3,85	0	94,16
2009	57,28	17,76	0,33	0	93,4
2010	56,66	5,59	2,41	0	93,48
2011	-	-	-	-	-
Łącznie	698,9	72,46	6,89	0	94,00
Średniorocznie	77,66	8,05	0,77	0,00	

Ocena upraw 2 letnich pod osłoną d-stanu.

Rok	Uprawy bardzo dobre	Uprawy dobre	Uprawy zadowalające	Uprawy złe	Przeciętny % pokrycia
2002	5,48	2,28	0	0	90,59
2003	1,43	0,05	0,03	0	93,81
2004	2,78	0	0	0	95
2005	19,55	0,13	0,03	0	94,88
2006	9,45	0,04	0	0	94,94
2007	9,53	1,17	0,05	0	94,03
2008	13,76	0,31	2,66	0	89,16
2009	12,99	0,22	0	0	94,75
2010	9,66	1,76	0,1	0	94,44
2011	-	-	-	-	-
Łącznie	84,63	5,96	2,87	0	93,51
Średniorocznie	9,40	0,66	0,32	0,00	

Ocena upraw 5-cio letnich na pow. otwartych

Rok	Uprawy bardzo dobre	Uprawy dobre	Uprawy zadowalające	Uprawy złe	Przeciętny % pokrycia
2002	80,53	9,03	0	0	93,49
2003	103,88	11,86	0	0	93,17
2004	70,83	0,67	0,27	0	94,8
2005	70,43	11,81	0	0	92,85
2006	81,86	8,68	0	0	93,56
2007	96,31	0	0	0	95
2008	79,02	0	0	0	95
2009	94,22	0,84	0	0	94,87
2010	96,45	5,79	0	0	94,15
2011	-	-	-	-	-
Łącznie	773,53	48,68	0,27	0	94,10
Średniorocznie	85,95	5,41	0,03	0,00	

Ocena upraw 5-cio letnich pod osłoną d-stanu.

Rok	Uprawy bardzo dobre	Uprawy dobre	Uprawy zadowalające	Uprawy złe	Przeciętny % pokrycia
2002	5,08	0,88	0	0	92,79
2003	17,95	4,31	0	0	92,1
2004	8,17	3,15	0	0	94,47
2005	4,63	2,26	0,4	0	88,43
2006	1,18	0,21	0,02	0	92,27
2007	13,1	0,1	0	0	94,89
2008	19,5	0,19	0,03	0	94,81
2009	11,9	0,03	0	0	94,96
2010	9,31	1,22	0,22	0	92,58
2011	-	-	-	-	-
Łącznie	90,82	12,35	0,67	0	93,03
Średniorocznie	10,09	1,37	0,07	0,00	

Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami.

Tabela nr X (wg IUL)

OGÓLEM NADLEŚNICTWO BYDGOSZCZ

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia							Pielęgnowanie			Melioracje		
	otwarte		pod osłoną			poprawki i uzupełnienia	podszyty	gleby	upraw	młodników	nawożenie	agrotechniczne	wodne
	płazowiny, halizny, zręby	grunty nieleśne	przy rębniach złożonych	wprowadza -nie II piętra	dolesienia luk i przerzedzeń								
	Powierzchnia zredukowana - ha												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wykonanie za ubiegły okres wg lat													
2002	89,83	0,46	0	0	1,46	6,58	0	200,12	47,38	61,16		113,13	
2003	96,64	0	10,82	0	2,73	6,85	5,8	149,35	124,76	158,28		56,65	
2004	78,75	1,23	16,71	2,52	0,80	9,19	17,87	193,11	116,11	130,17		47,39	
2005	91,03	4,88	6,75	4,84	2,76	7,94	3,19	181,01	118,76	131,74		106,32	
2006	98,08	5,11	5,45	2,71	2,59	9,58	6,60	233,42	112,37	124,68		78,02	
2007	81,66	1,49	9,68	3,70	3,32	12,93	1,39	232,87	113,20	127,78		112,25	
2008	74,36	1,01	11,11	0	1,68	8,30	0	135,45	100,85	129,87		152,28	
2009	63,58	1,08	7,97	0	3,81	11,65	0	130,61	104,08	116,09		110,96	
2010	49,32	0	17,03	0,64	0,60	7,42	3,60	161,87	127,85	182,07		168,63	
2011	66,52	1,48	10,24	1,72	3,98	9,57	4,19	246,06	107,10	109,71		199,33	
ogółem	789,83	16,74	95,76	16,13	23,73	90,01	42,56	1862,87	1072,46	1271,55		1143,96	
orientacyjne zadania na ubiegły okres	1107,89	0	88,41	27	1,69	223,12	85,92	1438,75	1072,60	1271,42		909,02	
% wykonania	71,29	-	108,31	59,74	1400,59	40,34	49,53	129,48	99,99	100,00		125,85	

Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami.

Tabela nr X (wg IUL)

Nadleśnictwo BYDGOSZCZ, obręb BARTODZIEJE (12-02-1)

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia							Pielęgnowanie			Melioracje		
	otwarte		pod osłoną			poprawki i uzupełnienia	podszyty	gleby	upraw	młodników	nawożenie	agrotechniczne	wodne
	płazowiny, halizny, zręby	grunty nieleśne	przy rębniach złożonych	wprowadzanie II piętra	dolesienia luk i przerzedzeń								
Powierzchnia zredukowana - ha													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wykonanie za ubiegły okres wg lat													
2002	61,88	0	0	0	0,86	3,09	0	89,30	26,29	24,42	-	48,37	
2003	62,50	0	0,69	0	2,31	4,53	5,80	51,87	57,46	77,54	-	28,30	
2004	43,75	0	6,84	0,32	0,26	7,38	11,86	60,33	60,13	57,59	-	32,51	
2005	60,84	1,59	1,59	4,84	2,53	5,28	0	70,35	55,51	59,93	-	68,34	
2006	62,54	4	0,92	2,71	0,48	6,28	0	120,10	52,06	64,00	-	39,69	
2007	54,36	1,49	2,10	2,63	0,96	7,40	0	109,46	59,34	71,19	-	49,41	
2008	54,97	0	1,60	0	0,83	6,03	0	85,43	60,44	80,13	-	87,49	
2009	30,39	1,08	4,97	0	1,31	9,28	0	68,91	59,37	60,01	-	53,08	
2010	33,28	0	4,82	0	0	3,54	3,60	69,71	66,57	85,83	-	96,60	
2011	48,87	1,48	0	1,72	0,78	5,41	2,34	64,53	69,11	40,57	-	109,70	
Razem	513,38	9,64	23,53	12,22	10,32	58,22	23,60	789,99	565,94	621,21	-	613,49	
orientacyjne zadania na ubiegły okres	685,43	0	27,87	23,27	1,39	126,39	53,79	841,16	559,01	653,95	-	502,51	
% wykonania	74,90	-	84,43	52,51	742,45	46,06	43,86	93,92	101,30	94,99	-	122,09	

Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami.

Tabela nr X (wg IUL)

Nadleśnictwo BYDGOSZCZ, obręb BYDGOSZCZ (12-02-2)

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia							Pielęgnowanie			Melioracje		
	otwarte		pod osłoną			poprawki i uzupełnienia	podszyty	gleby	upraw	młodników	nawożenie	agrotechniczne	wodne
	płazowiny, halizny, zręby	grunty nieleśne	przy rębniach złożonych	wprowadzenie II piętra	dolesienia luk i przerzedzeń								
						Powierzchnia zredukowana - ha							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wykonanie za ubiegły okres wg lat													
2002	27,95	0,46	0	0	0,60	3,49	0	110,82	21,09	36,74	-	64,76	
2003	34,14	0	10,13	0	0,42	2,32	0	97,48	67,30	80,74	-	27,35	
2004	35,00	1,23	9,87	2,20	0,54	1,81	6,01	132,78	55,98	72,58	-	14,88	
2005	30,19	3,29	5,16	0	0,23	2,66	3,19	110,66	63,25	71,81	-	37,98	
2006	35,54	1,11	4,53	0	2,11	3,30	6,60	113,32	60,31	60,68	-	38,33	
2007	27,30	0	7,58	1,07	2,36	5,53	1,39	123,41	53,86	56,59	-	62,84	
2008	19,39	1,01	9,51	0	0,85	2,27	0	50,02	40,41	49,74	-	64,79	
2009	33,19	0	3,00	0	2,50	2,37	0	61,70	44,71	56,08	-	57,88	
2010	16,04	0	12,21	0,64	0,60	3,88	0	92,16	61,28	96,24	-	72,03	
2011	17,65	0	10,24	0	3,20	4,16	1,77	180,53	37,99	59,92	-	89,63	
Razem	276,45	7,1	72,23	3,91	13,41	31,79	18,96	1072,88	506,18	641,12	-	530,47	
orientacyjne zadania na ubiegły okres	422,46	0	60,54	3,76	0,30	96,73	32,13	597,59	513,93	617,47	-	406,51	
% wykonania	65,44	-	119,31	103,99;	4470	32,86	59,01	179,53	98,49	103,83	-	130,49	

5. Wpływ wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu

Wpływ wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu można określić między innymi poprzez ocenę zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem, ilości wykonanych poprawek, oraz stanu sanitarnego lasu.

Stopień zgodności składu gatunkowego d-stanów z siedliskiem	Stan na 01.01.2002 r.		Stan na 01.01.2012 r.	
	ha	%	ha	%
- zgodne z siedliskiem	12795,49	89,8	14348,63	96,4
- częściowo zgodne z siedliskiem	1299,74	9,1	461,60	3,1
- niezgodne z siedliskiem	151,33	1,1	78,26	0,5
Razem pow. leśna zalesiona	14246,56	100,0	14888,49	100,0

Ilość wykonanych poprawek w odniesieniu do zakładanego planu spadła o 8,7% - planowano wykonanie poprawek na poziomie 18,7% odnowień i zalesień a wykonano 10%.

Stan sanitarny lasu oceniam jako bardzo dobry i stabilny, o czym świadczy mała ilość pozyskiwanego drewna w ramach użytkowania przygodnego (dane tabela str.15).

Z uwagi na bardzo duży udział słabych siedlisk, nadleśnictwo dąży do zmniejszenia występowania monokultur jednogatunkowych i jednowiekowych poprzez zwiększone wykonanie dolesień luk i przerzedzeń gatunkami liściastymi – na plan 1,69 ha posadzonych zostało 23,73 ha luk i przerzedzeń.

6. Nasiennictwo i selekcja

6.1. Plantacje nasienne i plantacyjne uprawy nasienne.

Według stanu na 01.01.2002 r., Nadleśnictwo posiadało 1 plantacyjną uprawę nasienną sosny czarnej, zlokalizowaną w obrębie Bydgoszcz w oddziałach 226 c i 227 c na powierzchni 5,54 ha.

6.2. Wyłączone drzewostany nasienne

Według stanu na 01.01.2002 r. Nadleśnictwo posiadało cztery wyłączone drzewostany nasienne. W 2005 roku w Biurze Nasiennictwa Leśnego zarejestrowano wszystkie cztery drzewostany.

Lp	Gatunek (nazwa botaniczna)	Powierzchnia [ha]	Region pochodzenia	Gmina	Adres Leśny	Nr w Krajowym Rejestrze
1	Sosna pospolita	5,00	355	Białe Błota	12-02-2-09-161-h-00	MP/2/31585/05
2	Sosna pospolita	8,45	355	Białe Błota	12-02-2-10-52-w-00	MP/2/31586/05
3	Sosna pospolita	5,70	355	Białe Błota	12-02-2-11-170-n-00	MP/2/31587/05
		4,63			12-02-2-11-206-d-00	

6.3. Gospodarcze Drzewostany Nasienne

Według stanu na 01.01.2002 r. Nadleśnictwo Bydgoszcz posiadało łącznie 343,67 ha Gospodarczych Drzewostanów Nasiennych.

Podział powierzchni GDN na gatunki przedstawia poniższa tabela:

Gatunek (nazwa botaniczna)	Powierzchnia (ha)
Sosna pospolita	339,33
Dąb szypułkowy	1,96
Olsza czarna	2,38
Ogółem	343,67

Na dzień dzisiejszy Nadleśnictwo posiada 211,58 GDN. Podział powierzchni GDN przedstawia tabela:

Gatunek (nazwa botaniczna)	Powierzchnia (ha)
Sosna pospolita	201,67
Dąb szypułkowy	1,96
Olsza czarna	1,90
Brzoza brodawkowata	6,04
Ogółem	

W latach 2006-2011 decyzjami Dyrektora Biura Nasiennictwa Leśnego z dnia ze względu na złą jakość, lub niespełnienie wymogów powierzchniowych w wyniku prowadzonych wyrobów, zostały wykreślone z rejestru następujące Sosnowe GDN.

Obręb Bartodzieje:

MP/1/44366/06, MP/1/19686/05, MP/1/19688/05, MP/1/19706/05, MP/1/19692/05,
MP/1/19693/05, MP/1/44368/06

Obręb Bydgoszcz:

MP/1/19707/05, MP/1/44363/06, MP/1/19717/05, MP/1/19726/05, MP/1/44364/06,
MP/1/19730/05, MP/1/119732/05

6.4. Źródła nasion.

W roku 2008 na terenie Nadleśnictwa zostały wyznaczone, a następnie wpisane do rejestru Decyzją Dyrektora Biura Nasiennictwa Leśnego następujące źródła nasion w kategorii I ze zidentyfikowanego źródła.

Rejestr źródeł nasion

Lp	Nr KRLMP	Obręb	Oddz.	Gmina	Region pochodzenia	Gat.	Ilość drzew	Rok uznania
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	MP/1/48053/08	Bydgoszcz	64-a	Białe Błota	355	Robinia	60	2008
2	MP/1/48054/08	Bydgoszcz	67-d	Białe Błota	355	Klon pospolity	100	2008
3	MP/1/48054/08	Bydgoszcz	65-d	Białe Błota	355	Klon jawor	20	2008
4	MP/1/48056/08	Bydgoszcz	112-r	Białe Błota	355	Lipa drobnolistna	21	2008

Decyzją Nr 717/KRLMP/09 Dyrektora Biura Nasiennictwa Leśnego z dnia 17.04.2009 r. ze względu na wycięcie drzewostanu, wykreślono z rejestru źródeł nasion - Klon jawor.

6.5 Drzewa mateczne

Wg stanu na dzień 31.12.2002 Nadleśnictwo posiadało 4 drzewa mateczne zarejestrowane w III części Krajowego Rejestru Leśnego Materiału Podstawowego.

Stan ten nie zmienił się w ciągu 10-ciu lat. Dane dotyczące drzew matecznych przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Gatunek	Region pochodzenia	Gmina	Adres leśny	Nr w KRLPM
1	Sosna pospolita	355	Białe Błota	12-02-2-10-87-d	MP/3/37982/05
2	Sosna pospolita	355	Białe Błota	12-02-2-10-87-f	MP/3/37983/05
3	Sosna pospolita	355	Białe Błota	12-02-2-10-52-n	MP/3/37984/05
4	Sosna pospolita	355	Białe Błota	12-02-2-10-52-n	MP/3/37985/05

6.6. Uprawy pochodne.

Nadleśnictwo w minionym dziesięcioleciu zakładało uprawy pochodne w trzech blokach oraz poza nimi. Obecnie posiada 299,08 ha upraw pochodnych. W ciągu omawianego dziesięciolecia założonych zostało 120,16 ha upraw pochodnych.

7. Szkółkarstwo

Potrzeby nadleśnictwa na materiał sadzeniowy zabezpiecza szkółka zespolona znajdująca się w oddziale 67 d obrębu Bydgoszcz, o powierzchni 12,96 ha.

Pierwotnie powierzchnia produkcyjna zajmowała 7,36 ha, jednak w 2005 roku ze względu na zmniejszone zapotrzebowanie na materiał sadzeniowy, wyłączono z produkcji kwaterę VII o powierzchni 1,91 ha i od tego roku pow. produkcyjna wynosiła 5,45 ha.

Wykorzystanie powierzchni szkółki w Nadleśnictwie w latach 2002 - 2011.

Rok	Liczba szkótek	Powierzchnia pod sadzonkami		Powierzchnia ugorów czarnych i zielonych		Powierzchnia produkcyjna razem	
		Powierzchnia (ar)	%	Powierzchnia (ar)	%	Powierzchnia (ar)	%
2002	1	379	52	357	48	736	100
2003	1	285	52	350	48	736	100
2004	1	312	42	424	58	736	100
2005	1	313	57	232	43	545	100
2006	1	289,78	53	255,22	47	545	100
2007	1	256,09	47	288,91	53	545	100
2008	1	252,85	46	292,15	54	545	100
2009	1	266,93	49	278,07	51	545	100
2010	1	232,13	43	312,87	57	545	100
2011	1	163,88	30	381,12	70*	545	100
Średnio rocznie	1	285,07	47	317,23	53	602,30	100

* rok 2011 bez planowanych siewów letnich i jesiennych

W roku 2011 na terenie kwatery VII na powierzchni 1,12 ha założono plantację choinkową. Na tej samej kwaterze założono również matecznik krzewów o powierzchni 0,27 ha.

7.1. Analiza produkcji sadzonek

W latach 2002-2011 Nadleśnictwo produkowało wszystkie główne gatunki iglaste (So, Św, Md, So.c), liściaste (Db, Bk, Ol, Brz, Lp, Kl, Gb), oraz biocenotyczne (Jb, Gr, Cz.pt, głogi, trzmieliny i inne).

Produkcja nastawiona była głównie na własne potrzeby odnowieniowe oraz sprzedaż detaliczną sadzonek dla odbiorców indywidualnych. Atrakcyjne ceny oraz bliskość dużych skupisk ludności, sprawiły, że produkcja na potrzeby detaliczne z każdym rokiem miała co raz większy udział w produkcji ogólnej.

Produkcję sadzonek przedstawia poniższa tabela.

Produkcja sadzonek w latach 2000-2009.

Rok	Produkcja sadzonek ogółem [tys.szt]	Produkcja jednolatek [tys.szt]	Produkcja wielolatek [tys.szt]	Sadzonki wyjęte na szkółce [tys. szt]
2002	3000,84	1862,58	1138,26	1556,55
2003	3640,54	2477,16	1163,38	1777,56
2004	3095,20	2361,50	733,70	1281,53
2005	2560,40	1665,43	894,97	1247,62
2006	3063,75	2576,18	487,57	1971,92
2007	1511,96	964,68	547,28	2024,77
2008	2030,31	1564,06	466,25	1050,76
2009	1786,93	855,51	931,42	791,32
2010	1307,67	491,09	816,58	770,20
2011	1745,87	1304,91	440,96	947,49
Średniorocznie	2374,35	1612,31	762,04	1342

W przypadku szkółki opłacalność produkcji należy analizować w dłuższym okresie czasu, gdyż w latach urodzaju Db i Bk, obsiewa się te gatunki na dwa – trzy lata (ponosząc duże koszty). Najwięcej sadzonek ze szkółki wyjętych zostało w latach 2006 – 2007, gdy powierzchnie odnowień były największe.

7.2. Infrastruktura szkółki

W minionym 10-leciu Nadleśnictwo wykonało na szkółce następujące inwestycje i remonty:

- przebudowa niewykorzystywanego magazynu na salę edukacyjną z zapleczem sanitarnym.
- budowa wiaty drewnianej wykorzystywanej w działalności edukacyjnej,
- budowa nowej deszczowni: basen, budynek pomp, całość rur poprowadzona pod ziemią,
- budowa magazynu środków chemicznych,
- usytuowanie na terenie szkółki stacji meteorologicznej mierzącej opad, temperaturę, wilgotność powietrza oraz nasłonecznienie. Dane przekazywane ze stacji pomiarowej wykorzystywane są do obliczania zagrożenia pożarowego w regionie.

8. Ochrona lasu

8.1. Uszkodzenia natury biotycznej i abiotycznej

Powierzchniowy udział uszkodzeń drzewostanów wg głównej przyczyny uszkodzeń zgodnie z określonymi w *Instrukcji Urządzania Lasu* procentowymi przedziałami uszkodzeń (drzewostany z uszkodzeniami do 10 % traktowano jak bez uszkodzeń) przedstawiają się następująco (w ha):

Główna przyczyna uszkodzeń wg obrębów		Przedziały procentowe uszkodzeń			
		11-25	26-60	>60	Razem
1	1a	2	3	4	5
owady	Bartodzieje	74,33			74,33
	Bydgoszcz	–	–	–	–
	Razem	74,33	–	–	74,33
grzyby	Bartodzieje	268,71	18,11	1,59	288,41
	Bydgoszcz	618,43	27,97	–	646,40
	Razem	887,14	46,08	1,59	934,81
zwierzyna	Bartodzieje	771,47	468,91	25,71	1266,09
	Bydgoszcz	444,52	242,40	–	686,92
	Razem	1215,99	711,31	25,71	1953,01
klimat, zakłócenia stosunków wodnych	Bartodzieje	–	–	–	–
	Bydgoszcz	6,24	9,03	–	15,27
	Razem	6,24	9,03	–	15,27
inne (pożary, imisje oraz nieustalone)	Bartodzieje	831,62	3,76	1,00	836,38
	Bydgoszcz	100,96	0,30	–	101,26
	Razem	932,58	4,06	1,00	937,64
Razem - uszkodzenia					3915,06
bez uszkodzeń	Bartodzieje	–	–	–	5393,87
	Bydgoszcz	–	–	–	5579,56
Razem - bez uszkodzeń					10973,43
Ogółem		3116,28	770,48	28,30	14888,49

Uszkodzenia drzewostanów w przewadze występują w 1 stopniu uszkodzenia – 20,9 %, w 2 stopniu – 5,2 %, w 3 stopniu – 0,1 % oraz drzewostany bez uszkodzeń – 73,8 %.

Uszkodzenia drzewostanów od owadów spowodowane są przez różne szkodniki owadzie m. in. boreczników, przyplaszczka granatka.

Uszkodzenia od grzybów dotyczą głównie huby korzeniowej oraz opieńki miodowej na gruntach porolnych.

Uszkodzenia od zwierzyny (wieloletnie) występują przede wszystkim w drzewostanach I i II klasy wieku.

Spośród czynników klimatycznych występują zakłócenia stosunków wodnych oraz szkody od przymrozków.

Uszkodzenia inne to przede wszystkim uszkodzenia drzewostanów w sąsiedztwie Bydgoszczy (prawdopodobnie wpływ przemysłowych zanieczyszczeń powietrza); na niewielkich powierzchniach występują uszkodzenia od pożarów.

8.2. Rozmiar cięć sanitarnych.

Pozyskanie drewna w cięciach sanitarnych stanowiło 6,29 % etatu pozyskania i przedstawiało się następująco w poszczególnych latach:

Rok	Wywroty i złomy	Posusz	Wywroty, złomy, posusz		Razem	Pozyskanie roczne ogółem	% pozyskania
			Igl.	Liść.			
2002	658,30	1768,09	2218,92	207,47	2426,39	40807,50	5,95
2003	291,45	2417,59	2592,54	116,50	2709,04	43358,52	6,25
2004	651,22	2100,28	2592,64	158,86	2751,50	42625,01	6,46
2005	207,83	2108,56	2087,42	228,97	2316,39	42494,72	5,45
2006	629,91	2363,66	2618,42	375,15	2993,57	43018,72	6,96
2007	685,07	3226,36	3567,66	343,77	3911,43	46481,14	8,42
2008	1316,62	2173,33	3330,89	159,06	3489,95	43888,67	7,95
2009	209,84	1902,84	1863,18	249,50	2112,68	42986,26	4,91
2010	281,91	1065,31	1192,09	155,13	1347,22	42827,25	3,15
2011	300,00	2762,00	2614,00	448,00	3062,00	42463,21	7,21
Ogółem	5232,15	21888,02	24677,76	2442,41	27120,17	430951,00	6,29

8.3. Zagrożenia ze strony zwierzyny.

Istotnym problemem o znaczeniu gospodarczym są szkody powodowane przez zwierzynę płową. Są to szkody od zgryzania głównie w uprawach. Uszkodzenia od zwierzyny (wieloletnie) występowały przede wszystkim w drzewostanach I i II klasy wieku.

Szkody od zwierzyny w latach 2002-2011

Rok	Uprawy [ha]				Młodniki [ha]			
	Stopień uszkodzeń %			Razem	Stopień uszkodzeń %			Razem
	<20	21-50	>50		<20	21-50	>50	
2002	106,98	4,00	4,38	115,36	553,87	692,45	52,41	1298,73
2003	144,92	31,10	-	176,02	167,67	30,55	-	198,22
2004	178,15	14,71	6,60	199,46	192,25	36,86	25,57	254,68
2005	190,28	16,28	0,69	207,25	223,78	21,74	12,81	258,33
2006	185,87	45,83	2,68	234,38	199,54	32,50	-	232,04
2007	198,38	28,91	-	227,29	167,88	16,58	-	184,46
2008	140,92	36,54	0,10	177,56	149,14	61,52	8,11	218,77
2009	176,51	37,38	4,42	218,31	188,34	94,01	-	282,35
2010	114,45	41,74	7,70	163,89	129,13	57,42	4,49	191,04
2011	155,09	41,47	5,33	201,89	172,63	41,25	-	213,88
Razem	1591,55	297,96	31,90	1921,41	2144,23	1084,88	103,39	3332,50

Sposoby ograniczania szkód od zwierzyny w latach 2002-2011.

Rok	Zabezpieczenie chemiczne [ha]	Wykładanie drzew zgryzowych [ha]	Zabezpieczenie mechaniczne		
			Palikowanie [ha]	Ostonki [ha]	Grodzenia [ha]
2002	136,41	130,21	0,08	0,01	9,34
2003	164,82	84,80	-	0,02	26,74
2004	235,29	138,42	-	0,01	37,02
2005	241,41	169,76	-	10,00	26,22
2006	280,98	180,34	0,05	7,34	40,69
2007	280,42	143,16	0,04	-	26,94
2008	128,99	139,01	-	-	14,09
2009	1,57	123,00	-	0,25	8,08
2010	82,59	143,11	-	-	23,70
2011	4,14	100,73	-	-	19,05
Razem	1556,62	1352,54	0,17	17,63	231,87

Najczęściej stosowanym sposobem ochrony przed szkodami od zwierzyny było chemiczne zabezpieczanie upraw i młodników (repelentami: Cervacol Extra PA, Repentol 6 PA, Emol 10, Emol Plus BTX LA , Emol BTX LA, Stop Z) oraz stosowanie grodzień na najbardziej zagrożonych powierzchniach.

W celu wzbogacenia bazy żerowej zwierzyny płowej, a tym samym zmniejszenia presji na uprawy Nadleśnictwo stosowało wykładanie drzew zgryzowych pozyskanych w trakcie cięć pielęgnacyjnych.

8.4. Zagrożenia ze strony szkodliwych owadów.

Najgroźniejszymi szkodnikami pierwotnymi występującymi w Nadleśnictwie są: boreczniki (gradacje w roku 2002, 2005 oraz 2011), Barczatka sosnowka i Brudnica mniszka (gradacje w roku 2002) oraz Strzygonia choinówka.

Ze szkodników wtórnych największe znaczenie mają: Przyplaszczek granatek oraz w umiarkowanych ilościach cetyńce.

Wśród szkodników upraw dominuje Szeliniak sosnowiec. Sieciech niegłębek występuje w znacznie mniejszych ilościach a Guniak czerwcyk ma znaczenie marginalne i pojawia się wyłącznie na gruntach porolnych.

Powierzchniowe zestawienie zabiegów ochronnych i ratowniczych wymierzonych w szkodliwe owady przedstawia poniższa tabela:

Rok	Powierzchnia zabiegów ochronnych/ratowniczych w ha						
	Szeliniak sosnowiec	Przyplaszczek granatek	Sieciach niegłębek	boreczniki	Guniak czerwczyk	Barczatka sosnowka	Brudnica mniszka
2002	11,43	-	3,18	107,53	-	2598,72	221,09
2003	6,50	-	7,38	-	-	-	-
2004	0,45	-	2,36	-	-	-	-
2005	7,47	-	-	4720,30	2,50	-	-
2006	64,98	-	1,19	-	-	-	-
2007	109,67	21,00	2,00	-	-	-	-
2008	7,49	-	1,50	-	-	-	-
2009	3,80	40,00	-	-	-	-	-
2010	3,10	-	-	-	-	-	-
2011	11,94	-	3,66	1197,17	-	-	-
Razem	226,38	61,00	18,91	6025,00	2,50	2598,72	221,09

8.5. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne

Całość powierzchni Nadleśnictwa poddawana jest szkodliwym wpływom emisji pyłów i gazów, przy czym II strefę zagrożenia stwierdzono na powierzchni ponad 1000 ha. Powoduje to osłabienie drzewostanów, wydzielanie się posuszu oraz większą podatność na działanie szkodliwych owadów.

Szkody powodowane przez wiatr, śnieg i mróz na terenie Nadleśnictwa mają charakter marginalny.

Natomiast coraz większego znaczenia nabiera zanieczyszczanie lasów, będące wynikiem zaśmiecania a także nielegalnego wysypywania śmieci. Niestety zwalczanie tego rodzaju wykroczeń jest niezwykle trudne, zwłaszcza przy głównych szlakach komunikacyjnych.

9. Ochrona przeciwpożarowa

Lasy Nadleśnictwa Bydgoszcz są bardzo podatne na pożary. Składają się na to: duża ilość szlaków komunikacyjnych, bezpośrednie sąsiedztwo miasta Bydgoszczy, borowe siedliska, sosnowe jednogatunkowe drzewostany z dużym udziałem I i II klasy wieku. Nadleśnictwo Bydgoszcz zaliczone jest do I kategorii zagrożenia pożarowego.

Na podstawie Zarządzenia nr 15 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dn. 22 lutego 2008 roku nadleśnictwo znajduje się w strefie prognostycznej nr 19, stopień zagrożenia pożarowego lasu określany jest na podstawie informacji punktu prognostycznego w Nadleśnictwie Gniewkowo.

Lasy Nadleśnictwa Bydgoszcz w przeważającej części objęte są granicami dwóch Komend Powiatowych Państwowej Straży Pożarnej: Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nakle nad Notecią. Niewielka powierzchnia nadleśnictwa leży w zasięgu działania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Żninie (21,99 ha powierzchni leśnej).

Działania ratowniczo-gaśnicze na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Bydgoszcz prowadzone są głównie przez jednostki zawodowe Państwowej Straży Pożarnej, wspomagane przez działania Ochotniczych Straży Pożarnych z miejscowości: Brzoza, Łochowo, Nowa Wieś Wielka, Rynarzewo, Solec Kujawski. Każdego roku teren nadleśnictwa kontrolowany jest przez Komendy PSP pod względem zabezpieczenia pożarowego.

Corocznie Nadleśnictwo opracowuje i zatwierdza „Sposób postępowania na wypadek pożaru lasu” z właściwymi jednostkami Państwowej Straży Pożarnej.

System wykrywania pożarów w Nadleśnictwie Bydgoszcz oparty jest o dwie własne dostrzegalnie TV oraz siedem dostrzegalni zlokalizowanych w sąsiednich nadleśnictwach. Dostrzegalnie własne zlokalizowane w leśnictwach: Emilianowo i Trzciniec zostały zmodernizowane odpowiednio w 2009 i 2010 roku do najnowszych standardów technicznych. Teren nadleśnictwa patrolowany jest również przez samoloty Leśnej Bazy Lotniczej w Toruniu, dla której nadleśnictwo utrzymuje punkt tankowania na terenie bydgoskiego lotniska.

Zaopatrzenie w wodę do celów gaśniczych zapewnia sieć 18 punktów czerpania wody. Całkowite pokrycie potrzeb w tym zakresie zostało zdefiniowane i dostosowane do obowiązujących wymogów technicznych w dziesięcioleciu gospodarczym 1992-2001. Ponieważ realne wykorzystanie tych źródeł przez jednostki PSP jest sporadyczne, działania nadleśnictwa skupiają się obecnie na polepszeniu parametrów technicznych dróg pożarowych celem umożliwienia preferowanego przez PSP tankowania pojazdów gaśniczych z cystern.

W Nadleśnictwie Bydgoszcz istnieje zdefiniowana i utrzymywana w sprawności sieć dróg pożarowych o łącznej długości ponad 150 km. W dziesięcioleciu 2002-2011 nadleśnictwo przeprowadziło liczne inwestycje polepszające jakość dróg oraz dostosowujące ich układ do pogarszającego się bezpośredniego dostępu do kompleksów leśnych z dróg ekspresowych.

W nadleśnictwie istnieją dwie bazy sprzętu przeciwpożarowego wyposażone zgodnie z rozporządzeniem dla I kategorii zagrożenia pożarowego;

- Leśnictwo Lipniki – (oddz. 112, przy siedzibie nadleśnictwa),
- Leśnictwo Zielonka – (oddz. 231, przy leśniczówce Zielonka).

W okresie od 01.04 do 30.09 działa w nadleśnictwie Punkt Alarmowo Dyspozycyjny obsługiwany jest przez pracowników działu technicznego biura nadleśnictwa, pozostających w kontakcie telefonicznym z dyżurującym przedstawicielem kierownictwa. Takie rozwiązanie obsady PAD zapewnia dobrą znajomość specyfiki zagrożonego terenu wśród dyżurnych, sprawne przekazywanie informacji i łatwe wykorzystanie nowych narzędzi związanych z dostępem do danych meteorologicznych, SILP i leśnej mapy numerycznej.

W poszczególnych leśnictwach w okresie dużej palności określonej stopniem zagrożenia pożarowego pełnione są dyżury p-poż., uzupełniane przez działania patrolu Straży Leśnej na lekkim samochodzie gaśniczym. Funkcjonujący w PAD retransmitter radiowy LP-PSP pozwala prowadzić nasłuch sieci radiowej Państwowej Straży Pożarnej i dysponować pracownikami terenowymi do rozpoznania zagrożeń zgłaszanych przez osoby postronne, bez zbędnej zwłoki czasowej.

Zgodnie ze statystyką dziesięciolecia 2001-2010 na terenie nadleśnictwa występują przeciętnie 24 pożary w roku. Zdarzenia te mają miejsce zarówno w okresie wiosennym (1/3 pożarów powstaje do momentu odrostu traw), jak i w okresie późniejszym sezonu, podczas susz letnich. Ze względu na okoliczności powstania, większość zdarzeń kojarzona jest z sąsiedztwem osiedli miejskich i dużą penetracją lasów przez ludność.

**Zestawienie pożarów zaistniałych w Nadleśnictwie Bydgoszcz
w ciągu dziesięciolecia 2001-2010.**

Rok	Ilość pożarów	Powierzchnia łączyzna	Powierzchnia przeciętna pożaru	Powierzchnia łączyzna ze stratami	Wysokość łączyzna strat
2001	11	0,69	0,06	0,24	2 480 zł
2002	11	1,00	0,09	0,06	670 zł
2003	56	10,51	0,19	5,41	28 910 zł
2004	26	2,37	0,09	0,61	3 140 zł
2005	23	2,74	0,12	0,73	4 930 zł
2006	30	3,41	0,11	1,84	13 960 zł
2007	12	1,26	0,11	0,65	4 410 zł
2008	33	3,34	0,10	1,27	10 476 zł
2009	24	1,34	0,06	0,24	1 975 zł
2010	12	1,49	0,12	0,88	7 100 zł
Łączyzna w 10-leciu	238	28,15	-	11,93	78 051,00 zł
Średnio w roku	24	2,82	0,12	1,19	7 805,10 zł

10. Użytkowanie uboczne

10.1. Gospodarka łowiecka

Nadleśnictwo Bydgoszcz należy do Rejonu Hodowlanego Nr 4 „Bydgoski”, który tworzą nadleśnictwa: Bydgoszcz, Szubin, Solec Kujawski, Cierpiszewo i Gniewkowo. Rolę koordynatora pełni Nadleśniczy Nadleśnictwa Solec Kujawski.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bydgoszcz znajduje się 9 obwodów łowieckich. Nadzór nad gospodarką łowiecką w obwodach nr: 148, 149, 159, 160, 178 sprawuje Nadleśnictwo Bydgoszcz, w obwodach nr 177 i 147 Nadleśnictwo Solec Kujawski, w obwodzie nr 127 Nadleśnictwo Żółędowo, a w obwodzie nr 161 Nadleśnictwo Szubin. Obwody nr 148, 159, 149, 177 są obwodami leśnymi, obwody nr 160, 178, 147, 127 i 161 to obwody polne. Wszystkie są wydierżawione przez koła łowieckie. Nadleśnictwo nie prowadzi gospodarki w OHZLP.

Zainwentaryzowany stan zwierzyny grubej w poszczególnych latach na terenie nadleśnictwa:

SEZON	ŁOŚ	JELEŃ EUROPEJSKI	SARNA	DZIK
2002/2003	-	129	452	157
2003/2004	-	117	450	156
2004/2005	1	118	428	162
2005/2006	-	147	532	181
2006/2007	-	190	615	182
2007/2008	-	225	622	178
2008/2009	-	248	592	192
2009/2010	-	245	624	202
2010/2011	4	251	604	172
2011/2012	5	344	692	204
średniorocznie	1	201	561	179
Docelowy stan zgodnie z WpŁ	-	158	691	218

Pozyskanie zwierzyny grubej w poszczególnych sezonach:

SEZON	ŁOŚ	JELEŃ EUROPEJSKI	SARNA	DZIK
2002/2003	-	61	158	151
2003/2004	-	59	134	125
2004/2005	-	62	119	117
2005/2006	-	85	132	124
2006/2007	-	69	110	114
2007/2008	-	70	114	125
2008/2009	-	87	130	193
2009/2010	-	88	132	222
2010/2011	-	90	122	196
2011/2012	-	129	184	259
średniorocznie	-	80	134	163

W minionym okresie nadleśnictwo koncentrowało się na następujących działaniach:

- poprawianie warunków bytowania zwierzyny poprzez zwiększanie areалу poletek łowieckich przy współpracy z kołami łowieckimi, na obwodach wydzierżawionych, w celu odciążenia zwierzyny łownej od upraw i młodników w okresie niedoborów pokarmowych,

- wykładanie drzew gryzowych (żer włóknisty) podczas wykonywania zabiegów CP, TW, i TP.
- doskonalenie metod skutecznego określenia wielkości populacji zwierzyny płowej metodą całorocznej obserwacji,
- zacieśnieniu współpracy z kołami łowieckimi na terenie Nadleśnictwa poprzez organizowanie spotkań koordynacyjnych na etapie sporządzania i zatwierdzania rocznych planów łowieckich, gdzie ustalane są przyrosty zrealizowane, odstrzał i odstrzał strukturalny zwierzyny. (w oparciu o inwentaryzację, stany docelowe i wytyczne z RDLP w Toruniu).

Zebrane w ostatnich kilku sezonach dane na temat stanu liczebności jelenia europejskiego mówią o tym, że wielkość populacji wzrosła w ciągu ostatnich pięciu lat i przekracza stan docelowy, planowany do osiągnięcia w Wieloletnim Planie Łowieckim.

W ostatnim dziesięcioleciu nastąpił wzrost liczebności saren, łosi i dzików, jednakże ich ilość nie przekracza stanu docelowego WŁPH. Wzrost liczebności dzików przełożył się na wzrost jego pozyskania, populacja sarny wzrosła w porównaniu do początkowych lat operatu, lecz w ostatnich sezonach utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Na populację łosia, który pojawił się w ostatnich latach, Nadleśnictwo nie ma wpływu (ze względu na obowiązujące moratorium pozyskania).

Liczebność jeleni przekracza poziom przewidywany w Wieloletnim Łowieckim Planie Hodowlanym, jest regulowana za pomocą odstrzałów redukcyjnych (odstrzał zwiększony powyżej przyrostu zrealizowanego), co pomoże osiągnąć poziom szkód w lesie gospodarczo znośny.

10.2. Pozyskanie choinek

Powierzchnia założonych w latach 2002 – 2011 plantacji choinkowych wynosi 3,63ha.

Średnioroczna sprzedaż choinek kształtowała się w wysokości około 360 sztuk.

W roku 2011 została założona nowa plantacja o powierzchni 1,12 ha.

ROK	Pozyskanie choinek
2002	209
2003	150
2004	156
2005	175
2006	256
2007	393
2008	710
2009	741
2010	559
2011	250
Razem w okresie	3599

11. Ochrona przyrody

Działalność Nadleśnictwa w zakresie ochrony przyrody realizowana jest w następujących formach:

- pomniki przyrody,
- rezerваты przyrody,
- obszary chronionego krajobrazu,
- lasy ochronne,
- użytki ekologiczne,
- gatunki chronione,
- obszary Natura 2000.

Zestawienie powierzchniowych form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela.

Powierzchniowe formy Ochrony przyrody

Forma Ochrony przyrody	Nazwa Obszaru	Pow. w ha	Suma powierzchni
Rezerваты przyrody	„Dziki Ostrów”	74,68	74,68
Obszary Chronionego Krajobrazu	Kotliny Wydm Toruńsko-Bydgoskich	7281.36	7598,08
	Łąki Nadnoteckie	316.72	
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	158,52	
Obszary Natura 2000 - istniejące	Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego	44,62	150,08
	Dolina Dolnej Wisły	0	
Obszary Natura 2000 - projektowane	Równina Szubińsko-Łabiszyńska	105,46	

11.1. Rezerваты przyrody

Rezerwat częściowy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa to Rezerwat „Dziki Ostrów” o pow. 74,68 ha, utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 kwietnia 1977 r.

Podstawowym celem ochrony rezerwatowej jest tu zachowanie w stanie naturalnym stanowisk świetlistej dąbrowy, rosnącej na skrajnie ubogich siedliskach z szeregiem rzadkich i chronionych roślin runa.

Wszystkie zabiegi na terenie rezerwatu wykonano za zgodą Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (dawniej WKP).

Rezerwat posiadał plany ochrony. Najnowszy został ustanowiony zarządzeniem nr 19/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 kwietnia 2010 roku i obowiązuje do 2028 roku.

11.2. Pomniki przyrody

Na terenie Nadleśnictwa wg stanu na 31.12.2011 r. znajdują się 43 pomniki przyrody, tj. 9 pojedynczych i 3 grup drzew.

Najliczniej reprezentowanym gatunkiem (37 szt.) jest dąb szypułkowy. Większość (39 szt.) pomników znajduje się w Obrębie Bydgoszcz.

W 2008 roku uchwałą Rady Gminy Białe Błota nr XVII/174/2008 z dnia 07.02.2008 r. zatwierdzony został nowy pomnik przyrody:

- dąb szypułkowy „Leśnik” w oddz. 193 a L-ctwa Trzciniec

11.3. Obszary Chronionego Krajobrazu

W stanie posiadania Nadleśnictwa istnieją dwa Obszary Chronionego Krajobrazu:

- *O.CH.K Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej* obejmuje jedno z największych w Polsce pól wydmywanych pokrywające najwyższe terasy Pradoliny Wisły i pokrywa większą część obrębu Bartodzieje oraz zachodni skraj obrębu Bydgoszcz.
- *O.CH.K Łąki Nadnoteckie* obejmuje południowo-wschodni fragment obrębu Bartodzieje (1-ctwo Smolno) tereny przyległe do środkowego odcinka rzeki Noteci, której to dolinę otoczono ochroną. Dolina, która dawniej była jedną z najbardziej zabagnionych, w wyniku przeprowadzonych melioracji została podzielona systemem rowów melioracyjnych i osuszona. Obecnie panującymi zbiorowiskami roślinnymi są łąki.

O.CH.K w stanie posiadania Nadleśnictwa

Lp	Nazwa Obszaru Chronionego Krajobrazu	Powierzchnia
1	Kotliny Wydm Toruńsko-Bydgoskich	7281.36
2	Łąki Nadnoteckie	316.72
	Razem	7598,08

11.4 Lasy ochronne

Uwarunkowania geologiczne, hydrologiczne i przyrodnicze oraz usytuowanie Nadleśnictwa Bydgoszcz w bezpośrednim sąsiedztwie dużej aglomeracji miejskiej i przemysłowej, sprawiły, że lasy ochronne wraz z rezerwatem zajęły ponad 90% jego powierzchni.

Wyszczególniono następujące kategorie lasów ochronnych:

Rezerwat – 74,68 ha

Lasy glebochronne – 6847,54 ha

Lasy wodochronne – 431,25 ha

Lasy uszkodzone przez przemysł – 1047,79 ha

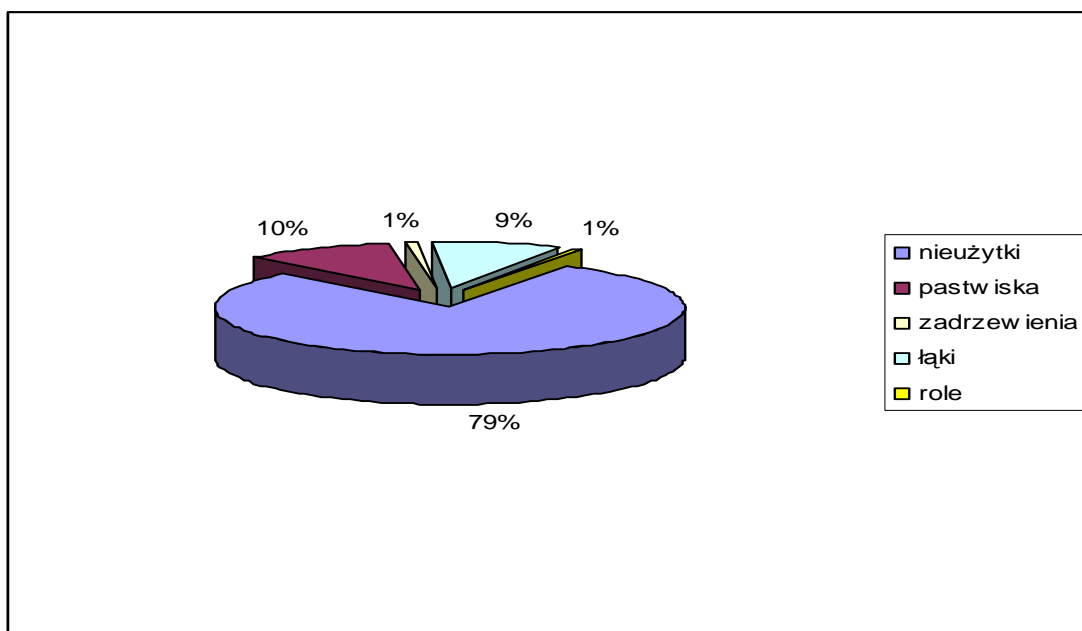
Lasy stanowiące drzewostany nasienne, wyłączone z użytkowania rębego – 13,45 ha

Lasy położone w granicach administracyjnych miast powyżej 50 tyś. i w odległości od nich do 10 km – 4949,18 ha

11.5. Użytki ekologiczne

W nadleśnictwie istnieje 158,52 ha użytków ekologicznych, z czego 155,82 ha zostało powołanych na podstawie rozporządzenia nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19.01.2004 roku, a 2,70 ha Rozporządzeniem nr 1/05 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27.01.2005 r.

Procentowy podział użytków ekologicznych wg. rodzaju użytkowanego gruntu przedstawia poniższy wykres:

11.6. Gatunki chronione i ochrona strefowa

Wśród 168 gatunków kręgowców występujących na obszarze Nadleśnictwa Bydgoszcz, stwierdzono występowanie 141 gatunków objętych różnorodną ochroną. Zainwentaryzowano 34 gatunki chronionych i zagrożonych owadów.

O dużej różnorodności ekosystemów mówi fakt występowania około 60 rzadkich, chronionych i zagrożonych roślin naczyniowych. Ochrona objętych jest także 9 gatunków porostów.

W minionym 10-cio leciu na terenie Nadleśnictwa istniało 5 zatwierdzonych stref ochrony ptaków (2 bielika oraz 3 bociana czarnego).

Chroniony gatunek	Leśnictwo, oddział	Utworzenie strefy	Likwidacja strefy	Przyczyna likwidacji
Bocian czarny	Smolno 318 d	2002	2008	Brak zasiedlenia gniazda
Bocian czarny	Żółwin 147 g	2002	2008	Brak zasiedlenia gniazda
Bocian czarny	Emilianowo 189 d	2002	2009	Brak zasiedlenia gniazda
Bielik	Łochowo 90 g	2002	2008	Brak zasiedlenia gniazda
Bielik	Potulice	2008	2011	Brak zasiedlenia, zniszczenie gniazda

11.7. Natura 2000

Podstawami prawnymi sieci Natura 2000 są:

1. Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 roku - z późniejszymi modyfikacjami o ochronie dzikich ptaków),

2. Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

Dyrektywa Rady nr 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków zwana Dyrektywą Ptasią, ma na celu ochronę gatunków ptaków, gospodarowanie nimi i regulowanie ich liczebności. Zawiera ona również zasady dopuszczalnego ich wykorzystania, podaje listę gatunków ptaków rzadkich, lub zagrożonych wyginięciem z powodu zmian zachodzących w ich siedliskach, które muszą być objęte ochroną, aby umożliwić ptakom przetrwanie i rozród.

Dyrektywa Rady nr 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwana Dyrektywą Siedliskową ma na celu zapewnienie różnorodności biologicznej przez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium państw członkowskich. Przez siedliska przyrodnicze rozumie się obszar lądowy, lub wodny, naturalny, lub pół naturalny, wyodrębniony na podstawie cech geograficznych, abiotycznych i biotycznych środowiska).

Kolejnym chronionym elementem wskazanym przez Dyrektywę Siedliskową są gatunki zwierząt (bez ptaków), roślin i grzybów.

Obszary Natura 2000 zatwierdzone na terenie Nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela:

Nazwa Obszaru	Kod	Powierzchnia ogólna	Powierzchnia leśna
Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego (Obszar specjalnej ochrony ptaków)	PLB300001	43,49	26,03
Równina Szubińsko-Łabiszyńska (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk)	PLH040029	21,79	5,54
Razem		65,28	31,57

Na bieżąco przez pracowników Nadleśnictwa dokonywana jest waloryzacja zasobów przyrodniczych będąca uzupełnieniem wykazu chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów zawartych w Programie Ochrony Przyrody.

W latach 2006-2007 na podstawie Decyzji nr 63 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 7 sierpnia 2006 roku została przeprowadzona powszechna inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory - o których mowa w Dyrektywach Rady: Nr 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory i 92/62/WE z dnia 27 października 1997 r. w sprawie dostosowania do postępu naukowo-technicznego dyrektywy 93/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a także w sprawie uzupełnienia inwentaryzacji bociana czarnego, bielika, orlika krzykliwego, puchacza, żurawia i cietrzewia.

Powszechną inwentaryzacją objęty była teren całego Nadleśnictwa.

W trakcie prac na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz zinwentaryzowano następujące gatunki zwierząt:

- 1) Bóbr europejski – 4 stanowiska
- 2) Wydra – 1 stanowisko
- 3) Traszka grzebieniasta – 1 stanowisko
- 4) Kumak nizinny – 10 stanowisk

- 5) Bielik – 2 stanowiska
- 6) Bocian czarny – 4 stanowiska
- 7) Żuraw – 4 stanowiska
- 8) Mopek – 1 stanowisko
- 9) Nocek duży – 1 stanowisko
- 10) Kozioróg dobosz – 1 stanowisko

Siedliska zinwentaryzowane w latach 2006-2007 na terenie Nadleśnictwa:

- 1) Bory i lasy bagienne – 11,02 ha
- 2) Grąd środkowoeuropejski subkontynentalny – 6,60 ha
- 3) Łęgi olszowo-jesionowe, wierzbowe i jesionowe – 42,71 ha
- 4) Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe – 3,62 ha
- 5) Śródładowe kwaśne dąbrowy – 45,50 ha
- 6) Nizowe i górskie świeże łąki używane ekstensywnie – 24,37 ha
- 7) Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą – 19,91 ha
- 8) Torfowiska przejściowe i trzęsawiska – 9,94 ha
- 9) Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne – 0,84 ha
- 10) Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe – 1,06 ha

Nadleśnictwo realizuje również Zarządzenia Nadleśniczego:

- 1) Nr 12/07 z dn. 31.05.2007 r. W sprawie postępowania ochronnego zapewniającego warunki rozwoju organizmów związanych z rozkładającym się drewnem oraz postępowania z drzewami dziuplastymi,
- 2) Nr 17/2008 z dn. 24.10.2008 r. w sprawie zasad postępowania gospodarczego na siedliskach cennych przyrodniczo,
- 3) Nr 8/2009 z dn. 25.2009 r. w sprawie zasad postępowania gospodarczego na obszarach objętych siecią Natura 2000,
- 4) Nr 8/2011 z dnia 28.03.2011 r. w sprawie zasad minimalizowania oddziaływania prac leśnych na populacje gatunków ptaków bytujących na obszarze nadzorowanym przez Nadleśnictwo Bydgoszcz.

12. Infrastruktura techniczna w latach 2002-2011

Na początku 2002r. Nadleśnictwo Bydgoszcz administrowało 125 lokalami mieszkalnymi. Na podstawie art. 40a Ustawy o Lasach w latach 2002-2011 sprzedano 89 lokali. Na koniec roku 2011 nadleśnictwo posiada 36 lokali mieszkalnych, w tym 11 lokali funkcyjnych i 14 lokali do sprzedaży.

W minionym dziesięcioleciu Nadleśnictwo Bydgoszcz poczyniło znaczne nakłady na infrastrukturę, zarówno w ramach nakładów na środki trwałe w budowie jak i w ramach nakładów na remonty. Zły stan techniczny leśniczówek i podleśniczówek oraz dróg pożarowych będących jednocześnie głównymi drogami wywozowymi, spowodował konieczność poniesienia znacznych nakładów finansowych na zmianę istniejącej sytuacji.

Główne zrealizowane zadania inwestycyjne to:

Budynki i budowle:

- budowa osady Leśnictwa Potulice wraz z budynkiem gospodarczym,
- budowa osady Leśnictwa Zielonka wraz z budynkiem gospodarczym,
- budowa budynku mieszkalnego Leśnictwa Nadkanale,
- budowa budynku mieszkalnego Leśnictwa Łochowo.

Drogi leśne:

- modernizacja drogi pożarowej nr 8 w leśnictwie Zielonka – 2488 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 18 w leśnictwie Smolno – 6050 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 26 w leśnictwie Smolno – 3598 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 25 w leśnictwie Smolno – 17596 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 51 w leśnictwie Emilianowo – 7025 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 17 w leśnictwie Żółwin – 2787 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 18 w leśnictwie Emilianowo – 9026 m²,
- budowa dojazdu do zbiornika p.poż. w leśnictwie Zielonka – 3644 m²,
- budowa drogi leśnej oddz. 315 w leśnictwie Smolno – 760 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 19 w leśnictwie Smolno – 2500 m²,
- budowa drogi leśnej oddz. 241 w leśnictwie Żółwin – 220 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 10 w leśnictwie Żółwin – 7500 m²,
- modernizacja drogi pożarowej nr 9 w leśnictwie Żółwin – 6140 m²,

Urządzenia melioracyjne:

Nie prowadzono inwestycji. Wykonywane są jedynie prace konserwacyjne w ramach bieżącego utrzymania.

Infrastruktura przeciwpożarowa:

- zakup zestawu do obserwacji lasu p.poż. Leśnictwo Emilianowo,
- zakup zestawu do obserwacji lasu p.poż. Leśnictwo Trzcinec.

Infrastruktura szkółkarska:

- budowa deszczowni polowej w Leśnictwie Białe Błota,
- budowa budynku przepompowni dla deszczowni wraz drogą dojazdową,
- budowa wiaty edukacyjnej,
- adaptacja izby przyrodniczo – leśnej,
- budowa magazynu środków ochrony roślin,
- budowa stanowiska do mycia opryskiwaczy,
- zakup automatycznej stacji meteorologicznej,
- zakup sprzętu szkółkarskiego - podcinacz PS1250, wyorywacz do sadzonek, rozsiewacz do nawozów.

Maszyny do hodowli lasu i utrzymania dróg:

- zakup maszyn - pług LPŻ z pogłębiaczem - 2 szt.

Ponadto zakupiono samochód terenowy z przeznaczeniem dla straży leśnej i samochód osobowy dla administracji.

Pomimo poniesienia znacznych nakładów w zakresie budowy, przebudowy i remontów budynków oraz dróg leśnych jest jeszcze dużo potrzeb w tym zakresie. Remontu wymagają 3 osady leśnictwa wraz z budynkami garażowo – gospodarczymi. Drogi leśne wymagają kontynuacji przystosowywania ich do wywozu drewna samochodami wysokotonażowymi oraz do wymogów norm technicznych obowiązujących dla dojazdów pożarowych. Nadleśnictwo planuje również budowę nowej siedziby dla nadleśniczego.

13. Edukacja leśna i turystyka

Już od wielu lat prowadzona jest w Nadleśnictwie Bydgoszcz szeroko rozumiana działalność z zakresu edukacji przyrodniczo leśnej. Zmieniają się jej formy, dostosowując się do potrzeb społeczeństwa i możliwości jakie daje rozwój oraz postęp cywilizacji. Prawnie kwestię edukacji społeczeństwa w Lasach Państwowych uregulowało Zarządzenie Dyrektora Generalnego nr 57 z dnia 09.05.2003r., wprowadzające pełną sprawozdawczość oraz tworzenie programu edukacji społeczeństwa (w Nadleśnictwie Bydgoszcz na lata 2004-2011).

W związku z bezpośrednim sąsiedztwem miasta Bydgoszczy, z oferty edukacyjnej nadleśnictwa korzysta wiele szkół i przedszkoli z terenu miasta, jak również z dalszych okolic.

Ilość osób korzystających z oferty edukacji w Nadleśnictwie Bydgoszcz w poszczególnych latach przedstawia się następująco:

Lp.	Rok sprawozdania	Ilość osób
1	2002	5200
2	2003	8500
3	2004	7580
4	2005	8900
5	2006	7400
6	2007	3890
7	2008	5330
8	2009	3200
9	2010	6480
10	2011	5500

Prace z zakresu edukacji były traktowane, jako zdania ciągłe. Rokrocznie inżynier nadzoru, specjalista nadleśnictwa, jak również leśniczowie przeprowadzali pogadanki w szkołach lub na terenach leśnictw, najczęściej jesienią o dokarmianiu zwierzyny i na wiosnę, jako profilaktyka przeciwpożarowa oraz akcje uświadamiające, jakie zagrożenie niesie ze sobą zaśmiecanie lasu. Od 2002 roku obowiązki i koordynację nad edukacją leśną zostały przypisane Inżynierowi Nadzoru. Pozwoliło to na usystematyzowanie zakresu materiału i na wprowadzenie na każdym spotkaniu nowych elementów. Spotkania z leśnikiem w szkołach jak i wspólne wyjazdy w teren cieszą się dużym zainteresowaniem. Do nadleśnictwa wpływają zaproszenia i prośby o współudział w lokalnych imprezach, festynach czy konkursach.

Nadleśnictwo Bydgoszcz stosuje różne formy edukacji umożliwiające dotarcie do jak najszerszej grupy społeczeństwa, m.in.:

- lekcje terenowe na ścieżce edukacyjnej,
- spotkania z leśnikiem w szkołach i przedszkolach,
- spotkania i prelekcje w innych placówkach publicznych,
- konkursy przyrodnicze i leśne,
- akcje imprezy okolicznościowe.

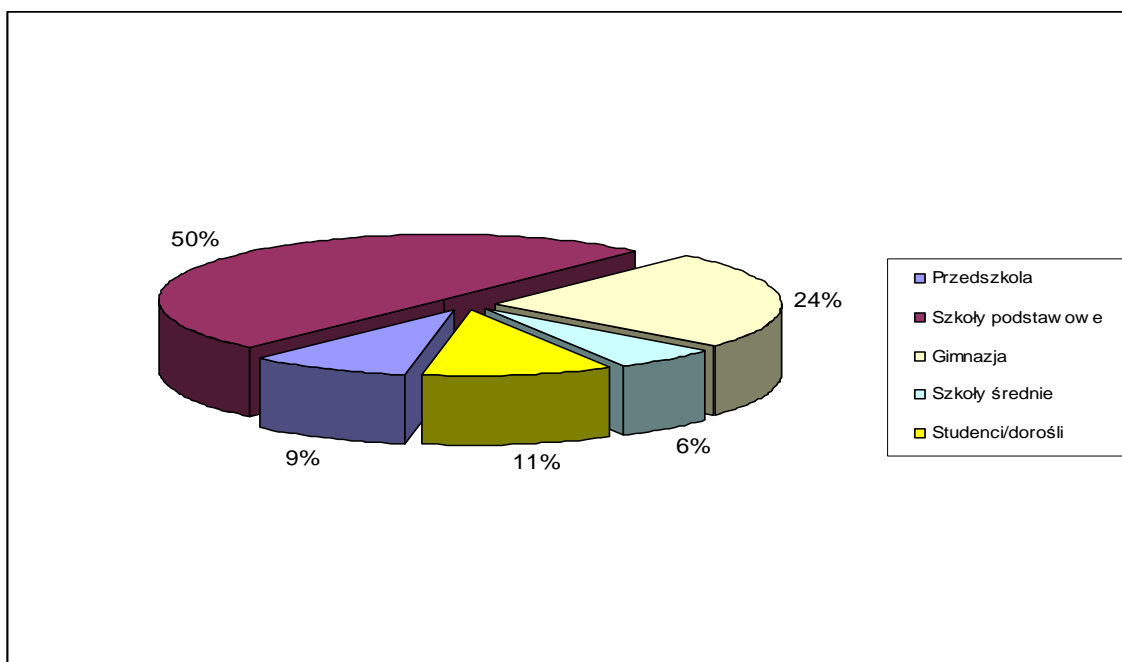
Trzonem działalności edukacyjnej w Nadleśnictwie są zajęcia z młodzieżą prowadzone na istniejącej od 1999 roku Leśnej Ścieżce Dydaktycznej Białe Błota oraz w izbie przyrodniczo-leśnej utworzonej w roku 2004 na terenie szkółki Białe Błota. Bogata w eksponaty sala oraz specjalnie wydzielona i przystosowana do działalności edukacyjnej część szkółki (arboretum, miejsce na ognisko, wiata z ławkami), rokrocznie przyciąga wielu chętnych. Oprowadzający po ścieżce pracownicy przekazują swoją wiedzę na temat ekosystemów leśnych, lokalnej fauny i flory (gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych wyginięciem), omawiane są różne formy ochrony środowiska i jak możemy o nie wspólnie zadbać.

Oprócz głównej ścieżki edukacyjnej w Białych Błotach, na terenie nadleśnictwa w ostatnich latach, z inicjatywy nauczycieli Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Łochowie powstała również ścieżka w Leśnictwie Łochowo. Jej tworzenie trwało od 2003 do 2006 roku, kiedy to nastąpiło otwarcie.

Obie ścieżki edukacyjne przedstawione zostały w folderach, w których szczegółowo opisane zostały zarówno poszczególne przystanki, jak i ogólne sprawy związane z edukacją leśną.

Z oferty edukacyjnej Nadleśnictwa Bydgoszcz korzysta głównie młodzież ze szkół podstawowych, stanowiąca 50% ogólnej liczby odwiedzających. Pozostałe wartości przedstawione zostały na wykresie.

Procentowy udział grup wiekowych.

Wspomnieć należy też, że Nadleśnictwo Bydgoszcz współpracuje z mediami. Ze względu na podmiejski charakter nadleśnictwa, jego przedstawiciele często goszczą w mediach, zwłaszcza w okresie zwiększonego zagrożenia pożarowego, poruszając sprawy związane z prawidłowym zachowaniem się w lesie.

Tereny nadleśnictwa przecinane są siecią szlaków turystycznych. PTTK oddział w Bydgoszczy wyznaczyło ich 10 o łącznej długości 189 kilometrów.

W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie rekreacją konną, w związku z tym, w celu jej ukierunkowania, zostały wyznaczone 4 trasy dla turystyki konnej wiodące po terenach leśnictw: Białe Błota, Trzciniec, Bielice, Emilianowo i Zielonka, o łącznej długości blisko 50 kilometrów.

Prawie przez cały obszar nadleśnictwa przebiega droga krajowa nr 10 o wysokim natężeniu ruchu. Podróżni mogą wypocząć w dwóch miejscach postojowych, zlokalizowanych w leśnictwach Emilianowo i Lipniki. Miejsca te wyposażone są w wiaty oraz stoły z ławkami.

14. Porównanie zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzania lasu

Według danych BULiGL w Gdyni, porównano wskaźniki stanu zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzania lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz.

Jak wynika z powyższych danych w okresie 10-lecia 2002-2011 zasoby drzewne wzrosły z 2 762,4 tys. m³ do 3 476,1 tys. m³, tj. o 713,7 tys. m³.

Przeciętna zasobność wzrosła z 195 m³/ha do 231 m³/ha. Przeciętny wiek drzewostanów wzrósł o 2 lata i wynosi obecnie 65 lat.

Porównanie wskaźników stanu zasobów drzewnych Nadleśnictwa Bydgoszcz w kolejnych planach urządzania lasu i w prognozie na koniec nowego PUL przedstawia poniższa tabela.

Porównanie wskaźników stanu zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzania lasu i w prognozie (w m³ brutto)

Lp	Wskaźnik	Jedn.	Stan na:			
			01.01. 1995**	01.01. 2002	01.01. 2012	31.12. 2021
1	2	3	4	5	6	7
1.	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	ha*	14209	14432(15058)***	15052	15052
2.	Zasoby miąższości	tys. m ³	2417,2	2762,4(2902,8)***	3476,1	3544,5
3.	Przeciętna zasobność drzewostanów na 1 ha w podklasach wieku:					
	IIa	m ³	57	69	88	Nie obliczano
	IIb	m ³	119	149	173	—"
	IIIa	m ³	180	201	232	—"
	IIIb	m ³	216	224	257	—"
	IVa	m ³	228	241	295	—"
	IVb	m ³	244	254	292	—"
	Va	m ³	242	261	294	—"
	Vb	m ³	263	257	316	—"
	VI	m ³	254	260	310	—"
	VII i starsze	m ³	247	243	301	—"
	Klasa odnowienia	m ³	211	165	226	—"
	Klasa do odnowienia	m ³	—	—	213	—"
	Drzewostany o budowie przerębowej	m ³	—	—	—	—

Lp	Wskaźnik	Jedn.	Stan na:			
			01.01. 1995**	01.01. 2002	01.01. 2012	31.12. 2021
1	2	3	4	5	6	7
4.	Przeciętna zasobność na 1 ha (pow. leśnej zalesionej i niezalesionej)	m ³	171	191 (193)***	231	235
5.	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	59	63 (63)***	65	–
6.	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha – tablicowy	m ³	5,28	5,40	5,35	–
7.	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha – zredukowany	m ³	3,82	3,97	–	–
8.	Przeciętna miąższość użytków rębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	0,71	1,33	1,63	2,45
9.	Przeciętna miąższość użytków przedrębnych na 1 ha	m ³	2,76	1,78	1,95	2,43
10.	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost drzewostanów na 1 ha	m ³	Nie obliczono	Nie obliczono	7,38	5,28

* W pełnych hektarach.

** Nadleśnictwo Bydgoszcz w obecnych granicach (obręb Bartodzieje i Bydgoszcz) powstało z dniem 3 stycznia 1994 r. w trakcie obowiązywania III rewizyjnego planu urządzenia lasu (wartości podane w kolumnie 4 dotyczą danych planu urządzenia lasu dostosowanego do wymogów określanych w ustawie o lasach na lata 1995–2001 r.).

*** Wartości podane w nawiasie dotyczą danych wg *Aneksu do planu urządzenia lasu na lata 2002–2011* opracowanego wg stanu na 1.01.2005 r.

15. Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa

Nadleśnictwo Bydgoszcz sprawuje nadzór nad gospodarką w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa zgodnie z zawartymi porozumieniami pomiędzy Nadleśniczym Nadleśnictwa Bydgoszcz a Prezydentem Miasta Bydgoszcz i Starostą Bydgoskim.

Powierzchnia lasów nadzorowanych na dzień 01.01.2011 roku wynosi 209 ha i obejmuje lasy na terenie gmin: Białe Błota, Nowa Wieś Wielka – część, Miasto Bydgoszcz – część południowa miasta.

Powierzchnia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa systematycznie ulega zmniejszeniu, gdyż z uwagi na podmiejski teren bardzo wzrósł popyt na działki budowlane a co za tym idzie wzrosła presja właścicieli lasów na przeznaczanie gruntów leśnych na cele nieleśne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Z tego też powodu nie ma nowych zalesień.

Bezpośredni nadzór nad tymi lasami sprawuje podleśniczy leśnictwa Lipniki na 0.1 etatu.

16. Uwagi końcowe

Składam podziękowania całemu zespołowi Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Gdyni i Toruniu za rzetelne przygotowanie materiałów do opracowania Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz, za bardzo dobrą współpracę z pracownikami Nadleśnictwa.

Szczególnie dziękuję kierownikowi drużyny urzędzeniowej Panu mgr inż. Włodzimierzowi Gołębiowskiemu oraz całej drużynie za cierpliwe merytoryczne konsultacje z pracownikami Służby Leśnej nadleśnictwa.

2.2. Koreferat do szczegółowej analizy gospodarki leśnej opracowany przez inspektora Inspekcji Lasów Państwowych

Toruń, 2011-08-10

Zn. spr.: PRI-7016-2/11

Koreferat
na posiedzenie Narady Techniczno-Gospodarczej
V rewizji urzędzenia lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz
w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu
na okres 2012–2021

Ocena gospodarki ubiegłego okresu

Podstawą koreferatu analizującego gospodarkę przeszłą w przedmiotowym okresie jest §77. pkt 2. *Instrukcji urządzania lasu*, stanowiącej załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 43 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 18 kwietnia 2003 roku w sprawie Instrukcji urządzania lasu (znak sprawy: ZU-7019-15/2003) oraz pkt I.6. *Wytycznych w sprawie konsultacji społecznych oraz czynności zmierzających do sporządzenia „Prognozy oddziaływania na środowisko”, o której mowa w art. 51 ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r., nr 199, poz. 1227), w ramach prac dotyczących sporządzenia planu urzędzenia lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz*, stanowiącego Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 12 z dnia 9 lutego 2009 r. w sprawie zmiany zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 18 kwietnia 2003 roku w sprawie instrukcji urządzania lasu (ZU-7019-3/09).

Ocena gospodarki minionego okresu urzędzeniowego opiera się na „*Referacie Nadleśniczego Nadleśnictwa Bydgoszcz na naradę techniczno-gospodarczą dotyczącą planu urzędzenia lasu na lata 2012-2021*” z czerwca 2011 r.

1) Zmiany w stanie posiadania według kategorii gruntów z wyjaśnieniem przyczyn tych zmian

W referacie Nadleśniczego wyczerpująco omówiono zmiany, jakie nastąpiły w stanie posiadania Nadleśnictwa Bydgoszcz w okresie 2002–2011. Zmiany stanu posiadania nie prowadziły do jego uszczuplenia (powierzchnia gruntów globalnie uległa powiększeniu). Wskaźnik założenia ksiąg wieczystych dla gruntów, w których ujawniono własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Nadleśnictwa Bydgoszcz wynosi 99,94%.

2) Porównanie zaplanowanych zadań gospodarczych na ubiegłe 10. lecie z ich wykonaniem

a) Cięcia rębne i pielęgnacyjne

Wykonanie etatu masowego użytkownika głównego osiągnęło 100%. Niepełna realizacja użytków rębnych (91,8%) została przez p. Nadleśniczego uzasadniona zaburzeniem układu cięć, wynikającym z konieczności realizacji cięć przygodnych (na gruntach przekazanych do GDDKiA), zwiększonym wskaźnikiem intensywności cięć oraz wstrzymaniem cięć rębnych na korzyść przedrębnych. Do powyższych stwierdzeń nie wnoszę zastrzeżeń.

b) Hodowla lasu

Dokonane w referacie Nadleśniczego omówienie zagadnień dotyczących oceny realizacji planu zagospodarowania lasu nie budzi zastrzeżeń. W sposób wyczerpujący omówiono w referacie przyczyny niepełnej realizacji zakładanych planem niektórych rozmiarów zadań gospodarczych oraz przekroczenia planów pielęgnacji lasu.

Do działań Nadleśnictwa Bydgoszcz zmierzających do wykorzystania zasobów nasiennych i spełnienia związanych z tym norm, jak też do prowadzenia gospodarki szkółkarskiej nie wnoszę zastrzeżeń.

3) Ocena wpływu wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu

a) Wielkość zasobów drzewnych na 1 ha i na całej powierzchni według najważniejszych gatunków drzew w obrębie

Brak danych w referacie p. Nadleśniczego.

b) Jakość upraw i młodników, w tym ich zgodność z typami siedliskowymi lasu

Jakość upraw nie budzi zastrzeżeń (dominują bardzo dobre i dobre).

Brak pozostałych danych w referacie p. Nadleśniczego.

c) Stan zdrowotny lasu

Do przedstawionych w opracowaniach pozytywnej oceny działań Nadleśnictwa zmierzających do ograniczania zagrożeń stanu zdrowotnego lasu i zwalczania ich skutków nie wnoszę zastrzeżeń.

d) Stan infrastruktury technicznej

Do działalności Nadleśnictwa Bydgoszcz w zakresie utrzymania i rozwijania infrastruktury drogowej, przeciwpożarowej, szkółkarskiej i administracyjnej nie wnoszę zastrzeżeń.

4) Rozmiar wykonanych prac zalesieniowych;

Do działań w przedmiotowym zakresie nie wnoszę zastrzeżeń – Nadleśnictwo Bydgoszcz zalesiało część gruntów rolnych, nienadających się do prowadzenia gospodarki rolnej oraz przejętych w drodze zamian, pomimo niewystępowania tych zadań w planie.

5) Rozmiar szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne, z uwzględnieniem ich lokalizacji i przyczyn

a) Szkody w uprawach, młodnikach i żerdziowinach oraz w podszytach, nalotach i podrostach spowodowanych przez zwierzyńnię, a także powierzchni zredukowanej poprawek i uzupełnień wykonanych z tego powodu

Uszkodzenia upraw i młodników powodowane przez zwierzyńnię znacząco wpływają na warunki gospodarki leśnej w Nadleśnictwie. Występuje tendencja wzrostowa udziału grodzień upraw w metodach zabezpieczeń. Pozytywnie oceniam kierunek podjętych działań.

b) Szkody spowodowane przez pożary z określeniem ich liczby, powierzchni, przyczyn powstawania i stanu urządzeń przeciwpożarowych

Do znaczącego w Nadleśnictwie zagadnienia zapobiegania pożarom i ich zwalczania (I kategoria zagrożenia) nie wnoszę uwag.

c) Szkody powodowane przez szkodliwe owady i grzyby patogeniczne i stosowanych sposobów ich ograniczania

Najistotniejszym problemem Nadleśnictwa Bydgoszcz są zagrożenia ze strony owadzich szkodników pierwotnych (pojawy gradacyjne). Znaczącą rolę odgrywają również szkodniki wtórne oraz grzyby korzeniowe. Do podjętych przez Nadleśnictwo Bydgoszcz działań nie wnoszę uwag.

d) Szkody powodowane przez zanieczyszczenia środowiska i sposoby ich ograniczania

Wg oceny p. Nadleśniczego najistotniejszy jest wpływ emisji przemysłowych i zaśmiecanie. Referat nie zawiera danych nt. podejmowanych działań zmierzających do ich ograniczenia lub zwalczania.

e) Szkody powodowane przez czynniki klimatyczne, ich natężenia i przyczyny (w tym zależne od gospodarki leśnej)

Referat uznaje za dominujące uszkodzenia na skutek zakłócenia stosunków wodnych. Nie zawiera danych nt. podejmowanych działań zmierzających do ich ograniczenia lub zwalczania.

- 6) Podstawowe wyniki z zakresu użytkowania ubocznego (stopień wykorzystania baz surowcowych z punktu widzenia ich trwałości oraz wyniki gospodarki łowieckiej)

Głównym przedmiotem użytkowania ubocznego jest zwierzyna łowna. Do przedstawionej w referacie Nadleśniczego struktury gatunkowej i ilościowej pozyskania w odniesieniu do stanów inwentaryzacyjnych nie wnoszę zastrzeżeń.

- 7) Ocena wykonania zadań wynikających z programu ochrony przyrody

Referat Nadleśniczego zawiera obszerną i rzeczową charakterystykę stanu ochrony przyrody i zróżnicowanych form jej realizacji, stosowanych na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz. Poza informacją o waloryzacji zasobów przyrodniczych zawartych w programie ochrony przyrody brak danych w referacie p. Nadleśniczego bezpośrednio odnoszących się do występowania przedmiotowych zadań w ww. programie oraz ich wykonania.

- 8) Wnioski wynikające z porównania powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu

Referat opiera się na danych BULiGL. Dane wskazują na znaczące tendencje wzrostowe parametrów drzewostanów (za wyjątkiem uzyskanego w ubiegłym okresie bieżącego rocznego przyrostu na 1 ha). Te pozytywne procesy charakteryzują zwłaszcza wskaźniki masowe: zasoby drzewne w stosunku do minionego okresu wzrosły o 25,8%, a przeciętna zasobność – o 18,5%.

2.3. Końcowa ocena gospodarki leśnej w nadleśnictwie dokonana przez dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu

**Końcowa ocena gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Bydgoszcz
(obręby: Bartodzieje, Bydgoszcz)
za lata 2002 - 2011, dokonana przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów
Państwowych w Toruniu.**

W oparciu o przedłożoną mi dokumentację wykonawcy planu urządzenia lasu, analizę gospodarki przeszłej sporządzonej przez nadleśniczego, koreferatu Pomorskiego Regionu Inspekcyjnego Lasów Państwowych oraz materiały własne RDLP przedstawiam niżej ocenę gospodarki leśnej.

Użytkowanie rębne i przedrębne.

Obręb Bartodzieje

Użytkowanie rębne - wykonano w rozmiarze powierzchniowym w 85,6% a w rozmiarze masowym wraz z użytkami przygodnymi w 92,3 % .

Użytkowanie przedrębne - wykonano w rozmiarze masowym wraz z użytkami przygodnymi w 98,5 % .

Powierzchniowo użytkowanie przedrębne wykonano następująco: czyszczenia późne w 91,4%, trzebieże w 99,9 % .

Użytkowanie główne wyniosło 95,4 % zaplanowanego masowego etatu.

Obręb Bydgoszcz

Użytkowanie rębne - wykonano w rozmiarze powierzchniowym w 89,6% a w rozmiarze masowym wraz z użytkami przygodnymi w 105,6 % .

Użytkowanie przedrębne - wykonano w rozmiarze masowym wraz z użytkami przygodnymi w 105,3 % .

Powierzchniowo użytkowanie przedrębne wykonano następująco: czyszczenia późne w 123,6%, trzebieże w 99,3 % .

Użytkowanie główne wyniosło 105,4 % zaplanowanego masowego etatu.

Ogółem Nadleśnictwo Bydgoszcz

Użytkowanie rębne - wykonano w rozmiarze powierzchniowym w 87,4% a w rozmiarze masowym wraz z użytkami przygodnymi w 97,8 % .

Użytkowanie przedrębne - wykonano w rozmiarze masowym wraz z użytkami przygodnymi w 101,9 %.

Powierzchniowo użytkowanie przedrębne wykonano następująco: czyszczenia późne w 106,8%, trzebieże w 99,6 %.

Użytkowanie główne wyniosło 100,0 % zaplanowanego masowego etatu.

Z powyższych danych wynika, że w Nadleśnictwie Bydgoszcz w analizowanym okresie wykonano etat masowy w 100 %, w rozbiciu na obręby przekroczone w obrębie Bydgoszcz a nie wykonano w obrębie Bartodzieje. Przekroczenie etatu w użytkowaniu przedrębnym zrekompenrowano zmniejszeniem użytkowania rębego. Było to działanie prawidłowe i miało na celu wykonanie powierzchniowych zadań użytkowania przedrębnego.

Niewielkie niewykonanie trzebieży spowodowane zostało wcześniejszym przekazaniem tych drzewostanów pod budowę dróg.

Inwentaryzacja wykonana na okoliczność tworzenia nowego planu urządzenia lasu potwierdziła, że użytkowanie przedrębne było prowadzone prawidłowo, nie zainwentaryzowano drzewostanów zaniedbanych pielęgnacyjnie.

Użytki przygodne stanowiły w użytkowaniu rębnym 1,3% a w użytkowaniu przedrębnym 9,6% pozyskanej masy drewna. Tak niska wielkości użytków przygodnych świadczy, że w omawianym okresie gospodarczym na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz nie było klęsk, które spowodowałyby zaburzenia w wykonaniu zadań planu urządzenia lasu.

Zadania w zagospodarowaniu lasu.

1. Odnowienia planowanych zrębów na powierzchniach otwartych wykonane zostały w 71,3%. Nie zostały w pełni wykonane ze względu na niepełne wykonanie powierzchniowego etatu użytków rębnych oraz ze względu na stosowaną powszechnie metodę ochrony przed szeliniakiem polegającą na przelegiwaniu zrębów. Odnowienia gruntów nieleśnych wykonano poza planem ul na gruntach własnych na powierzchni 16,74ha. Odnowienia w rębniach złożonych wykonano w 108,3 %, na planowane 1,69 ha dolesień luk i przerzedzeń wykonano 23,73 ha. Wprowadzanie II pietra wykonano w 60%, wyjaśnienia Pana nadleśniczego dotyczące przyczyn nie wykonania są wystarczające.

Powyższe wyniki świadczą o dobrym wykonaniu zadań odnowieniowych i zalesieniowych.

2. Poprawki i uzupełnienia - w omawianym okresie na ogólną powierzchnię odnowień na powierzchniach otwartych oraz pod osłoną wynoszącą 942,19 ha wykonano 90,01 ha poprawek i uzupełnień. Daje to wskaźnik wynoszący 9,6 %. Jest on dużo niższy w stosunku do zaplanowanego na ten okres gospodarczy w wysokości 20 %.

3. Wprowadzanie podszytów – wykonano w 50% w stosunku do zakładanej w planie urządzenia powierzchni. Przyczyną rezygnacji z wprowadzenia podszytów było pojawienie się samosiewów w planowanych do tego zabiegu drzewostanach.

Jakość wprowadzanych podszytów na powierzchni 42,56 ha jest zadawalająca.

4. Pielęgnowanie gleby w omawianym okresie wykonano na powierzchni 1863 ha, co świadczy, że na każdej powierzchni około 2 razy była potrzeba wykonania tego zabiegu.

5. Pielęgnowanie upraw i młodników – zarówno czyszczenia wczesne jak i czyszczenia późne wykonano w 100 %.

Do jakości pielęgnowania upraw i młodników nie wnoszę zastrzeżeń.

Stan upraw i młodników.

1. Upraw przepadłych w czasie taksacji nie stwierdzono.

2. Zgodność składu gatunkowego oraz stopień zadrzewienia w uprawach przedstawia się następująco: udział upraw zgodnych ze składem pożądanym wynosi 96,4 %, częściowo zgodnym 3,1 %, uprawy niezgodne ze składem pożądanym występują na 0,5% powierzchni i są to przede wszystkim nadmierne ilości brzozy na siedliskach lasowych.

Z danych dotyczących oceny upraw wynika, że uprawy są bardzo dobrej jakości. Przeciętny procent pokrycia wynosi 93-94%, upraw złych nie stwierdzono, uprawy zadawalające zajmują 0,6%, uprawy dobre 7,8% a bardzo dobre 91,6% powierzchni wszystkich upraw w nadleśnictwie.

Ochrona lasu i ochrona przeciwpożarowa.

1. W omawianym 10-leciu na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz zaistniała potrzeba chemicznego samolotowego zwalczania szkodników pierwotnych: boreczników w latach 2002, 2005 oraz 2011, barczatki sosnowki oraz brudnicy mniszki w roku 2002.

Oprócz tych szkodników zwalczanie chemiczne konieczne było również przeciwko takim owadom jak: szeliniak sosnowiec, przyplaszczek granatek, sieciech niegłębek, guniak czerwcyk.

Szkody powodowane przez choroby grzybowe oraz czynniki abiotyczne (wiatr, śnieg, susza) miały w tym okresie znaczenie marginalne.

Do działań nadleśnictwa w zakresie ochrony lasu nie zgłaszam zastrzeżeń.

2. Ochrona przeciwpożarowa - lasy nadleśnictwa należą do I kategorii zagrożenia pożarowego.

W analizowanym okresie w latach 2002 - 2011 wybuchło 238 pożarów a straty odnotowano na łącznej powierzchni wynoszącej 11,93 ha. Główną przyczyną powstawania pożarów jest nieostrożność w posługiwaniu się ogniem.

Użytkowanie uboczne.

Użytkowanie uboczne w nadleśnictwie obejmuje jedynie pozyskanie choinek w ilości około 360 sztuk rocznie na potrzeby okolicznej ludności.

Gospodarka łowiecka.

Uszkodzenia spowodowane przez zwierzynę zaewidencjonowano podczas prac taksacyjnych na powierzchni 1953 ha. Stanowi to 59% ogólnej powierzchni I i II klasy wieku, w których te uszkodzenia występują. Uszkodzenia w przedziale uszkodzeń do 25% zajmują 62% powierzchni wszystkich uszkodzonych drzewostanów. Uszkodzenia w przedziale 25-60% zajmują 37% a uszkodzenia większe niż 60% stanowią 1 % powierzchni wszystkich uszkodzonych upraw i młodników.

Szkody od zwierzyny płowej stanowią duży problem w gospodarce leśnej Nadleśnictwa Bydgoszcz i należy bezwzględnie sprowadzać je do poziomu gospodarczo znośnego poprzez redukcję populacji jeleni oraz doprowadzenie do właściwego stosunku płci. Należy aktywnie współpracować z kołami łowieckimi podczas wykonywania inwentaryzacji stanu zwierzyny i ustalania wielkości odstrzałów redukcyjnych. Ważne jest bezwzględne egzekwowanie ustalonych planów odstrzałów.

Melioracje, budownictwo i remonty osad, gospodarka mieszkaniowa.

1. W omawianym okresie sprzedano 89 lokali mieszkalnych zbędnych dla gospodarki leśnej.
2. Nadleśnictwo prowadziło w analizowanym okresie wiele prac związanych z modernizacją oraz budową dróg leśnych (głównie pożarowych). Prace te wykonano łącznie na długości ponad 69 km. Stwierdzam dobry stan dróg na terenie nadleśnictwa.
3. Nadleśnictwo wykonywało dużo prac budowlanych oraz remontowych posiadanych zasobów mieszkaniowych, podnosząc znacznie komfort i stan techniczny. Wybudowano łącznie cztery leśniczówki w tym dwie wraz z budynkami gospodarczymi. Duże inwestycje objęły infrastrukturę szkółkarską oraz sprzęt do przeciwpożarowej obserwacji lasu.

Ogólnie stwierdzam, że gospodarka inwestycyjna w tym mieszkaniowa prowadzona jest na dobrym poziomie.

Zmiany w stanie zasobów leśnych.

W ciągu ostatniego 10-lecia obowiązywania planu urządzenia lasu obserwujemy wzrost prawie wszystkich wskaźników dotyczących stanu zasobów leśnych.

W obrębie Bartodzieje przeciętna zasobność na 1 ha powierzchni leśnej wzrosła z 185 m³/ha do 217 m³/ha, przeciętny wiek drzewostanów zwiększył się z 62 do 64 lat a spodziewany bieżący przyrost drzewostanów (tablicowy) zmniejszył się z 5,34 m³/ha do 5,08 m³/ha.

W obrębie Bydgoszcz przeciętna zasobność na 1 ha powierzchni leśnej wzrosła z 198 m³/ha do 246 m³/ha, przeciętny wiek drzewostanów zwiększył się z 63 do 66 lat a spodziewany bieżący przyrost drzewostanów (tablicowy) zwiększył się z 5,48 m³/ha do 5,66 m³/ha.

Łącznie w całym nadleśnictwie przeciętna zasobność na 1 ha powierzchni leśnej wzrosła z 191 m³/ha do 231 m³/ha, przeciętny wiek drzewostanów zwiększył się z 63 do 65 lat a spodziewany bieżący przyrost drzewostanów (tablicowy) zmniejszył się z 5,40 m³/ha do 5,35 m³/ha.

Podsumowanie i ocena końcowa.

W świetle przytoczonych powyżej danych oceniam działalność Nadleśnictwa Bydgoszcz pozytywnie. Upoważnia mnie do takiej oceny dobre wykonanie zaplanowanych zadań, dobry stan drzewostanów oraz dobry stan infrastruktury technicznej.

3. OPIS PRZYJĘTYCH ZASAD OKREŚLANIA ZADAŃ GOSPODARCZYCH DLA NADLEŚNICTWA

3.1. Podstawy gospodarki przyszłego okresu

3.1.1. Cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Ustawa o lasach definiuje trwale zrównoważoną gospodarkę leśną jako „...działalność zmierzającą do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania teraz i w przyszłości wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów”.

Dla celów planowania urzędniowego w **Nadleśnictwie Bydgoszcz** przyjęto następujące kryteria trwale zrównoważonej gospodarki leśnej:

- zachowanie i zwiększanie zasobów leśnych poprzez planowanie urzędniowo-leśne zmierzające do zwiększenia zapasu, zwiększenia powierzchni leśnej,
- utrzymanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych poprzez najpełniejsze wykorzystanie procesów naturalnych, popieranie odpowiedniej różnorodności genetycznej, gatunkowej i strukturalnej oraz wykorzystanie gatunków drzew dostosowanych do warunków siedliskowych w celu zwiększenia stabilności, żywotności i odporności lasów na niesprzyjające czynniki środowiskowe oraz wzmocnienie naturalnych mechanizmów regulacyjnych,
- utrzymanie i wzmocnianie produkcyjnych funkcji lasu poprzez uzasadnione zwiększenie pozyskania (przy zwiększeniu zasobów leśnych - wzrost powierzchni leśnej, ogólnej miąższości),
- zachowanie, ochrona i wzmocnianie biologicznej różnorodności w ekosystemach leśnych poprzez racjonalne wykorzystanie odnowień naturalnych stosownie do warunków przyrodniczych nadleśnictwa, preferowanie gatunków rodzimych w odnowieniach i zalesieniach, kształtowanie różnorodności w zakresie struktury powierzchniowej i pionowej i różnorodności gatunkowej, pozostawiania niezbędnej ilości drzew (drzew dziuplastych) lub obumarłych jako ostoi dla ksylobiontów dla zapewnienia różnorodności biologicznej z uwzględnieniem potencjalnego oddziaływania na stan zdrowotny i stabilność lasów

i ekosystemów sąsiadujących z nimi, a także ochronę cennych biotopów jak bagna, źródliska, jary i wąwozy,

- zachowanie i wzmacnianie funkcji ochronnych lasu poprzez planowanie urządzeniowo-leśne zapewniające dominację celów ochronnych w rezerwach przyrody, lasach ochronnych i w cennych siedliskach przyrodniczych (poprzez wyłączenie np. siedlisk bagiennych z użytkowania rębego) oraz ich uwzględnienie w lasach wielofunkcyjnych,
- utrzymanie innych funkcji i uwarunkowań społeczno-ekonomicznych poprzez udział społeczności lokalnej na etapie projektowania zasad trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (poprzez udział w *Naradzie Techniczno-Gospodarczej*), udostępnianie lasów do celów zdrowotno-rekreacyjnych (obiekty i urządzenia służące rekreacji), udostępnianie lasów do celów dydaktycznych (ścieżki przyrodniczo-leśne, izby edukacyjne), promocje trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (publikacje, prelekcje itp.).

Zgodnie z *Instrukcją urządzania lasu* w planowaniu trwale zrównoważonej gospodarki leśnej uwzględniono cele długookresowe (perspektywiczne) i cele średniookresowe.

Długookresowe (perspektywiczne) cele gospodarki leśnej polegają na:

- zapewnieniu zgodności planowania urządzeniowo-leśnego z przepisami prawa,
- zapewnieniu zgodności zadań określonych w planie urządzenia lasu z obowiązującymi *Zasadami hodowli lasu*,
- zapewnieniu zgodności hodowlanych celów gospodarki leśnej określonych gospodarczymi typami drzewostanów z możliwościami produkcyjnymi siedlisk,
- zachowaniu trwałości lasu i ciągłości użytkowania poprzez optymalizację technicznego celu gospodarki leśnej wyrażonego w formie przeciętnych wieków rębności dla głównych gatunków drzew leśnych oraz wybór najkorzystniejszych sposobów zagospodarowania w realizacji hodowlanych i technicznych celów gospodarki leśnej.

Średniookresowe cele gospodarki leśnej to realizacja większości wskazań gospodarczych, wytycznych, ukierunkowań i zadań określonych w projekcie planu urządzenia lasu poprzez:

- optymalizację użytkowania rębego,
- zapewnieniu pożądanego ładu czasowego i przestrzennego (w tym podział na ostępy),
- wskazania i wytyczne w drzewostanach, których stan nie zapewnia osiągnięcia celów gospodarki leśnej (zaliczenie drzewostanów do gospodarstwa przebudowy),
- zachowaniu równowagi ekologicznej w ekosystemach leśnych poprzez m. in. określenie zadań z zakresu odnowienia, pielęgnowania i ochrony lasu, zadań wynikających z *Programu ochrony przyrody* oraz określenie innych zadań.

3.1.2. Podział na gospodarstwa

Tabelę nr VI Powierzchniową i miąższościową tabelę klas wieku wg gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności załączono dla obrębów i nadleśnictwa w części tabelarycznej niniejszego elaboratu.

Podział na gospodarstwa (na podstawie tabeli VI) oraz zestawienie powierzchni leśnej zalesionej wg gospodarstw przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
I. Gospodarstwo specjalne (S)	1222,76	766,25	1989,01
rezerwat przyrody <i>Dziki Ostrów</i>	73,05	–	73,05
lasy glebochronne	252,86	–	252,86
lasy w strefach ochronnych ujęć wody	122,10	1,86	123,96
otuliny ośrodków wypoczynkowych	339,57	–	339,57
lasy na terenach miejsc rekreacji i szczególnie penetrowane przez ludność	327,42	681,27	1008,69
lasy na siedliskach bagiennych (BMb)	2,52	9,07	11,59
lasy stanowiące drzewostany nasienne	–	23,78	23,78
lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa	99,81	–	99,81
drzewostany specjalnego przeznaczenia tzw. rezerwa surowca na pniu oraz inne	26,76	–	26,76
lasy stanowiące ostoje ginących i zagrożonych gatunków (kozioróg dębosz, pachnica dębowa, barczatka kataks)	9,29	6,69	15,98
chronione siedliska przyrodnicze wg „Powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Stan A) oraz zinwentaryzowane na podstawie Zarządzenia nr 24/203 dyrektora RDLP w Toruniu	37,11	43,58	80,69
II. Gospodarstwo lasów ochronnych (O)	6631,51	5355,53	11987,04
III Gospodarstwo przerębowo-zrębowe w lasach gospodarczych (GPZ)	–	900,35	900,35
IV. Gospodarstwo przebudowy w lasach ochronnych i gospodarczych (GP)	5,63	12,57	18,20
Ogółem	7859,90	7034,70	14894,60

W powyższym zestawieniu w obrębie Bartodzieje kategorie drzewostanów o powierzchni 67,73 ha kwalifikujące je do zaliczenia do gospodarstwa specjalnego pokrywają się.

Lokalizacja drzewostanów wchodzących w skład gospodarstwa specjalnego przedstawia się następująco:

Obwód Bartodzieje – 1222,76 ha

- rezerwat przyrody Dziki Ostrów: 305-308.
- lasy glebochronne: 81b-d, 82a-c, f-g, i-o, r-s, w-y, ax-bx, dx-hx, mx, ox, 83a-i, k-l, 84a-b, f-g, j-ax, cx, fx, hx, 85a-i, k, 86a-f, h-j, l-m, 87a-k, 88a-i, 89a-b, d-g, j-k, 90b-l, o, r-t, 91, 92a-b, d-k,.
- lasy w strefach ochronnych ujęć wody: 2, 30-31, 55-56.
- otuliny ośrodków wypoczynkowych: 281-293.
- lasy na terenach miejsc rekreacji i szczególnie penetrowane przez ludność: 1-8, 9d, i-k, 15-16, 37-38, 156d, 191b, 192a-b, 302.
- lasy na siedliskach bagiennych: 283c.
- lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa: lokalizację podano w rozdziale 5.3. Lasy ochronne – obwód Bartodzieje).
- drzewostany specjalnego przeznaczenia, tzw. rezerwa surowca na pniu oraz inne: 20A, 112l, 113g.
- lasy stanowiące ostoje zagrożonych i ginących gatunków 308c.
- chronione siedliska przyrodnicze: 86j, 268f, 305h, j, 306a-b, d, 307a, 308c, 311b.

Obwód Bydgoszcz – 766,25 ha

- lasy w strefach ochronnych ujęć wody: 278j, o.
- lasy na terenach miejsc rekreacji i szczególnie penetrowane przez ludność: 1-18, 32a-d, 33a-d, 34-40, 65f, 66a-d, 67a-c, g, 68-69, 73a-b, 110.
- lasy na siedliskach bagiennych: 78j, 79g, 80h, 118c, g.
- lasy stanowiące drzewostany nasienne: 52w, 161h, 170n, 206d.
- lasy stanowiące ostoje ginących i zagrożonych gatunków zwierząt: 30l, m.
- chronione siedliska przyrodnicze: 144h, 169i, 170f, 171a, d, 186n, 187i, 188j,k, 231n.

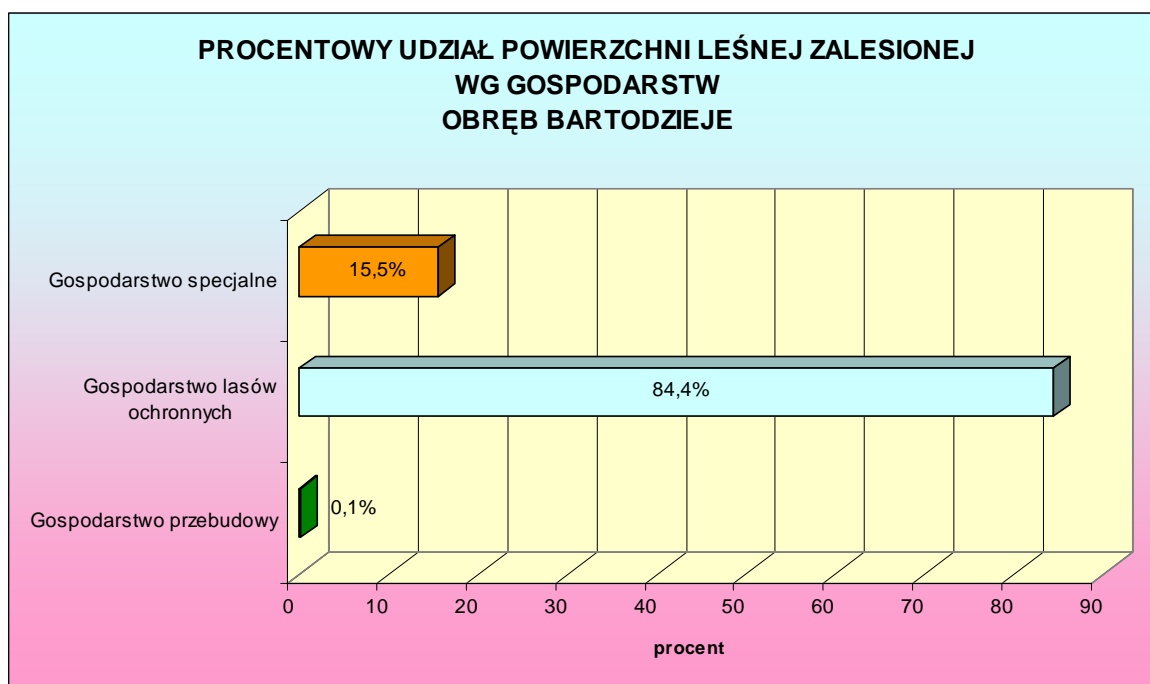
W skład **gospodarstwa lasów ochronnych** w obydwu obwodach wchodzi wszystkie lasy ochronne z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy.

W obydwu obrębach nie utworzono **gospodarstwa przerębowo-zrębowego w lasach gospodarczych** (a także gospodarstwa zrębowego w lasach gospodarczych w obrębie Bartodzieje) z powodu zbyt małej powierzchni zajmowanej przez drzewostany kwalifikujące się do zaliczenia do tego gospodarstwa

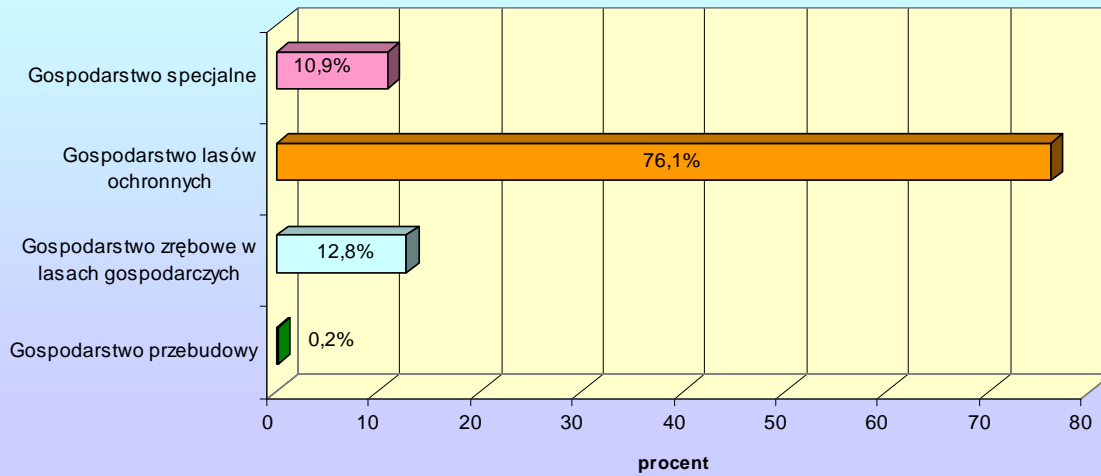
W skład **gospodarstwa przebudowy** zaliczono drzewostany w lasach ochronnych i gospodarczych nie zaliczonych do gospodarstwa specjalnego, tj. drzewostany zakwalifikowane do przebudowy w najbliższym 10-leciu: drzewostany o niskim zadrzewieniu i miernej jakości technicznej, drzewostany uszkodzone w stopniu 3 oraz w których projektuje się przebudowę częściową poprzez zastosowanie podsadzeń.

W skład **gospodarstwa zrębowego** w lasach gospodarczych (tylko w obrębie Bydgoszcz) zaliczono pozostałe drzewostany.

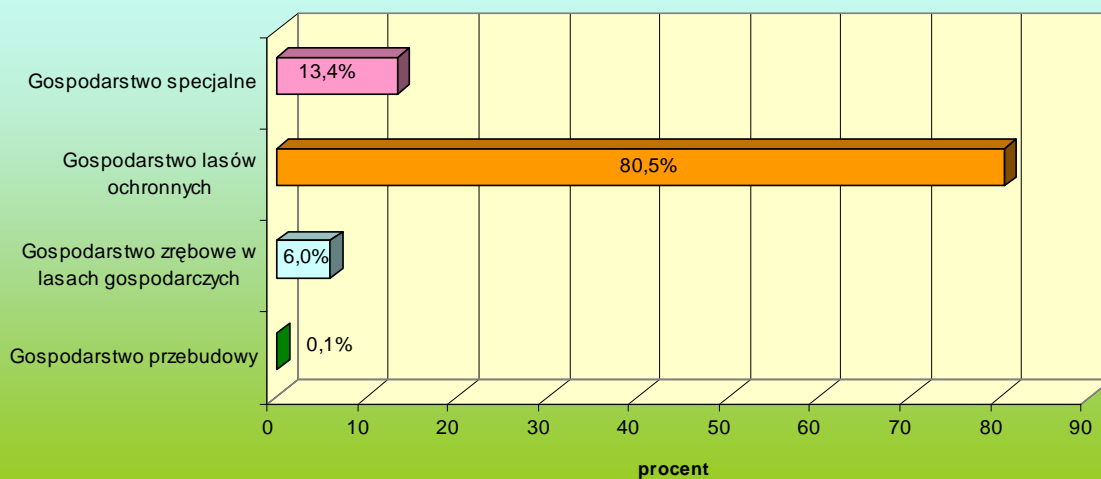
Procentowy udział powierzchni leśnej zalesionej wg gospodarstw (na podstawie *tabeli VI*) przedstawiono poniżej na diagramach:

**PROCENTOWY UDZIAŁ POWIERZCHNI LEŚNEJ ZALESIONEJ
WG GOSPODARSTW
OBRĘB BYDGOSZCZ**

**PROCENTOWY UDZIAŁ POWIERZCHNI LEŚNEJ ZALESIONEJ
WG GOSPODARSTW
NADLEŚNICTWO BYDGOSZCZ**

3.1.3. Wieki rębności

Przeciętne wieki rębności dla głównych gatunków lasotwórczych drzew (So, Św, Db, Bk) przyjęto zgodnie z *Zarządzeniem nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych* z dnia 19 maja 2004 r. w sprawie *Instrukcji urządzania lasu*, (zn. spr.: ZU-7019-16-2004) a dla pozostałych gatunków podobnie jak w ubiegłym okresie gospodarczym (w latach) dla obydwu obrębów:

Gatunki lasotwórcze	Obręby leśne	
	Bartodzieje	Bydgoszcz
1	2	3
Db, Js	140	140
So	120	120
Md, Bk, Dg, Wz	100	100
Św, Brz, Ol nas., Gb, Lp, Jw, Kl, Dbc	80	80
Ol odr., Os, Ak	60	60
Tp, Olsz	40	40

Wieki dojrzałości rębnej określono w opisach taksacyjnych dla każdego drzewostanu z dokładnością do 10 lat przy czym dla drzewostanów młodszych z jakością hodowlaną wiek dojrzałości rębnej utożsamia się z przeciętnym wiekiem rębności, a dla drzewostanów starszych lub zakwalifikowanych do przebudowy ustalono go z uwzględnieniem następujących elementów:

- rzeczywistego składu gatunkowego,
- jakości drzewostanów,
- stopnia uszkodzenia drzewostanów i zgodności z składem gatunkowym z gospodarczym typem drzewostanu,
- przyjętych okresów odnowienia, uprzątnięcia lub przebudowy drzewostanów,
- wytycznymi w sprawie kryteriów postępowania przy określaniu indywidualnego wieku dojrzałości do odnowienia drzewostanów zawartych z 3 części *Instrukcji urządzania lasu*.

3.1.4. Podział lasu na ostępy

Zgodnie z decyzjami *Komisji Założeń Planu* oraz *Narady Techniczno-Gospodarczej* utrzymano dotychczasowy podział obrębów leśnych na ostępy oraz kierunki cięć, tak jak w poprzednim okresie gospodarczym.

Jako granice ostępów przyjęte są linie gospodarcze, wyznaczające w terenie szeregi ostępowe, podzielone na ostępy. W warunkach **Nadleśnictwa Bydgoszcz** granice ostępów oparto najczęściej na liniach oddziałowych.

W przypadku występowania zablokowanych drzewostanów równowiekowych lub przy niekorzystnym układzie drzewostanów starszych klas wieku, zastosowano ostępy przejściowe: w **obrębie Bartodzieje** – oddz.: 20, 31, 43, 47, 53, 67, 95, 100, 107, 144, 146, 148, 180, 182, 184, 190, 209, 211, 263, 324; w **obrębie Bydgoszcz** – oddz.: 7, 9, 46, 58, 91, 93, 133, 216, 218.

Ustalone ostępy dają możliwość należytego przestrzegania ładu przestrzennego.

3.2. Określenie i przyjęcie etatów cięć użytkowania głównego

3.2.1. Użytki rębne

Użytki rębne zaliczone na etat powierzchniowy

Wyliczenia rocznych etatów miąższościowych oraz etatu powierzchniowego w gospodarstwie zrębowym dokonano w oparciu o § 87-93 *Instrukcji urządzania lasu* na podstawie tabel i wzorów załączonych w niniejszym elaboracie:

- Tabeli nr VI *Powierzchniowej i miąższościowej tabeli klas wieku wg gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności* (dla obrębów i nadleśnictwa),
- Wzoru nr 3 *Wykaz drzewostanów do przebudowy zakwalifikowanych do przebudowy w I 10-leciu* (dla obrębów),
- Wzoru nr 4 *Wykaz drzewostanów w klasie odnowienia* (dla obrębów),
- Wzoru nr 5 *Wykaz drzewostanów w klasie do odnowienia* (dla obrębów),
- Tabeli nr XIV *Zestawienie obliczonych i proponowanych etatów użytkowania rębnego* (dla obrębów).

Obliczone i przyjęte etaty przedstawiają się następująco:

Obręb Bartodzieje

Gospodarstwo specjalne: do użytkowania rębego przewidziano przede wszystkim drzewostany rębne lub przeszlorębne. Etat wg potrzeb hodowlanych uwzględnia stan zdrowotny i sanitarny drzewostanów oraz funkcje lasów i jest sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych drzewostanów.

Gospodarstwo lasów ochronnych: przyjęty etat wg potrzeb hodowlanych jest wyższy od obliczonych etatów wg dojrzałości drzewostanów i wynika ze znacznego nagromadzenia drzewostanów sosnowych przeszlorębnych. Przeszlorębne drzewostany sosnowe objęte użytkowaniem rębnym z zachowaniem zasad ładu czasowego i przestrzennego stanowią 54 % tych drzewostanów oraz ogółem 28 % drzewostanów objętych użytkowaniem rębnym.

Gospodarstwo przebudowy: proponowany etat wg potrzeb hodowlanych jest nieco niższy do etatu wg potrzeb przebudowy (większość drzewostanów użytkowana będzie rębiami złożonymi).

Obręb Bydgoszcz

Gospodarstwo specjalne: przyjęty w tym gospodarstwie etat wg potrzeb hodowlanych uwzględnia stan zdrowotny i sanitarny, funkcje lasów oraz stwierdzone na gruncie potrzeby hodowlane.

Gospodarstwo lasów ochronnych: przyjęty etat wg potrzeb hodowlanych jest wypośredkowany między obliczonymi etatami wg dojrzałości drzewostanów (niższy od obliczonego etatu z dwóch ostatnich klas wieku), a przyjęcie etatu w proponowanej wysokości z uwzględnieniem pełnionych funkcji przez drzewostany nie doprowadzi do nagromadzenia się drzewostanów o złym stanie zdrowotnym i sanitarnym starszych klas wieku.

Gospodarstwo zrębowe w lasach gospodarczych: przyjęty etat wg potrzeb hodowlanych jest zbliżony do etatu optymalnego.

Gospodarstwo przebudowy: przyjęty etat wg potrzeb hodowlanych jest zbliżony do etatu wg potrzeb przebudowy.

Ogólne zestawienie przyjętych etatów użytków rębnych właściwych (w m³ brutto) zaliczonych na poczet etatu wg gospodarstw przedstawia się następująco:

Gospodarstwo	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	5
I. Gospodarstwo specjalne (S)	33060	32094	65154
II. Gospodarstwo lasów ochronnych (O)	156257	115491	271748
III. Gospodarstwo zrębowe w lasach gospodarczych (GZ)	–	19959	19959
IV. Gospodarstwo przebudowy w lasach ochronnych i gospodarczych (R)	127	826	953
Ogółem	189444	168370	357814

Użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu

Użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu przyjęto w planie urządzenia lasu z uwzględnieniem wytycznych zawartych w § 88 obowiązującej *Instrukcji urządzania lasu* oraz w § 83 i § 91 *Zasad hodowli lasu*.

Wielkość tych zadań określono w opisach taksacyjnych oraz w tabeli nr XVII *Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć*.

Ogólnie przedstawiają się one następująco (w m³ netto):

Obreń Bartodzieje	-	142
<u>Obreń Bydgoszcz</u>	-	<u>228</u>
Razem	-	370

Analizę drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania rębego przedstawiono poniżej:

Kategoria	Ogółem		Zaprojektowano do użytkowania rębego	
	pow. (ha)	%	pow. (ha)	%
drzewostanów	1	2	3	4
Młodsze	12127,63	81,5	11,37	0,9
Rębne	1699,15	11,4	762,74	57,7
Przeszlórębne	751,47	5,0	312,64	23,6
KO	221,66	1,5	204,85	15,5
KDO	94,69	0,6	30,03	2,3
Razem	14894,60	100,0	1321,63	100,0

3.2.2. Użytki przedrębne

Etat cięć użytkowania przedrębnego w wymiarze powierzchniowym (obligatoryjny) oraz w wymiarze miąższościowym (orientacyjny)

Etat cięć użytkowania przedrębnego w wymiarze powierzchniowym (**obligatoryjny**) określono jako sumę powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębnego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego.

Na etapie prac urządzeniowych nie projektowano trzebieży sanitarnych (zaliczenie zabiegu do takich cięć następuje na etapie wykonawstwa).

Głównym celem pielęgnacji drzewostanów prowadzonej na zasadach ekologicznych jest popieranie i tworzenie naturalnej struktury przestrzennej drzewostanów poprzez popieranie tworzących się biogrup drzew i dopuszczenie do nierównomiernego rozmieszczenia drzew dorodnych.

Orientacyjny etat użytkowania przedrębnego w wymiarze miąższościowym nie przekracza 50 % spodziewanego przyrostu bieżącego w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu z wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego.

Przyjęty **orientacyjny** etat użytkowania przedrębnego w wymiarze miąższościowym wynika z analizy następujących danych:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	Etat na 10-lecie w m³ netto (m³ netto/1 ha)		
1	2	4	5
Etat wg wykonania w ubiegłym okresie(lata 2002-2011)	113342	121412	234754
Etat wg połowy spodziewanego przyrostu bieżącego tablicowego *	147000	146780	293780
Etat proponowany $\frac{m^3 (m^3 / 1 ha)}{ha}$	$\frac{146752 (23,7)}{6192,07^{1)}$	$\frac{146275 (24,8)}{5898,17^{2)}$	$\frac{293027(24,3)}{12090,24}$

* spodziewany przyrost bieżący tablicowy dotyczy wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego

1) w tym CP-P: 148,98 ha

2) w tym CP-P: 137,55 ha

Zabiegi dwunawrotowe CP-P/TW zaprojektowano na powierzchni 70,22 ha w tym w obrębie Bartodzieje 15,23 ha oraz w obrębie Bydgoszcz – 54,99 ha.

Biorąc pod uwagę ogólny stan lasu i powyższe dane przyjęto orientacyjny etat użytkowania przedrębego na bieżące 10-lecie w wysokości 293027 m³ netto.

Jest to etat zbliżony do dopuszczalnego etatu obliczonego wg połowy przyrostu bieżącego tablicowego. W ubiegłym okresie gospodarczym pozyskano 234754 m³ netto użytków przedrębnych (przyjęty etat w ubiegłym okresie gospodarczym – 230322 m³; wykonanie 101,9 %).

Proponowane powyżej etaty powierzchniowe i masowe użytkowania przedrębego nie obejmują zabiegów pielęgnacyjnych na powierzchni 170,60 ha w **obrębie Bartodzieje**, oraz 45,76 ha w **obrębie Bydgoszcz** (w projektach planu urządzenia lasu nie projektowano użytkowania przedrębego i rębego).

Etat miąższościowy użytków głównych

Etat miąższościowy (masowy) użytków głównych tj. ogółem użytki rębne i przedrębne stanowi maksymalną wielkość rozmiaru pozyskania drewna na okres obowiązywania planu urządzenia lasu.

Zestawienie relacji między przyjętymi etatami miąższościowymi na okres gospodarczy w stounku do zasobów i przyrostu (łącznie dla nadleśnictwa) przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Zasoby ogółem	Spodziewany przyrost bieżący (tabl.)	Proponowany etat		Relacja projektowanych etatów w stosunku do	
	m ³ brutto	m ³ brutto	m ³ brutto	m ³ netto	zasobów %	przyrostu %
1	2	3	4	5	6	7
Zasoby d-stanów rębnych (kol.2) oraz przyr. bież. w d-stanach objętych użytkowaniem rębnym (kol.3)	821362	71500	366284	293027	44,6	512,3
Zasoby d-stanów młodszych (kol.2) oraz przyr. bież. w d-stanach nie objętych użyt. rębnym. (kol.3)	2656790	734450	371390	297112	14,0	50,5
Ogółem	3478152	805950	737674	590139	21,2	91,5

W powyższym zestawieniu uwzględniono 5 % przyrostu użytków rębnych właściwych oraz użytki rębne nie zaliczone na etat powierzchniowy; miąższość brutto przyjęto przez przemnożenie miąższości netto przez współczynnik 1,25.

Realizacja proponowanych zadań w zakresie użytkowania rębego i przedrębnego spowoduje m.in. wzrost powierzchni leśnej, ogólnych zasobów miąższości, przeciętnego wieku, przeciętnej zasobności na 1 ha, wzrost przeciętnej miąższości użytków rębnych i przedrębnych na 1 ha (w obrębach i łącznie w nadleśnictwie).

Szczegółowe dane zawarto w rozdziale 5 oraz w tabeli nr XIII *Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu i w prognozie.*

4. OPISANIE I ZESTAWIENIE ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PLANU URZĄDZENIA LASU

4.1. Zadania gospodarcze wynikające z planu urządzenia lasu

4.1.1. Wykaz projektowanych cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć rębnych

Realizacja użytkowania rębego musi się odbywać na podstawie wskazań gospodarczych zawartych w opisach taksacyjnych oraz we wzorze nr 6 *Wykaz projektowanych cięć rębnych*.

Wzór nr 6 *Wykaz projektowanych cięć rębnych* dla Nadleśnictwa Bydgoszcz wykonany został jako oddzielny tom.

Natomiast w egzemplarzach planu dla Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych i Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych – wzór nr 6 *Wykaz projektowanych cięć rębnych* załączono do elaboratu.

Następujące wykazy:

Wzór nr 3 *Wykaz drzewostanów do przebudowy*,

Wzór nr 4 *Wykaz drzewostanów w klasie odnowienia*,

Wzór nr 5 *Wykaz drzewostanów w klasie do odnowienia*,

załączono w części tabelarycznej elaboratu.

Zgodnie z ustaleniami *Komisji Założeń Planu* oraz *Narady Techniczno-Gospodarczej* przyjęte rodzaje i formy rębni w poszczególnych gospodarstwach (powierzchnia w ha) przedstawiono w tabeli nr XV *Zestawienie powierzchni manipulacyjnej projektowanych użytków rębnych właściwych wg rodzajów rębni w gospodarstwach* –załączonej dla obrębów i nadleśnictwa w części tabelarycznej elaboratu.

Łączne zestawienie zastosowanych rodzajów i form rębni (w ha/m³ netto – bez 5 % przyrostu oraz użytków rębnych niezaliczonych na poczet etatu) przedstawia się następująco:

Gospodarstwo Rodzaj i forma rębni	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	ha/m ³		
1	2	3	5
I Specjalne (S)	138,60	118,37	256,97
	26109	25334	51443
w tym: Rb Ib	95,35	79,05	174,40
	20406	20258	40664
IIIa	43,25	39,32	82,57
	5703	5076	10779

Gospodarstwo Rodzaj i forma rębni	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	ha/m ³		
1	2	3	5
II Lasów ochronnych (O)	536,80 123398	440,99 91280	977,79 214678
w tym: Ib	486,92 116140	248,19 60856	735,11 176996
II b	–	1,76 340	1,76 340
IIIa	49,88 7258	191,04 30084	240,92 37342
III Zrębowe w lasach gospodarczych (Z)	–	74,27 15767	74,27 15767
w tym: Ib	–	62,34 14613	62,34 14613
IIIa	–	<u>11,93</u> 1154	<u>11,93</u> 1154
IV Gospodarstwo przebudowy (R)	2,61 99	9,99 625	12,60 724
w tym: Ib	0,51 18	8,08 591	8,59 609
IIIa	2,10 81	1,91 34	4,01 115
Ogółem	678,01 149606	643,62 133006	1321,63 282612
w tym: Rb Ib	582,78 136564	397,66 96318	980,44 232882
II b	–	1,76 340	1,76 340
III a	95,23 13042	244,20 36348	339,43 49390

Wszystkie zadania określone w projekcie planu urządzenia lasu dla poszczególnych drzewostanów zalicza się do średniookresowych celów gospodarki leśnej (zgodnie z ogólnymi celami ustalonymi dla obrębu leśnego w punkcie 5.1.) w tym dla lasów ochronnych i pozostałych lasów.

Użytkowanie rębne

Wiek dojrzałości rębnej określono dla poszczególnych drzewostanów.

Nazewnictwo rodzajów i form rębni przyjęto wg *Zasad hodowli lasu* z 2003 r. Dla rębni Ib, Ic przyjęto nawrót cięć 5 lat (w wyjątkowych przypadkach podyktowanych stanem drzewostanu dopuszczono nawrót 4-letni); dla rębni gniazdowej IIIa – okres odnowienia 10–15 lat; dla rębni częściowych (II) oraz rębni IIIb – okres odnowienia ok. 20 lat.

Zgodnie z *Zasadami hodowli* przyjęto następujące zasady użytkowania rębnego:

- ograniczenie powierzchni zrębów zupełnych do 4,00 ha,
- dopuszczenie do projektowania cięć rębnych na 2 pasach manipulacyjnych w 10-leciu przy zachowaniu nawrotów cięć przy cięciach uprzątających,
- utrzymanie dotychczasowego podziału na ostępy oraz kierunki cięć tak jak w poprzednim okresie gospodarczym (z zaprojektowaniem ostępów przejściowych w koniecznych sytuacjach),
- użytkowanie rębne o gospodarstwie specjalnym zaprojektowano na podstawie stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych,
- wykaz projektowanych cięć rębnych na I 10-lecie wykonano z podziałem na działki zrębowe, bez przydziału na lata gospodarcze,
- użytkowanie rębne nie zaliczone na etat powierzchniowy uzgodniono szczegółowo w trakcie uzgodnień każdego leśnictwa,
- zaprojektowano pozostawianie pasów ochronnych przy bagnach, użytkach rolnych, liniach kolejowych, wybranych szlakach komunikacyjnych.

Projekty planów cięć oraz etaty użytków rębnych właściwych uzgodniono z nadleśnictwem oraz przedstawicielem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

Zgodnie z *Instrukcją urządzania lasu Część 1* PGL LP Warszawa 2003 § 45 p. 6 dla gruntów nieleśnych oraz zadrzewień wskazań gospodarczych nie projektowano (z wyjątkiem dróg innych).

Dla każdego z obrębów wykonano mapę przeglądową cięć rębnych i powierzchni do zalesień w skali 1:20000 ze szczegółami zgodnymi z *Instrukcją urządzania lasu* tj.:

- ostępy stałe i przejściowe,
- kontury obejmujące powierzchnie projektowane cięć rębnych,
- rodzaje rębni,
- inne szczegóły map przeglądowych.

Dodatkowo dla każdego z leśnictw wykonano mapę gospodarczo-przeglądową drzewostanów oraz cięć rębnych i powierzchni do zalesień w skali 1:10000.

4.1.2. Zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania głównego

4.1.2.1. Zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania rębego

4.1.2.1.1. Użytki rębne zaliczone na poczet przyjętego etatu

Sposób określenia i przyjęcia etatów cięć użytkowania głównego omówiono i przedstawiono w części 3.2., a wykaz cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć rębnych i powierzchni do zalesień w części 4.1.1.

Miąższość zlokalizowanych użytków rębnych zaliczonych na poczet przyjętego etatu (w m³) netto wraz z 5 % przyrostem przedstawia się następująco:

Gospodarstwo Rodzaj i forma rębni	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	ha/m ³ netto		
1	2	3	5
- użytki rębne zaliczone na poczet przyjętego etatu	149606	133006	282612
- 5 % przyrost	7480	6650	14130
Ogółem	157086	139656	296742

4.1.2.1.2. Użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu

Wielkość użytkowania rębego nie zaliczonego na poczet przyjętego etatu przedstawia się następująco (w m³ netto):

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	m ³ netto		
1	2	3	4
1. Uprzątnięcie płazowin	-	-	-
2. Uprzątnięcie nasienników i przestojów	58		58
3. Pozostałe	84	228	312
Razem	142	228	370

4.1.2.1.3. Ogółem zadania z zakresu użytkowania rębnego

Ogólne zestawienie etatu cięć użytkowania rębnego (w m³ netto) przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	m ³ netto		
1	2	3	4
1. Użytki rębne zaliczone na poczet przyjętego etatu	149606	133006	282612
2. Przyrost (5 %)	7480	6650	14130
3. Użytki rębne nie zaliczone na poczet przyjętego etatu	142	228	370
Ogółem	157228	139884	297112

4.1.2.2. Zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania przedrębego

4.1.2.2.1. Zestawienie zadań z zakresu użytkowania przedrębego w wymiarze powierzchniowym

Tabelę nr XVI *Zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego wg rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku dla obrębów i nadleśnictwa* załączono w części tabelarycznej elaboratu.

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	ha		
1	2	3	4
CP-P	148,98	137,55	286,53
TW	797,95	826,95	1624,90
TP	5245,14	4933,67	10178,81
Ogółem	6192,07	5898,17	12090,24

Przedstawione powyżej zadania w zakresie użytkowania przedrębego nie obejmują zabiegów pielęgnacyjnych na powierzchni 170,60 ha w obrębie Bartodzieje oraz 45,76 w obrębie Bydgoszcz (w planie urządzenia lasu nie projektowano użytkowania rebnego i przedrębego). Dotyczy to przede wszystkim drzewostanów starszych klas wieku o niskim i równomiernym zwarciu i zadrzewieniu, w których stosunkowo niedawno wykonano zabiegi pielęgnacyjne.

Zadania powierzchniowe przedstawione powyżej stanowią wartość **obligatoryjną** do wykonania w okresie planistycznym.

4.1.2.2. Zestawienie zadań z zakresu użytkowania przedrębego w wymiarze miąższościowym

Przyjęte zadania z zakresu użytkowania przedrębego w wymiarze miąższościowym przyjęte na *Naradzie Komisji Techniczno-Gospodarczej* przedstawiają się następująco (w m³ netto):

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	m ³ netto		
1	2	3	4
CP	441	257	698
Trzebieże (TW, TP)	146311	146018	292329
Ogółem	146752	146275	293027

Przedstawione powyżej zadania w wymiarze miąższościowym mają charakter **orientacyjny**.

4.1.2.3. Ogółem zestawienie zadań z zakresu użytkowania głównego

Tabelę nr XVII *Zestawienie łączne użytków głównych według kategorii cięć* dla obrębów i nadleśnictwa załączono w części tabelarycznej elaboratu.

Łączne zestawienie etatu miąższościowego (masowego) użytków głównych przedstawia się następująco (w m³ netto):

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	m ³ netto		
1	2	3	4
1. Uzytki rębne	157228	139884	297112
2. Uzytki przedrębne	146752	146275	293027
Ogółem	303980	286159	590139

Należy podkreślić, że zgodnie z *Ustawą o lasach z dnia 28 września 1991 r.* (z późn. zmianami), zwiększenie rozmiaru pozyskania drewna ponad wielkość określoną w planie urządzenia lasu może nastąpić tylko w związku ze szkodą lub klęską żywiołową poprzez zmianę planu urządzenia lasu dokonanej aneksem (§ 22, § 23 *Ustawy o lasach*).

4.1.3. Zestawienie i opisanie zadań z zakresu hodowli lasu

4.1.3.1. Zadania z zakresu hodowli lasu

Szczegółowe zadania z zakresu hodowli lasu zamieszczono we wskazaniach gospodarczych opisów taksacyjnych oraz zestawiono w tabeli nr XVIII *Zestawienie zbiorcze wskazań gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu* załączonej dla obrębów i nadleśnictwa w części tabelarycznej elaboratu.

Zadania w zakresie odnowień na powierzchniach otwartych i pod osłoną wynikające z podsumowania zadań w tym zakresie w opisach taksacyjnych pomniejszono o 15 % ich powierzchni (wartość podana w nawiasie).

Zadania w zakresie hodowli lasu na następny okres gospodarczy przedstawiają się następująco (w ha):

Rodzaj zabiegu	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	ha		
1	2	3	4
I. Odnowienia i zalesienia otwarte	658,66 (571,24)	461,50 (401,85)	1120,16 (973,09)
w tym:			
– halizny, płazowiny, zręby zaległe	75,88	63,84	139,72
– grunty nieleśne	–	–	–
– zręby bieżące I 10-lecia	582,78 (495,36)	397,66 (338,01)	980,44 (833,37)
II. Odnowienia pod osłoną	82,49 (70,63)	152,58 (129,98)	235,07 (200,61)
w tym:			
– przy rębniach złożonych	79,07 (67,21)	150,68 (128,08)	229,75 (195,29)
– podsadzenia produkcyjne	0,83	0,50	1,33
– dolesienia luk	2,59	1,40	3,99
Razem odnowienia i zalesienia	741,15 (641,87)	614,08 (531,83)	1355,23 (1173,70)
III. Poprawki i uzupełnienia	104,50	81,77	186,27
w tym:			
– w uprawach i młodnikach istniejących	8,22	2,00	10,22
– w uprawach projekt. (15%)	96,28	79,77	176,05
IV. Wprowadzenie podszytów	–	–	–
V. Pielęgnowanie gleby	1082,72	892,54	1975,26
-w uprawach istniejących	119,92	94,80	214,72
- w uprawach projektowanych (150% ich powierzchni)	962,80	797,74	1760,54
VI. Pielęgnowanie upraw (CW)	762,65	596,61	1359,26
-w uprawach istniejących	313,34	224,33	537,67
- w uprawach projektowanych (70% ich powierzchni)	449,31	372,28	821,59
VII. Pielęgnowanie młodników (CP)	730,14	525,16	1255,30
VIII. Piel. młodników z pozysk. masy CP-P)	148,98	137,55	286,53
IX. Melioracje agrotechniczne	463,00	377,00	840,00

- 1) w tym odnowienie gniazd w KDO po pierwszym cięciu gniazdowym 13,62 ha: oddz. 1b, o, p, 2d, 24a, f, 50a, h, 91Af, l, n, p, 91Bj, 182d, f oraz odnowienie przestrzeni międzygwiazdowej po cięciach uprzętających w młodnikach – 3,24 ha, oddz.:285f.
- 2) w tym odnowienie gniazd w KDO po pierwszym cięciu gniazdowym – 6,27 ha: oddz. 25b, 30g, 31c, t, 52s, 70d, 146r oraz odnowienia przestrzeni międzygwiazdowej w młodnikach po cięciach uprzętających – 13,67 ha: oddz. 29i, 30n, 66p, 133j, 158c, 208b.

Zabiegi PIEL, CW, POPR, MEL AGR w istniejących i projektowanych zrębach oraz odnowieniach ustalono globalnie (bez umieszczania tej wskazówki w opisach taksacyjnych).

Dla zabiegów PIEL w uprawach projektowanych przyjęto wskaźnik w wysokości 150 % ich powierzchni; CW – 70 %, POPR – 15 %, MEL.AGR – przyjęto w wysokości 463,00 ha w obrębie Bartodzieje oraz 377,00 ha w obrębie Bydgoszcz.

4.1.3.2. Problematyka bazy nasiennej

Wzór nr 2 Wykaz obiektów bazy nasiennej dla obrębów załączono w części tabelarycznej elaboratu.

Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych w Polsce na lata 2000–2010 dla Nadleśnictwa Bydgoszcz (zaktualizowany) w porównaniu ze stanem aktualnym przewiduje (w ha):

		Program ...	Stan aktualny
1. Wyłączone drzewostany nasienne (ha)	– So	23,78	23,78
	R-m	23,78	23,78
2. Gospodarcze drzewostany nasienne (ha)	– So	674,00	213,29
	– Dbs	1,00	1,90
	– Brz	–	1,24
	– Olc	–	2,45
	R-m	675,00	218,88
3. Uprawy pochodne (ha)	– So	69,00	292,98
	– Soc	12,00	–
	– Sos	3,00	2,03
	– Dbc	2,00	–
	– Brz	4,00	–
	R-m	90,00	295,01
4. Drzewa mateczne	– So	4 szt.	4 szt.
	R-m	4 szt.	4 szt.
5. Plantacyjne uprawy nasienne	– Soc	5,00	5,54
	R-m	5,00	5,54

Charakterystykę wyłączonych i gospodarczych drzewostanów nasiennych, upraw pochodnych oraz bloków upraw pochodnych drzew doborowych, plantacji nasiennych podano w części 1.2.10.

Zgodnie z *Instrukcją urządzenia lasu* zagadnienia nasiennictwa i selekcji przedstawiono na mapach przeglądowych nasiennictwa i selekcji w skali 1:20000 (dla obrębów).

4.1.3.3. Zestawienie zadań gospodarczych z zakresu użytkowania głównego oraz odnowień i zalesień według leśnictw

Lp. Nr w SILP	Obręb leśny	Leśnictwo	Powierzchnia ogólna	Zadania na 10-lecie			
				Użytkowanie główne			Odnowienia i zalesienia
				Rębne	Przed-rębne	Razem	
				ha	ha m ³ netto		ha
1	2	3	4	5	6	7	8
<u>1</u>	Bartodzieje	Bielice	1593,79	<u>136,58*</u>	<u>1213,69</u>	<u>1350,27</u>	<u>150,41</u>
1				30196	28764	58960	130,93
<u>2</u>	–,–	Emilianowo	1643,18	<u>120,12*</u>	<u>1290,37</u>	<u>1410,49</u>	<u>130,80</u>
3				29286	30582	59868	112,82
<u>3</u>	–,–	Smolno	1649,18	<u>80,51*</u>	<u>1257,17</u>	<u>1337,68</u>	<u>94,76</u>
4				16189	29795	45984	82,71
<u>4</u>	–,–	Zielonka	1647,10	<u>77,23*</u>	<u>1321,50</u>	1398,73	83,84
5				19186	31320	50506	72,45
<u>5</u>	–,–	Żółwin	1811,61	<u>263,57*</u>	<u>1109,34</u>	<u>1372,91</u>	<u>281,34</u>
6				62371	26291	88662	242,96
Razem			8344,86	<u>678,01*</u> 157228	<u>6192,07</u> 146752	<u>6870,08</u> 303980	<u>741,15</u> 641,87**
<u>6</u>	Bydgoszcz	Białe Błota	888,66	<u>118,56*</u>	<u>691,66</u>	<u>810,22</u>	<u>101,64</u>
7				26539	17153	43692	87,00**
<u>7</u>	–,–	Lipniki	1808,25	<u>141,17*</u>	<u>1342,37</u>	<u>1483,54</u>	<u>151,82</u>
9				30919	33291	64210	132,48**
<u>8</u>	–,–	Łochowo	1596,97	<u>152,04*</u>	<u>1220,84</u>	<u>1372,88</u>	<u>132,75</u>
10				35368	30277	65645	113,54**
<u>9</u>	–,–	Nadkanale	1618,70	<u>67,73*</u>	<u>1352,87</u>	<u>1420,60</u>	<u>73,04</u>
11				13202	33551	46753	64,34**
<u>10</u>	–,–	Potulice	1682,27	<u>164,12*</u>	<u>1290,43</u>	<u>1454,55</u>	<u>154,83</u>
12				33856	32003	65859	134,47**
Razem			7594,85	<u>643,62*</u> 139884	<u>5898,17</u> 146275	<u>6541,79</u> 286159	<u>614,08</u> 531,83**
Ogółem				<u>1321,63*</u> 297112	<u>12090,24</u> 293027	<u>13411,87</u> 590139	<u>1355,23</u> 1173,70**

* Bez powierzchni użytków rębnych niezaliczonych na etat powierzchniowy.

** Zgodnie z ustaleniami *Narady Techniczno-Gospodarczej* zadania w zakresie odnowień (odnowienia zrębów bieżących na powierzchniach otwartych i pod osłoną) pomniejszono o 15 % ich powierzchni (wartość podana w mianowniku).

4.1.4. Określenie kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu w tym ochrony przeciwpożarowej

4.1.4.1. Kierunkowe zadania z zakresu ochrony lasu

Obecny stan zdrowotny drzewostanów określono jako dobry, a stan sanitarny jako bardzo dobry.

Obszary leśne **Nadleśnictwa Bydgoszcz** ze względu na małe urozmaicenie siedlisk leśnych oraz mało zróżnicowaną strukturę drzewostanów są w dużym stopniu zagrożone gradacyjnym występowaniem szkodników owadzych pierwotnych.

Największym zagrożeniem dla lasów nadleśnictwa są gradacje szkodników owadzych pierwotnych: boreczników, brudnicy mniszki i barczatki sosnowki. Wśród szkodników owadzych o charakterze nękającym wymienić należy szeliniaka sosnowca, choinka szarego, sieciecha niegłębka, zmienniki, zwójkę sosnoweczkę, oraz owady o lokalnym znaczeniu: opaślik sosnowiec, borecznik rudy, osnuja sadzonkowa. Spośród szkodników owadzych wtórnych od dawna największe znaczenie ma przyplaszczek granatek i na jego zwalczanie nadleśnictwo kłaść będzie szczególny nacisk (także na zwalczanie cetyńców).

Spośród grzybowych patogenów chorobotwórczych wymienić należy hubę korzeniową oraz opieńkę miodową.

Podczas bieżących prac terenowych zainwentaryzowano 2567,71 ha drzewostanów na gruntach porolnych (w pierwszym pokoleniu) w tym: w **obrębie Bartdzieje** 997,00 ha, w **obrębie Bydgoszcz** 1570,71 ha, w związku z powyższym huba korzeniowa pozostanie głównym patogenem grzybowym.

W celu zapobieżenia rozprzestrzeniania się objawu zamierania jesionu w projekcie planu urządzenia lasu zalecono ograniczenie wprowadzania jesionu (zastąpienie gatunkami o zbliżonych wymaganiach siedliskowych np. Ol, Wz, Jw, Dbs).

Szkody od zwierzyny w uprawach i młodnikach wystąpiły na ogólnej powierzchni 1953 ha. Jedynym skutecznym zabezpieczeniem upraw jest stosowanie na coraz większą skalę grodzeń. Przy aktualnych stanach zwierzyny (przekroczenia docelowych stanów liczebności zwierzyny) grodzenia upraw i domieszek liściastych pozostaną najskuteczniejszym sposobem zabezpieczenia upraw. Zainwentaryzowane wieloletnie uszkodzenia często są jeszcze efektem szkód z poprzedniego 10-lecia.

W celu minimalizacji szkód od zwierzyny należy dążyć do utrzymania równowagi biologicznej poprzez m. in. dostosowanie liczebności zwierzyny płowej oraz jej struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwość realizacji celów hodowli lasu, a także

przez zwiększenie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, między innymi przez odtwarzanie oraz wtórne zagospodarowanie małych łąk śródleśnych.

Spośród czynników abiotycznych mających wpływ na stan zdrowotny i sanitarny lasów mają okresowe susze oraz wahania poziomu wód gruntowych, a także przymrozki.

Zgodnie z ustaleniami w trakcie odbioru prac taksacyjnych nie projektowano nowych powierzchni ogniskowo-kompleksowej ochrony lasu.

Wobec istniejącego ciągłego zagrożenia ze strony grzybów i owadów dotychczas stosowane metody prognozowania oraz ograniczania szkód winny być kontynuowane i doskonalone.

Szczegóły dotyczące ochrony lasu zostaną zamieszczone na mapie przeglądowej ochrony lasu.

4.1.4.2. Kierunkowe zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej

Nadleśnictwo Bydgoszcz o powierzchni ogólnej 15940 ha składa się z 77 kompleksów leśnych (z tego 1 kompleks o powierzchni powyżej 2000,00 ha stanowiący 91% powierzchni ogólnej nadleśnictwa).

Podstawę do opracowania kierunkowych wytycznych z zakresu ochrony przeciwpożarowej stanowią:

1. *Ustawa o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 roku* (Dz. U. Nr 81, poz. 351 ze zmianami),
2. *Ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach* (Dz. U. Nr 101, poz. 444, ze zmianami),
3. *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody* (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zmianami),
4. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów* (Dz. U. Nr 109, poz. 719),
5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* (Dz. U. Nr 58, poz. 405 ze zmianami w tym *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów*. Dz. U. nr 137, poz. 923),
6. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 roku w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów,*

elementów ochrony akustycznej i wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu zarządzania i utrzymywania zastłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych (Dz. U. Nr 153, poz. 955),

7. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 czerwca 2003 roku w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. nr 121, poz. 1139),*
8. *Instrukcja ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych Warszawa. 1996,*
9. *Instrukcja zarządzania lasu cz. 1, Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, Warszawa 2003.*

Ocena potencjalnego zagrożenia pożarowego obszarów leśnych oraz ocena sezonowości występowania zagrożenia pożarowego

Ocena potencjalnego zagrożenia pożarowego obszarów leśnych

W latach 2001-2010 na obszarze **Nadleśnictwa Bydgoszcz** wystąpiło 238 pożarów lasu (przeciętna powierzchnia pożaru – 0,12 ha; ze stratami 1,19 ha). Przyczyną powstawania pożarów była przede wszystkim nieostrożność dorosłych i podpalenia.

Czynnikami kształtującymi duże potencjalne zagrożenie pożarowe są przede wszystkim:

1. udział drzewostanów iglastych wynosi 97 % powierzchni leśnej,
2. siedliska Bśw, BMśw i BMw zajmują 96 % powierzchni leśnej,
3. powierzchnia drzewostanów I i II klasy wieku wynosi 3334,23 ha tj. 22 % powierzchni leśnej,
4. ruch komunikacyjny szlakami publicznej komunikacji drogowej i kolejowej.

Do lasów o największym potencjalnym zagrożeniu zaliczono:

1. obszary leśne położone w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bydgoszcz,
2. obszary leśne przylegające do dróg krajowych nr S5, S10,
3. obszary leśne przylegające do linii kolejowej Bydgoszcz–Inowrocław,
4. obszary leśne w sąsiedztwie jeziora Jezuickiego.

Lasy Nadleśnictwa Bydgoszcz należą do lasów o dużym potencjalnym zagrożeniu pożarowym.

Ocena sezonowości występowania zagrożenia pożarowego

Największe zagrożenie pożarowe występuje:

1. w okresie zarania wiosny i wczesnej jesieni ze względu na znaczne ilości łatwopalnych roślinnych materiałów organicznych w postaci chrustu, suchej roślinności dna lasu,
2. w okresie wczesnojesiennym w związku z penetracją drzewostanów przez grzybiarzy.

Zmniejszenie zagrożenia pożarowego występuje w okresie jesiennym (niższe temperatury, większa wilgotność powietrza).

Punkt prognostyczny 19 strefy, określający zagrożenie pożarowe dla **Nadleśnictwa Bydgoszcz** zlokalizowany jest w Nadleśnictwie Gniewkowo, pomocniczy punkt meteorologiczny znajduje się w leśnictwie Białe Błota.

Ustalenie kategorii zagrożenia pożarowego

Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. (ze zmianami w tym Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. Dz. U. nr 137, poz. 923) Nadleśnictwo Bydgoszcz zaliczono do **I kategorii zagrożenia** na podstawie:*

1. **średniej rocznej liczbie pożarów lasu** w okresie ostatnich 10 lat przypadających na 10 km² powierzchni leśnej (przeciętnie 24 pożary/1 rok; 1,6 pożarów/1 rok/10 km² pow. leśnej) - **ilość punktów 17.**
2. **udziału procentowego powierzchni drzewostanów** rosnących na siedliskach boru suchego (Bs - 0,00), boru świeżego (Bśw - 73,84), boru wilgotnego (Bw - 0,00), boru mieszanego świeżego (BMśw - 21,90), boru mieszanego wilgotnego (BMw - 0,40) i lasu łągowego (Łł - 0,00) - **liczba punktów 10.**
3. **średniej wilgotności względnej powietrza** (pomiar z wysokości 0,5 m - średnia z okresu 2006 - 2010: 69,6 %) i procentowego udziału dni z wilgotnością ściółki mniejszej od 15 % o godz. 9⁰⁰ (122 dni w sezonach pożarowych w okresie 2006 - 2010 - 13,2 %) - **ilość pkt. 7.**

4. **średniej liczby mieszkańców** przypadających na 0,01 km² powierzchni leśnej (około 95900 mieszkańców w zasięgu terytorialnym z częścią m. Bydgoszcz; 6,4 osoby/1 ha) - **ilość pkt. 4.**

Suma punktów wynosi 38 co odpowiada I kategorii zagrożenia.

Ocena zaopatrzenia wodnego

Punkty czerpania wody

Nadleśnictwo Bydgoszcz na obszarze lasów zlokalizowało 18 punktów czerpania wody (z placami manewrowymi). Są to przede wszystkim zbiorniki sztuczne oraz naturalne zbiorniki wodne (bagna). Wszystkie punkty czerpania wody położone na terenie PGL LP są właściwie oznakowane (tablice o treści „Punkt czerpania wody”; w przypadkach koniecznych umieszczono na drogach dojazdowych tablice kierunkowe).

Uzupełnieniem istniejącej sieci punktów czerpania wody są hydranty przeciwpożarowe będące w gestii innych podmiotów gospodarczych w okolicznych miejscowościach.

Wykaz punktów czerpania wody przedstawia się następująco:

Nr punktu czerpania wody	Lokalizacja (oddział lub miejscowość, leśnictwo)	Dane taktyczne	Uwagi
1	2	3	4
1	Parking Klubu Sportowego "Chemik" Bydgoszcz ul. Glinki Bielice	Hydrant wysokiej jakości. Możliwość poboru wody autopompą nieograniczona.	Dojazd drogami twardymi.
2	Port lotniczy w Bydgoszczy Bielice	Zbiornik naziemny betonowy - pojemność 150 m ³ . Pobór wody autopompą. Uzupełnienie z wodociągów lub dowóz.	Dojazd drogami twardymi od ul. Aleje Jana Pawła II.
3	Oddział 200 Zielonka	Zbiornik naturalny, sztucznie pogłębiony - pojemność 150 m ³ . Pobór wody autopompą z pomostu.	Dojazd drogą gruntową ulepszoną.
4	Oddział 114 Emilianowo	Zbiornik naturalny, sztucznie pogłębiony - pojemność 500 m ³ . Pobór wody autopompą lub motopompą z pomostu.	Dojazd drogą gruntową ulepszoną.

Nr punktu czerpania wody	Lokalizacja (oddział lub miejscowość, leśnictwo)	Dane taktyczne	Uwagi
1	2	3	4
5	Przy siedzibie leśnictwa Żółwin (przy oddziale 90) Żółwin	Zbiornik naturalny, sztucznie pogłębiony - pojemność 500 m ³ . Pobór wody autopompą lub motopompą.	Dojazd drogą gruntową.
6	Nadleśnictwo Solec Kujawski Obręb Leszyce Oddział 14 Dębinka	Zbiornik naturalny, sztucznie pogłębiony - pojemność 70 m ³ . Pobór wody autopompą lub motopompą (studzienka poboru).	Dojazd drogą gruntową.
7	Stacja hydroforowa przy Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym PKP w Pieckach (przy oddziale 281) Smolno	Hydrant z możliwością podniesienia ciśnienia. Pobór wody autopompą - nieograniczona.	Dojazd drogami twardymi.
8	Oddział 290 (parking nad jeziorem Jezuickim) Smolno	Studnia czerpalna połączona z jeziorem - zasoby nieograniczone. Pobór wody autopompą lub motopompą (studnia czerpalna).	Dojazd drogą gruntową.
9	Przy moście na Górnym Kanale Noteckim (przy oddziale 329) Smolno	Ciek naturalny - rzeka Noteć (uregulowana). Pobór wody autopompą lub motopompą - zasoby nieograniczone.	Dojazd drogą twardą od szosy Brzoza-Łabiszyn
10	Oddział 68 (zbiornik wodny na potrzeby szkółki leśnej) Białe Błota	Zbiornik naturalny - pojemność 500 m ³ . Pobór wody autopompą lub motopompą.	Dojazd drogą gruntową ulepszoną żużlem.
11	Oddział 255 Nadkanale	Ciek naturalny - Kanał Notecki. Pobór wody autopompą - zasoby nieograniczone.	Dojazd drogą gruntową od szosy Bydgoszcz - Szubin.
12	Zakłady Elektromechaniczne "Belma" (przy oddziale 20) Lipniki	Hydrant. Pobór wody autopompą - zasoby nieograniczone.	Dojazd drogami twardymi.
13	Oddział 50 Łochowo	Ciek naturalny - Kanał Notecki. Pobór wody autopompą lub motopompą - zasoby nieograniczone.	Dojazd drogą gruntową ulepszoną żużlem.

Nr punktu czerpania wody	Lokalizacja (oddział lub miejscowość, leśnictwo)	Dane taktyczne	Uwagi
1	2	3	4
14	Oddział 211 Nadkanale	Zbiornik naturalny - Jezioro Głębozec. Pobór wody motopompą z pomostu - zasoby nieograniczone.	Dojazd drogą gruntową.
15	Zakłady Meblowe w Potulicach ul. Bydgoska (przy oddziale 144) Potulice	Zbiornik sztuczny naziemny (betonowy) - pojemność 600 m ³ . Pobór wody autopompą. Uzupełnianie wody z wodociągów.	Dojazd drogą twardą.
16	Spółdzielnia Transportu Wiejskiego (STW) w Lipnikach ul. Łochowska (przy oddziale 230) Nadkanale	Zbiornik sztuczny naziemny (betonowy) - pojemność 100 m ³ . Pobór wody autopompą. Uzupełnianie wody z wodociągów.	Dojazd drogą twardą.
17	Oddział 315 Smolno	Zbiornik naturalny (sztucznie pogłębiony) - pojemność 1500 m ³ . Pobór wody autopompą lub motopompą (studzienka poboru).	Dojazd drogą gruntową ulepszoną.
18	Oddział 231 Zielonka	Zbiornik naturalny (sztucznie pogłębiony) - pojemność 2300 m ³ . Pobór wody autopompą lub motopompą (studzienka poboru).	Dojazd drogą gruntową ulepszoną.

Istniejące punkty czerpania wody spełniają kryteria określone w § 38 ust. 3 oraz nr 4 pkt. 2 *Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r.* (Dz.U. Nr 109, poz. 719), tj. odległość źródeł wody do celów przeciwpożarowych w lasach zaliczanych do I kategorii zagrożenia pożarowego nie przekracza 3 km.

Ocena sprawności systemu obserwacyjno-alarmowego i interwencyjnego

System obserwacyjno-alarmowy istniejący na omawianym obszarze tworzą: punkty obserwacji naziemnej, naziemne patrole przeciwpożarowe, patrolowanie lotnicze, punkt alarmowo-dyspozycyjny oraz sieć łączności alarmowo-dyspozycyjnej.

Sieć stałej obserwacji naziemnej

Na obszarze **Nadleśnictwa Bydgoszcz** występują 2 punkty obserwacyjne przeciwpożarowe (televizja przemysłowa: oddz. 114 w obrębie Bartodzieje - leśnictwo Emilianowo oraz oddz. 193 w obrębie Bydgoszcz - leśnictwo Lipniki), co dla lasów zaliczonych do I kategorii zagrożenia pożarowego jest zgodne z *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów*. Kompleksy leśne nadleśnictwa objęte są obserwacją naziemną z własnych punktów na około 100 % powierzchni. System obserwacyjny obszarów leśnych nadleśnictwa uzupełniony jest danymi z punktów telewizji przemysłowej i dostrzegalni przeciwpożarowych w Nadleśnictwach Szubin, Solec Kujawski, Toruń i Żołędowo.

Patrole przeciwpożarowe

W okresach dużego zagrożenia pożarowego nadleśnictwo wystawia ruchome naziemne patrole przeciwpożarowe (również z przedstawicielami straży pożarnych, Policji Państwowej), które patrolują obszary o największej potencjalnej możliwości powstania pożaru.

Patrowanie lotnicze

W okresie szczególnego zagrożenia pożarowego obszar nadleśnictwa objęty jest obserwacją lotniczą prowadzoną przez samoloty patrolowo-gaśnicze znajdujące się w dyspozycji *Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych* w Toruniu. Samoloty wchodzi w skład Leśnej Bazy Lotniczej Toruń.

W terytorialnym zasięgu działania nadleśnictwa znajduje się pomocniczy punkt tankowania Leśnej Bazy Lotniczej w Toruniu zlokalizowany na terenie lotniska Aeroklubu Bydgoskiego przy ul. Biedaszkowo w Bydgoszczy obsługiwany przez Straż Pożarną Jednostki Wojskowej 3293.

Punkt alarmowo-dyspozycyjny

W biurze **Nadleśnictwa Bydgoszcz** istnieje punkt alarmowo-dyspozycyjny (PAD) wyposażony w:

1. telefon,
2. radiotelefon bazowy,

3. retransmitter umożliwiający łączność między radiotelefonami sieci leśnej, PAD-em i radiotelefonami sieci radiowej Państwowej Straży Pożarnej.
4. instrukcję sposobu postępowania na wypadek powstania pożaru lasu,
5. wykaz systemów alarmowania i łączności,
6. rejestr meldunków o pożarach,
7. dziennik dyżurnego,
8. dostęp do internetu,
9. mapę topograficzną obszaru **Nadleśnictwa Bydgoszcz** z siatką koordynatów.

Sprzęt specjalistyczny do gaszenia pożarów lasu, wymieniony w następnym podrozdziale, pozostaje w dyspozycji dyżurnego PAD.

Sieć łączności alarmowo-dyspozycyjnej

Nadleśnictwo Bydgoszcz posiada sprawną łączność telefoniczną z siedzibami wszystkich leśnictw - telefony stacjonarne i komórkowe, radiotelefony: bazowe (3 szt.), samochodowe (8 szt.) i przenośne (7 szt.) wykorzystywane w zależności od bieżącego zagrożenia. Istniejąca sieć łączności telefonicznej zapewnia sprawną łączność w zasadzie z każdego miejsca zasięgu działania nadleśnictwa z *Punktem Alarmowo-Dyspozycyjnym* (miejscami występuje brak łączności w telefonii komórkowej np. w części leśnictwa Żółwin i Potulice ze względu na ukształtowanie terenu).

Aktualne numery telefonów pracowników nadleśnictwa, *Komendy Wojewódzkiej, Komendy Miejskiej* oraz *Komend Powiatowych Państwowej Straży Pożarnej* w Bydgoszczy, Nakle, Żninie, schemat organizacyjny łączności telefonicznej i radiowej zewnętrznej zawarto w uzgodnionym w 2011 r. z *Komendą Miejską* w Bydgoszczy oraz *Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej* w Nakle Sposobie postępowania na wypadek powstania pożaru lasu.

Istniejący na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz system obserwacyjno-alarmowy spełnia wymogi zabezpieczenia przeciwpożarowego obszarów leśnych, a pod względem wyposażenia technicznego Nadleśnictwo Bydgoszcz spełnia kryteria określone dla lasów I kategorii zagrożenia w § 11 *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r.* (ze zmianami) tj. jedna baza sprzętu przeciwpożarowego przy siedzibie **Nadleśnictwa Bydgoszcz (oddz. 112) wyposażona w odpowiednią ilość siekier, szpadli, tłumic i motopompę pływającą oraz następujący sprzęt specjalistyczny:**

- samochód pożarniczy lekki NISSAN z agregatem gaśniczym FIRE SKID (pojemność zbiornika 400 l.),

- pompa pływająca FC 150V (wydajność 1150 l/min. przy ciśnieniu 0 bar; nasada węża 150 mm),
- 2 pługi typu L-32 oraz 1 pług typu W-158 do wyorywania pasów izolacyjnych.

Druga baza przy siedzibie leśnictwa **Zielonka w obrębie Bartodzieje (231)** o charakterze pomocniczym wyposażona jest w odpowiednią ilość szpadli i tłumic.

Ocena dostępności terenów leśnych oraz ocena sieci dróg

Ocena dostępności terenów leśnych

Trudności z dojazdem do poszczególnych kompleksów leśnych wynikają z sieci dróg szybkiego ruchu (grodzonych) oraz ogrodzenia lotniska w Bydgoszczy i Zakładów Chemicznych "Zachem".

Ogólnie należy stwierdzić, że wszystkie kompleksy leśne **Nadleśnictwa Bydgoszcz** spełniają kryteria § 8 ust. 1 *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. (ze zmianami)*, tj. odległość 750 m od najbliższej drogi pożarowej lub drogi leśnej wykorzystywanej jako dojazdy pożarowe w uzupełnieniu z siecią dróg publicznych.

Dojazdy pożarowe

Na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* nadleśnictwo zobowiązane jest do utrzymywania sieci dróg leśnych wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe oraz dojazdów do punktów czerpania wody. Drogi te wniesiono na mapy ochrony przeciwpożarowej.

Drogi leśne oraz inne drogi przebiegające przez kompleksy leśne o wyższych parametrach technicznych wykorzystywane jako dojazdy pożarowe zostały ponumerowane i oznakowane w terenie.

Wyznaczona i ponumerowana sieć dróg wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe przedstawia się następująco:

Numer drogi	Leśnictwo	Przebieg drogi (oddz.)	Uwagi
1	2	3	4
Obwód Bartodzieje			
1	Bielice	6-14-15-37-38	Droga gruntowa
2	Bielice	19-20	Droga gruntowa ulepszona
3	Bielice	13-35-60-61-62-63	Droga gruntowa
4	Emilianowo, Bielice	193-194-159-160-161-162-122-123-124-125-126	Droga gruntowa
5	Emilianowo, Bielice, Zielonka	56-57-121-161	Droga gruntowa
6	Zielonka	162-163-164-165-200-201	Droga gruntowa
7	Zielonka	127-128-129-130-131	Droga gruntowa
8B	Zielonka	171-172-133-134	Droga gruntowa ulepszona
9	Żółwin	99-108-107-106-105-104-103	Droga gruntowa
10A	Żółwin	103-143-178-208	Droga gruntowa ulepszona
10B	Żółwin	240	Droga gruntowa ulepszona
11	Żółwin	149-148-183-182-181-211-243	Droga gruntowa miejscami ulepszona tłuczniem
12	Żółwin	178-179-180-210-211	Droga gruntowa miejscami ulepszona
13	Żółwin	213-214-185	Droga gruntowa ulepszona
14	Emilianowo	154-155-115-116-117-118	Droga gruntowa
15A	Emilianowo	112	Droga gruntowa ulepszona
15B	Emilianowo	112-151-186-216	Droga gruntowa ulepszona
16	Emilianowo	186-187-188-189-190-191-192	Droga gruntowa
17	Emilianowo	215-216-217-249-250-251	Droga gruntowa miejscami ulepszona
18	Smolno	269-270-271	Droga gruntowa ulepszona
19	Smolno, Zielonka	251-252-253-273-274-275-276-277-257-258-259-260-261-230-231	Droga gruntowa ulepszona tłuczniem (w trakcie modernizacji)

Numer drogi	Leśnictwo	Przebieg drogi (oddz.)	Uwagi
1	2	3	4
20	Emilianowo	215-247-248	Droga gruntowa ulepszona tłuczniem
21	Żółwin	245-246	Droga gruntowa
22	Smolno	290-291-293	Droga gruntowa
23	Zielonka	263-264-234-235-236	Droga gruntowa
24	Smolno	305-307-308-306	Droga gruntowa
25	Smolno	309-320	Droga gruntowa ulepszona
26	Smolno	322-323-324-325-319	Droga gruntowa ulepszona
27	Smolno	330-327-328-329	Droga gruntowa
28	Zielonka	203-204	Droga gruntowa ulepszona
29	Zielonka	233	Droga gruntowa ulepszona
51	Emilianowo	54-55-119	Droga gruntowa
53	Bielice	68-69-45-44-43	Droga gruntowa
54	Bielice	64-65-66-67	Droga gruntowa
55	Zielonka	202-203-204	Droga gruntowa
Obwód Bydgoszcz			
8A	Lipniki	150-151	Droga gruntowa
8B	Lipniki (c.d. drogi w obr. Bartodzieje)	190-191	Droga gruntowa ulepszona
30	Białe Błota	68	Droga gruntowa miejscami ulepszona żużlem
31	Białe Błota	20-39-38	Droga gruntowa
32	Białe Błota	22-23-43	Droga gruntowa
33	Nadkanale	233-234-235	Droga gruntowa
34	Potulice	216-217-218-219-220	Droga gruntowa
35	Lipniki	193-194-195-196-197-198	Droga gruntowa
36	Białe Błota	6-5-18-17-36	Droga gruntowa ulepszona
37	Nadkanale	255	Droga gruntowa

Numer drogi	Leśnictwo	Przebieg drogi (oddz.)	Uwagi
1	2	3	4
38	Nadkanale	270-271-272-273-262	Droga gruntowa
39	Łochowo	82-83-84-85-86-87-88-89-56-90-91	Droga gruntowa
40	Łochowo, Nadkanale	121	Droga gruntowa
42	Nadkanale	237-238-239-240-241-242-243	Droga gruntowa
43	Nadkanale	241-242	Droga gruntowa
44	Potulice	31	Droga gruntowa
45	Potulice, Łochowo	58-92-133	Droga gruntowa
46	Lipniki	112	Droga gruntowa ulepszona
47	Lipniki	71-112	Droga gruntowa (linia oddziałowa)
49	Nadkanale, Potulice	212-213-214-215-216	Droga gruntowa

Drogi dojazdowe do punktów czerpania wody to przede wszystkim drogi gruntowe (miejscami ulepszone), a **istniejąca sieć dróg umożliwia swobodny dojazd do punktów czerpania wody.**

Drogi te wymagają bieżących napraw i modernizacji w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej.

Przy projektowaniu dojazdów pożarowych należy dążyć, w miarę możliwości, do łączenia ich z siecią dróg (dojazdów) pożarowych sąsiadujących nadleśnictw.

Drogi nr 2, 8B, 10A, 10B, 11 (częściowo), 12 (częściowo), 13, 15A, 15B, 17 (częściowo), 18, 19 (w trakcie modernizacji), 20, 25, 26, 28, 29 w obrębie Bartodzieje oraz drogi nr 8B, 30, 36, 46 w obrębie Bydgoszcz spełniają kryteria § 7 p. 2 *Rozporządzenia Ministra Środowiska* z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

Uzupełnieniem istniejących dróg leśnych są drogi technologiczne i linie podziału powierzchniowego.

Ocena utrzymywania pasów przeciwpożarowych na obszarze nadleśnictwa

W warunkach nadleśnictwa roczne zadania w zakresie zakładania i utrzymywania w sprawności pasów przeciwpożarowych typu A (porządkowanie) wynoszą ok. 209 km oraz typu B ok. 3 km (porządkowanie pasa drzewostanu na szerokości 30 m z mineralizacją bruzd). Zadania podane powyżej należy traktować orientacyjnie.

Obowiązek utrzymywania pasów przeciwpożarowych wzdłuż linii kolejowych ciąży na PKP (pasy Kienitza), a pasy przeciwpożarowe wokół Zakładów Chemicznych "Zachem" oraz obiektów specjalnych utrzymują podmioty zarządzające tymi gruntami.

Istniejąca sieć pasów przeciwpożarowych zapewnia bezpieczeństwo przeciwpożarowe obszarów leśnych.

Lokalizacja straży pożarnych

Działania operacyjne i ratownicze w zasięgu działania **Nadleśnictwa Bydgoszcz** prowadzą następujące jednostki:

- 1.) Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza I Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej Bydgoszczy.
- 2.) Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza II Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej Bydgoszczy.
- 3.) Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza IV Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej Bydgoszczy.
- 4.) Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej Nakle.
- 5.) Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej Szubinie.
- 6.) Ochotnicze Straże Pożarne:

Powiat bydgoski

Gmina Białe Błota

OSP Łochowo

Gmina Nowa Wieś Wielka

OSP Brzoza

OSP Nowa Wieś Wielka

Powiat nakielski

Gmina Nakło nad Notecią

OSP Nakło

OSP Potulice

OSP Ślesin

Gmina Szubin

OSP Rynarzewo

OSP Tur

Przypuszczalny okres rozwoju pożaru (od momentu powstania pożaru do wkroczenia sił i środków ratowniczych)

Przyjmując orientacyjnie średni czas od momentu zauważenia pożaru do dojazdu do miejsca pożaru (ca 20 min.), z uwzględnieniem czasu alarmowania i odebrania meldunków do wyjazdu wozów bojowych, orientacyjny średni przypuszczalny okres rozwoju pożaru od momentu powstania pożaru do wkroczenia sił i środków ratowniczych określono na około 30 minut.

Współdziałanie nadleśnictwa ze strażami pożarnymi, urzędami administracji publicznej, instytucjami i organizacjami w zakresie ochrony przeciwpożarowej

Zasady współdziałania nadleśnictwa z jednostkami straży pożarnych w przypadku powstania pożaru lasu określono szczegółowo w *Sposobach postępowania na wypadek powstania pożaru Nadleśnictwa Bydgoszcz* uzgodnionego z Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy oraz Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Nakle.

Współdziałanie zakładów pracy, urzędów administracji państwowej w zakresie m. in. walki z pożarami i innymi zagrożeniami środowiska określa *Ustawa o ochronie przeciwpożarowej*, z której wynika obowiązek przekazywania informacji o stwierdzonych zagrożeniach właściwym organom obrony cywilnej działającej na podstawie *Obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 25 października 2004 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. Nr 241 z 2004 r., poz. 2416 ze zmianami).

Współdziałanie nadleśnictwa z innymi instytucjami i organizacjami polega również m. in. na współpracy z dostawcami usług łączności, Policją Państwową, Wojskiem Polskim, Strażą Miejską, prowadzeniu akcji uświadamiających i propagandowych w instytucjach oświatowych itp.

Miejscem koncentracji sił i środków są:

- dla JRG Komendy Miejskiej Straży Pożarnej w Bydgoszczy:

1. Przy leśniczówce Bielice (oddział 16) - dojazd od szosy Bydgoszcz–Inowrocław.
2. Parking stacji paliw Shell - dojazd od węzła drogowego Strysek.
3. Miejsce postoju pojazdów (oddział 192) - przy skrzyżowaniu ul. Dąbrowa z drogą S10 (obwodnicą).
4. Plac przy skrzyżowaniu ul. Nowotoruńskiej i Płatnowskiej w Bydgoszczy.
5. Skrzyżowanie ul. Szubińskiej z drogą do Trzcianca (za wiaduktem kolejowym).

- dla JRG Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Nakle:

6. Przed Zakładem Karnym w Potulicach (szosa Bydgoszcz–Nakło).
7. Przy leśniczówce Potulice w Gorzeniu (oddział 63) - dojazd szosą Bydgoszcz–Nakło.

- dla Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej w Szubinie:

8. Przy pomniku Powstańców Wielkopolskich w Zamościu (szosa Bydgoszcz–Poznań).
9. Przy skrzyżowaniu z drogą do fermy w Żurczynie (szosa Zamość–Tur).

Składową częścią planu ochrony przeciwpożarowej jest *Mapa ochrony przeciwpożarowej* w skali 1:50000 oraz 1:20000 wykonana w wersji numerycznej, na której przedstawiono następujące dane: granice podziału ogólnoadministracyjnego i leśno-administracyjnego, zasięg działania *Komendy Miejskiej oraz Komend Powiatowych PSP*, bazy sprzętu pożarniczego, siedziby straży pożarnych, punkty łączności alarmowej, punkty telefoniczne w jednostkach Lasów Państwowych, lokalizację radiostacji, przejazdy przez tory kolejowe, punkty czerpania wody i hydranty przeciwpożarowe, miejsca postoju pojazdów, drogi publiczne, drogi leśne i dojazdy pożarowe, lokalizację pasów przeciwpożarowych.

Określenie terenów o największym potencjalnym zagrożeniu pożarowym oraz orientacyjne zadania w zakresie utrzymywania pasów przeciwpożarowych przedstawiono w części opisowej.

Zgodnie z § 39, ust. 2, pkt. 6 *Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów*, projekt planu urządzenia lasu w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej podlega uzgodnieniu z Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej (lasy zaliczone do I kategorii zagrożenia).

Wnioski końcowe

- 1. Istniejący system obserwacyjno-alarmowy oraz sposoby zabezpieczania obszarów leśnych Nadleśnictwa Bydgoszcz przed pożarami zapewnia właściwy poziom bezpieczeństwa przeciwpożarowego obszarów leśnych.**
- 2. Istniejąca sieć dróg pożarowych oraz dróg leśnych wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe wraz z siecią dróg publicznych spełnia warunek zachowania odległości 750 m dowolnego punktu kompleksu leśnego do najbliższej drogi.**
- 3. Istniejącą sieć dróg leśnych utrzymywać w ciągłej sprawności umożliwiającej przejazd do punktów czerpania wody, baz sprzętu przeciwpożarowego i miejsc o potencjalnym największym zagrożeniu pożarowym zgodnie z § 7 *Rozporządzenia Ministra Środowiska* z 22 marca 2006 r.**
- 4. Planuje się bieżące naprawy i modernizacje dojazdów pożarowych celem ich utrzymania oraz dostosowania do kryteriów w/w *Rozporządzenia* (z uwzględnieniem §7 p.2) w miarę posiadanych środków finansowych oraz pozyskanych środków zewnętrznych.**

4.1.5. Określenie kierunkowych zadań z zakresu użytkowania ubocznego i gospodarki łowieckiej

4.1.5.1. Użytkowanie uboczne

Zgodnie z postanowieniami *Komisji Założeń Planu* w ramach użytkowania ubocznego na bieżące 10-lecie projektuje się tylko pozyskiwanie choinek świerkowych z istniejących plantacji choinkowych (w ha):

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
- na gruntach leśnych	–	1,07	1,07
- na gruntach rolnych	–	–	–
Ogółem	–	1,07	1,07

Lokalizację plantacji choinkowych na gruntach leśnych oraz na gruntach ornych podano w części 1.1.3. Nie projektuje się założenia nowych plantacji choinkowych.

Na obszarze nadleśnictwa nie przeprowadzono szczegółowej inwentaryzacji roślin leczniczych i przemysłowych; pozyskanie runa leśnego ma jedynie znaczenie dla okolicznej ludności.

Na obszarze nadleśnictwa nie planuje się prowadzenia produkcji ubocznej na gruntach nieleśnych i związanych z gospodarką leśną; nie przewiduje się również przemysłowego zbioru takich roślin jak: kruszyna, konwalia majowa, borówka czernica i in.

Gospodarka rolno-łąkowa

Powierzchnia (w ha) istniejących użytków rolnych przedstawia się następująco:

Rodzaj użytku rolnego	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
Grunty orne	12,49	84,26	96,75
Sady	–	–	–
Łąki trwałe	15,87	35,59	51,46
Pastwiska trwałe	8,84	32,92	41,76
Ogółem	37,20	152,77	189,97

Istniejące użytki rolne w 79,9 % są wdzierzawione osobom postronnym, 16,7 % to deputaty pracowników Lasów Państwowych, a 3,4 % jest aktualnie nie użytkowana (łąki i pastwiska śródleśne, zabagnienia).

4.1.5.2. Gospodarka łowiecka

Poletka łowieckie na gruntach leśnych i nieleśnych

Powierzchnia poletek łowieckich wynosi (w ha):

Wyszczególnienie	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
- na gruntach leśnych	4,79	3,52	8,31
- na użytkach rolnych (R, PS)	0,54	0,94	1,48
Razem	5,33	4,46	9,79

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwo Bydgoszcz znajduje się 9 obwodów łowieckich wdzierzawionych przez koła łowieckie. Nadleśnictwo nie prowadzi gospodarki w Ośrodkach Hodowli Zwierzyny Lasów Państwowych. Nadzór nad gospodarką łowiecką w obwodach nr: 148, 149, 159, 160, 178 sprawuje Nadleśnictwo Bydgoszcz, w obwodach nr 177 i 147 – Nadleśnictwo Solec Kujawski, w obwodzie nr 127 – Nadleśnictwo Żołędowo, a w obwodzie nr 161 Nadleśnictwo Szubin. Obwody nr 148, 159, 177 są obwodami leśnymi, pozostałe to obwody polne.

Obszar zasięgu działania Nadleśnictwa Bydgoszcz położony jest w Rejonie Hodowlanym Bydgoskim nr 4, który tworzą nadleśnictwa: Bydgoszcz, Szubin, Solec Kujawski, Cierpiszewo i Gniewkowo. Rolę koordynatora pełni nadleśniczy Nadleśnictwa Solec Kujawski.

Stany zwierzyny grubej oraz jej pozyskanie przedstawiono w części 2.1.

Wielkość populacji jelenia europejskiego w ostatnich latach utrzymuje się na poziomie przekraczającym znacznie stany docelowe. Wielkość populacji sarny i dzika zbliżone są do stanów docelowych. Na wielkość populacji łosia, który pojawił się w ostatnich latach, nadleśnictwo nie ma wpływu ponieważ obowiązuje moratorium na jego pozyskanie.

Do zadań nadleśnictwa w ramach gospodarki łowieckiej należy m.in. współpraca z kołami łowieckimi w zakresie:

- dokonywania ścisłej inwentaryzacji zwierzyny płowej,
- opiniowania i zatwierdzania rocznych planów hodowlanych.

- poprawiania warunków bytowania zwierzyny poprzez: ograniczanie niepokoju w biotopie, ochrona ostoi oraz zapewnienie bazy pokarmowej poprzez zapewnienie odpowiedniej ilości poletek łowieckich, wykładanie drzew zgryzowych w trakcie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych, regulacja liczebności zwierzyny poprzez odstrzały redukcyjne zmierzające do ograniczenia szkód w uprawach i młodnikach.

4.1.6. Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji

Prace z zakresu budownictwa ogólnego, budownictwa drogowego i melioracji wodnych realizowane będą na bieżąco zgodnie z potrzebami i możliwościami finansowymi nadleśnictwa oraz planami perspektywicznymi *Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych* w Toruniu.

Budownictwo ogólne

Najpilniejsze zamierzenia inwestycyjne w zakresie budownictwa ogólnego przedstawiają się następująco:

- budowa osady dla nadleśniczego,
- remonty większości budynków gospodarczych w tym wymiana pokryć dachowych wykonanych z eternitu,
- remonty kapitalne następujących budynków:
 - osada leśnictwa Żółwin,
 - osada leśnictwa Emilianowo,
- remonty bieżące pozostałych leśniczówek i osad.

Budownictwo drogowe

W bieżącym 10-leciu prace z zakresu budownictwa drogowego polegać będą głównie na bieżących remontach dróg, tj. konserwacji dróg, profilowaniu i równaniu dróg, wykonywaniu odcinkowych umocnień żwirem, tłuczniem, itp. ze szczególnym uwzględnieniem dojazdów pożarowych (z wykorzystaniem środków ze źródeł zewnętrznych).

Urządzenia wodno-melioracyjne

Nie projektuje się inwestycji w zakresie melioracji wodnych. Prace w zakresie melioracji wodnych koncentrować się będą na bieżących konserwacjach istniejących urządzeń wodno-melioracyjnych.

Wytyczne w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego

Według *Atlasu środowiska geograficznego Polski* obszar zasięgu działania nadleśnictwa pod względem walorów estetycznych i krajobrazowych w Mezuregionie Kotliny Toruńskiej określono jako wysoki (wg skali: 1 – najniższy, 2 – niski, 3 – średni, 4 – wysoki, 5 – bardzo wysoki, 6 – najwyższy).

Działania nadleśnictwa w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego koncentrować się będą przede wszystkim na utrzymaniu istniejącej infrastruktury, bieżących napraw wiat z urządzeniami im towarzyszącymi (przy istniejących miejscach postoju pojazdów, istniejących ścieżkach przyrodniczo-leśnych), a także projektuje się urządzenie ścieżki edukacyjnej w leśnictwie Smolno.

Planuje się również wybudowanie wiat edukacyjnych przy leśnictwach Żółwin, Nadkanale i Łochowo.

Zagadnienia zagospodarowania rekreacyjnego będą przedstawione na *mapach walorów przyrodniczo-kulturowych i zagospodarowania rekreacyjnego w skali 1:20000*.

5. PROGNOZA STANU ZASOBÓW DRZEWNYCH NA KONIEC OKRESU GOSPODARCZEGO

Zgodnie z decyzją *Narady Techniczno-Gospodarczej*, wobec braku programów symulacyjnych rozwoju zasobów drzewnych prognozę wykonano zgodnie z § 123 *Instrukcji urządzania lasu*.

Dane te zamieszczono w części tabelarycznej elaboratu w tabeli XIII *Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzania lasu i w prognozie*.

Przewidywana zasobność na koniec przyszłego okresu gospodarczego przedstawia się następująco (w tys. m³ brutto):

Obwód Bartodzieje - 1748,3

Obwód Bydgoszcz - 1795,8

Ogółem nadleśnictwo - 3544,1

Ogólnie należy stwierdzić, że realizacja zadań gospodarczych zaplanowanych w niniejszym planie urządzania lasu spowoduje m. in. niewielki wzrost ogólnego zapasu, szacunkowo przeciętnego wieku, przeciętnej zasobności na 1 ha, wzrost przeciętnej miąższości użytków rębnych na 1 ha i przeciętnej miąższości użytków przedrębnych na 1 ha.

6. SPOŁECZNE SKUTKI REALIZACJI PLANU URZĄDZENIA LASU

Społeczne skutki realizacji planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz na okres 2012–2021 realizowanego z uwzględnieniem zasad trwale zrównoważonej gospodarki leśnej polegać będą na:

- zapewnieniu miejsca pracy wielu grupom zawodowym (zarządzającym gospodarką leśną, bezpośrednim wykonawcom prac gospodarczo-leśnych, przewoźnikom),
- umożliwieniu lokalnym społecznościom pozyskiwania runa leśnego np. grzybów, jagód,
- udostępnieniu obszarów leśnych społeczeństwu w celach rekreacyjnych i wypoczynkowych (liczne trasy rowe, szlaki turystyczne), szlaki do jazdy konnej, ścieżki edukacyjne itp.
- kształtowaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa (z położeniem nacisku na edukację przyrodniczo-leśną młodzieży szkolnej z wykorzystaniem istniejących ścieżek edukacyjnych i przyrodniczo-leśnych) poprzez m.in. propagowanie sposobów ochrony ekosystemów leśnych, racjonalnego korzystania z dóbr i pożytków jakie dostarcza las oraz podkreśleniu znaczenia jakie wywiera las na życie i zdrowie człowieka.

Realizacja planu urządzenia lasu zwiększy pozytywny wpływ na wszystkie aspekty życia lokalnych społeczności.

7. PODSUMOWANIE PRAC URZĄDZENIOWYCH

7.1. Prace przygotowawcze

Prace geodezyjne

Zakres wykonanych prac przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni Wydział Produkcyjny w Toruniu był następujący:

1. Pozyskanie z Państwowych Ośrodków Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznych następujących dokumentów:
 - istniejące mapy zasadnicze w postaci analogowej oraz mapy numeryczne,
 - operaty z ustaleniem i pomiarem granic oraz sytuacji wykonanych zgodnie z obowiązującymi przepisami technicznymi wydanymi przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii,
 - maksymalnej liczby współrzędnych dla punktów załamania granic, działek oraz sytuacji wewnętrznej dla obszarów nie posiadających map w postaci numerycznej oraz dokumentacji z pomiaru granic i sytuacji wykonanego zgodnie z obowiązującymi przepisami wykorzystano dotychczasowe opracowania z rozgraniczeniem i pomiarem gruntów Lasów Państwowych oraz dokumentację z zakładania i aktualizacji powszechnej ewidencji gruntów.
2. Wykonanie niezbędnych pomiarów w terenie w przypadku brakujących pomiarów w Państwowych Ośrodkach Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznych.
3. Ujawnienie na ewidencyjnej mapie numerycznej budynków nadleśnictwa (w przypadku braku danych dotyczących analitycznego określenia współrzędnych narożników budynków, wykorzystano inne dokumenty lub opracowania (1:5000).
4. Uzgodnienie styków granic z sąsiednimi nadleśnictwami, dla których jest już opracowana ewidencyjna mapa numeryczna lub jest w trakcie opracowywania.
5. Porównanie materiałów geodezyjnych z ewidencją prowadzoną przez nadleśnictwo z wyjaśnieniem i korektą rozbieżności.
6. Wykonanie wykazu działek, w których występują niedopuszczalne różnice powierzchni ewidencyjnej działek i użytków w stosunku do powierzchni matematycznej.

7. Opracowanie metryki punktów, wykonanie transformacji układu współrzędnych, przygotowanie eksportu baz do prac urzędzenia lasu.
8. Sporządzenie dla potrzeb urzędzenia lasu wykazów arkuszami map gospodarczych według działek ewidencyjnych, oddziałów leśnych, obrębów ewidencyjnych, gmin, powiatów i województw oraz kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni.

Stan posiadania w planie urzędzenia przyjęto na dzień 1.02.2011 r.

Prace urzędzeniowe wykonano zgodnie z dostarczoną dokumentacją ewidencyjną. Wykazy rozbieżności między stanem na gruncie, a dokumentacją ewidencyjną przyjęto zgodnie z decyzją nadleśniczego uwzględniając je w projekcie planu urzędzenia lasu.

System informacji przestrzennej wykonano na bazie *ArcView* wykorzystując aplikację *Leman3* do utworzenia leśnej mapy numerycznej. Leśną mapę numeryczną wykonano zgodnie z obowiązującym standardem *Leśnej Mapy Numerycznej*.

Prace glebowo-siedliskowe

W trakcie prac terenowych wykorzystano aktualizację *Operatu glebowo-siedliskowego Nadleśnictwa Bydgoszcz* z 1977 r. wykonaną przez firmę *Urządzanie Lasu - Usługi s.c.* z siedzibą w Toruniu, wg stanu na 1.01.2005 r.

7.2. Prace urzędzeniowe

Prace urzędzeniowe (terenowe i kameralne) wykonała pracownia urządzania lasu Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni, **Wydział Produkcyjny w Toruniu** w składzie:

mgr inż. Włodzimierz Gołębiewski	-	kierownik pracowni
mgr inż. Jarosław Sidorowicz	-	taksator specjalista
Eugeniusz Zapała	-	starszy taksator
Michał Strzyżewski	-	starszy taksator
Jerzy Józwiak	-	starszy taksator
Krzysztof Rudziński	-	starszy taksator
Maciej Gołębiewski	-	taksator
Teresa Tarasiewicz	-	operator komputerowy

Prace powyższe wykonano na podstawie następujących przepisów:

- *Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lasach. Dz.U. nr 12, poz. 59 z dnia 13 grudnia 2010 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 92 poz. 880 z 30 kwietnia 2004 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627 z 27 kwietnia 2001 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 z dnia 27 marca 2003 r.),*
- *Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. nr 16, poz. 78 z 1995 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. nr 30, poz. 163 z 1989 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 18 grudnia 1995 r. – prawo łowieckie (Dz. U. nr 147, poz. 713 z 1995 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 81, poz. 351 z 1991 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – prawo wodne (Dz.U. nr 115, poz. 1229 z 2001 r. ze zmianami),*
- *Ustawa z dnia 15 lutego o ochronie dóbr kultury (Dz.U. nr 98, poz. 1150 z 1999 r. – tekst jednolity),*

a także na podstawie następujących wybranych przepisów wykonawczych:

- *Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. nr 256, poz. 2151 z 15 grudnia 2006 r.),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. nr 58, poz. 405 z 2006 r.),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. nr 92, poz. 1029 z 3 września 2001 r.),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. nr 168, poz. 1764 z 28 lipca 2004 r.),*

- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną* (Dz. U. nr 168, poz. 1765 z 28 lipca 2004 r.),
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną* (Dz. U. nr 220, poz. 2237 z 11 października 2004 r.)
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. nr 25, poz. 133 z 4 lutego 2011 r.),
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie typów i podtypów rezerwatów przyrody* (Dz. U. nr 60, poz. 533 z 14 kwietnia 2005 r.),
- *Instrukcja urządzania lasu z 2003 r. (ze zmianami),*
- *Zasady hodowli lasu z 2002 r.,*
- *Instrukcja ochrony lasu z 2004 r.,*
- *Instrukcja ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych z 1996 r.,*
- wytycznych *Komisji Założeń Planu,*
- innych aktualnych ustaw, zarządzeń i instrukcji.

Prace terenowe zostały wykonane w latach 2010–2011. Po zakończeniu prac terenowych dla każdego leśnictwa, uzgodniono opisy taksacyjne, szkice i wskazania gospodarcze dla każdego wydzielenia.

Odbiór terenowych prac urzędniowych nastąpił w dniu 28 października 2010 r. – prace taksacyjne oraz w dniach 24–25 marca 2011 r. – prace związane z założeniem powierzchni kołowych.

Komisja odbioru robót stwierdziła wykonanie prac zgodnie z umową i obowiązującymi przepisami technicznymi oraz dostarczoną lokalizację.

Wszystkie zamieszczone tabele i zestawienia dotyczące planu sporządzono wg stanu na 1 stycznia 2012 r.

Prace taksacyjne

Prace taksacyjne wykonano na powierzchni ogólnej **15939,71** ha (w tym **obręb Bartodzieje – 8344,86** ha, **obręb Bydgoszcz – 7594,85** ha. W terenowych pracach urządzania lasu wykorzystano aktualne zdjęcia lotnicze.

W obecnych pracach urzędzeniowych zastosowano po raz trzeci statystyczną metodę inwentaryzacji zasobów drzewnych (a po raz pierwszy statystyczną metodę reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz losowym rozdziałem prób pomiarowych).

Inwentaryzację zasobów drzewnych dla poszczególnych obrębów leśnych wykonano w trzech etapach:

Etap pierwszy – określenie zasobności drzewostanów z wykorzystaniem powierzchni próbnych relaskopowych oraz określenie bonitacji i zadrzewienia na podstawie *Tablic zasobności i przyrostu drzewostanów*, opracowanych przez Bolesława Szymkiewicza (Wydanie V. PWRiL. Warszawa 1986).

Etap drugi – inwentaryzacja miąższości zasobów obrębu leśnego statystyczną metodą reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz losowego rozdziału prób pomiarowych. W tym celu założono 1209 szt. powierzchni próbnych rozlosowanych przez program *Taksator* w tym w **obrębie Bartodzieje** 607 szt., **obrębie Bydgoszcz** 602 szt.

Etap trzeci – wyrównanie miąższości oszacowanej w drzewostanach do miąższości ustalonej dla klas i podklas wieku, w wyniku pomiaru miąższości – statystyczną metodą reprezentacyjną – w warstwach gatunkowo-wiekowych, z wykorzystaniem równań regresji.

Błędy procentowe określenia miąższości wynoszą dla **obrębu Bartodzieje**– 1,12 %, **obrębu Bydgoszcz** – 1,23 %.

Podział powierzchniowy

Podział powierzchniowy utrzymano dotychczasowy, uzupełniając go o zmiany wynikające z przejęcia gruntów. Zachowano dotychczasową numerację oddziałów, a grunty nowoprzyjęte zostały włączone do sąsiednich oddziałów lub utworzono nowe oddziały przez dodanie dużej litery np. 91A, 91B.

Odnowiono łącznie 805 znaków podziału powierzchniowego (w tym wyprostowano 110 słupów oddziałowych, zakopano ponownie 33 szt. oraz uzupełniono z wykorzystaniem starych słupów oddziałowych – 6 szt.).

Wielkość oddziałów i pododdziałów (w ha) przedstawia się następująco:

Rodzaj plantacji	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
Powierzchnia ogólna	8344,86	7594,85	15939,71
Liczba oddziałów	321	277	598
Średnia powierzchnia oddziału	26,00	27,42	26,66
Liczba pododdziałów literowanych	2538	2418	4956
Średnia powierzchnia pododdziału literowanego	3,29	3,14	3,22
Liczba pododdziałów nieliterowanych	1534	920	2454

7.3. Zestawienie planu urządzenia lasu

Składniki planu urządzenia lasu:

Opis ogólny (elaborat), do którego dołączono:

- Protokół z posiedzenia *Komisji Założeń Planu* oraz *Narady Techniczno-Gospodarczej*,
- Protokół z przeprowadzonego testu kontroli pomiaru miąższości na powierzchniach kołowych,
- Zarządzenie i decyzja w sprawie uznania lasów za ochronne,
- Postanowienie Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu w sprawie uzgodnienia planu urządzenia lasu w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych,
- Terminy realizacji prac związanych z dostosowaniem dróg pożarowych zgodnie z § 7 ust. 1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów*,
- Tabele I – VI, VIIIa, IX – XVIII (dla obrębów i nadleśnictwa), XIXa,
- wzór nr 2 *Wykaz bazy nasiennej*,
- wzór nr 3 *Wykaz drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy*,
- wzór nr 4 *Wykaz drzewostanów w klasie odnowienia*,
- wzór nr 5 *Wykaz drzewostanów w klasie do odnowienia*,
- wzór nr 6 *Wykaz projektowanych cięć rębnych (w egzemplarzach RDLP i GDLP)*,
- wzór nr 7 *Zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu nadleśnictwa*,
- 10 kartek na kronikę.

Program ochrony przyrody (oddzielny tom)

Opis taksacyjny lasu wg obrębów leśnych z wykazami projektowanych cięć rębnych, drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego oraz wskazań gospodarczych z zakresu hodowli lasu (tylko w egzemplarzu nadleśnictwa)

Operaty dla leśniczych zawierające:

- Opis taksacyjny wraz z wykazami cięć użytkowania rębego, wykazem drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego oraz wykazem zadań z hodowli lasu.

Materiały kartograficzne:

- ***Mapy gospodarcze w skali 1:5000***
 - mapy gospodarcze w formacie A1.
- ***Mapy gospodarczo-przeładowe w skali 1:10000,***
 - mapy gospodarczo-przeładowe drzewostanów dla każdego z leśnictw,
 - mapy gospodarczo-przeładowe cięć rębnych i powierzchni do zalesień dla każdego z leśnictw,
 - mapy gospodarczo-przeładowe siedlisk dla każdego z leśnictw,
 - mapy gospodarczo-przeładowe nasiennictwa i selekcji dla każdego z leśnictw,
 - mapy gospodarczo-przeładowe (czyste) dla potrzeb p.poż.
- ***Mapy przeładowe w skali 1:20000***
 - ochrony przeciwpożarowej,
 - drzewostanów,
 - siedlisk,
 - projektowanych cięć rębnych i powierzchni do odnowień,
 - zagrożenia środowiska leśnego i ochrony lasu,
 - nasiennictwa i selekcji,
 - walorów przyrodniczo-kulturowych i zagospodarowania rekreacyjnego,
 - gospodarki łowieckiej.
 - mapy przeładowe czyste wg obrębów

– **Mapy sytuacyjno-przeładowe w skali 1:50000**

- mapa sytuacyjna w granicach obszaru terytorialnego zasięgu nadleśnictwa oraz na jej bazie:
 - mapa sytuacyjno-przeładowa funkcji lasu,
 - mapa sytuacyjno-przeładowa walorów przyrodniczo-kulturowych,
 - mapa sytuacyjno-przeładowa ochrony przeciwpożarowej.

Plan urządzenia lasu opracowany zgodnie z *Instrukcją urządzania lasu* z 2003 r. wykonano z przeznaczeniem dla:

- *Opis ogólny* nadleśnictwa (elaborat) z tabelami i wzorami dla obrębów i łącznie – 4 egz.
w tym *Wykaz projektowanych cięć użytkowania rębego* wg obrębów leśnych -
w egzemplarzach dla GDLP i RDLP) z przeznaczeniem dla:
 - Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie – 1 egz.
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 1 egz.
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 1 egz.
 - Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni – 1 egz.
- *Wykaz projektowanych cięć użytkowania rębego* – 1 egz.
z przeznaczeniem dla:
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 1 egz.
- *Program ochrony przyrody* (oddzielny tom) – 4 egz.
z przeznaczeniem dla:
 - Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie – 1 egz.
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 1 egz.
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 1 egz.
 - Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni – 1 egz.
- *Opis taksacyjny lasów* z wykazami projektowanych cięć użytkowania rębego i przedrębego oraz wskazań gospodarczych z zakresu z hodowli lasu wg obrębów leśnych (tylko w egzemplarzu dla Nadleśnictwa) – 2 egz.
z przeznaczeniem dla:
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 1 egz.
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 1 egz.

- *Operaty dla leśniczych* zawierające opis taksacyjny lasów ze wskazaniami gospodarczymi, wykazy: projektowanych cięć rębnych, drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego oraz wskazań gospodarczych z zakresu hodowli lasu z kolumną na odnotowanie wykonania – dla każdego z leśnictw
z przeznaczeniem dla:
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 10 egz.

- Materiały kartograficzne zawierające:
 - *Mapy gospodarcze w skali 1:5000*
 - mapy gospodarcze w formacie A1 – 2 komplety (w tym 1 komplet z naniesionymi działkami zrębowymi dla nadleśnictwa) z przeznaczeniem dla:
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 2 komplety
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 2 komplety

 - *Mapy gospodarczo-przeglądowe w skali 1:10000*
 - mapy gospodarczo-przeglądowe drzewostanów dla każdego z leśnictw – 10 map.
(zafoliowane i podklejone na płótno – w futerale),
 - mapy gospodarczo-przeglądowe cięć rębnych i powierzchni do odnowienia dla każdego z leśnictw – 10 map
(zafoliowane i podklejone na płótno – w futerale z poprzednią mapą),
 - mapy gospodarczo-przeglądowe siedlisk dla każdego z leśnictw – 10 map
(w futerale z poprzednimi mapami),
 - mapy gospodarczo-przeglądowe nasiennictwa i selekcji dla każdego z leśnictw (w futerale z poprzednimi mapami), – 10 map
z przeznaczeniem dla:
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 10 kompletów (40 map)

 - mapy gospodarczo-przeglądowe (czyste) dla potrzeb p.poż. - po 6 egz. dla każdego z leśnictw, z przeznaczeniem dla:
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 60 map

 - *Mapy przeglądowe w skali 1:20000*
 - ochrony przeciwpożarowej – 4 mapy
 - drzewostanów – 12 map
(dodatkowo po 3 egz. wg obrębów, zafoliowane, podklejone na płótno – każda mapa w oddzielnym futerale dla nadleśnictwa)
 - siedlisk – 6 map

- projektowanych cięć rębnych i powierzchni do odnowienia – 6 map
- zagrożenia środowiska leśnego i ochrony lasu – 4 mapy
- nasiennictwa i selekcji – 4 mapy
- walorów przyrodniczo-kulturowych i zagospodarowania rekreacyjnego – 4 mapy
- gospodarki łowieckiej – 4 mapy
- z przeznaczeniem dla:
 - Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie (mapy drzewostanów, siedlisk i projektowanych cięć rębnych i powierzchni do odnowienia) – 6 map
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 16 map
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 22 mapy
- mapy przeglądowe czyste wg obrębów – 6 map
- z przeznaczeniem dla:
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 6 map
- *Mapy sytuacyjno-przeglądowe w skali 1:50000*
 - mapa sytuacyjna w granicach obszaru terytorialnego zasięgu nadleśnictwa – 3 mapy
 - oraz na jej bazie:
 - mapa sytuacyjno-przeglądowa funkcji lasu – 3 mapy
 - mapa sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych – 3 mapy
 - mapa sytuacyjno-przeglądowa ochrony przeciwpożarowej – 2 mapy
 - z przeznaczeniem dla:
 - Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie bez mapy ochrony przeciwpożarowej – 3 mapy
 - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – 4 mapy
 - Nadleśnictwo Bydgoszcz – 4 mapy

Opracował:

Taksator specjalista mgr inż. Włodzimierz Gołębiwski

Sprawdził:

8. ZAŁĄCZNIKI

- 8.1. Zarządzenie nr 196 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Bydgoszcz**

ZARZĄDZENIE NR 196

Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa

z dnia 28 grudnia 1994 r.

w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Bydgoszcz.

Na podstawie art. 16 pkt. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. Nr 101, poz. 144 zm. Dz.U. z 1992 r., Nr 21 poz. 85. 85 i Nr 54, poz. 254 i z 1994 r. Nr 1, poz. 3 i Nr 127, poz. 627) zarządza się, co następuje:

§ 1

1. Uznaje się za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa o powierzchni łącznej około 19240 ha, wchodzące w skład Nadleśnictwa Bydgoszcz w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu położone wg stanu na dzień 31.12.1991 r. jak niżej:

- 1) w obrębie leśnym **Bartodzieje** o powierzchni łącznej 7099 ha, w tym:
 - a) lasy glebochronne o powierzchni łącznej około 6225 ha, w oddziałach: 7–9, 11–23, 32–45, 56–70, 81–134, 143–174, 178–237, 237A, 238–293;
 - b) lasy wodochronne o powierzchni łącznej około 57 ha, w oddziałach: 22, 38, 81, 82, 89, 105–107, 113, 153, 252, 271, 272, 280, 283–285, 289, 294, 296, 299, 304, 313–316, 326;
 - c) lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu o powierzchni łącznej około 144 ha, w oddziałach 1–6;
 - d) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców o powierzchni łącznej około 673 ha, w oddziałach: 294–304, 306A, 309–330;
- 2) w obrębie leśnym **Bydgoszcz** o powierzchni łącznej około 6190 ha, w tym:
 - a) lasy glebochronne o powierzchni łącznej około 610 ha, w oddziałach: 148–151, 189–191, 198–200, 228, 229, 249–254, 263–269, 276–278;
 - b) lasy wodochronne o powierzchni łącznej około 365 ha, w oddziałach: 6, 10, 30, 37, 39, 46, 47, 49, 50, 54, 61, 65, 66, 79–81, 95, 101, 111, 112, 118–120, 128, 129, 142–144, 160–163, 168, 169, 171, 173–175, 186–188, 195, 197, 199, 200, 205, 209–211, 220, 231, 232, 239, 240, 245, 256, 269, 270, 275, 277;
 - c) lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu o powierzchni łącznej około 936 ha, w oddziałach: 1–18, 32–36, 63–68, 100, 101, 106–110, 143–147, 188;

- d) lasy stanowiące drzewostany nasienne o powierzchni łącznej około 13 ha, w oddziałach: 52, 161;
 - e) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców o powierzchni łącznej około 4266 ha, w oddziałach: 19, 20, 22–26, 28–31, 37–48, 50–59, 69–79, 82–95, 111–117, 121–135, 152–161, 164–179, 192–198, 200A, 202–214, 221–228, 230, 231, 233–245, 247–250, 255–262, 270–275, 279;
- 3) w obrębie leśnym **Leszyce** o powierzchni łącznej około 5951 ha, w tym:
- a) lasy glebochronne o powierzchni łącznej około 4717 ha, w oddziałach: 11–52, 54–111, 115–133, 141–163, 169–190, 197–208, 221–231, 231A, 232–238, 263, 273, 274;
 - b) lasy wodochronne o powierzchni łącznej około 328 ha, w oddziałach: 14, 15, 22–26, 45–47, 54, 55, 58, 59, 74, 77–82, 87, 97–101, 104–110, 114, 120, 121, 123, 125–127, 130, 144–146, 171–176, 197, 202, 204–207, 217, 218, 220, 224, 229, 230, 236, 265, 266, 268, 275, 277–286;
 - c) lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu o powierzchni łącznej około 238 ha, w oddziałach: 275–287;
 - d) lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej o powierzchni łącznej około 18 ha, w oddziale 260;
 - e) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców o powierzchni łącznej około 650 ha, w oddziałach: 107–114, 133–140, 164–168, 191–196, 209–217.

2. Szczegółową powierzchnię lasów ochronnych określi plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz na lata 1992–2001 uzupełniony zgodnie z art. 79 ustawy o lasach na lata 1995–2001.

§ 2

Pozostałe lasy tego nadleśnictwa, które dotychczas były uznane za ochronne, nie wymienione w § 1 – pozbawia się charakteru ochronnego.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 01.01.1995 r.

Pieczęć okrągła o treści: MINISTER OCHRONY ŚRODOWISKA ZASOBÓW NATURALNYCH I LEŚNICTWA

MINISTER

Stanisław Żelichowski

- 8.2. Decyzja Ministra Środowiska z dnia 19 stycznia 2006 r. (Zn. spr. DLlp-0233-2/06) tworząca lasy ochronne w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Bydgoszcz**

Warszawa, dnia 19.01.2006 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

Jan Szyszko

DL.lp – 0233 – 2/06

DECYZJA

Na podstawie art. 16, ust. 1, ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późn. zm.) oraz art. 104 k.p.a., po rozpatrzeniu wniosku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 stycznia 2006 r., postanawia się, co następuje:

1. Uznaje się za ochronne, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostające z zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, o powierzchni łącznej 755 ha, położone w Nadleśnictwie Bydgoszcz, w obrębie leśnym Bartodzieje wg aneksu zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska DL.lp-611-8/05 z dnia 10.02.2005 do planu urządzenia lasu sporządzonego dla tego Nadleśnictwa na lata 2002-2011, zatwierdzonego decyzją BOA-lppul-36/390/2002 z dnia 22.02.2002 r., jak niżej:
 - a) lasy glebochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców – o powierzchni łącznej 116 ha, w oddziałach: 20Aa–d, 27a–f, 47a, 50a–h, 51a–f, 52a, 96b;
 - b) lasy glebochronne, wodochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców – o powierzchni łącznej 325 ha, w oddziałach: 3Aa–c, 10a–d, 11d–g, 24a–d, 25a–c, 26a–c, 28a–j, 29a–f, 30a–g, 31a–c, 32g, 53a–h, 54a–c, 55a–b, 56d–f;
 - c) lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców – o powierzchni łącznej 214 ha, w oddziałach: 1n, 86Aa–t, 91Aa–r, 91Ba–m, 91Ca–i, 96Aa–g, 96Ba–h, 96Ca–f, 96Da–h, 102Aa–c;
 - d) lasy glebochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców, mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa – o powierzchni łącznej 100 ha, w oddziałach: 9d–g, i, 19a, b, 20a, b, 21a–c, 22a–c, 23a, f, g, 45b, f–j, 46a–h, 47b–m, 66h–l, 67j–p, 129c, 130a, c.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 16, ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435) Dyrektor Generalny Lasów Państwowych pismem z dnia 9 stycznia 2006 r., wystąpił do Ministra Środowiska z wnioskiem o uznanie za ochronne lasów Nadleśnictwa Bydgoszcz o powierzchni łącznej 755 ha, położonych w obrębie leśnym Bartodzieje wg planu urządzenia lasu sporządzonego dla tego Nadleśnictwa na lata 2002–2011, zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska BOA-lppul-36/390/2002 z dnia 22.02.2002 r., przejętych decyzją Prezydenta Miasta Bydgoszcz nr WMG.III.7224-1/5/2001/SP z dnia 4.09.2003 i decyzją Prezydenta Miasta Bydgoszczy nr WMG.III.7201/141/03 d nia 30.03.2004 z zakładów „ZACHEM” i „NITRO-CHEM” w Bydgoszczy.

Opinię pozytywną do wniosku wydała Rada Miasta Bydgoszczy. Rada Gminy Białe Błota nie wydała opinii do wniosku w terminie przewidzianym ustawą.

Wnioskowane lasy w pełni odpowiadają warunkom określonym w art. 15 ustawy o lasach oraz Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej.

W związku z powyższym uwzględniono w całości wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

Od decyzji niniejszej nie służy odwołanie, jednakże strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się do organu, który ją wydał z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 14 dni od doręczenia decyzji.

Otrzymują:

1. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych – 3 egz.

Do wiadomości:

2. Urząd Miasta Bydgoszcz,

3. Urząd Gminy Białe Błota.

Pieczęć okrągła o treści: MINISTER ŚRODOWISKA

Podpis nieczytelny

8.3. Protokół z posiedzenia *Komisji Założeń Planu*

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Komisji Założeń Planu w sprawie ustalenia założeń do sporządzenia planu urządzenia lasu wraz programem ochrony przyrody i prognozą oddziaływania tego planu na środowisko dla Nadleśnictwa Bydgoszcz wg stanu na 01.01.2012 r.

Komisja Założeń Planu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz zwołana została w dniu 30 października roku przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

W posiedzeniu Komisji udział wzięli:

Janusz Kaczmarek	- Dyrektor RDLP w Toruniu – przewodniczący
Witold Pajkert	- Zastępca Dyrektora RDLP w Toruniu
Marcin Polewczyk	- st. specjalista ds. Urządzania Lasu w DGLP
Zbigniew Kowalski	- nadleśniczy Nadleśnictwa Bydgoszcz
Andrzej Stetkiewicz	- naczelnik Wydziału Zasobów RDLP w Toruniu
Jan Pakalski	- naczelnik Wydziału Hodowli Lasu RDLP w Toruniu
Kazimierz Stańczak	- naczelnik Wydziału Ochrony lasu RDLP w Toruniu
Andrzej Białkowski	- z-ca nadleśniczego Nadleśnictwa Bydgoszcz
Przemysław Jurek	- inżynier nadzoru w Nadleśnictwie Bydgoszcz
Tomasz Lewicki	- spec. SL w Nadleśnictwie Bydgoszcz
Jan Frankowski	- st. spec. SL ds. urządzania lasu - protokolant

Po zapoznaniu się z referatem nadleśniczego i koreferatem naczelnika Wydziału Zasobów w wyniku dyskusji ustalono:

1. Stan prac przygotowawczych

a) weryfikacja dokumentów ewidencyjnych dostarczonych przez nadleśniczego wykonawcy prac urządzeniowych

Plan urządzenia lasu wykonany zostanie wg stanu na 1 stycznia 2012 rok. Pracami urządzeniowymi objęte zostaną grunty ujęte na kopiach dokumentów ewidencyjnych zgodnych z aktualnym rejestrem gruntów nadleśnictwa. Wypisy z rejestru gruntów nadleśnictwa, zgodnie z instrukcją urządzania lasu, obejmować będą zestawienia powierzchni rodzajów użytków

gruntowych, kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni zestawione dla działek, oddziałów, obrębów ewidencyjnych, gmin, powiatów, województw oraz razem dla obrębów leśnych.

Materiały kartograficzne obejmować będą:

- zaktualizowane mapy stanu posiadania w skali 1:5000
- leśną mapę numeryczną zaktualizowaną na dzień 1 stycznia 2011 roku,
- ewidencyjną mapę numeryczną – mapa numeryczna działek ewidencyjnych i użytków gruntowych wraz ze zbiorem współrzędnych geodezyjnych punktów granicznych z informacjami wymaganymi przez SLMN (numer, współrzędne, stabilizacja, cecha – metoda pozyskania) zapisanymi w formie elektronicznej (programem EWMAPA).

Terminy przekazania wykonawcy planu urządzenia lasu odpowiednich dokumentów geodezyjnych będą uwzględniały organizację terenowych i kameralnych prac urządzeniowych. Ostateczny termin przekazania ewidencyjnej mapy numerycznej ustala się na dzień 31 grudnia 2010 roku. Ewentualne zmiany w stanie posiadania w roku 2011 będą przez wykonawcę uwzględnione jedynie do dnia 30 czerwca.

Rozbieżności pomiędzy danymi ewidencyjnymi a stanem faktycznym zostaną zgłoszone nadleśniczemu w formie wykazu rozbieżności po wykonaniu taksacji.

Przewiduje się w pracach urządzania lasu wykorzystać dostępne zdjęcia lotnicze lub satelitarne.

b) aktualizacja dominujących funkcji lasu i zasięgu obszarów chronionych

Lasy ochronne na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz uznane są na podstawie:

- Zarządzenie Nr 196 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28 grudnia 1994r.
- Decyzji Ministra Środowiska DL.lp-0233-2/06 z dnia 19.01.2006r.

Należy przyjąć w nowym planie zasięg lasów ochronnych zgodnie z tymi dokumentami.

W minionym okresie gospodarczym na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz utworzono następujące obiekty podlegające ochronie należące do sieci Natura 2000 (dyrektywa ptasia):

- „Dolina Noteci” PLH 30000
- „Solecka Dolina Wisły” PLH 040003

Obiekty te muszą być ujęte w planie urządzenia lasu a ponadto powinny być przedmiotem szczegółowej oceny oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko.

c) prace siedliskowe

Nazewnictwo w istniejącej warstwie dotyczącej opisu gleb i siedlisk (siedl, siedl_g, siedl_t) należy dostosować do aktualnej klasyfikacji gleb leśnych ujętej w części 2 instrukcji urządzania lasu – *Instrukcja wyróżniania i kartowania siedlisk leśnych Warszawa 2003*. W ramach sporządzania planu urządzania lasu należy wykonać opis gleb i siedlisk leśnych dla gruntów, na które brak jest takiego opisu (niewielkie powierzchnie przejęte w trakcie obowiązywania planu).

d) inne zagadnienia dotyczące wykonawstwa urzędniowego

Baza danych niezbędna do wykonania prac urządzania lasu (import z SILP do programu Taksator) przekazana zostanie protokolarnie pomiędzy nadleśnictwem a wykonawcą niezwłocznie po podpisaniu umowy. Wraz z bazą danych przekazana zostanie również zaktualizowana leśna mapa numeryczna.

Lokalizacja cięć rębnych w latach 2010-2012 szczegółowo uzgadniana będzie pomiędzy wykonawcą prac urzędniowych a nadleśnictwem.

2. Zmiany numeracji oddziałów oraz sposób oznakowania oddziałów i pododdziałów.

Wobec przejęcia w zarząd w bieżącym dziesięcioleciu znacznych obszarów lasów na terenie obrębu leśnego Bartodzieje i zaburzonego układu numeracji oddziałów na tym obrębie, należy zmienić istniejącą numerację w zakresie oddziałów 1-103. Projekt nowej numeracji oddziałów nadleśnictwo przekaże wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem. Proponowane zmiany polepszą ład numeracji oraz organizację gospodarowania wobec zaistniałych i planowanych inwestycji drogowych i kolejowych w otoczeniu kompleksu głównego. Na obrębie leśnym Bydgoszcz istniejącą numerację oddziałów pozostawić bez zmian.

Słupki oddziałowe należy uzupełnić, prawidłowo ustawić oraz odnowić napisy w ramach prac urządzania lasu.

Mało czytelne granice pododdziałów (wyłączeń taksacyjnych) należy oznaczać w terenie obrączkami.

3. Podział lasu ze względu na dominujące funkcje.

Ze względu na dominujące funkcje należy przyjąć następujący podział gospodarczy:

- I. Lasy rezerwatowe (rezerwat „Dziki Ostrów”)
- II. Lasy ochronne (zgodnie z aktami prawnymi powołującymi lasy ochronne)
- III. Lasy gospodarcze (pozostałe lasy)

4. Ustalenie i uzgodnienie cech drzewostanów.

Cechy drzewostanów należy przyjmować dla poszczególnych wydzieleń zgodnie z zapisem §26 Instrukcji Urządzenia Lasu. Na terenie nadleśnictwa zdecydowanie dominują drzewostany z odnowienia sztucznego, dlatego też należy zrezygnować z wprowadzania tej cechy do opisów taksacyjnych. Pozostałe cechy uzgadniać na etapie prac terenowych i końcowo w formie wykazów po ich zakończeniu.

5. Podział na gospodarstwa.

Proponuje się przyjąć następujący podział na gospodarstwa:

- Gospodarstwo specjalne (S)
- Gospodarstwo lasów ochronnych (O)
- Gospodarstwo zrębowe w lasach gospodarczych (GZ)
- Gospodarstwo przerębowo-zrębowe w lasach gospodarczych (GPZ)
- Gospodarstwo przebudowy w lasach ochronnych i gospodarczych (R)

W skład **gospodarstwa specjalnego** zaliczyć:

- Rezerwat przyrody „Dziki Ostrów”,
- Projektowany rezerwat przyrody „Piecki” (w przypadku potwierdzenia dalszego zamiaru jego utworzenia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska),
- Lasy w strefach ochronnych ujęć wody (obr. Bydgoszcz oddz. 231, 278; obr. Bartodzieje oddz. od 2 do 56 – w oparciu o obowiązującą dokumentację lokalizacji stref),
- Lasy glebochronne – tylko na stokach o nachyleniu powyżej 45° oraz na stromych zboczach jarów, wąwozów (jeśli występują),
- Lasy w pobliżu ośrodków wypoczynkowych oraz miejsc rekreacji szczególnie penetrowane przez ludność,

- Lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego,
- Lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa (obr. Bydgoszcz oddz. 13; obr. Bartodzieje oddz. 9, 19, 20, 20A, 21-23, 45-47, 66-67)
- Lasy w strefie ochrony ścisłej zwierząt objętych ochroną prawną – bocian czarny, orzeł bielik.
- Lasy na siedliskach Bb, BMb, LMb

W skład **gospodarstwa lasów ochronnych** wejdą wszystkie lasy ochronne z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy.

W skład **gospodarstwa zrębowego** w lasach gospodarczych zaliczyć drzewostany w lasach gospodarczych (nie zaliczone do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu, gospodarczy typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy przyjmuje się zrębowy sposób zagospodarowania rębiami zupełnymi (Bs, Bśw, BMśw1, BMw, Ol).

W skład **gospodarstwa przerębowo-zrębowego** w lasach gospodarczych zaliczyć drzewostany w lasach gospodarczych (nie zaliczone do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu, gospodarczy typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy przyjmuje się przerębowo-zrębowy sposób zagospodarowania rębiami częściowymi lub stopniowymi (BMśw2, LMśw, LMw, Lśw, Lw).

Do **gospodarstwa przebudowy** wejdą drzewostany w lasach ochronnych i gospodarczych nie zaliczone do gospodarstwa specjalnego:

- o niskim zadrzewieniu (do 0,5),
- miernej jakości (jakość techniczna 4, jakość hodowlana 44, 43, 34) bez względu na wiek,
- drzewostany o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem, w których zaprojektuje się w tworzonym planie przebudowę całkowitą (z zastosowaniem rębni) lub przebudowę częściową (poprzez zastosowanie podsadzeń).

Wykaz pozycji w gospodarstwie „do przebudowy” sporządzi Nadleśnictwo wspólnie z wykonawcą prac urządzania lasu i przestawi do akceptacji RDLP w czasie odbioru prac terenowych.

6. Sposoby wykonywania inwentaryzacji lasu.

Inwentaryzacja zasobów drzewnych wykonana zostanie statystyczną metodą reprezentacyjną pomiaru miąższości w obrębie leśnym z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz zasady wyrównywania miąższości oszacowanej w drzewostanach do miąższości obliczonej na podstawie pomiarów na powierzchniach próbnych losowych zgodnie z § 48-60 instrukcji urządzania lasu.

Stratyfikację grup drzewostanów dla potrzeb inwentaryzacji zasobów drzewnych, należy wykonać po sporządzeniu nowych opisów taksacyjnych.

Dla warstwy podrostu oraz podrostu o charakterze dolnego piętra wykonać należy pomiar na powierzchniach kołowych dla grubości powyżej 7 cm.

Dla każdego drzewostanu (**również w I klasie wieku**) ustalić należy stopień uszkodzenia oraz określić główną przyczynę uszkodzeń.

Przy tworzeniu wyłączeń taksacyjnych ze względów siedliskowych należy przyjąć jako graniczną dla wyznaczania wydzielenia powierzchnię 1 ha, przy czym przy typach siedliskowych diametralnie różnych (warunki wilgotnościowe, GTD, sposób zagospodarowania) granicę tę obniżyć do 0,5 ha, natomiast w przypadkach odwrotnych (zbliżona żyzność, uwilgotnienie, GTD, sposób zagospodarowania) nie dokonywać wyłączenia nawet przy powierzchniach przekraczających 1 ha.

7. Wiek i rębności.

Wiek i rębności przyjąć analogicznie jak w ubiegłym okresie gospodarczym w obu obrębach:

Db, Js	140 lat
So	120 lat
Bk, Md, Dg, Wz	100 lat
Św, Brz, Ol, Gb, Kl, Lp, Dbc	80 lat
Os, Ol odr, Ak	60 lat
Tp, Olsz	40 lat

Podane powyżej przeciętne wieki rębności dla sosny, świerka, buka i dębu mieszczą się w przedziałach wiekowych określonych w Zarządzeniu nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 maja 2004r.

Przeciętne wieki rębności ustalone zostały głównie w celu obliczenia etatów wg dojrzałości i nie muszą być zgodne z wiekiem dojrzałości rębnej ustalonym indywidualnie dla każdego drzewostanu. Ustala się przyjąc następujący sposób ustalania wieków dojrzałości rębnej:

- dla drzewostanów, dla których określa się dwucyfrową jakość hodowlaną wiek dojrzałości rębnej utożsamia się z przeciętnym wiekiem rębności określonym dla gatunku panującego,
- dla drzewostanów starszych lub zakwalifikowanych do przebudowy, dla których określa się jednocyfrową jakość techniczną wiek dojrzałości rębnej określony zostanie indywidualnie dla każdego drzewostanu zgodnie z kryteriami podanymi w § 83 pkt 6 instrukcji urządzania lasu.

8. Aktualizacja programu ochrony przyrody.

Aktualizacja programu ochrony przyrody wykonana będzie zgodnie z § 110 i 111 instrukcji urządzania lasu i umieszczona zostanie jako rozdział w tomie I planu urządzenia lasu. Aktualizacji wymagają przede wszystkim wykazy obiektów podlegających ochronie. Należy uwzględnić:

- dane uzyskane podczas przeprowadzonej waloryzacji przyrodniczo-leśnej;
- nowo ustalone miejsca występowania zwierząt objętych ochroną gatunkową;
- nowo ustalone miejsca występowania roślin objętych ochroną gatunkową;
- obszary sieci Natura 2000 – dyrektywy ptasiej:
 - „Dolina Noteci” PLH 30000;
 - „Solecka Dolina Wisły” PLH 040003;
- projektowane obszary specjalnej ochrony siedlisk (OSO) Równiny Szubińsko-Łabiszyńskiej PLH 04_04.

Wykonawca prac urzędniowych dokona aktualizacji warstwy powierzchniowych osobliwości ochrony przyrody oraz wykona warstwę punktowych osobliwości ochrony przyrody – zgodnie z obowiązującym standardem LMN.

9. Projektowanie użytkowania rębego i przedrębego.

A. Użytkowanie rębne.

W warunkach Nadleśnictwa Bydgoszcz proponuje się przyjąć następujące rodzaje i formy rębni według typów siedliskowych lasu:

Typ siedliskowy lasu	Rodzaj i forma rębni		Nawrót cięć lub okres odnowienia
	zasadnicza	dopuszczalna	
Bs	I b	I c	5 lat
Bśw	I b	I c, II b	5 lat
Bw	brak drzewostanów na tym siedlisku		
Bb	brak drzewostanów na tym siedlisku		
BMśw	I b	III a	I b 5 lat III a 10-15 lat
BMw	III a	I b, I c	I b, c 5 lat III a 10-15 lat
BMb	nie projektować użytkowania rębego		
LMśw	III a	III b, II b	III a, b 10-15 lat III b 15-20 lat
LMw	III b	III a, II b	10-15 lat
LMb	nie projektować użytkowania rębego		
Lśw	III b	III a, II b	10-15 lat
Lw	III b	III a	10-15 lat
OI	I b	I c	5 lat
OIJ	III a	I b, II b, II a	III a 10-15 lat I b 5 lat

Dla rębni zupełnych Ib, Ic proponuje się przyjąć zasadniczo nawrót 5 lat a w indywidualnych, wyjątkowych przypadkach 4 letni nawrót cięć (tam gdzie jest to podyktowane stanem drzewostanu). Dla rębni gniazdowej IIIa okres odnowienia przyjąć 10-15 lat; dla rębni częściowych IIb oraz rębni III b okres odnowienia około 20 lat.

Przyjęte zostaną następujące zasady użytkowania:

- ograniczenie powierzchni zrębów zupełnych do 4,00 ha,
- utrzymanie dotychczasowego podziału na ostępy oraz kierunki cięć tak jak w poprzednim planie urządzenia lasu,
- użytkowanie rębne w gospodarstwie specjalnym wynikać będzie ze stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych,

- wykaz projektowanych cięć rębnych proponuje się wykonać tylko na I 10-lecie z podziałem na działki zrębowe bez podziału na lata gospodarcze – uwzględniając realną możliwość wykorzystania 5-letniego nawrotu cięć (brak jest technicznych możliwości wykonania planu cięć w programie „taksator” na II 10-lecie),
- zaprojektować na mapie cięć pozostawienie pasów ochronnych (ekotonów) przy bagnach, użytkach rolnych itp.
- etat użytkowania rębego zaprojektowany zostanie zgodnie z zasadami określonymi w § 88-93 instrukcji urządzania lasu. Wysokość użytkowania rębego wynikać będzie z sumy przyjętych etatów dla poszczególnych gospodarstw.

Gotowy, wcześniej uzgodniony z nadleśnictwem oraz z RDLP, plan cięć użytków rębnych wraz z mapami cięć przedłożony zostanie na Naradzie Techniczno-Gospodarczej (NTG).

B. Użytkowanie przedrębne.

W trakcie prac terenowych w każdym drzewostanie nie objętym użytkowaniem rębnym w zależności od stadium rozwojowego określony zostanie rodzaj zabiegu: CP, CP/TW, TW, TP. Jedynie w zdrowych drzewostanach od Vb klasy wieku wzwyż o zadrzewieniu 0,6 oraz równomiernym zwarciu odstąpić można od projektowania użytkowania przedrębego. Wykaz takich drzewostanów przedstawiony zostanie nadleśniczemu do akceptacji przed zwołaniem NTG.

Etat cięć użytkowania przedrębego w wymiarze powierzchniowym będący sumą powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego jest wielkością obligatoryjną, która przyjęta zostanie na posiedzeniu NTG. Orientacyjny etat cięć użytkowania przedrębego w wymiarze masowym określony zostanie również na posiedzeniu NTG nie może on przekroczyć 50% spodziewanego przyrostu bieżącego w okresie obowiązywania planu urządzania lasu z wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego.

Suma etatów użytkowania rębego i przedrębego powinna oscylować w pobliżu 90% spodziewanego przyrostu bieżącego w okresie obowiązywania planu.

10. Planowanie hodowlane.

W nawiązaniu do regionalizacji przyrodniczo – leśnej ustalono następujące gospodarcze typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe:

Typ siedliskowy lasu	Gospodarczy typ drzewostanu, gatunki główne	Gatunki domieszkowe i pomocnicze	Orientacyjny skład gatunkowy uprawy
Bs	So	Brz	So 80-90 Brz i in. 10-20
Bśw	So	Brz, Ol, Jrz	So 80-90, Brz i in. 10-20
Bw	So Św So	Św, Brz, Ol Brz, Ol	So 80, Św, Brz i in. 20 So 50, Św 30, Brz i in. 20
Bb	So	Brz, Św, Ol	So 80, Brz i in. 20
BMśw	So Db So	Dbb, Bk, Brz, Md, Kl, Lp, Jb, Gr, Os Bk, Brz, Md, Kl, Lp, Jb, Gr, Os	So 80, Dbb i in. 20 So 70, Db 20, Bk i in. 10
BMw	So Św So	Db, Sw, Brz, Ol, Kl, Lp Db, Brz, Ol, Kl, Lp	So 70, Dbb, Św i in. 30 So 50, Sw 30, Db i in. 20
BMb	So	Św, Brz, Ol	So 80, Św, Brz i in. 20
LMśw	Db So So Db	Bk, Md, Gb, Dg, Jw, Kl, Lp, Jb, Gr, Os Bk, Md, Gb, Dg, Jw, Kl, Lp, Jb, Gb, Os	So 50, Db 30, Bk, Md i in. 20 Db 50, So 30, Bk Md i in. 20
LMw	So Db	Św, Ol, Jw, Lp, Brz	Db 50, So 30, Św i in. 20
LMb	Ol	Brz, So, Św,	Ol 70, Brz, So i in. 30
Lśw	Db	Bk, Md, So, Gb, Dg, Jw, Lp, Cz pt, Jb, Gr	Db 80, Bk i in. 20
Lw	Js Db	Wz, Św, Gb, Ol, Jw., Lp, Kl, Cz pt	Db 50, Js 30, Wz Św i in. 20
Lł	Js DB Db	Wz, Ol, Js, Jw., Lp, Tp, Wb Ol, Gb, Jw, Lp, Tp, Wb	Db 50, Js 30, Ol i in. 20 Db 70, Js i in. 30
Ol	Ol	Js, Brz, Św	Ol 90, Js i in. 10
OlJ	Ol Js	Brz, Św, Db, Wz, Kl, Jw	Js 60, Ol 30, Brz i in 10

UWAGA Do czasu ustąpienia objawów obumierania jesionu jako gatunki zastępcze stosować: Ol, Wz, Jw, Dbs.

Podane składy gatunkowe należy traktować jako ramowe wytyczne. Przy projektowaniu składu gatunkowego konkretnych upraw, należy brać pod uwagę lokalne warunki i układ mikrosiedlisk oraz warunki wilgotnościowe wykazane w operacie glebowo siedliskowym.

Składy upraw w zalesieniach gruntów porolnych przyjąć w oparciu o tabelę 11 ZHL:

Potencjalny typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy
Bór suchy (Bs) - najuboższe i skrajnie suche fragmenty gleb orných VI klasy jakości rolniczej	So 80; Brz, Ol, Jrz i inne 20
Bór świeży (Bśw) - gleby orne głównie VI klasy jakości rolniczej i klasy VI z silnie zdegradowane	So 60-80; Św, Md 10-20; Brz, Dbb, Lp, Gb i inne 10-20
Bór mieszany świeży (BMśw) - gleby orne głównie V klasy jakości rolniczej	So 40-50; Md 30; Bk, Db, Brz i inne 20-30
Las mieszany świeży (LMśw) - gleby orne głównie IV klasy jakości rolniczej	Bk, Db, Lp, Kl 40-50; So 20-30, Md 20-30
	Db, Św, Lp, Kl 30-50; So 30-40; Md 20-30
Las świeży (Lśw) - gleby orne głównie III klasy jakości rolniczej	Bk, Db 50-60; Md 30-40; Lp, Kl i inne 10

Typy lasu oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw na siedliskach zwaloryzowanych jako „naturowe” przyjąć w oparciu o odpowiednie wytyczne (zarządzenie nadleśniczego, poradniki do Natury 2000).

Wskaźnik poprawek w projektowanych odnowieniach i zalesieniach, jak też wskaźnik zniszczeń przy cięciach uprzątających przyjąć w wysokości 15 %.

Wykaz gruntów do zalesienia nadleśnictwo uzgodni z wykonawcą po zakończeniu prac taksacyjnych. Wobec braku podaży gruntów do zalesień z ANR dotyczyć to będzie głównie gruntów nadleśnictwa. Wszelkie istniejące na zalesianych gruntach kępy i grupy drzew o zadawalających wartościach hodowlanych, należy uznać jako sukcesję naturalną.

Podsadzenia produkcyjne zaprojektować wyłącznie na siedliskach LMśw i żyźniejszych oraz ewentualnie w uzasadnionych przypadkach ma siedlisku BMśw na wyraźnie żyźniejszych fragmentach. Podsadzenia zaprojektować przede wszystkim w drzewostanach II i III klasy wieku na gruntach porolnych, o składzie niezgodnym z GTD, o średnim zadrzewieniu i podszycie nie stanowiącym istotnej przeszkody.

Nie projektować wprowadzania podszytów.

Czyszczenia wczesne zaprojektować jedynie na uprawach, które w dniu taksacji potrzebują tego zabiegu oraz na uprawach, które będą zakładane w pierwszych 5 latach obowiązywania planu (w uzgodnieniu z nadleśnictwem).

11. Selekcja i nasiennictwo.

Weryfikacja danych dotyczących nasiennictwa i selekcji w tworzonej planie urządzenia lasu wykonana zostanie w uzgodnieniu z nadleśnictwem.

Weryfikacja GDN w nadleśnictwie nastąpi poprzez wspólne uzgodnienia: Wydziału Hodowli RDLP, Nadleśnictwa Bydgoszcz oraz wykonawcy planu po objęzdzie terenowym obiektów, przy założeniu wytypowania powierzchni około 350-400 ha drzewostanów GDN wybranych spośród drzewostanów najlepszej jakości.

12. Przebudowa drzewostanów.

Do przebudowy proponuje się przeznaczyć przede wszystkim drzewostany o niskim zadrzewieniu (do 0,5), złej jakości oraz wytypowane wspólnie z nadleśnictwem drzewostany o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem, w których zaprojektuje się w tworzonej planie przebudowę całkowitą (z zastosowaniem rębni) lub przebudowę częściową (poprzez zastosowanie podsadzeń).

Wykaz pozycji „do przebudowy” sporządzi Nadleśnictwo wspólnie z wykonawcą prac urządzeniowych i przestawi do akceptacji RDLP w czasie odbioru prac terenowych.

13. Użytkowanie uboczne i zagospodarowanie łowieckie.

Projektowanie działań w tym zakresie odbędzie się przy współpracy z nadleśnictwem. Elementy zagospodarowania łowieckiego zostaną wprowadzone do odpowiednich warstw leśnej mapy numerycznej zgodnie ze standardem w oparciu o przekazane przez nadleśnictwo dane. Istniejącą ilość i formę zagospodarowania poletek łowieckich uznaje się za optymalną.

14. Rekreacyjne zagospodarowanie lasu.

W ramach sporządzanego planu urządzenia lasu wykonana zostanie mapa przeglądowa zagospodarowania rekreacyjnego nadleśnictwa, na którą wniesione zostaną wszystkie zinwentaryzowane w trakcie prac terenowych oraz zweryfikowane przez nadleśnictwo elementy zagospodarowania rekreacyjnego.

Nadleśnictwo sporządzi projekt rozwoju zagospodarowania rekreacyjnego poprzez utworzenie nowych parkingów oraz miejsc postojowych - szczególnie przy drogach gminnych i

ścieżkach rowerowych. Po uzyskaniu akceptacji RDLP przekaże te dane wykonawcy planu w celu ujęcia ich na mapie oraz w opisanii ogólnym (Tomie I).

W trakcie obrad NTG nadleśniczy przedstawi do akceptacji program edukacji ekologicznej w nadleśnictwie na najbliższe 10-lecie.

15. Ochrona lasu.

Zagadnienia dotyczące ochrony lasu zostaną omówione w opisie ogólnym planu urządzenia lasu na podstawie danych dostarczonych przez nadleśnictwo, ZOL oraz zebranych podczas taksacji leśnej (uszkodzenia drzewostanów). Zagadnienia te przedstawione zostaną na mapie ochrony lasu.

Nadleśnictwo zaprojektuje w uzgodnieniu z wykonawcą prac urządzeniowych po jednej powierzchni kompleksowo-ogniskowej metody ochrony lasu w każdym z leśnictw obrębu Bartodzieje (z uwzględnieniem powierzchni istniejących).

16. Ochrona przeciwpożarowa.

Na podstawie analizy stanu zagrożenia pożarowego w ubiegłym okresie gospodarczym zostanie określona kategoria zagrożenia pożarowego nadleśnictwa. Wykonana zostanie również weryfikacja pasów przeciwpożarowych w stosunku do istniejących przepisów prawnych oraz docelowego podziału kompleksów głównych pasami biologicznymi.

Na wykonawcy planu będzie spoczywał obowiązek uzgodnienia zagadnień dotyczących ochrony przeciwpożarowej z Komendantem Wojewódzkim PSP.

17. Rekultywacja terenów zdewastowanych.

Grunty do rekultywacji ujęte zostaną w planie urządzenia lasu zgodnie z danymi z nadleśnictwa.

18. Podział na leśnictwa.

Podział na leśnictwa nadleśnictwo przedstawi wykonawcy prac po zatwierdzeniu przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych procesu optymalizacji ilości leśnictw w nadleśnictwie.

19. Zakres i forma map przeglądowych.

W ramach planu urządzenia lasu należy sporządzić zgodnie ze standardem Leśnej Mapy Numerycznej i wymogami określonymi w IUL, oraz uzgodnieniami z nadleśnictwem następujące mapy:

- mapy sytuacyjnej obszaru w granicach terytorialnego zasięgu całego nadleśnictwa, w skali 1:50000;
- map przeglądowych w skali 1:20000, według obrębów leśnych:
 - drzewostanów;
 - siedlisk;
 - zagrożenia środowiska leśnego i ochrony lasu;
 - nasiennictwa i selekcji;
 - projektowanych cięć rębnych i powierzchni do zalesień;
 - mapa zagospodarowania rekreacyjnego;
 - gospodarki łowieckiej z naniesionymi granicami obwodów łowieckich;
 - ochrony przeciwpożarowej;
 - walorów przyrodniczo-kulturowych i zagospodarowania rekreacyjnego;
- map gospodarczo-przeglądowych w skali 1:10000, według leśnictw:
 - drzewostanów;
 - siedlisk;
 - nasiennictwa i selekcji;
 - projektowanych cięć rębnych i powierzchni do zalesień
- mapy gospodarcze w skali 1:5000 wg arkuszy

Wykonawca planu urządzenia lasu wykona wydruki i oprawę opisów taksacyjnych dla nadleśnictwa, RDLP i poszczególnych leśnictw.

20. Sprawy organizacyjne.

Warunkiem wykonania dobrego planu urządzenia lasu jest ścisła współpraca wykonawcy planu z nadleśnictwem. Przekazywanie danych, wszystkie weryfikacje obiektów uzgodnienia opisów taksacyjnych, planu cięć muszą być potraktowane priorytetowo.

21. Terminy i sposoby kontroli oraz odbioru prac taksacyjnych.

Kontrola i odbiór prac taksacyjnych będzie przeprowadzany poprzez:

- kontrolę terenową prac wykonanych w miesiącu poprzedzającym wystawienie faktury przez wykonawcę (pracownik RDLP właściwy do spraw urządzania lasu),
- szczegółowy odbiór opisów taksacyjnych po zakończeniu prac terenowych (taksator, leśniczy, inżynier nadzoru),
- analiza próbnych wydruków opisów taksacyjnych (nadleśnictwo),
- analiza planu użytków rębnych (Wydział Zasobów RDLP, nadleśnictwo),
- odbiór prac terenowych urządzania lasu - podsumowanie (wykonawca, RDLP, nadleśnictwo).

Przewodniczący Komisji

8.4. Protokół ustaleń *Narady Techniczno-Gospodarczej*

PROTOKÓŁ USTALEŃ
NARADY TECHNICZNO-GOSPODARCZEJ
W SPRAWIE PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA BYDGOSZCZ
NA OKRES 1.01.2012 – 31.12.2021

Białe Błota, 10 sierpnia 2011 r.

Narada Techniczno-Gospodarcza dla Nadleśnictwa Bydgoszcz zwołana przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu pismem z dnia 25 lipca 2011 r. (zn. spr. ZZ-7016-2/11) odbyła się w dniu 10 sierpnia 2011 r. w siedzibie Nadleśnictwa Bydgoszcz z udziałem przedstawicieli następujących instytucji:

Przewodniczący Narady:

Janusz Kaczmarek - Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu:

Witold Pajkert - Zastępca Dyrektora
Andrzej Stetkiewicz - Naczelnik Wydziału Zasobów
Jan Pakalski - Naczelnik Wydziału Hodowli Lasu
Jan Frankowski - Starszy specjalista służby leśnej d/s urządzania lasu
Jacek Cichocki - Starszy specjalista ds. ochrony przeciwpożarowej

Nadleśnictwo Bydgoszcz:

Zbigniew Kowalski - Nadleśniczy
Andrzej Białkowski - Zastępca nadleśniczego
Przemysław Jurek - Inżynier nadzoru

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej - wykonawca planu urządzania lasu:

Arkadiusz Kukliński - Dyrektor BULiGL Oddział w Gdyni
Jacek Wojtyniak - Zastępca dyrektora
Andrzej Leonowicz - Starszy inspektor nadzoru Zarządu BULiGL
Mariusz Lewczuk - Kierownik pracowni sozologicznej
Włodzimierz Gołębiwski - Kierownik pracowni urządzania lasu
Krzysztof Rudziński - Taksator

Inne instytucje:

Ryszard Chirrek - Inspektor regionalny Inspekcji Lasów Państwowych
Pomorskiego Regionu Inspekcyjnego z siedzibą w Toruniu.

Otwarcia narady dokonał nadleśniczy Nadleśnictwa Bydgoszcz Zbigniew Kowalski, przekazując następnie prowadzenie obrad dyrektorowi Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu Januszowi Kaczmarkowi.

W części pierwszej nadleśniczy Zbigniew Kowalski przedstawił referat dotyczący analizy gospodarki przeszłej Nadleśnictwa Bydgoszcz za lata 2002–2011, a koreferat do analizy

gospodarki przeszłej zaprezentował inspektor regionalny Inspekcji Lasów Państwowych Pomorskiego Regionu Inspekcyjnego - Ryszard Chirrek.

W części drugiej przedstawiciele wykonawcy projektu planu urządzenia lasu przedstawili:

- referat w sprawie projektu planu urządzenia lasu łącznie z ogólnymi założeniami *Programu ochrony przyrody* - kierownik pracowni urządzania lasu Włodzimierz Gołębiowski,
- *Prognozę oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu* – kierownik pracowni sozologicznej Mariusz Lewczuk,

Do referatu wykonawcy projektu planu urządzenia lasu w swoich koreferatach ustosunkowali się:

- nadleśniczy Nadleśnictwa Bydgoszcz – Zbigniew Kowalski,
- inspektor regionalny Inspekcji Lasów Państwowych Pomorskiego Regionu Inspekcyjnego - Ryszard Chirrek.

Po przedstawieniu powyższych zagadnień odbyła się dyskusja, w której udział wzięli:

- Janusz Kaczmarek zwrócił uwagę na stosunkowo wysokie szkody w drzewostanach powodowane przez jeleniowate i przekroczenie docelowych stanów liczebności zwierzyny płowej szczególnie jelenia europejskiego oraz konieczność redukcji jego liczebności do poziomu zapewniającego realizację celów hodowli lasu.
- Arkadiusz Kukliński zwrócił uwagę na możliwość odtworzenia naturalnych cech gleb leśnych wykorzystywanych przez dłuższy okres pod produkcję szkółkarską poprzez wymianę wierzchniej warstwy gleby, np. pozyskanej od Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad z wykorzystaniem środków unijnych.
- Janusz Kaczmarek zobligował Wydział Hodowli Lasu do zainteresowania się tym tematem i przedstawienia tego zagadnienia na spotkaniu kierownictwa RDLP w Toruniu. Podkreślił również konieczność umieszczenia planowanych elementów zagospodarowania turystycznego na mapie przeglądowej zagospodarowania rekreacyjnego.
- Andrzej Stetkiewicz zgłosił konieczność uwzględnienia w tabeli XIXa *Ekonomiczne wskaźniki gospodarki leśnej* danych dotyczących wyceny wartości drzewostanów oraz określenia w planie urządzenia lasu gruntów leśnych niezalesionych (231c w obrębie Bartodzieje po byłej leśniczówce Zielonka oraz 221k, 247a w obrębie Bydgoszcz jako halizny - HAL; jako INNE WYL. pozostawić rurociąg solankowy 86A – 0,04 ha oraz grunty leśne w ogrodzeniu OWP – 2931 – 0,09 ha).

- Ryszard Chirrek podkreślił konieczność zmniejszenia populacji jelenia europejskiego w przyszłym okresie gospodarczym nie zgłaszając innych uwag.
- Andrzej Leonowicz stwierdził, że udział dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w naradach technicznych przyspiesza wykonanie planu urządzenia lasu poprzez skracanie elementów decyzyjnych dotyczących zadań gospodarczych.
- Janusz Kaczmarek na podstawie analizy gospodarki przeszłej przedstawionej w referacie nadleśniczego oraz koreferacie inspektora PRI LP ocenił pozytywnie gospodarkę leśną w Nadleśnictwie Bydgoszcz w ubiegłym okresie gospodarczym uznając ją za prowadzoną prawidłowo zgodnie z planem urządzenia lasu i potrzebami wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Na tym dyskusję zakończono.

Ustalenia Narady Techniczno-Gospodarczej

I. Zgodność wykonanych prac z obowiązującymi aktami prawnymi, obowiązującymi zasadami oraz wytycznymi *Komisji Założeń Planu*.

Stwierdzono zgodność wykonanych prac z *Ustawą o lasach z dnia 28.września.1991 r.* (tekst jednolity: *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lasach – Dz. U. Nr 12, poz. 59 z 2010 r.*), *Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r.* (Dz.U. Nr 256 poz. 2151 z 2006 r.) w sprawie *szczegółowych zasad sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu, Instrukcją Urządzania Lasu z 2003 r., Zasadami Hodowli Lasu z 2002 r., Instrukcją Ochrony Lasu z roku 2004, Instrukcją ochrony przeciwpożarowej z roku 1996* wytycznymi *Komisji Założeń Planu* oraz innymi aktualnymi ustawami, zarządzeniami i instrukcjami.

Odbiór terenowych prac urządzeniowych przez *Komisję odbioru robót* nastąpił w dniu 28 października 2010 r. - prace taksacyjne oraz w dniach 24-25marca 2010 r.- prace związane z założeniem powierzchni kołowych.

Komisja odbioru robót stwierdziła wykonanie powyższych prac zgodnie z umową i obowiązującymi przepisami technicznymi oraz dostarczoną lokalizacją.

II. Ocena gospodarki ubiegłego okresu

W trakcie *Narady Techniczno-Gospodarczej* przyjęto analizę gospodarki przeszłej, zawartą w referacie nadleśniczego oraz koreferacie inspektora regionalnego Pomorskiego Regionu Inspekcyjnego Lasów Państwowych. Końcowa ocena gospodarki leśnej w ubiegłym okresie gospodarczym dokonana zostanie przez dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu oraz załączona do części opisowej elaboratu.

III. Stan posiadania

Stan posiadania Nadleśnictwa Bydgoszcz ujęty w planie urządzenia lasu na dzień 01.01.2012 r. (w ha) przedstawia się następująco:

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
1. Lasy – razem	8163,3331	7265,9317	15429,2648
1.1. Grunty leśne zalesione – razem	7859,6392	7034,7929	14894,4321
1) drzewostany	7859,6392	7029,2529	14888,8921
2) plantacje drzew – razem	–	5,5400	5,5400
w tym:			
- plantacje nasienne	–	5,5400	5,5400
- plantacje drzew szybkorosnących	–	–	–
1.2. Grunty leśne niezalesione – razem	84,8922	71,8500	156,7422
1) w produkcji ubocznej – razem	4,7900	4,5944	9,3844
w tym:			
- plantacje choinek i krzewów	–	1,0700	1,0700
- poletka łowieckie	4,7900	3,5244	8,3144
2) do odnowienia – razem	75,8810	63,8406	139,7216
w tym:			
- halizny (inne halizny)	0,6917	7,8868	8,5785
- zręby	75,1893	55,9538	131,1431
- płazowiny	–	–	–
3) pozostałe grunty leśne niezalesione – razem	4,2212	3,4150	7,6362
w tym			
- przewidziane do naturalnej sukcesji	4,0836	3,4150	7,4986
- objęte szczególnymi formami ochrony	–	–	–
- przeznaczone do wyłączenia z produkcji	0,1376	–	0,1376
1.3. Grunty związane z gospodarką leśną – razem	218,8017	159,2888	378,0905
w tym:			
- budynki i budowle	1,7620	4,0161	5,7781
- urządzenia melioracji wodnych	0,8863	2,4510	3,3373
- linie podziału przestrzennego	48,0230	16,3819	64,4049

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
- drogi leśne	166,5993	122,4160	289,0153
- tereny pod liniami energetycznymi	0,0417	0,1287	0,1704
- szkółki leśne	–	12,9574	12,9574
- miejsca składowania drewna	–	0,5267	0,5267
- parkingi leśne	0,9813	–	0,9813
- urządzenia turystyczne	0,5081	0,4110	0,9191
2. Grunty zadrzewione i zakrzewione - razem	1,2616	2,6296	3,8912
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	8164,5947	7268,5613	15433,1560
3. Użytki rolne – rolne	39,0749	160,8202	199,8951
3.1. Grunty orne – razem	12,9085	85,2091	98,1176
w tym:			
- role	12,4985	84,2691	96,7676
- plantacje, poletka i szkółki na gruntach ornych	0,4100	0,9400	1,3500
- ugory i odłogi	–	–	–
3.2. Sady – razem	–	–	–
3.3. Łąki trwałe	15,8756	35,5900	51,4656
3.4. Pastwiska trwałe	8,9657	32,9084	41,8741
3.5. Grunty rolne zabudowane	0,1851	–	0,1851
3.6. Grunty pod stawami rybnymi	–	–	–
3.7. Grunty pod rowami rolnymi	1,1400	7,1127	8,2527
4. Grunty pod wodami – razem	–	11,1000	11,1000
w tym:			
4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	–	–	–
4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	–	11,1000	11,1000
4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	–	–	–
5. Użytki ekologiczne – razem	66,0017	92,5361	158,5378
6. Tereny różne – razem	54,3116	35,9035	90,2151
w tym:			
1) grunty przeznaczone do rekultywacji i niezagosp. grunty zrek.	–	–	–
2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego	–	–	–
3) grunty wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)	54,3116	35,9035	90,2151
4) różne inne	–	–	–
7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	7,5098	3,8353	11,3451
w tym:			

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkownika	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	3	4	5
7.1. Tereny mieszkaniowe	0,4113	0,9674	1,3787
7.2. Tereny przemysłowe	–	–	–
7.3. Tereny zabudowane inne	0,1178	0,7910	0,9088
7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane	0,0723	–	0,0723
7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe – razem w tym:	–	–	–
1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne	–	–	–
2) tereny zabytkowe	–	–	–
3) tereny sportowe	–	–	–
4) ogrody zoologiczne i botaniczne	–	–	–
5) tereny zieleni nieurządzonej	–	–	–
7.6. Użytki kopalne	–	–	–
7.7. Tereny komunikacyjne – razem w tym:	6,9084	2,0769	8,9853
1) drogi	6,9084	0,7544	7,6628
2) tereny kolejowe	–	1,3225	1,3225
3) inne tereny komunikacyjne	–	–	–
8. Nieużytki – razem	12,7628	20,7000	33,4628
w tym:			
1) bagna	12,7628	20,7000	33,4628
2) piaski	–	–	–
3) twory fizjograficzne	–	–	–
4) wyrobiska nie przeznaczone do rekultywacji	–	–	–
Grunty nie zaliczone do lasów – razem	180,9224	327,5247	508,4471
OGÓŁEM (bez współwłasności)	8344,2555	7593,4564	15937,7119
w tym:			
- grunty przeznaczone do zalesienia	–	–	–
OGÓŁEM	8344,6490	7594,5897	15939,2387
w tym:			
grunty stanowiące współwłasność	0,3935	1,1333	1,5268

Zgodnie z *Instrukcją urządzania lasu* w projekcie planu urządzenia lasu przyjęto system matematycznego zaokrąglania powierzchni wydziełów w ramach działki ewidencyjnej a następnie zaokrąglania tych wyłączeń do 0,01 ha. W związku z tym występuje różnica między powierzchnią działek zaokrąglonych do 1 ara, a sumą powierzchni wydziełów usytuowanych w danej działce oraz zaokrągloną powierzchnią oddziałów w opisach taksacyjnych i w tabelach (z wyjątkiem *tabeli I* wykonanej z dokładnością do 1 m² dla zachowania zgodności z ewidencją gruntów nadleśnictwa).

W związku z powyższym powierzchnia **Nadleśnictwa Bydgoszcz** wynosi **15939,71** ha, w tym **obręb Bartodzieje** – 8344,86 ha i **obręb Bydgoszcz** – 7594,85 ha

Grunty sporne na obszarze nadleśnictwa nie występują.

IV. Podział powierzchniowy

Podział powierzchniowy utrzymano dotychczasowy, uzupełniając go o zmiany wynikające z przejścia gruntów. Zachowano dotychczasową numerację oddziałów, a grunty nowoprzyjęte zostały włączone do sąsiednich oddziałów lub utworzono nowe oddziały przez dodanie dużej litery np. 91A, 91B.

V. Podział gospodarczy lasu

Zaakceptowany na naradzie podział powierzchni leśnej zalesionej wg gospodarstw przedstawia się następująco:

Gospodarstwo	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	4
I. Gospodarstwo specjalne	1222,76	766,25	1989,01
II. Gospodarstwo lasów ochronnych	6631,51	5355,53	11987,04
III. Gospodarstwo przerębowo-zrębowe w lasach gospodarczych	–	900,35	900,35
IV. Gospodarstwo przebudowy w lasach ochronnych i gospodarczych	5,63	12,57	18,20
Razem	7859,90	7034,70	14894,60

1. Gospodarstwo specjalne obejmuje (S):

- rezerwat przyrody *Dziki Ostrów*,
- lasy glebochronne,
- lasy w strefach ochronnych ujęć wody,
- otuliny ośrodków wypoczynkowych,
- lasy na terenach miejsc rekreacji i szczególnie penetrowane przez ludność,
- lasy na siedliskach bagiennych (BMb),
- lasy stanowiące drzewostany nasienne,

- lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa,
- drzewostany specjalnego przeznaczenia tzw. rezerwa surowca na pniu oraz inne,
- lasy stanowiące ostoje ginących i zagrożonych gatunków (kozioróg dębosz, pachnica dębowa, barczatka kataks),
- chronione siedliska przyrodnicze wg „Powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Stan A) oraz zinwentaryzowane na podstawie Zarządzenia nr 24/203 dyrektora RDLP w Toruniu.

2. Gospodarstwo lasów ochronnych (O) - w skład którego w obydwu obrębach zaliczono lasy uznane za ochronne z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub gospodarstwa przebudowy.

3. Gospodarstwo zrębowe (GZ) w lasach gospodarczych (tylko w obrębie Bydgoszcz) - w skład którego zaliczono lasy gospodarcze (z wyłączeniem zakwalifikowanych do gospodarstwa specjalnego lub przebudowy), w których ze względu na siedliskowy typ lasu, gospodarczy typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy zastosowano zrębowy sposób zagospodarowania (rębniami zupełnymi).

4. Gospodarstwo przebudowy (R) w lasach ochronnych i gospodarczych w skład którego zaliczono drzewostany w lasach ochronnych i gospodarczych nie zaliczonych do gospodarstwa specjalnego, tj. drzewostany zakwalifikowane do przebudowy w najbliższym 10-leciu: drzewostany o niskim zadrzewieniu i miernej jakości technicznej, drzewostany uszkodzone w stopniu 3 oraz w których projektuje się przebudowę częściową poprzez zastosowanie podsadzeń.

VI. Podział wg dominujących funkcji lasu

Powierzchnia leśna nadleśnictwa wg dominujących funkcji lasów (na podstawie tabeli III) przedstawia się następująco:

Dominujące funkcje lasów	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
1	2	3	5
I. Rezerwaty	73,05	–	73,05
II. Lasy ochronne	7838,74	6183,09	14021,83
III. Lasy wielofunkcyjne (gospodarcze)	33,00	923,47	956,47
Ogółem	7944,79	7106,56	15051,35

VII. Wieki rębności i sposoby użytkowania rębego i przedrębego

Przeciętne wieki rębności dla głównych gatunków lasotwórczych drzew (So, Św, Db, Bk) przyjęto zgodnie z Zarządzeniem nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 maja 2004 r. w sprawie Instrukcji urządzania lasu, (zn. spr.: ZU-7019-16-2004) a dla pozostałych gatunków zgodnie z ustaleniami Komisji Założeń Planu (w latach) dla obydwu obrębów:

Gatunki lasotwórcze	Obręby leśne	
	Bartodzieje	Bydgoszcz
1	2	3
Db, Js	140	140
So	120	120
Md, Bk, Dg, Wz	100	100
Św, Brz, Ol nas., Gb, Lp, Jw, Kl, Dbc	80	80
Ol odr., Os, Ak	60	60
Tp, Olsz	40	40

VIII. Użytkowanie rębne

Przyjęto następującą wielkość użytków rębnych zaliczonych na poczet etatu (łącznie dla nadleśnictwa):

Gospodarstwo	Etat na I 10-lecie	
	m ³ brutto	m ³ netto
1	2	3
Specjalne	65154	51443
Ochronne	271748	214678
Przerębowo-zrębowe	19959	15767
Przebudowy	953	724
Ogółem nadleśnictwo	357814	282612

IX. Użytkowanie przedrębne

Zgodnie z § 95 *Instrukcji urządzenia lasu* z 2003 r. ustalono rozmiar użytkowania przedrębnego w wysokości 293027 m³ netto, co stanowi 49,9 % spodziewanego przyrostu w drzewostanach nie objętych użytkowaniem rębny.

Etat ogółem użytków głównych (z 5 % przyrostem użytków rębnych zaliczonych na poczet etatu - 14130 m³ oraz użytkami rębnymi nie zaliczonymi na poczet etatu – 370 m³) dla Nadleśnictwa Bydgoszcz wynosi na przyszłe dziesięciolecie 590139 m³ netto.

X. Plan hodowli lasu

Uwzględniając położenie Nadleśnictwa Bydgoszcz w *Krainie III Wielkopolsko-Pomorskiej* przyjęto typy gospodarcze drzewostanów wg *Zasad Hodowli Lasu* z 2002 r. oraz ustaleń *Komisji Założeń Planu*.

Zaakceptowano powierzchnię planowanych zabiegów hodowlanych wynikającą z projektowanego planu hodowli.

Zadania w zakresie odnowień na powierzchniach otwartych i pod osłoną wynikające z podsumowania zadań w tym zakresie w opisach taksacyjnych pomniejszyć o 15 % ich powierzchni – wartość podana w nawiasie i uwzględnić opisowo w *Opisie ogólnym*.

Ich rozmiar obrazuje poniższa tabela:

Rodzaj zabiegu	Obręby leśne		Nadleśnictwo
	Bartodzieje	Bydgoszcz	
	ha		
1	2	3	4
I. Odnowienia i zalesienia otwarte w tym:	658,66 (571,24)	461,50 (401,85)	1120,16 (973,09)
– halizny, płazowiny, zręby zaległe	75,88	63,84	139,72
– grunty nieleśne	–	–	–
– zręby bieżące I 10-lecia	582,78 (495,36)	397,66 (338,01)	980,44 (833,37)
II. Odnowienia pod osłoną w tym:	82,49 (70,63)	152,58 (129,98)	235,07 (200,61)
– przy rębniach złożonych	79,07 (67,21)	150,68 (128,08)	229,75 (195,29)
– podsadzenia produkcyjne	0,83	0,50	1,33
– dolesienia luk	2,59	1,40	3,99
Razem odnowienia i zalesienia	741,15 (641,87)	614,08 (531,83)	1355,23 (1173,70)

Zabiegi PIEL, CW, POPR, MEL AGR w istniejących i projektowanych zrębach oraz odnowieniach ustalono globalnie (bez umieszczania tej wskazówki w opisach taksacyjnych).

Dla zabiegów PIEL w uprawach projektowanych przyjęto wskaźnik w wysokości 150 % ich powierzchni; CW – 70 %, POPR – 15 %, MEL.AGR – przyjęto w wysokości 463,00 ha w obrębie Bartodzieje oraz 377,00 ha w obrębie Bydgoszcz.

XI. Użytkowanie uboczne

Pozyskanie choinek projektować zgodnie z możliwościami i potrzebami nadleśnictwa oraz chłonnością rynku lokalnego z istniejących plantacji choinkowych.

W prowadzeniu gospodarki łowieckiej należy zwrócić szczególną uwagę na doprowadzenie struktury ilościowej zwierzyny płowej (jelenia europejskiego) do stanu nie zagrażającego racjonalnej gospodarce leśnej.

XII. Ochrona lasu

Stan zdrowotny drzewostanów określono jako dobry, a stan sanitarny jako bardzo dobry.

Za główne zadania z zakresu ochrony lasu należy uznać działania mające na celu utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu, zmniejszanie szkód w uprawach i młodnikach wyrządzanych przez zwierzynę płową.

W celu minimalizacji szkód od zwierzyny należy dążyć do utrzymania równowagi biologicznej poprzez m. in. dostosowanie liczebności zwierzyny płowej oraz struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwości realizacji celów hodowli lasu.

Dla wzmocnienia biologicznych odporności drzewostanów na działanie szkodliwych czynników abiotycznych i biotycznych należy m.in. zwrócić uwagę na:

- kształtowanie stref ekotonowych na granicy polno-leśnej, prawidłowe i terminowe wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych, przestrzeganie ładu czasowego i przestrzennego,
- zwalczanie szkodliwych owadów i grzybów (huba korzeniowa pozostanie głównym patogenem grzybowym),
- ochronę przed zwierzyną płową,
- ochronę pożytecznej fauny.

Dotychczas stosowane metody prognozowania oraz ograniczania szkód winny być kontynuowane.

Lasy Nadleśnictwa Bydgoszcz zaliczono do I kategorii zagrożenia pożarowego (duże zagrożenie pożarowe).

Zagadnienia ochrony lasu przedstawić na mapach przeglądowych ochrony lasu, a ochrony przeciwpożarowej na mapie sytuacyjno-przeglądowej ochrony przeciwpożarowej w skali 1:50000 oraz na mapie przeglądowej 1 : 20000.

XIII. Infrastruktura

Prace z zakresu budownictwa ogólnego, budownictwa drogowego i melioracji wodnych realizowane będą zgodnie z potrzebami i możliwościami finansowymi nadleśnictwa oraz planami perspektywicznymi *Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu* (w tym budownictwo drogowe zgodnie z założeniami przyjętego planu modernizacji dojazdów pożarowych na lata 2011–2015; o terminach modernizacji dróg pożarowych nadleśnictwo poinformuje Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

XIV. Ochrona przyrody

Zaakceptowano przedstawiony zakres aktualizacji *Programu ochrony przyrody* (opracować jako oddzielny tom) wraz z mapą walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1:50000.

W *Prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko* stwierdzono, że w wyniku realizacji planu urządzenia lasu poziom zachowania siedlisk leśnych nie pogorszy ich stanu zachowania.

XV. Zakres i wymagana forma map gospodarczych i przeglądowych oraz inne uwagi

Plan urządzenia lasu wykonany zgodnie z *Instrukcją zarządzania lasu* z 2003 r. składać się będzie z następujących składników:

- *Opis ogólny* nadleśnictwa (elaborat) z tabelami i wzorami dla obrębów i łącznie – 3 komplety (w tym *Wykaz projektowanych cięć użytkowania rębego* wg obrębów leśnych (w egzemplarzach dla GDLP i RDLP)

- *Program ochrony przyrody (oddzielny tom)* – 3 komplety
- *Opis taksacyjny lasów z wykazami projektowanych cięć użytkowania rębego i przedrębego oraz wskazań gospodarczych z zakresu z hodowli lasu wg obrębów leśnych (tylko w egzemplarzu dla Nadleśnictwa)* – 2 komplety
- *Operaty dla leśniczych zawierające opis taksacyjny lasów ze wskazaniami gospodarczymi, wykazy: projektowanych cięć rębnych, drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego oraz wskazań gospodarczych z zakresu hodowli lasu z kolumną na odnotowanie wykonania* – dla każdego z leśnictw.
- Materiały kartograficzne zawierające:
 - *Mapy gospodarcze w skali 1:5000*
 - mapy gospodarcze w formacie A1 – 2 komplety w tym 1 komplet z naniesionymi działkami zrębowymi dla Nadleśnictwa
 - *Mapy gospodarczo-przeładowe w skali 1:10000*
 - mapy gospodarczo-przeładowe drzewostanów dla każdego z leśnictw – 1 komplet (**zafoliowane i podklejone na płótno – w futerale**),
 - mapy gospodarczo-przeładowe cięć rębnych i powierzchni do zalesień dla każdego z leśnictw – 1 komplet (**zafoliowane i podklejone na płótno – w futerale z poprzednią mapą**),
 - mapy gospodarczo-przeładowe siedlisk dla każdego z leśnictw – 1 komplet (w futerale z poprzednimi mapami),
 - mapy gospodarczo-przeładowe nasiennictwa i selekcji dla każdego z leśnictw – 1 komplet (w futerale z poprzednimi mapami),
 - mapy gospodarczo-przeładowe (czyste) dla potrzeb p.poz. - po 6 egz. dla każdego z leśnictw.
 - *Mapy przeładowe w skali 1:20000*
 - ochrony przeciwpożarowej – 2 komplety
 - drzewostanów – 3 komplety (**oraz dodatkowo 3 komplety wg obrębów, zafoliowane, podklejone na płótno – każda mapa w oddzielnym futerale**),
 - siedlisk – 3 komplety
 - projektowanych cięć rębnych i powierzchni do zalesień – 3 komplety
 - zagrożenia środowiska leśnego i ochrony lasu – 2 komplety,

- nasiennictwa i selekcji – 2 komplety,
 - walorów przyrodniczo-kulturowych i zagospodarowania rekreacyjnego – 2 komplety,
 - gospodarki łowieckiej – 2 komplety,
 - **mapy przeglądowe czyste wg obrębów** – 3 komplety.
- *Mapy sytuacyjno-przeglądowe w skali 1:50000*
- mapa sytuacyjna w granicach obszaru terytorialnego zasięgu nadleśnictwa – 3 komplety oraz na jej bazie:
 - mapa sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych – 3 komplety,
 - mapa sytuacyjno-przeglądowa ochrony przeciwpożarowej – 3 komplety.

Wobec braku programów symulacyjnych rozwoju zasobów drzewnych w okresie opracowywania niniejszego planu urządzenia lasu *Prognozę stanu zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego* w elaboracie wykonać zgodnie z §123 *Instrukcji urządzania lasu*.

W elaboracie zamieścić tabelę nr XIXa (*Ekonomiczne wskaźniki gospodarki leśnej* z wyceną wartości drzewostanów; nie wykonywać tabel XIXb, XIXc oraz ekspertyzy ekonomicznej nadleśnictwa – brak wytycznych jako załącznika do *Instrukcji urządzania lasu*).

Elementy planu urządzenia lasu przedstawione z wytłuszczonym drukiem są pracami dodatkowymi pozaumownymi.

Protokół sporządził:

Włodzimierz Gołębiowski

Przewodniczący Narady:

Janusz Kaczmarek

**8.5. Protokół z przeprowadzenia testu kontroli pomiaru miąższości
na powierzchniach próbnych kołowych**

Toruń, 31 marzec 2011r.

PROTOKÓŁ

z przeprowadzonego testu kontroli pomiaru miąższości na powierzchniach próbnych kołowych w Nadleśnictwie Bydgoszcz.

Kontrolę pomiaru miąższości przeprowadził zespół powołany decyzją nr 5/2011 z 17 marca 2011r Dyrektora Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu w składzie:

Przemysław Jurek – inżynier nadzoru w Nadleśnictwie Bydgoszcz

Jan Frankowski – st. spec. SL ds. urządzania lasu w RDLP Toruń

Włodzimierz Gołębiowski – kierownik drużyny w BULiGL O/ Gdynia

W wyniku losowania, do kontroli wytypowano założenie testu w obrębie Bydgoszcz. Następnie przy pomocy programu TAKSATOR wylosowano powierzchnie próbne do kontroli. Wydruk z tego losowania w załączeniu.

Prace terenowe przeprowadzono w dniach 24-25 marzec 2011 rok i polegały one na znalezieniu w terenie wylosowanych powierzchni próbnych kołowych (w tych samych miejscach, w których zakładane były przez wykonawców planu urządzania lasu), wyznaczeniu okręgu a tym samym obszaru powierzchni próbnej, pomiarze pierśnic wszystkich drzew zaliczonych do próby, pomiarze wysokości średnich drzew dla poszczególnych gatunków i przyjętych wieków. Wszystkie te informacje zapisane zostały na odpowiednich drukach.

Część kameralna polegała na wprowadzeniu do programu TAKSATOR wyników z pomiarów na wytypowanych do kontroli powierzchniach próbnych.

Program TAKSATOR obliczył pierśnicowe pola przekroju, średnie wysokości oraz wielkości powierzchni próbnych. W załączeniu przedstawiono wyniki porównania danych z pomiarów wykonanych przez wykonawców planu urządzania lasu z danymi uzyskanymi przez zespół kontroli pomiaru miąższości.

Na podstawie tego porównania zespół stwierdza, że na kontrolowanych powierzchniach wykonawca planu urządzania lasu nie popełnił żadnego błędu grubego. Największe różnice w pomiarze pierśnicowego pola przekroju wystąpiły na powierzchni nr 530 i obliczony błąd wyniósł 7,5 % (błąd gruby ponad 10%). Największa różnica w pomiarze wysokości wystąpiła na

powierzchni nr 109 i wyniosła 2 m (błąd gruby 3m i więcej) przy czym różnica w średniej wysokości na tej powierzchni wyniosła 1 m.

Program Taksator wyliczył bezwzględne wartości statystyki dla pierśnicowego pola przekroju oraz dla wysokości. Są one niskie i wynoszą dla pola przekroju pierśnicowego 0,006 oraz dla wysokości 0,062 (dopuszczalne to do 2,0).

Zespół kontroli pomiaru miąższości po analizie wyników porównania pomiarów postanawia przyjąć całość pomiarów miąższości w Nadleśnictwie Bydgoszcz.

PODPISY

1. Przemysław Jurek –

2. Jan Frankowski –

3. Włodzimierz Gołębiewski –

Powierzchnie próbne wyznaczone do kontroli

Liczba powierzchni próbnych w obrębie: 602

Liczba kontrolowanych powierzchni próbnych: 30 (5% powierzchni)

Interwał liczbowy losowania: 20

Lp	Nr pow próbnej	Adres leśny	Nr wewnętrzny wydzielenia	Nr pow. próbnej w wydzieleniu
1	9	12-02-2-07-5 -c -00	1202014174	1
2	29	12-02-2-07-15 -b -00	1202004051	2
3	49	12-02-2-09-23 -a -00	1202013938	3
4	69	12-02-2-07-34 -a -00	1202014200	2
5	89	12-02-2-09-42 -f -00	1202005007	2
6	109	12-02-2-10-52 -w -00	1202005715	1
7	129	12-02-2-10-58 -f -00	1202014343	1
8	149	12-02-2-09-70 -g -00	1202015306	1
9	169	12-02-2-09-78 -d -00	1202013960	1
10	189	12-02-2-10-85 -b -00	1202005863	1
11	209	12-02-2-10-91 -a -00	1202014347	1
12	229	12-02-2-12-99 -g -00	1202006746	1
13	249	12-02-2-09-114 -b -00	1202013975	1
14	269	12-02-2-11-122 -d -00	1202006071	2
15	289	12-02-2-10-128 -b -00	1202006025	1
16	309	12-02-2-12-135 -f -00	1202004418	1
17	329	12-02-2-12-141 -f -00	1202015884	1
18	349	12-02-2-13-149 -d -00	1202013826	1
19	370	12-02-2-09-161 -a -00	1202005363	1
20	390	12-02-2-11-170 -h -00	1202006181	1
21	410	12-02-2-12-179 -m -00	1202015759	1
22	430	12-02-2-12-185 -c -00	1202015948	1
23	450	12-02-2-13-194 -a -00	1202013654	3
24	470	12-02-2-11-206 -k -00	1202006292	1
25	490	12-02-2-12-214 -a -00	1202004688	1
26	510	12-02-2-13-223 -f -00	1202007504	1
27	530	12-02-2-11-234 -f -00	1202006353	1
28	550	12-02-2-11-244 -a -00	1202004771	1
29	570	12-02-2-11-258 -a -00	1202006462	1
30	590	12-02-2-11-270 -b -00	1202006509	1

Kontrola powierzchni próbnych

Obręb: 12-02-2

Nr pow. próbnej	Pierśn. pole przekr. z 1 pomiaru [m kw.]	Pierśn. pole przekr. z pom. kontr. [m kw.]	Wysokość z 1 pomiaru [m]	Wysokość z pomiaru kontrolnego [m]	Wielk. z 1 pomiaru [ar]	Wielk. z pom. kontr. [ar]	Uwagi
9	1,59	1,57	11,5	11,0	5,00	5,00	
29	1,21	1,20	20,0	20,5	4,00	4,00	
49	1,21	1,19	10,0	10,0	4,00	4,00	
69	1,59	1,55	23,0	23,5	4,00	4,00	
89	1,35	1,33	24,0	24,5	4,00	4,00	
109	1,62	1,59	27,0	28,0	5,00	5,00	
129	1,05	1,03	19,5	20,0	5,00	5,00	
149	0,54	0,51	14,0	14,0	2,00	2,00	
169	1,61	1,64	9,0	9,0	4,00	4,00	
189	0,41	0,39	13,5	13,5	1,00	1,00	
209	1,99	1,98	7,0	7,0	5,00	5,00	
229	0,11	0,11	7,0	7,0	0,50	0,50	
249	1,03	1,03	24,5	24,5	4,00	4,00	
269	1,17	1,17	19,0	20,0	4,00	4,00	
289	1,40	1,37	9,5	9,5	4,00	4,00	
309	0,67	0,70	14,5	15,0	2,00	2,00	
329	1,21	1,22	24,0	23,0	5,00	5,00	
349	1,24	1,24	20,5	20,0	5,00	5,00	
370	0,85	0,85	10,0	9,0	2,00	2,00	
390	2,04	2,00	10,0	9,0	5,00	5,00	
410	1,50	1,53	23,0	23,0	5,00	5,00	
430	1,09	1,11	11,0	11,0	3,00	3,00	
450	1,24	1,27	21,0	21,5	4,00	4,00	
470	0,65	0,69	16,0	16,0	2,00	2,00	
490	0,91	0,93	19,5	20,0	3,00	3,00	
510	0,89	0,87	20,0	21,0	3,00	3,00	
530	0,06	0,07	5,5	5,5	0,50	0,50	
550	0,64	0,68	20,5	21,0	2,00	2,00	
570	1,60	1,65	19,0	19,0	5,00	5,00	
590	0,94	0,97	20,0	20,0	2,00	2,00	

Liczba błędów grubych: 0

Bezwzględna wartość statystyki (pole przekroju pierścicowego): 0,006

Bezwzględna wartość statystyki (wysokość): 0,062

8.6. Postanowienie Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu w sprawie uzgodnienia planu urządzenia lasu w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych

Toruń, 8 sierpnia 2011 r.

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 123 i 124 oraz 145 §1 pkt 5 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – Kodeks postępowania administracyjnego Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z 2001r. Nr 49, poz. 509, z 2002r. Nr 113, poz. 984; Nr 153, poz. 1271; Nr 169, poz. 1387, z 2003r. Nr 130, poz. 1188; Nr 170, poz. 1660, z 2004r. Nr 162, poz. 1692 z 2005 r. Nr 64, poz. 565; Nr 78, poz. 682; Nr 181, poz. 1524; Nr 64 poz. 565; Dz. U. z 2008r., Nr 229 poz. 1539; Dz. U. z 2009r., Nr 195 poz.1501; Nr 216 poz.1676, Dz. U. z 2010, Nr 40 poz. 230; Nr 254, poz. 1700; Nr 182, poz. 1228), art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68, zm. Dz. U. z 2009r. Nr 18, poz. 97), § 39 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U z 2010r., Nr 109 poz. 719),

po rozpatrzeniu

„Kierunkowych wytycznych z zakresu ochrony przeciwpożarowej”, będących częścią planu urządzania lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz oraz po analizie załączonych map nadesłanych przy wniosku mgr inż. Włodzimierza Gołębińskiego Kierownika Pracowni Urzędzeniowej UL3 Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej O/Gdynia, ul. Świętojańska 44, 81-393 Gdynia znak TU-KUL3-23-2011-36 z 28.07.2011r.

postanawiam

uzgodnić plan urządzania lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz na okres obowiązywania od 01.01.2012r. do 31.12.2021r. w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych **pod warunkiem** zapewnienia wymagań dla dróg pożarowych zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. z 2006 r. Nr 58, poz. 405), a terminy realizacji prac związanych z dostosowaniem tych dróg do ww. wymagań muszą zostać przedstawione w Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

UZASADNIENIE

Zgodnie z § 39 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U z 2010r., Nr 109 poz. 719) należy uzgodnić projekt planu urządzania lasu, projekt uproszczonego planu urządzania lasu oraz projekt planu ochrony parku narodowego, w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej, z właściwym miejscowo komendantem wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej, dla lasów I i II kategorii zagrożenia pożarowego.

Z przeprowadzonej analizy dokumentu pn.: „Kierunkowe wytyczne z zakresu ochrony przeciwpożarowej”, będących częścią planu urządzania lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz oraz po analizie załączonych do wniosku map wynika, że wymagania dotyczące ochrony przeciwpożarowej są spełnione, za wyjątkiem braku spełnienia wymagań przez część dróg pożarowych zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz. U. Nr 58 poz. 405). W dokumentacji wskazuje się, drogi spełniające wymagania jako dojazdy pożarowe oznaczone numerami: 2, 8B, 10A, 10B, 11, 12, 13, 15A, 15B, 17 oraz 18, 19, które są w trakcie modernizacji.

W związku z powyższym uzgodniono plan urządzania lasu dla nadleśnictwa Bydgoszcz z wpisaniem warunku, że drogi muszą spełniać wymagania zgodnie z § 7 ust. 1 wyż. cytowanego rozporządzenia, a opracowany terminarz prac musi zostać przedłożony w tutejszej komendzie.

W związku z tym postanawia się jak w sentencji.

POUCZENIE

Na niniejsze postanowienie stronie służy zażalenie do Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej 00-463 Warszawa ul. Podchorążych 38 za moim pośrednictwem w terminie siedmiu dni od dnia jego doręczenia.

Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia.

Kujawsko-Pomorski
Komendant Wojewódzki
Państwowej Straży Pożarnej
z up.
st. bryg. mgr inż. Bogdan Sowiński
Zastępca Komendanta Wojewódzkiego

Otrzymują:

1. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Gdyni
ul. Świętojańska 44
81- 393 Gdynia
2. A/a

Do wiadomości:

KM PSP w Bydgoszczy

- 8.7. Terminy realizacji prac związanych z dostosowaniem dróg pożarowych zgodnie z § 7 ust. 1. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów**

Białe Błota, dnia 23.08.2011 r.

Zn. spr.: Z-7016-2-5/2011

**Kujawsko-Pomorski
Komendant Wojewódzki
Państwowej Straży
Pożarnej**

W nawiązaniu do Postanowienia z dnia 8 sierpnia 2011 roku, znak WZ-5512/5/11 uzgadniającego planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bydgoszcz na okres obowiązywania od 01.01.2012 r do 31.12.2021 r., Nadleśnictwo Bydgoszcz przedstawia poniżej harmonogram dostosowania dojazdów pożarowych do wymagań wynikających z § 7 ust 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z 22 marca 2006 roku w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz.U. z 2006 r Nr 58, poz. 405).

Poniższy harmonogram będzie realizowany przez nadleśnictwo w miarę posiadanych środków finansowych oraz pozyskanych środków zewnętrznych.

**Harmonogram dostosowania dojazdów pożarowych
do wymogów Rozporządzenia Ministra Środowiska z 22 marca 2006 r.
w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów**

Numer drogi	Leśnictwo	Przebieg drogi (oddz.)	Długość (m)	Uwagi na temat okresu dostosowania
1	2	3		4
Obręb Bartodzieje				
1	Bielice	6-14-15-37-38	2115	2020 rok
3	Bielice	13-35-60-61-62-63	2789	2021 rok
4	Emilianowo Bielice	193-194-159-160-161-162- 122-123-124-125-126	3911	2013 rok

Numer drogi	Leśnictwo	Przebieg drogi (oddz.)	Długość (m)	Uwagi na temat okresu dostosowania
1	2	3		4
5	Emilianowo, Bielice, Zielonka	56-57-121-161	1868	2014 rok
6	Zielonka	162-163-164-165-200-201	2297	2012 rok
7	Zielonka	127-128-129-130-131	1741	Droga gruntowa ulepszona, spełniająca wymogi.
9	Żółwin	99-108-107-106-105-104-103	2570	Droga gruntowa ulepszona, spełniająca wymogi.
11	Żółwin	149-148-183-182-181-211-243	3368	Droga gruntowa ulepszona, spełniająca wymogi.
12	Żółwin	178-179-180-210-211	1425	Droga gruntowa ulepszona, spełniająca wymogi.
14	Emilianowo	154-155-115-116-117-118	1692	2019 rok
16	Emilianowo	186-187-188-189-190-191-192	2153	2018 rok
17	Emilianowo	215-216-217-249-250-251	1926	2017 rok
21	Żółwin	245-246	519	2015 rok
22	Smolno	290-291-293	1289	2016 rok
23	Zielonka	263-264-234-235-236	1959	Droga gruntowa ulepszona, spełniająca wymogi.
24	Smolno	305-307-308-306	1296	Droga gruntowa na terenie rezerwatu przyrody.
27	Smolno	330-327-328-329	988	Droga gruntowa planowana do przekazania gminie.
51	Emilianowo	54-55-119	1420	2015 rok
53	Bielice	68-69-45-44-43	2142	Po 2021 roku
54	Bielice	64-65-66-67	1449	Po 2021 roku
55	Zielonka	202-203-204	1451	Po 2021 roku -

Numer drogi	Leśnictwo	Przebieg drogi (oddz.)	Długość (m)	Uwagi na temat okresu dostosowania
1	2	3		4
Obwód Bydgoszcz				
8A	Lipniki	150-151	682	Po 2021 roku
31	Białe Błota	20-39-38	1598	Po 2021 roku
32	Białe Błota	22-23-43	1972	2018 rok
33	Nadkanale	233-234-235	586	Po 2021 roku -
34	Potulice	216-217-218-219-220	1853	2016 rok
35	Lipniki	193-194-195-196-197-198	2251	Po 2021 roku -
37	Nadkanale	255	435	2015 rok
38	Nadkanale	270-271-272-273-262	2630	Po 2021 roku -
39	Łochowo	82-83-84-85-86-87-88-89-56-90-91	4309	2013 rok
40	Łochowo, Nadkanale	121	1338	Po 2021 roku
42	Nadkanale	237-238-239-240-241-242-243	2048	Po 2021 roku
43	Nadkanale	241-242	730	Po 2021 roku
44	Potulice	31	847	Po 2021 roku
45	Potulice, Łochowo	58-92-133	2075	Po 2021 roku
47	Lipniki	71-112	981	2012 rok
49	Nadkanale, Potulice	212-213-214-215-216	1741	2015 rok

8. TABELE I WZORY

A series of 21 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

A series of 20 horizontal dotted lines for writing.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwritten text.

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 28 evenly spaced lines.

